

La menestralia manresana medieval

Una radiografia social a la Manresa dels
segles XIV i XV

Adrià Mas Craviotto

ÍNDEX

1. Introducció	5
2. Descripció de les fonts	11
3. La Manresa dels segles XIV-XV	20
3.1. Una ciutat en crisi	22
3.2. El clos emmurallat i l'evolució urbana	33
3.3. El centre neuràlgic de la Catalunya Central	37
4. La societat urbana	47
4.1. Els ciutadans honrats	47
4.2. Els mercaders	56
4.3. Els menestrals	62
4.4. Pagesos i camperols	66
4.5. Les minories ètniques i religioses	72
4.6. Pobresa i caritat	78
5. La menestralia manresana	81
6. L'habitatge	88
7. La família nuclear	95
8. Les tasques domèstiques i la quotidianitat a la llar	101
9. L'alimentació	112
10. L'activitat econòmica	127
11. Conclusions	133
Bibliografia	137
Annexos	142

ÍNDEX DE QUADRES

1. Evolució de la demografia de Manresa durant els segles XIV-XV	25
2. Els enfranquits per comarques	28
3. Els enfranquits fora de Catalunya	28
4. Oficis dels enfranquits	29
5. Percentatge de riquesa per grups d'oficis	32
6. Percentatges de riquesa per oficis	32
7. Nombre de consellers públics al govern municipal	53
8. Professió dels vint-i-un consellers manresans entre 1403-1413	55
9. Gràfic 1: Grups d'oficis	83
10. Gràfic 2: Oficis	84
11. Celler d'Arnau Casadevall	116
12. Celler de Joan Saragossa	117

LA MENESTRALIA MANRESANA

MEDIEVAL

UNA RADIOGRAFIA SOCIAL A LA MANRESA DELS SEGLES XIV I XV

Resum:

El projecte que té a les mans el lector és el resultat de nombroses recerques sobre la ciutat de Manresa durant els segles XIV i XV, així com del complex teixit social que la formava, donava vitalitat i la situava –juntament amb altres elements– en la ciutat més important de la Catalunya Central. Estudiar els individus que vivien en aquest nucli fa més de sis-cents anys és una oportunitat extraordinària per comprendre millor la riquesa i el valor que tenia l'actual capital del Bages. En aquest projecte, s'ha proposat fer una radiografia de la societat manresana dels darrers segles medievals, examinant els nombrosos estaments que la composaven i posant el focus d'atenció sobre la classe menestral. Conèixer a fons els manresans del XIV-XV significa comprendre una mica més la complexitat i la fascinació que aquesta ciutat té a ulls de l'investigador. Aquest treball constitueix una oportunitat de treure a la llum les veus d'aquelles persones oblidades, entrar a les seves cases, veure què menjaven, a què es dedicaven o simplement com es deien i situar-les en el lloc que els correspon a la Història.

Paraules clau: Manresa, Bages, Catalunya Central, Societat, Menestrals.

Resumen:

El proyecto que tiene en sus manos el lector es el resultado de numerosas investigaciones sobre la ciudad de Manresa durante los siglos XIV y XV, así como el complejo tejido social que la formaba, daba vitalidad y la situaba –junto con otros elementos– en la ciudad más importante de la Catalunya Central. Estudiar los individuos que vivieron en este núcleo hace más de seiscientos años es una oportunidad extraordinaria para comprender mejor la riqueza y el valor que tenía la actual capital del Bages.

En este proyecto, se ha propuesto hacer una radiografía de la sociedad manresana de los últimos siglos medievales, examinando los numerosos estamentos que la componían y poniendo el foco de atención sobre la clase menestral. Conocer a fondo los manresanos del XIV-XV significa comprender un poco más la complejidad y fascinación que ésta ciudad tiene a ojos del investigador. Éste trabajo constituye una oportunidad para sacar a la luz las voces de esas personas olvidadas, entrar en sus casas, ver qué comían, a qué se dedicaban o simplemente cómo se decían y situarlas en el lugar que les corresponde en la Historia.

Palabras clave: Manresa, Bages, Catalunya Central, Sociedad, Menestrales.

Abstract:

The project that the reader has on his hands is the result of exhaustive research about not only the city of Manresa in the 14th and 15th century, but also the complicated social fabric that constituted, gave life and made it (along with other aspects) the most important city of the Central Catalonia. Studying the people who lived in this city more than 600 years ago is an extraordinary opportunity to understand better the richness and the value of this capital city in Bages. The aim of this project is to carry out a depiction of the society in Manresa of the last medieval centuries, examining the several strata that constituted it and focusing on the workers class. Getting to know deeply the people from Manresa in the 14th and 15th centuries means understanding a little bit the complexity and the fascination that this city has for a researcher. This project could be understood as an opportunity to bring to light the voices of those forgotten people, getting into their homes, seeing what they ate, what they did for a living, or simply knowing their names and locating them in the place they deserve in History.

Keywords: Manresa, Bages, Central Catalonia, Society, Workers.

1. Introducció

Aquest projecte és el resultat de nombroses recerques, treballs i estudis que el present autor ha fet sobre la ciutat de Manresa durant els darrers segles medievals. L'interès per la Manresa medieval dels segles XIV i XV rau en la importància que tingué a nivell polític, econòmic, cultural, social, artístic i religiós sobre la Catalunya Central, moment en el qual es convertí en una de les grans protagonistes de l'interior del Principat. Tanmateix, no solament ha estat la ciutat en si l'objecte principal d'aquest estudi, sinó que també s'ha volgut penetrar en l'interior del nucli emmurallat i estudiar amb profunditat la societat que hi vivia. Aquest ha estat el principal objectiu que s'ha volgut assolir des de l'inici, conèixer i analitzar els estaments urbans que composaven la ciutat durant els últims segles medievals per tal d'elaborar el que s'ha anomenat una radiografia social de la població manresana.

El segon objectiu que s'ha plantejat és el coneixement no solament dels estaments que composaven la societat sinó de tots els aspectes que confeccionaven el seu dia a dia, la seva quotidianitat i forma de vida. La Història de les costums privades, la quotidianitat i de les mentalitats és una branca novedosa de les anomenades ciències socials però això no li impedeix restar-li la importància que mereix pels estudiosos, ja que és una de les més adequades i científiques per a conèixer el funcionament de les societats pretèrites. És precisament aquesta quotidianitat la que esdevé la principal eina que permet un millor coneixement per construir un relat o visió del passat més real i fidedigne. El dia a dia, les tasques laborals, l'organització de la societat en funció del treball, ètnia, riquesa, condició i devoció, l'alimentació, la forma de vestir, les modes estètiques, les idees, els pensaments, les creences, les seves actituds davant esdeveniments d'un cert grau d'importància, els habitatges, les festivitats, l'aspecte físic i el retrat psicològic de les persones constitueixen sens dubte fonts inesgotables per reconstruir la vida humana diària medieval, i és per això que esdevé una història necessària per l'investigador.

És possible fer història amb la cultura material i escrita, doncs aquest projecte n'és un exemple, per que s'ha plantejat des de l'inici treballar i analitzar múltiples aspectes i escenaris que formaven part de la seva vida diària a partir de les fonts escrites que més s'han adequat a les necessitats, inquietuds o interrogants que han anat sorgint en el decurs d'aquesta investigació. Aquesta radiografia social de la població manresana s'ha anat construint a partir de l'anàlisi dels diversos aspectes que confeccionaven la seva quotidianitat, doncs són els principals punts que s'han tractat i que han volgut oferir uns resultats òptims, rigorosos i científics.

S'ha plantejat també des d'un inici treballar de forma més concreta i intensa la classe menestral manresana, una de les més riques a nivell de documentació, ja que obre varies vies que permeten l'historiador penetrar en aquells espais íntims, familiars, alimentaris, laborals i quotidians per d'aquesta manera analitzar-la i entendre-la amb més profunditat. S'ha d'entendre aquesta menestralia manresana com la veritable protagonista del dinamisme urbà que es vivia durant els segles XIV i XV, així com la principal força motriu a nivell econòmic durant el XIII i XIV. És també la que atorga al nucli urbà la seva fesomia, característiques i trets més propis que el fan ser com és, ja que sense aquesta classe no es podria entendre l'enorme riquesa social, econòmica, cultural i ètnica d'una ciutat medieval com Manresa.

Finalment, el tercer dels grans objectius ha estat en tot moment la multidisciplinarietat, és a dir, la complementarietat de diverses branques de les ciències socials que permeten un millor coneixement, estudi i anàlisi del món medieval. A part de la Història com la més fonamental per una recerca d'aquesta magnitud, s'ha aprofitat la oportunitat de treballar amb altres disciplines com la literatura, la història de l'art o l'arqueologia. Totes s'han anat complementant unes amb altres oferint nous paràmetres d'estudi, aportant eines i recursos per a una millor comprensió del discurs i també per arribar a uns resultats més satisfactoris. Una prova de la compenetració i harmonia d'aquestes branques de les ciències socials són la quantitat de fonts documentals, artístiques, literàries i arqueològiques que han esdevingut recursos de gran utilitat i que el lector podrà anar comprovant de primera mà al llarg d'aquesta recerca.

El treball s'ha estructurat en varis apartats, el primer és l'apartat de la *Descripció de les fonts*, el qual té com a objectiu posar sobre la taula les diferents tipologies documentals i tota la documentació escrita que s'ha utilitzat per elaborar aquesta recerca. Totes es troben custodiades a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa (AHCM) i fonamentalment han estat quatre les més utilitzades: testaments, manifestes, encants i inventaris, totes inèdites, buidades i transcrites a l'apèndix documental que complementa el present treball. Totes elles, cadascuna des de la seva vessant particular així com les característiques que les componen, han estat de suma importància per anar tractant i investigant els diferents apartats i temàtiques que s'han plantejat al llarg del projecte.

El segon apartat titulat *La Manresa dels segles XIV-XV* té l'objectiu de situar al lector a la Manresa baix-medieval entrant en els diversos àmbits que la confeccionaven i li donaven la fesomia que tenia, així com la importància que adquirí, tant per la Catalunya Central com per la resta del Principat. L'apartat s'obre situant-la en un context complicat tant per la seva població com per l'economia local, ja que en aquest període la ciutat pateix les dues grans crisis que de forma general afectaven tot Catalunya: la demogràfica provocada per la pesta i els successius rebrots, a la vegada agreujada pels conflictes i el despoblament de nucli urbà, i l'econòmica que afectà de forma directa les rendes i patrimonis de la gran part del gruix poblacional, el més vulnerable i el que patia de més a prop les càrregues fiscals. En aquest apartat també s'ha volgut fer un anàlisi del clos emmurallat, de les delimitacions que tenia a nivell urbà la ciutat i l'evolució urbana que hi hagué a partir del segle XIII fins a configurar l'espai que es coneix avui dia. Finalment, s'entra també a parlar del gran moment d'esplendor que va viure des de mitjan segle XIII fins a la primera meitat del XIV, un esplendor que es donà a molts nivells i que es va traduir en el moment de les grans construccions arquitectòniques religioses i civils, dels grans patrocinis artístics, de les obres d'enginyeria civil i també de la gran prosperitat econòmica que feu d'aquest nucli un dels més potents a nivell comercial en l'interior del Principat.

El tercer apartat porta per títol *La societat urbana* i ja entra pràcticament a analitzar els diferents estaments i mans que formaven una societat diversa en tots els àmbits, que provocaren que Manresa esdevingués en un centre amb una gran activitat i ebullició permanent. Segueix una lògica descendent seguint els mecanismes del pensament social de l'època, doncs va des dels ciutadans honrats, nobles i cavallers,

passant pels mercaders, menestrals i pagesos per arribar a tocar les –sovint oblidades– minories ètniques, religioses i culturals, a grans trets, dins d'aquest darrer grup s'ha posat el focus d'atenció en la comunitat jueva i els esclaus manresans de l'època. Per últim s'ha tractat un dels punts que, des de la nostra opinió, és un dels més desconeguts i poc treballats pels historiadors manresans, és el de la pobresa i la caritat, en el qual s'observen els diversos centres benèfics i assistencials que formaven les grans xarxes caritatives que es teixiren en ciutats d'envergadura seriosa com Manresa.

El quart apartat porta per títol *La menestralia manresana* i centra directament el focus d'atenció en aquesta classe social, introduint-la pel posterior anàlisi dels diferents àmbits treballats. A grans trets es plantegen aquelles qüestions que tenien a veure amb el seu treball, amb la riquesa econòmica que generaven en els seus obradors i la riquesa que van generar en el seu moment a nivell documental, tant a nivell qualitatiu com quantitatiu. Finalment s'han exposat amb l'ajut de taules i gràfics els diversos membres de la classe menestral que s'han treballat en aquest projecte per comparar-los entre ells gràcies a diversos indicadors com els sectors laborals, la riquesa i els oficis. En els apartats anteriors ja es deixa entreveure però és sobretot a partir d'aquest punt que la recerca adquireix un caràcter científic i pràctic servint-se sobretot de la documentació de caire notarial per elaborar de forma més rigorosa i científica el discurs. A partir d'aquest apartat ja s'entra a treballar i aprofundir en els diversos aspectes que tenien a veure amb el *modus vivendi* que caracteritzava els membres d'aquesta classe social.

El cinquè apartat es titula *L'habitatge* i precisament posa el punt de mira en les llars, cases, albergs i espais on es desenvolupava la vida d'aquests sectors menestrals. A partir de les descripcions que ofereixen sobretot els inventaris és possible fer reconstruccions mentals o esquemàtiques sobre l'aspecte físic dels domicilis d'aquestes persones. També es tracten aquells altres espais que, com l'habitatge, tenien un gran valor per ells, espais que es poden estudiar i analitzar a partir de documents com els manifests i les diverses declaracions de béns mobles i immobles que feien sempre davant notari. S'ha cregut convenient que, al ser la menestralia manresana el principal objecte d'estudi, el més adient era començant a tractar-la per allà on es duia a terme la major part de la seva vida.

El sisè porta per nom *La família nuclear* i en aquest es tracten les formes matrimoniales, les relacions entre els contraents, la maternitat, la viduïtat i també el món infantil. També s'ha tractat una de les realitats més cruentes del món medieval, aquells nombrosos infants que morien o eren abandonats amb pocs anys o mesos a les portes dels hospitals i convents i aquell tant per cent –també oblidat sovint pels historiadors– de mares que morien en els diversos parts que hagueren de patir durant les seves vides.

El setè punt entra de ple en la vida familiar a les llars, i per això s'ha titulat *Les feines diàries i la quotidianitat de la llar*. Se centra bàsicament en les tasques laborals domèstiques, majoritàriament en aquella època dutes a terme pel sector femení, com per exemple netejar, cuinar, fer els llits, escombrar o fer la bugada entre d'altres. Arribats a aquest punt ja es treballen purament inventaris i encants, les principals fonts escrites que aporten la informació suficient, necessària i valuosa per esbossar, a partir dels béns i ítems com era la vida a la llar, alhora que permeten tractar nombrosos àmbits de gran interès per l'historiador, com el món de la vestimenta i la roba, el món de la devoció privada i la religiositat dels seus membres o fins i tot les formes i alternatives que tenien per distreure's i divertir-se enmig d'una monotonia sempre present i quasi asfixiant.

En el vuitè punt titulat *l'Alimentació*, s'analitza la dieta d'aquesta menestralia i els diversos sistemes alimentaris que la componien, així com els processos de cocció, consum, emmagatzematge, conservació i producció. S'entra a les cuines de les llars i s'analitzen aquells objectes que ofereixen informació important que possibiliten un estudi de l'alimentació notable. L'alimentació és el reflex d'una societat i d'una cultura i el seu estudi és tant necessari com els altres per comprendre més i millor les societats pretèrites, ja que una cultura gastronòmica és també la que caracteritza un poble i és aquesta la que s'ha de preservar, investigar i difondre per tal que no es perdi.

El novè i penúltim punt s'ha centrat en el món laboral, és per això que porta per títol *L'activitat econòmica*. En aquest punt s'ha tractat un altre dels espais que esdevingueren imprescindibles per aquestes persones, ja que a allà s'hi preservava la principal font de treball amb la que vivien i es guanyaven la vida: els obradors. Aquests espais parlen a l'investigador de tot el món laboral en el qual estaven immersos els menestrals, els seus objectes són un fidel reflex d'allò al qual es dedicaven, als productes que elaboraven, els materials amb que els confeccionaven i les diverses tècniques o processos per aconseguir allò que l'arqueologia s'ha encarregat de desenterrar, restaurar i difondre el seu coneixement al públic.

Finalment, en l'últim apartat de la recerca és on hi figuren les *Conclusions*, les valoracions personals, la utilitat de les fons emprades (siguin escrites o artístiques, directes o indirectes) i els objectius assolits. Seguidament s'inclou la bibliografia que s'ha consultat i l'apartat d'annexos on es mostren les imatges corresponents per facilitar millor la comprensió del discurs i alhora esdevenir un suport visual que esperem sigui de gran utilitat.

Per acabar amb aquesta introducció ens sentim amb la obligació de mostrar el nostre agraïment a l'equip de l'Arxiu Comarcal del Bages, sobretot per l'atenció i amabilitat que mostraren a l'hora de facilitar-nos l'accés a la documentació consultada en tot moment, una documentació la qual no va ser fàcil elegir i veure quina s'adaptava més als criteris metodològics que es plantejaven. Gràcies a aquesta i a un treball d'aquestes dimensions i característiques s'ha pogut investigar per col·laborar a escriure un capítol de la història medieval de Manresa, una història que encara té moltes pàgines per omplir. Esperem que aquest projecte sigui un recurs útil per escriure les línies necessàries i donar un bri de llum a posteriors investigacions i estudis que de ben segur els futurs historiadors, medievalistes i científics de diversos àmbits sabran fer amb el rigor i sobretot la passió que els hauria de caracteritzar en tot moment.

2. Descripció de les fonts

Les fonts documentals emprades en aquest estudi es troben a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa (AHCM), actualment anomenat Arxiu Comarcal del Bages (ACBG), no obstant hem utilitzat en els documents l'antiga nomenclatura, ja que fou aquesta quan es van catalogar els llibres treballats. Algunes com els manifestes són d'origen municipal mentre que la resta són d'origen notarial. S'ha posat el focus d'atenció sobretot en aquelles fonts notariales que aportaven més informació sobre els aspectes tractats al llarg d'aquesta recerca, especialment els inventaris, encants i manifestes, d'entre els quals s'ha elegit una quantitat notable de documentació a treballar. La relació de les fonts emprades és doncs la següent:

Testaments

Són documents d'origen notarial en el qual es regulen successions per causa de mort. La utilitat d'aquesta font és essencial per conèixer les estructures familiars, la societat, les mentalitats, la devoció, l'espiritualitat, l'actitud davant la mort i finalment a l'hora d'estudiar tant la pobresa com la caritat. Els testaments es divideixen en varis apartats essent el protocol, el text dispositiu i l'escatocol les més importants. En el protocol apareix fonamentalment l'anomenada *invocatio*, que és l'apartat on el declarant manifesta la seva voluntat de testar, és el preàmbul del document en el qual es fa referència a la redempció de l'home i els pecats, la intitulació i finalment les diverses causes que el porten a fer testament. La segona part és el text dispositiu en el qual s'expressa l'elecció dels marmessors, el nomenament d'hereu universal, les deixes per la seva ànima (elecció de sepultura, aniversaris, misses, rendes que vol que es donin a persones, col·lectius o institucions...) i els llegats benèfics (pobres, hospitals, donzelles a maridar, nens orfes...). Finalment hi ha l'escatocol, la part en la qual hi figuren les signatures (causant, testimonis i notari) així com la data tòpica i cronològica.

L'Arxiu Comarcal del Bages disposa de vint-i-cinc llibres de testaments anomenats *Testamentorum* que estan inclosos en l'Arxiu Històric de Protocols de Manresa (AHPM), aquests són compilacions dels testaments que es van fer davant notari durant una cronologia concreta. Tots els llibres estan molt complets i a nivell cronològic van des de finals del segle XIII fins a mitjan segle XV. En aquesta recerca s'ha buidat i analitzat solament un testament que ha servit per estudiar diverses facetes

de la societat i mentalitat manresana, així com constatar l'existència de les diverses institucions benèfiques, l'actitud del testador enfront la mort i altres aspectes remarcables com el paper del gènere femení en aquest tipus de documents o la distribució de les xarxes caritatives manresanes.

Liber testamentorum XIII (1414-1423)

Es tracta d'un llibre de 300 folis de paper sense numerar amb 3 papers afegits posteriorment i enquadernat en pergamí reutilitzat. El seu estat de conservació és regular segons el catàleg i fou validat pels notaris Pere Artús, Pere Guitardes, Jaume Galceran i Francesc Joan de Gamiçans. La cronologia està desordenada i prova d'això és que hi figura un *instrumentum* que data del 30 de juliol de 1398. El testament que s'ha buidat i transcrit és el següent:

- Testament de Francesc Mulet, fuster i pare del famós canonge de la Seu de Manresa Francesc Mulet, ffsn. 1a-4r (9 agost de 1422).

El lector trobarà la transcripció d'aquest document inèdit a l'apèndix documental, inclòs a l'apartat Apèndix I: Testaments.

Manifests

Els manifests són fonts d'origen municipal i elaborats amb intencions purament fiscals, l'objectiu dels quals era conèixer el patrimoni ja fos immoble i moble dels ciutadans manresans, així com les reserves de diners, els crèdits, deutes, esclaus i la pressió fiscal que patien per part de les autoritats. A partir d'aquests es calculava el valor dels béns mobles i immobles que el ciutadà en qüestió declarava ser posseïdor i s'establí una talla que s'expressava en allò que s'havia de pagar a les arques municipals. El manifest resulta una font molt útil per conèixer el patrimoni d'una gran part de ciutadans així com conèixer els censos i les rendes, les terres i propietats, les formes de pagament o fins i tot els diners que li devien altres persones en el moment de fer el dit document. A Manresa es compilaven tots els manifests en els anomenats *Libri manifesti*, dels quals se n'han conservat nombrosos exemplars ordenats en diferents intervals cronològics. Actualment l'ACBG custodia nou llibres de manifests d'època medieval, i per la nostra recerca, que s'ha centrat a nivell cronològic entre finals del segle XIV i principis del XV, s'ha utilitzat fonamentalment el *liber manifesti* de 1408-1411.

Liber manifesti (1408-1411)

Es tracta d'un volum de 191 fulls numerats i quatre fulls sense numerar i està enquadernat amb pergamí reutilitzat. El seu estat de conservació és regular segons el catàleg, i els darrers folis estan una mica malmesos per la humitat. Es va redactar entre el 4 de novembre de 1408 i el 13 de febrer de 1411 i les declaracions s'agrupen pels quatre quartons o barris de la ciutat. S'han elegit i buidat 16 manifestes de ciutadans molt diversos, sobretot pel que fa al tipus d'ofici que exercien, al patrimoni que posseïen o a les talles que havien de pagar. Han resultat ser també fonts de gran utilitat a l'hora d'abordar la temàtica de l'esclavisme medieval i de forma més concreta a l'esclavisme a Manresa durant el segle XV. Aquests són els manifestes que s'han treballat:

- Jaume Sarta, mercader, ff. 1r-2a (4 novembre de 1408).
- Jaume Socarrats, mercader, ff. 3r-4a (10 novembre de 1408).
- Bernat Amergòs, no esmenta l'ofici, ff. 10r-12r (20 novembre 1408).
- Ramón sa Sala, botiguer, ff. 19a-20r (23 novembre 1408).
- Margarida, vídua de Pere Tort, assalariat, ff. 20a-21r (23 novembre de 1408).
- P. Casadevall, assalariat, ff. 23r-24a (24 novembre de 1408).
- Constança, vídua de Bartomeu de Vilanova, manyà, ff. 44r-45a (19 desembre de 1408).
- Joan Oliver, baster, ff. 45r-46a (20 desembre de 1408).
- Jaume Canet, cuireter, ff. 54r-55r (29 gener de 1409).
- Guillem Gomar, sastre, ff. 55r-56a (29 gener de 1409).
- Francesc Puig, apotecari, ff. 58a-59r (30 gener de 1409).
- Joan de Vilacasa, espaser, ff. 76a (12 febrer de 1409).
- Jaume, draper, ff. 77r (12 febrer de 1409).
- Bernat de Trull, assaonador, ff. 80a-81r (13 febrer de 1409).
- Francesc Ubac, tintorer, ff. 83a-84r (14 febrer de 1409).
- Ferran de Comalba, barber, ff. 85r-86a (15 febrer de 1409).

Tots aquests manifests han estat buidats, transcrits i inclosos a l'apèndix documental, en l'apartat Apèndix II: Manifests. El lector no els trobarà ordenats cronològicament, ja que s'han anat utilitzant al llarg de la recerca en funció de l'apartat o tema que es treballava en cada moment.

Encants

Els encants són també documents d'origen notarial, eren subhastes públiques davant notari per distribuir les herències, en alguns casos servien també per recuperar una quantitat determinada de diners i poder cobrir una despesa, un deute o pagar quelcom. En el cas de Manresa es feien durant uns dies i hores determinats a la plaça pública de la ciutat i a allà es posaven a la venda els béns que se subhastaven estipulant el preu expressat el sous o diners i la persona o benefactor d'aquell bé en qüestió. La fórmula escrita de l'encant manresà era doncs la següent:

Bé o objecte (estipulant característiques formals o no) + benefactor / hereu + ofici o no + quantitat monetària (en sous, diners i a vegades de les dues maneres)

Molts dels encants que es troben actualment a Manresa van ser dictats davant notari per les vídues de marits que ja eren difunts i que volien vendre objectes per tal de recaptar diners per d'aquesta manera, i així ho fan constar als documents, recuperar el dot i les esposalles. S'ha de dir que el valor monetari dels objectes depenia molt de les qualitats o característiques dels mateixos, així doncs el ferro per exemple tenia un valor afegit més que no pas la fusta o la ceràmica, i fins i tot determinats objectes que en aquesta època eren cars com els llibres, la roba i la vaixel·la o que estiguessin fets amb materials exòtics es posaven a subhasta per quantitats força elevades, ja que a part del valor en si, segurament s'hi afegia el valor sentimental, sobretot en joies i objectes de valor que probablement eren adquirits via hereditària.

Un encant permet saber moltes coses, en primer lloc els béns que interessava vendre i en aquest sentit hom es dóna compte que un encant no deixava de ser un inventari parcial, ja que en ell no figuraven tots els béns que es podrien trobar en una llar. En segon lloc, permet també saber el valor que s'atorgava a cada objecte, pesos i mesures, els diners i característiques que fan possible elaborar una imatge fidedigne de l'objecte posat a subhasta.

Finalment, en tercer lloc permet saber la procedència i origen dels hereus o benefactors així com els seus oficis, els llocs on vivien i fins i tot permet deduir, amb algunes dificultats, quin tipus de relació tenien amb la persona que subhastava els diversos ítems. A l'Arxiu Comarcal, encants i inventaris estan inclosos conjuntament als diversos llibres d'inventaris, anomenats *Liber inventariorum*. S'han elegit tres encants que responen tant a criteris metodològics com a la ingent quantitat de dades que aporten al propi historiador.

Inventaris (1389-1391)

És un llibre que consta de 50 folis de paper sense numerar i enquadernat amb pergamí reutilitzat, amb un estat de conservació regular segons el catàleg. No hi figura cap notari, tant sols jurats i escrivans de l'escrivania pública de Manresa. L'encant elegit d'aquest volum és el següent:

- Encant dels béns de Tomàs d'Esglésies, sabater, fet en dues parts que corresponen a dos dies diferents, ffsn. 1a-2r (1 juliol de 1389).

***Inventariorum V* (1398-1403)**

És un llibre que consta de 248 folis de paper sense numerar i enquadernats amb pergamí reutilitzat, validat pels notaris Francesc de Gamiçans (fill), Jaume Galceran i Jaume sa Coromina, prevere. D'aquest llibre s'ha extret i buidat el següent encant:

- Encant dels béns de Bartomeu de Vilanova, manyà, dividit en quatre parts que corresponen a quatre dies diferents, ffsn. 1r-7r (13 juliol de 1402).

***Inventariorum VII* (1410-1508)**

Consta de 400 folis de paper sense numerar enquadernats amb pergamí reutilitzat i amb un estat de conservació regular. Està validat per Jaume Galceran, Pere Guitardes, Pere Artús, Francesc Joan de Gamiçans, Jaume Guitardes i Pere Sala. D'aquest llibre s'ha extret i buidat el següent encant:

- Encant dels béns de Francesc Serrat, espaser, dividit en quatre parts que corresponen a quatre dies diferents, ffsn. 1a-8r (1 maig de 1411).

El lector trobarà els encants transcrits a l'Apèndix documental, inclosos a l'apartat Apèndix III: Encants.

Inventaris

L'inventari és, com en el cas de l'encant i els testaments, una tipologia documental d'origen notarial. És una font primordial per analitzar, a partir de les informacions que aporta, el dia a dia de les persones, la seva vida privada i la seva quotidianitat. Això inclou molts aspectes amb els quals es pot treballar, que són els que s'han estudiat aquí: l'habitatge, la vida familiar, l'alimentació, la vida laboral o la vida quotidiana a dins la llar.

Un inventari és una eina que, com deia Flocel Sabaté, permet a l'investigador endinsar-se a l'anomenada "història real", la que es realitzava entre la cuina i el dormitori, entre els objectes de treball i els objectes de lleure. És un llistat detallat de béns, objectes i gèneres de cara a l'avaluació exacta de l'herència per part de persones que morien intestades i redactats davant notari. És la via més directa i completa per tal de penetrar a l'interior de les cases dels difunts i conèixer així els objectes entre els quals havien viscut¹ i conèixer la gran diversitat de béns que posseïen, el nivell de consum així com també el nivell cultural i la seva vida quotidiana.

Amb aquesta intenció s'ha elegit un conjunt d'inventaris representatius referents a diversos membres de les anomenades mans mitjana i menor amb la pretensió d'obrir les portes de les seves llars, introduir-nos a l'interior d'aquestes i comprovar de primera mà els béns que posseïen i que esmenten en aquests documents, amb la possibilitat d'establir un retrat més fidedigne de la realitat que envoltava totes aquestes persones i poder comparar-los amb altres fonts similars. És una oportunitat que té l'historiador per apropar-se més que cap altra font a la vida real d'aquesta gent, treure a la llum la seva intimitat i poder construir el relat històric a partir de la quotidianitat que hi havia a les cases manresanes de finals del segle XIV i principis del XV.

Tots els inventaris que s'han utilitzat es troben a l'Arxiu Comarcal del Bages, compilats en els ja anomenats *Liber inventariorum* i validats per diversos notaris manresans. L'arxiu disposa d'un catàleg de protocols notariais molt ric, amb una munió de fonts inèdites que no han estat treballades fins aleshores, cosa que les fa encara més interessants ja que en aquest treball s'han tret a la llum per primera vegada històries

¹ SABATÉ, F, (1990). "Els objectes de la vida quotidiana a les llars barcelonines al començament del segle XIV". Barcelona: *Anuario de Estudios Medievales*, 20. pp. 53-55.

vertaderament sorprenents, de persones que tenien tota mena de dificultats al pertànyer als estaments socials més baixos.

Liber inventariorum IIII (1394-1398)

És un llibre fet de paper que consta de 200 folis sense numerar enquadernat amb pergamí reutilitzat, amb un estat de conservació regular segons el catàleg i validat per Jaume Galceran i Francesc de Gamisans, fill i el veguer. D'aquest llibre s'ha extret l'inventari del mas de la Coromina:

- Inventari dels béns i possessions del mas de la Coromina, de la parròquia de Viladordis, dictat per Francesca, vídua de Pere Coromina, ffsn. 1a-7a (6 març de 1396).

Liber inventariorum VI (1403-1411)

És un volum que consta de 300 folis sense numerar de paper, enquadernat amb pergamí reutilitzat, amb un estat de conservació dolent segons el catàleg i validat per Pere Artús i Jaume Galceran. D'aquest llibre s'han extret els següents inventaris:

- Inventari dels béns de Bernat Reixacs, sabater, fet per la seva esposa i vídua Elisenda, ffsn. 1a-4r (12 març de 1407).

- Inventari dels béns de Guillem Dalmau, sabater, fet per la seva esposa i vídua Raimona, ffsn. 1r-3r (11 gener de 1408).

- Inventari dels béns de Guillem Teixidor, fet per Tomàs, ferrer i procurador dels béns, ffsn. 1r-6a (1 novembre de 1406).

- Inventari dels béns de Bernat Soliua, mercader i regidor de la confraria de Sant Nicolau, fet per la seva filla Caterina i pel seu nét anomenat Perico Soliua, ambdós hereus universals, ffsn. 1a-7a (16 setembre de 1406).

- Inventari dels béns de Pere Codina, sastre, fet per la seva esposa i vídua Constança, ffsn. 1r-4a (13 novembre de 1408).

- Inventari dels béns de Pere sa Plana, blanquer, fet per la seva esposa i vídua Margarida, ffsn. 1r-2a (1 febrer de 1404).

- Inventari dels béns de Jaume Pla, forner, fet per la seva esposa i vídua Margarida, ffsn. 1a-4a (3 agost de 1406).

- Inventari dels béns de Berenguer Oliver, baster, fet pel seu fill Joan Oliver, baster, ffsn. 1r-6a (12 juliol de 1406).

- Inventari dels béns de Joan Oliver, baster, fet per la seva esposa i vídua Margarida, ffsn. 1a-11r (17 novembre de 1407).

Liber inventariorum VII (1410-1508)

Consta de 400 folis de paper sense numerar i 8 papers a part, enquadernats amb pergamí reutilitzat, en un estat de conservació regular segons el catàleg. Fou validat per Jaume Galçeran, Pere Guitardes, Pere Artús, Francesc Joan de Gamiçans, Jaume Guitardes i Pere Sala. Els inventaris que s'han extret d'aquest volum són els següents:

- Inventari dels béns d'Antoni, sabater, fet per la seva esposa i vídua Miquela, ffsn. 1a-6r (14 juliol de 1410).

- Inventari dels béns de Bartomeu Ramón, argenter, fet per la seva esposa i vídua Saurina, ffsn. 1r-5r (11 agost de 1410).

- Inventari dels béns de Berenguer de Caldoliver, assalariat, fet per Guillem de Caldoliver, assalariat i possiblement el germà de Berenguer, ffsn. 1a-3r (23 gener de 1412).

- Inventari dels béns de Perico Vila, fuster, fet per la seva esposa i vídua Eulàlia, ffsn. 1r-5r (4 agost de 1410).

- Inventari dels béns i possessions del mas de la Devesa, fet per Ròmia, esposa de Bernat sa Devesa, filla de Ramón i Maria Devesa, ffsn. 1a-4r (28 febrer de 1416).

- Inventari dels béns de Romeu Grau, no esmenta l'ofici, fet per Jaume Grau, mercader i possiblement el seu germà, ffsn. 1r-6a (21 octubre de 1416).

- Inventari dels béns de Joan de Saragossa, carnisser, fet per la seva esposa Elisenda, ffsn. 1a-6r (7 octubre de 1415).

- Inventari dels béns de Joan Jorba, assaonador, fet per la seva esposa i vídua Margarida, ffsn. 1r-5r (12 agost de 1410).

- Inventari dels béns de Bernat Pericàs, carnisser, fet per la seva esposa i vídua Agnès, ffsn. 1a-4r (7 gener de 1417).

- Inventari dels béns d'Arnau Casadevall, no esmenta l'ofici, fet per la seva esposa i vídua Elisenda, ffsn. 1a-6r (7 febrer de 1413).

- Inventari dels béns de Guillem Solerporta, assalariat, fet per la seva esposa i vídua Constança, ffsn. 1a-3a (28 febrer de 1412).

- Inventari dels béns d'Arnau de Torroella, sabater, fet per la seva esposa i vídua Francesca, ffsn. 1r-6a (21 juliol de 1410).

- Inventari dels béns de Llorenç Pujol, sabater, fet per la seva esposa i vídua Saurina, ffsn. 1a-4r (22 juny de 1411).

- Inventari dels béns de Bernat Carboneres, sabater, fet pel seu germà Pere Carboneres, cuireter, ffsn. 1a-9r (13 octubre de 1410).

El lector trobarà tots els inventaris buidats i transcrits a l'apèndix documental inclosos en l'apartat Apèndix IIII: Inventaris.

3. La Manresa dels segles XIV-XV

Els historiadors manresans romàntics del segle XIX ja van fer palesa la importància de Manresa en l'època medieval quan van batejar el segle XIV com “El gran segle manresà”. Aquesta designació l'utilitzaven per fer referència al moment d'esplendor medieval que visqué aquesta ciutat en un context nacional força complicat. Cal recordar que el segle XIV, tant a nivell europeu com català, no tot van ser llums, també hi havia algunes ombres que afectaren directament la Corona d'Aragó. Alguns d'aquests esdeveniments els podríem anomenar breument, començant pels anys de les grans crisis agràries i econòmiques, agreujades sobretot a partir del 1333, anomenat “lo mal any primer”, per les grans epidèmies pestilencials com la del 1348 i els seus rebrots en els decennis següents i fou també el moment del gran cisma que es vivia en el si de la cristiandat, un conflicte entre els papes de Roma i els d'Avinyó que durà gairebé mig segle, i que arribaria a la seva fi amb el Concili de Constança el 1418. Pel que fa a Catalunya, amb l'entronització de Pere III dit “El Cerimoniós” començà la decadència política d'aquell imperi mediterrani català, que durant els temps de Pere el Gran i Roger de Llúria, “cap peix gosava alçar-se sobre la mar si no tenia pintades a la cua l'escut amb el senyal del rei d'Aragó”².

El rei hagué de fer front a problemes de diversa índole política ja que s'inaugurava un regnat d'uns cinquanta anys en què no mancaren els conflictes. Insurreccions i revoltes esclataren a València i Aragó amb les anomenades Unions, a les quals va haver de fer front, conflictes amb els genovesos per l'illa de Sardenya, tensions amb el seu parent Jaume pel regne de Mallorca que acabà finalment amb la victòria catalana a Lluçmajor el 1349 amb la qual cosa el regne, i els comtats de Rosselló i Cerdanya van quedar annexionats a la corona catalanoaragonesa.

Però el conflicte que destacà més del seu regnat fou la guerra que mantingué durant vint anys amb el rei de Castella Pere I “El Cruel”, un conflicte iniciat per les pretensions d'aquest darrer sobre Múrcia que acabà esgotant les arques públiques per finalment arribar a una situació financera difícil i delicada³.

² DESCLOT, BERNAT, (1991). *Crònica* (edició i traducció d'Anna Cortadellas). Barcelona: Teide (Tria de clàssics, 4). p. 134.

³ SOBREQÜÉS VIDAL, SANTIAGO, (2011). *Comtes, reis, comtesses i reines de Catalunya*. Barcelona: Base.

Enmig de tota aquesta conjuntura, Manresa arribà al seu punt àlgid com a ciutat, adquirint una importància plenament conscient al cor del Principat i convertint-se en el punt neuràlgic de la Catalunya Central.

L'historiador Josep Maria Gasol recordava en un article publicat a la revista *Dovella* les paraules del professor Vilà i Valentí a la seva tesi doctoral: “el segle XIV representa per Manresa el moment d'apogeu de la nostra ciutat”⁴. Valentí no anava desencaminat, ja que el segle XIV representa per la capital del Bages el tret de sortida per convertir-se en una ciutat baix-medieval plenament consolidada, amb totes les característiques que es desprenen del concepte. És el moment que s'aixequen els grans conjunts monumentals religiosos com la Seu de Manresa, les esglésies del Carme, Sant Miquel i Sant Domènec o els convents de Santa Clara i de Valldaura. És també el segle on les obres civils adquireixen un notable esplendor amb la construcció del Pont Nou, el Pont de Vilomara i el de la riera de Rajadell, així com de la consolidació dels dos hospitals que tindrà la ciutat en aquest moment: el de Santa Llúcia i el de Sant Andreu⁵. No obstant això, per als manresans d'avui dia l'obra més famosa de l'Edat Mitjana i amb la que se senten més identificats és la Sèquia, una de les obres civils més importants de la Catalunya Central que responia a un ambiciós projecte per solucionar la caòtica situació agreujada que les males anyades havien produït a partir del 1333 i de la qual en parlarem més endavant.

Al segle XIV doncs, Manresa es convertirà en una ciutat plenament consolidada i estructurada, tant a nivell social com polític. Es calcula que hi vivien unes 2.000 famílies fiscals l'any 1339, una demografia que havia anat a l'alça i que quedarà truncada a partir de la pesta del 1348 i els seus rebrots en els decennis següents, provocant una caiguda molt gradual i intensa, fins a arribar al seu punt més àlgid durant el segle següent, concretament el 1480, en què hi consten només 236 famílies⁶.

⁴ GASOL, M, JOSEP (2001). “El “Gran segle” manresà”, Manresa: *Dovella*, 71, p. 27.

⁵ Sobre l'hospital de Sant Andreu, l'historiador i arxiver Marc Torras i Serra va realitzar un estudi molt complet a la vegada que biogràfic de la institució hospitalària manresana, titulat *Un hospital de 750 anys: L'hospital de Sant Andreu de Manresa, 1260-2010*. També és destacable l'article que ell mateix va dedicar a la revista *Dovella* titulat *Els hospitals medievals de Manresa*, de 1998. pp. 9-14.

⁶ TORRAS I SERRA, M, (1997). “La immigració a la Manresa medieval”, Manresa: *Dovella*, 58, p. 36.

La ciutat fou el nucli urbà i polític més important de la Catalunya Central durant el segle XIV, amb una riquesa força notable gràcies a les diverses xarxes gremials i les nombroses confraries que esdevenien el principal motor econòmic, així com els mercats setmanals i les fires que es feien anualment⁷. Tota aquesta situació va canviar, però, a mitjan segle XIV, quant s'inicià una forta crisi demogràfica causada per les successives epidèmies pestilencials, les guerres que devastaven el país i també les contínues càrregues fiscals que la ciutat va haver d'assumir i que constantment exigia als seus habitants. La crisi econòmica també va poder aparèixer i reproduir-se lliurement a causa de la conjuntura desfavorable que vivia la ciutat sobretot a partir de 1348, però no serà fins al segon terç del segle XV que no s'evidenciarà de forma clara. Crisi demogràfica i econòmica, tant intrínsecament relacionades entre elles, aniran agafades de la mà durant la segona meitat del segle XIV i seran les vertaderes protagonistes de la situació crítica de Manresa, així com dels seus habitants i les seves formes de vida durant la centúria següent.

3.1. Una ciutat en crisi

La crisi baix-medieval del segle XV també estigué present a Manresa i això es fa palès quan s'estudia aquest període a partir de la documentació escrita que es conserva i es veu encara de forma més clara en el moment d'estudiar certs tipus de fonts documentals. Com s'ha dit anteriorment, si el segle XIV fou el de la consolidació de la ciutat, de la puixança política, econòmica, social, religiosa i artística, el XV fou el segle que veurà la gran crisi que portarà la ciutat a la més absoluta decadència i a l'ofec econòmic i fiscal, en definitiva, a una situació catastròfica de la qual no es recuperarà fins ben entrat el segle XVI.

Aquesta crisi ha estat profundament estudiada per l'historiador i arxiver Marc Torras i Serra, actualment cap de l'Arxiu Comarcal del Bages, en un estudi que el portà a fer una aproximació de la crisi del segle XV a Manresa a través d'unes fonts documentals concretes que fins al moment no havien estat tractades a fons, es tracta dels *Libri Manifesti* o Llibres de Manifests⁸.

⁷ El rei Pere II "el Gran" concedí el 1284 el privilegi de celebrar una fira anual de vuit dies, aquesta començava per la festa de l'Ascensió. El 1311 el rei Jaume II va concedir el dret de celebrar una segona fira a Manresa pel dia de Sant Andreu, la qual durava deu dies.

⁸ TORRAS I SERRA, M, (1994). *La crisi del segle XV a Manresa. Una aproximació a partir dels llibres de manifests*. Barcelona: Universitat de Barcelona.

Amb aquesta investigació exhaustiva que va dur a terme el 1993, Torras va fer un buidatge no solament dels Llibres de Manifests que es van fer de 1408 fins a 1493⁹, sinó que també va recórrer a altres fonts documentals que resultaren de gran utilitat per estudiar l'abast, efecte i conseqüències d'aquesta crisi a Manresa. Aquest altre grup de fonts el constitueixen els sequiatges que van servir per fer una aproximació demogràfica de la ciutat durant el segle XV. Van ser quatre els que va utilitzar: 1407, 1424, 1448-1449 i 1460-1461. Aquest tipus de font eren llistes completes de tots els ciutadans que posseïen horts, terres i vinyes dins el terme de Manresa i també s'especificava la quantitat que cadascú havia de pagar per utilitzar l'aigua de la sèquia, d'aquí el seu nom. És una font que permetia a l'autor fer una orientació de la població manresana però evidentment no abastava a tota la gent que hi vivia, ja que no tots els manresans de l'època eren posseïdors d'aquest tipus de propietats, ara bé, l'autor calcula que més d'un 80% de persones en tenien, i per tant, havien de declarar-les en aquests documents, molt semblants als *Libri manifesti*.

També van ser de gran utilitat els diversos *Manuale consili* o Manuals del consell de la ciutat. En aquests llibres s'anotaven les persones que exercien càrrecs públics així com també els problemes que preocupaven els propis consellers manresans. Hi figuren els diversos problemes que patí Manresa al llarg del segle XV i això es traduïa en sequeres, terratrèmols, guerres i epidèmies pestilencials, de manera que és un bon recurs per analitzar l'impacte de les catàstrofes en la mentalitat d'aquelles persones que les van viure de primera mà. Els manuals que consultà anaven des del 1401 fins al 1496¹⁰. Per últim, l'autor va analitzar els Memorials, documents redactats pels consellers en que s'especificaven, de forma resumida, les diverses gestions que s'havien fet durant el mandat d'aquests fins que finalitzava. És una font important per conèixer les despeses, ingressos, endeutaments, les obres que es duïen a terme i sobretot l'estat econòmic actual. Són tres els memorials que s'han conservat, els dels anys 1400, 1428 i el de 1442.

⁹ Concretament, els Llibres de Manifests que va buidar i estudiar per aproximar-se a la crisi demogràfica i econòmica del segle XV van ser cinc dels nou que es conserven actualment al AHCM. Són els de 1408-1411, 1453, 1480-1482, 1485-1487 i 1490-1493.

¹⁰ Es parla d'una dotzena de manuals conservats per el segle XV abraçant diferents períodes i anys cadascun i presenten una sèrie documental bastant completa excepte alguns volums com el de 1463-1464, molt malmès i estripat i el de 1480-1489 en que hi ha molts fulls en blanc i, per tant, un buit documental important.

Amb la ingent informació que aportaven aquestes tipologies documentals, totes conservades a l'Arxiu Comarcal del Bages (ACBG), Marc Torras va fer una aproximació rigorosa i acurada sobre la crisi del segle XV, dividint-la en dos grans apartats: la crisi demogràfica per una banda i la crisi econòmica per l'altra. Cal remarcar que ell no ha estat l'únic historiador que ha tractat la crisi medieval manresana, però sí que destaca el seu estudi pel fet que ho hagi fet a partir d'una documentació que ha estat poc treballada com són els Llibres de Manifests. Joaquím Sarret i Arbòs ja va tractar aquest tema en la seva *Història de Manresa* del 1921 però parlava molt breument de la crisi demogràfica i econòmica, assenyalant els aspectes més destacables de la davallada demogràfica com són les pestes i els seus efectes en la pròpia població manresana i, sobretot, els principals fets polítics i el paper que va tenir la ciutat en ells¹¹. L'estat de la qüestió era força reduït i el que va fer Torras va ser donar frescor al tema i un nou enfocament de la crisi a partir d'allò que havia quedat oblidat als arxius, permetent aportar un punt de vista més novedós, actual i, a nivell metodològic, més modern i detallat que alhora obria noves vies d'anàlisi per estudiar aquest moment de crisi tant important per Manresa i els seus habitants.

La crisi demogràfica

Cal tenir present abans de tot que a l'hora d'estudiar la crisi demogràfica amb el tipus de fonts que es poden consultar a l'ACBG, l'investigador topará amb dos problemes, el de la fiabilitat i la intencionalitat amb què es van escriure els manifests, sequiatges o fogatges. S'ha de fer una primera consideració abans de tot, i és que aquestes fonts eren de caràcter purament fiscal i no demogràfic, i per tant no hi consta el total de població que habitava a la ciutat, ja que alguns sectors socials estaven exempts de pagar talles o altres impostos: eclesiàstics, cavallers, pobres o funcionaris reials¹². Pel que fa als fogatges, aquests eren mecanismes que servien per conèixer la població del Principat, i també tenien una clara intenció fiscal, ja que a partir de la recollida de dades que aportaven es determinava la quantitat que cada ciutat o vila havia de pagar en funció del seu fogatge que sempre s'expressava en unitats familiars o en focs. A partir de les dades que proporcionen fogatges, manifests, talles i amb algunes dades utilitzades

¹¹ SARRET I ARBÓS, JOAQUIM, (1921). *Història de Manresa*. Monumenta Historica Civitatis Minorise, I. Manresa.

¹² TORRAS I SERRA, M, (1994). *La crisi del segle XV a Manresa. Una aproximació a partir dels llibres de manifests*. Barcelona: Universitat de Barcelona, p. 23.

per historiadors anteriors, l'historiador va establir una primera evolució demogràfica des de mitjan segle XIV fins ben entrat el segle XVI. Aquesta informació permet comparar i agafar com a punts de referència l'evolució de la pròpia població manresana al llarg de dos-cents anys:

Quadre 1: evolució de la demografia de Manresa durant els segles XIV-XV¹³

Any	Població	Font
1339	2.000 focs	memorial de 1485
1363	1.031 focs	requeriment 1363
1365-1370	703 focs	fogatge
1366	1.016 focs	talla
1374	955 focs	talla
1374	691 focs	talla
1378	481 focs	fogatge
1381	463 focs	fogatge
1389	839 focs	talla
1407	649 posseïdors	sequiatge
1408-1411	602 caps de casa	manifest
1424	635 posseïdors	sequiatge
1448-1449	454 posseïdors	sequiatge
1453	425 caps de casa	manifest
1460-1461	381 posseïdors	sequiatge
Abans de la guerra civil	700 focs	memorial de 1485
1472	259 caps de casa	jurament al rei
1474	363 caps de casa	talla
1480-1482	263 caps de casa	manifest
1485-1487	271 caps de casa	manifest
1490-1493	263 caps de casa	manifest
1497	271 focs	fogatge
1515	314 focs	fogatge
1553	328 focs	fogatge

¹³ Dades extretes de: TORRAS I SERRA, M, (1994). *La crisi del segle XV a Manresa. Una aproximació a partir dels llibres de manifests*. Barcelona: Universitat de Barcelona, pp. 37-38.

Es pot afirmar amb tota seguretat que la crisi demogràfica començà el 1348 amb l'arribada de la Pesta Negra a Manresa, fet pel qual la ciutat passà de tenir uns 2.000 focs aproximadament el 1339 a pràcticament la meitat el 1363 (1.031)¹⁴. El 1363 hi va haver un rebrot de pesta coneguda com la pesta dels infants, cosa que va reduir encara més la població si tenim en compte que de 1.031 focs el 1363 es passen a 703 entre 1365-1370.

Entrats al segle XV, la situació encara s'agreuà molt més ja que els successius rebrots de pesta dels anys 1410, 1413, 1422, 1429, 1438, 1441 i 1448 van acabar de delmar la població. El manifest de 1453 documenta 425 famílies i un any abans de la guerra civil el 1461 Manresa es reduïa a 381 caps de casa. La guerra civil va deixar tocada de mort la ciutat, tal com demostra que a la dècada dels setanta del segle XV les xifres havien baixat encara més, assolint 259 caps de casa el 1472. El paper de la ciutat durant el conflicte va ser de primer ordre, ja que es va haver d'encarregar del setge del castell de Callús i enviar tropes armades a Castellgalí abans que fos pres pels partidaris de Joan II. Torras afirma però que el punt culminant d'aquest conflicte, sobretot per l'impacte que tingué a la ciutat, fou entre el desembre de 1464 i l'última setmana de febrer de 1465, abans de la batalla de Prats de Rei, quan es va haver de sufocar una revolta joanista a Puigmercadal.

La situació encara es va agreujar molt més per les diverses incursions, saquejos i atacs que les tropes reials van fer el 1466 i que ocasionà possiblement la destrucció parcial de la sèquia impedint que l'aigua arribés a la ciutat, cosa que feu empitjorar la situació econòmica i posteriorment demogràfica ja que si no arribava l'aigua per regar camps, vinyes i horts tampoc es podria fer servir per dur a terme activitats econòmiques, cosa que volia dir no tenir diners per comprar alguns aliments de primera necessitat per abastir als habitants.

A tot això, cal destacar també que l'any 1467 Manresa fou assetjada, fet que provocà nous saquejos i destruccions, tal com ens diuen les cartes dels consellers de la ciutat, quan 1.200 homes a cavall prop del riu Cardener feien constants incursions per d'aquesta forma impedir que la ciutat pogués aprovisionar-se des de l'exterior. Com es

¹⁴ La dada dels 2.000 focs a Manresa abans de 1348 la dona Joaquim Sarret i Arbós en la publicació del memorial de 1485 i hom creu que és una xifra que s'acosta bastant a la realitat, ja que si s'apliquen les dades d'un terç i la meitat de població desapareguda arran de la pesta les xifres concorden força amb els 1.031 focs que tenim per l'any 1363.

pot apreciar, aquesta situació només va fer que reduir encara més la població i, efectivament, quan observem el manifest de 1480-1482 ens trobem que hi havia 263 caps de casa o famílies, essent el 1480 el punt més àlgid d'aquesta caiguda demogràfica i serà també aquest any a partir del qual s'inicia una lenta recuperació que farà entrar Manresa al segle XVI¹⁵.

La política de franqueses

Evidentment, els propis consellers manresans eren plenament conscients de tota aquesta crisi demogràfica que patia la ciutat. El despoblament que patí fou a causa de les epidèmies pestilencials i els seus rebrots en els anys següents, les males collites, les diferents guerres i, sobretot, la continuada migració que abandonava la ciutat que o bé ja no els semblava un nucli atractiu o per no estar sotmès a les constants càrregues fiscals que augmentaren per finançar els conflictes¹⁶. Ràpidament es va procedir a dur a terme una política de concessió de franqueses per tal d'atraure població i que aquesta frenés o intentés atenuar la davallada demogràfica i, alhora, es reactivés l'economia urbana, cosa que es traduïa a atreure no solament població, sinó oficis qualificats que permetessin mantenir el nivell comercial i industrial de Manresa. Aquesta política d'enfranquiments significava l'exempció temporal o permanent del pagament de la quèstia a tots els que vinguessin a treballar i a viure a la ciutat. Els enfranquits només pagarien les talles que es fessin a l'hora de reparar i mantenir la sèquia, construir o arranjar les muralles, a part que haurien de pagar tots els impostos indirectes que gravaven els productes del mercat com tocava a la totalitat dels ciutadans. La onada migratòria que rebé la ciutat funcionà i permeté reduir la gravetat dels efectes de les crisis que arrossegaven des de feia dècades.

Es va veure beneficiada per tot un moviment de persones vingudes de tot arreu, que practicaven els oficis més diversos i alguns de qualitat. Molt breument assenyalarem l'origen dels enfranquits que va documentar Marc Torras, així com també els oficis que exercien totes aquestes persones nouvingudes¹⁷.

¹⁵ TORRAS I SERRA, M, (1997). "La immigració a la Manresa medieval", Manresa: *Dovella*, 58, p. 36.

¹⁶ Cal recordar que Manresa és una ciutat reial, i durant els conflictes del segle XV patí diverses i dures càrregues fiscals i impostos que gravaven sobre ella i en conseqüència sobre els seus habitants que estaven sotmesos a la jurisdicció reial.

¹⁷ Dades extretes de TORRAS I SERRA, M, (1997). "La immigració a la Manresa medieval", Manresa: *Dovella*, 58, p.41.

Quadre 2: enfranquits per comarques

Alt Camp	1	Osona	16
Alt Urgell	2	Penedès	3
Anoia	25	Ripollès	10
Bages	310	Rosselló	3
Baix Camp	1	Segarra	1
Baix Llobregat	7	Segrià	3
Barcelonès	20	La Selva	2
Berguedà	23	Solsonès	16
Empordà	7	Tarragonès	1
Gironès	6	Urgell	5
Montsià	1	Vallès Occidental	16
La Noguera	1	Vallès Oriental	6

Quadre 3: Enfranquits fora de Catalunya

Alemanya	1
Aragó	5
Castella	7
França	5
Mallorca	1
Regne de València	13
Tartària	1

Quadre 4: Oficis dels enfranquits

Apotecari	1	Jurisperit	3
Assaonador	7	Doctor en lleis	2
Ballester	2	Manyà	4
Barber	4	Menescal	3
Baster	1	Mercader	8
Blanquer	2	Mercer	2
Boter	1	Mestre d'escola	1
Calderer	1	Mestre de cases	2
Candeler	2	Mestre medicina	1
Canvista	1	Metge	4
Capeller	2	Moliner	3
Carnisser	4	Olier	1
Cirurgià	4	Pagès	13
Clergue	1	Paraire	16
Colteller	4	Picapedrer	5
Corder	1	Pintor	2
Cotoner	1	Sabater	9
Doctor en lleis	2	Sastre	9
Esclau alliberat	1	Serrador	1
Escrivà del rei	1	Teixidor	11
Espaser	1	Teulader	1
Ferrer	15	Tintorer	2
Fuster	16	Traginer	1

Hi predominen els enfranquits dels nuclis i viles més propers a Manresa, tal com ho demostren els 310 provinents de diversos llocs del Bages i amb gent vinguda sobretot de Monistrol de Montserrat, Sallent, Fals, Cardona, Castellbell, Artés, Sant Fruitós del Bages i Castellgalí. En segon terme, seguirien les comarques que eren properes al Bages, com Osona, Solsonès, Anoia i Berguedà i, per últim, si volem allunyar el punt de mira, veiem que la majoria d'enfranquits que vénen fora del Principat són originals del Regne de València.

Els oficis són molt diversos, des de professions altament qualificades fins a les professions més usuals com fusters, pagesos, ferrers, sabaters... Els oficis més nombrosos però són els paraires, fusters, ferrers, pagesos i teixidors. Hi predomina el sector secundari i, per tant, ja es remarca la forta presència de la menestralia manresana durant aquesta època, fet pel qual Manresa esdevingué un important nucli industrial, i també comercial. A part, com ja s'ha indicat anteriorment, no estava exempta de professions liberals i la presència de metges, cirurgians, jurisperits, mestres, apotecaris, tintorers o menescals és constant.

La crisi econòmica

La crisi econòmica, a diferència de la demogràfica, no es va fer evident fins ben entrat el segle XV. Les guerres havien provocat una acumulació del deute públic i les continuades exigències fiscals anaven mica en mica ofegant a la seva població. Cal tenir present que durant el segle XI hi havia hagut despeses importants degut a les obres que s'havien fet a la ciutat, com per exemple la construcció de la sèquia, les muralles o la pròpia seu de Manresa, tot enmig d'una conjuntura econòmica que començava a ser desfavorable a causa de les caresties, sequeres i males collites ja des de 1331. La crisi econòmica es pot analitzar i resseguir a partir dels béns dels declarants als llibres de manifestos municipals. D'aquesta manera, trobem que gràcies al manifest de 1408-1411 tenim una primera pinzellada dels diversos estaments socials, des dels mercaders, fins a assalariats, passant per pagesos i la immensa majoria social que formava part del sector menestral, agrupat en gremis i confraries per protegir-se i organitzar-se millor.

Disposem en aquest manifest de 602 famílies que declaren un total de 168.559 lliures, 18 sous i 3 diners, essent les quantitats més altes declarades per famílies o persones que exercien professions liberals, ja que segons els càlculs la meitat dels béns declarats a Manresa estaven en mans de 56 famílies, un 9,3% de la població. De la resta de persones d'aquestes 602 famílies consten 135 casos dels quals no en sabem l'ofici i de la resta 97 són sabaters, 85 pagesos i 59 del ram de la pell, seguits per la resta d'oficis, essent el sector de la pell, com ho demostra altra vegada la documentació, el més important i preponderant de Manresa durant els segles XIV i XV¹⁸.

¹⁸ CASTELLS I RUFAS, E, BADIA I GUITART J, (2001). *Manresa medieval: història, art i cultura a l'Edat Mitjana*. Manresa; Amics de l'Art Romànic del Bages. pp. 227-229.

Aquesta és doncs, la situació econòmico-social de la ciutat durant els primers anys del segle XV i no deuria ser molt diferent de la del segle XIV. Si s'analitza ara el manifest de 1480 en ple context de postguerra trobem que la crisi econòmica ja havia afectat a la població manresana de l'època. Ens trobem amb 236 declarants o caps de família que declaren un total de 26.352 lliures, 15 sous i 8 diners, xifra clarament inferior a la del manifest de 1408-1411 on segueixen dominant els sectors i rams relacionats amb la pell en un 23,3%, seguits per un 22% de pagesos i un 19,5% del sector tèxtil. Es pot veure que la guerra civil no havia desarticulat aquest teixit social i productiu ja que la meitat de la població es reunia al voltant d'aquests tipus d'oficis. Torras i Serra conclou que la ciutat continuava sent un centre comercial bastant industrialitzat i vertebrador del territori, si bé cal remarcar que havien desaparegut les grans fortunes de famílies que podríem qualificar de "privilegiades" com els Amargós, Gamiçans, Grevalosa...

Aquesta dinàmica va seguir d'aquesta forma, tal com segueixen demostrant els manifestes de 1490-1493, i es mantenia la relació de repartiment de la riquesa demostrant que a finals de segle estava equitativament més repartida que entre 1408-1411. Els oficis més nombrosos eren el del tèxtil en primer lloc, que representava un 19,2 % de la població, seguit pels pagesos que eren un 18,6% i en tercer lloc els sectors de la pell amb un 15,7% de caps de casa. A diferència del que succeïa quasi cent anys abans, ara era el sector tèxtil el predominant, principalment el grup dels paraires per davant de sectors com els de la pell o els sabaters, i això segons Torras va venir per un retrocés de pell i sabates més que per un augment del tèxtil. Aquesta evolució de les rendes i acumulació de la riquesa la podem veure reflectida de forma esquemàtica en aquests dos quadres que hi ha a continuació¹⁹:

¹⁹ Dades extretes de: TORRAS I SERRA, M, (1994). *La crisi del segle XV a Manresa. Una aproximació a partir dels llibres de manifestes*. Barcelona: Universitat de Barcelona, pp. 121-122.

Quadre 5: Percentatge de riquesa per grups d'oficis

	1408-1411	1453	1480-1482	1485-1487	1490-1493
Càrrecs públics	12,1	6	2	4,3	2,7
Comerç	12,9	8,2	19,1	21,4	20,4
Menestrals	4	4,8	7,8	10,7	8,6
Pagesos	4,9	5,7	11,8	13,2	16,5
Pell	21,1	14,9	25,6	16,4	15,7
Serveis	6,3	6,3	10,1	7,3	7,1
Tèxtil	7,6	9,5	16,6	19,4	17,7

Quadre 6: Percentatges de riquesa per oficis

	1408-1411	1453	1480-1482	1485-1487	1490-1493
Ferrers	0,8	0,9	1,7	4,9	2,7
Fusters	1,1	1,2	2,6	2,3	2,5
Mercaders	11,6	5,2	6,6	11,1	7,8
Pagesos	4,8	5,5	11,6	13,2	13,5
Paraires	2,5	5,3	9,6	13	10,6
Pell	12,5	8,1	14,4	8,5	9
Sabaters	8,5	6,8	11,1	7,9	6,6
Sastres	2,8	2	2,6	3	2
Teixidors	0,5	1,5	3,4	2,6	2,8
Traginers	0,3	1,8	9	6,5	8,3

Un cop vista la delicada situació a nivell demogràfic i econòmic de la ciutat durant els segles XIV i XV passarem ara a analitzar l'aspecte urbà de Manresa durant aquesta època. Això implica necessàriament entrar dins del clos emmurallat, observar les delimitacions físiques i geogràfiques que tenia la ciutat i analitzar l'evolució del seu entramat urbanístic. També és una bona oportunitat per recórrer els nombrosos carrers i places que donaven aquella típica forma sinuosa i caòtica de les ciutats baix-medievals. Al cap i a la fi, Manresa no era gaire diferent de Barcelona, Vic, Cervera o Girona quant a concepció urbanística.

3.2. El clos emmurallat i l'evolució urbana

Els diferents circuits de muralles

L'estudi de les muralles medievals i la seva evolució urbana a Manresa és fruit de diverses investigacions històriques i campanyes arqueològiques que es van anar fent al llarg del segle passat i que han donat resultats notables, demostrant que la ciutat era envoltada per tres circuits emmurallats importants, cadascun corresponent a un període diferent²⁰. El seu enderroc es va produir a la darrereria del segle XIX, concretament el 1877, tres anys després de resistir l'últim atac de les tropes carlines, encara que ja s'havia demanat el seu enderroc anys abans. Les muralles medievals de Manresa, així com qualsevol circuit murat d'una ciutat de la Baixa Edat Mitjana, eren construccions que venien motivades per dues raons principals; la primera és, òbviament, la raó defensiva i protectora que donava seguretat al seu nucli i als habitants que hi vivien, afavorint, d'aquesta manera, un context de calma i tranquil·litat que porta lògicament a una etapa de prosperitat econòmica; i la segona raó és el caràcter delimitador entre el que és intern i extern al propi nucli, el camp i la ciutat, l'espai rural i l'espai urbà. La muralla és el que dóna la fesomia característica a una ciutat medieval, la defineix i la situa en el seu marc corresponent.

Una de les principals expertes en l'estudi de l'evolució urbana manresana, així com dels circuits de muralles que envoltaven i protegien la ciutat, és Raquel Valdenebro i Manrique²¹, que amb una voluntat de recollir dades arqueològiques del nucli urbà de la ciutat i crear un pla per protegir aquestes restes inicià la seva investigació el 1992, amb un equip d'arqueòlegs, entre els quals hi havia Eduard Sánchez. Valdenebro va tenir en compte a l'hora de dur a terme la seva recerca les notícies sobre les muralles que ja havien ofert historiadors anteriors com Joaquím Sarret, que defensava quatre circuits de muralles, dels quals tres eren d'època medieval i un darrer del segle XVI, tot i que es creu i s'ha intentat demostrar que aquest últim no va existir.

²⁰Vegeu annex 1.1.

²¹De Valdenebro destaquen els treballs que ha realitzat entorn del nucli urbà de Manresa, el Carrer del Balç o les pròpies muralles medievals. Per citar-ne alguns: "El carrer del Balç a través de la documentació històrica", a Dovella, 103; «Les muralles de Manresa en el segle XIV», a "Miscel·lània d'Estudis Bagencs", 9; "L'evolució urbana de Manresa i les seves muralles" a *Manresa medieval: història, art i cultura a l'Edat Mitjana*.

Un cop revisades les diverses dades documentals que Sarret ofería de les muralles manresanes, Valdenebro va constatar que tenien poca fiabilitat, ja que algunes no se suportaven en les fonts escrites; per tant, s'havia d'enfocar de nou el seu anàlisi, a partir de la documentació que es trobava a l'Arxiu Històric de la ciutat. Es va fer un buidatge sistemàtic i es van revisar els diferents tipus de documents, com els protocols notariais entre els anys 1298 i 1323, els llibres d'inventaris entre 1373 i 1455, els llibres del Clavari entre 1341 i 1379, els llibres de Talles a l'entorn de l'any 1366, i els Manuals del Consell de la ciutat entre els anys 1358-1480²².

El murs vells, segles XI-XIII

Abans del segle XI el coll Cardener s'havia convertit en un punt estratègic, ja que formava un turó envoltat per dos rius, el Llobregat i el Cardener, constituint un punt defensiu important en les fronteres de la Catalunya Vella. Fou un turó fortificat que hauria aplegat els edificis militars i religiosos més notables, com per exemple les esglésies de Santa Maria i Sant Martí, així com la torre vescomtal que feia funcions de castell i residència del representant del poder comtal barceloní. Tot i conservar-se poques restes de les muralles d'aquesta època²³ es creu que envoltava el turó emulant les sinuoses formes i conferint un aspecte de castell-ciutat fortificat, mentre els extramurs naixien i es consolidaven alguns ravals i barris, com les Escodines o el raval Saragossà.

Entre els segles XI i XII la prosperitat econòmica havia permès a la ciutat adquirir una importància notable i és aleshores quan degut al creixement urbà, motivat en part gràcies al mercat setmanal que es faria a l'actual Plaça Major, es tracen els diferents camins que conduirien a altres llocs i ciutats importants, com Barcelona, Cardona o Vic. Tots aquests carrers s'aniran omplint d'edificis i cases donant vida i forma a nous carrers. Per això en aquest moment es creu convenient protegir els nous espais per mitjà d'unes muralles que unirien els antics murs del coll Cardener amb el Puigmercadal i l'església de Sant Miquel.

²²VALDENEBRO, MANRIQUE, R, (2001). "L'evolució urbana de Manresa i les seves muralles" a *Manresa medieval: història, art i cultura a l'Edat Mitjana*. Manresa; Amics de l'Art Romànic del Bages. p. 172.

²³ Vegeu annex 1.2.

Diversos trams de muralla d'aquesta època són el mur del coll Cardener, el mur d'en Jaffa, el portal de Sant Miquel, el portal de les Piques, el portal de Santa Llúcia o el portal de Galceran Andreu.

Els murs nous, segle XIV

La documentació que comença a fer referència als murs nous la trobem a mitjans del segle XIV, i dins aquest període hi ha una data clau, la del 6 d'agost del 1362, un document que consta d'una ordre d'emmurallament del nucli urbà. Aquesta ordre és promulgada per un motiu molt concret, i és la preocupació i por que tenien els consellers manresans sobre els rumors que havien sentit d'una gent estranya d'origen francès que es dirigia a Calatayud per ajudar el rei Pere III durant el conflicte amb Castella, i en el seu recorregut es temia que passessin per Manresa i causessin problemes a la ciutat. Ens trobem enmig de la Guerra dels Cent Anys a Europa, i a nivell català immersos en la Guerra dels dos Peres; per tant, aquesta gent estranya vinguda de França es tractava de les famoses "Companyies Blanques", un exèrcit de mercenaris comandats per Bertran Du Guesclin, un personatge molt conegut gràcies a les cròniques de Jean Fraissac.

Davant d'això, i tement que aquests mercenaris ataquessin la ciutat pel seu pas a Aragó, els consellers van decidir reforçar els sistemes defensius de la ciutat i construir unes noves muralles, ja que en aquell moment i tal com ells mateixos declaraven al document *civitas non est clausa*, la ciutat no està tancada. Es van nomenar dos procuradors per barri o quartons, que en aquells moments ja estava dividida la ciutat: Sant Miquel, Sobrerroca, Santa Maria i Escodines, amb els objectius de revisar les muralles velles, valorar el seu estat, veure les obertures que tenien i les que s'havien de tancar per assegurar una millor defensa. Aquests procuradors van haver de recollir diners per restaurar l'antic circuit murat i plantejar la possibilitat de construir una nova línia defensiva que tanqués i defensés tots els barris, cases i burgs que havien anat sorgint gràcies al creixement urbanístic que havia experimentat la ciutat durant el segle XIII²⁴.

²⁴VALDENEBRO, MANRIQUE, R, (1994). "Les muralles de Manresa en el segle XIV", a *La crisi de l'edat mitjana a la Catalunya Central*. Centre d'Estudis del Bages. Col·lecció: Miscel·lània d'estudis bagencs; 9.

Efectivament, durant els segles XIII i XIV la ciutat va créixer de forma espectacular en direcció oest, de forma que anaven apareixent i consolidant nous barris, carrers i burgs que havien d'agrupar un gran gruix de població que en aquell moment vivia extramurs. És precisament durant els primers decennis del segle XIV que cada cop serà més corrent trobar en la documentació referències nombroses al carrer d'Urgell, Camp d'Urgell, Òdena, Vila-Nova i Talamanca.

Eren doncs, nous barris, carrers, cases, camps i horts els que s'havien de protegir, a més de controlar la gent que hi vivia, i això es farà abandonant la idea de l'emmurallament-castell per donar pas a un emmurallament urbà que responia a una nova concepció de defensa, de delimitació de l'espai i de noves innovacions arquitectòniques que acabaran de perfilar la imatge de la Manresa dels segles XIV i XV.

L'evolució urbana de Manresa s'ha d'entendre com un fenomen que es dona a partir de nuclis i barris separats entre si i que mica en mica es van unificant, i no de forma homogènia com un tot urbanístic o al voltant d'un nucli fortificat²⁵. Serà aquesta evolució la que anirà modelant la imatge de la ciutat a partir d'aquestes quatre grans zones o quarters ja esmentats. Aquest tercer circuit de muralles es va fer entre 1362 i 1380, i inclourà nous portals com el de Sobrerroca²⁶, que és un dels que encara es conserva, el portal del Carme i el portal d'Urgell o també dit de Valldaura. A part de tots aquests portals hi havia també portals menors que no eren aptes per a carruatges i només eren utilitzats per les persones en cas de perill imminent. Aquests, dels quals pocs historiadors han donat importància i informació, foren estat estudiats per Xavier Sitges i Molins, i es van localitzar en dos indrets de complicat accés, difícilment visibles a simple vista: un és el portalet que hi ha a tocar l'angle sud del mur que tanca el parc de la Seu²⁷, i l'altre és a dotze metres de l'angle de la muralla del passeig de Riu²⁸, sota el camp d'esbarjo de l'actual Escola Joviat²⁹.

²⁵VALDENEBRO, MANRIQUE, R, (2001). "L'evolució urbana de Manresa i les seves muralles" a *Manresa medieval: història, art i cultura a l'Edat Mitjana*. Manresa; Amics de l'Art Romànic del Bages. p. 186.

²⁶Vegeu annex 1.3.

²⁷ Vegeu annex 1.4.

²⁸ Vegeu annex 1.5.

²⁹SITJES I MOLINS, X, (2004). "Els portals de les muralles de Manresa", Manresa: *Dovella*, 83-84, pp. 11-12.

Actualment si es mira el nucli antic de la ciutat a vista d'ocell encara es pot intuir i delimitar l'antic recinte murallat, ja que queden molt pocs vestigis que se salvessin de l'enderroc dut a terme durant el segle XIX.

Tan sols es conserven algunes fileres de l'antic mur d'en Jaffa, darrere els jutjats de Manresa, així com alguns trossos del carrer de l'Apotecari i de l'actual plaça Europa. Dels trams de la muralla de Sant Domènec o la de Sant Francesc només es poden intuir per la forma dels carrers actuals, i el portal de Sobrerroca, ja esmentat, és un dels pocs testimonis vivents del que en una època va ser el portal d'accés a una ciutat que no deixa de sorprendre diàriament als historiadors. La imatge de la ciutat fortificada ha pervingut fins als nostres dies gràcies a un gravat que Bernat Epinalt va fer el 1786, on es podien apreciar clarament els circuits emmurallats i l'aspecte del nucli a finals del XVIII³⁰, una imatge que no deuria ser gaire diferent de l'època que estem tractant.

3.3. El centre neuràlgic de la Catalunya Central

Com s'acaba de veure, és durant el segle XIV que es donen empreses constructores de gran envergadura com l'alçament de les noves muralles que havien de protegir els manresans d'amenaces i perills externs. Amb tot, però, cal advertir que no foren només els sistemes defensius els que es durien a terme en aquest moment, perquè Manresa viu el seu segle d'esplendor a nivell constructiu, de manera que es converteix en el centre neuràlgic de la Catalunya Central. Les obres d'enginyeria civil, militar i religiosa començaran a erigir-se durant aquest període i convertiran la capital del Bages en el que és en aquest moment: una ciutat amb cara i ulls, madura i completa.

Sovint s'ha dit que Manresa era una ciutat gòtica durant el segle XV, però no ha conservat la seva fesomia gòtica com sí que ho han fet Montblanc o Girona, el perquè és degut als fets que visqué durant els segles XVIII, XIX i, sobretot, el XX. Amb això volem dir que Manresa ha estat molt maltractada pels fets històrics i que molts dels vestigis medievals, que en el seu dia es van erigir com a símptoma d'una època pròspera i puixant a nivell constructiu, han desaparegut o han estat destruïts per les diverses conjuntures polítiques, socials i religioses, sobretot durant els anys de conflictes. Manresa va ser una de les famoses “viles cremades” durant la Guerra de Successió, un fet que encara es recorda avui en dia.

³⁰ Vegeu annex 1.6.

Aquest incendi responia a una de les moltes onades de repressió borbònica que es van anar perpetrant a mesura que les tropes de Felip V s'acostaven a Barcelona.

La crema de la ciutat fou ordenada pel mateix duc de Pòpuli com a mètode per aconseguir que els diversos pobles, viles i ciutats del cor de Catalunya capitulassin a favor de la causa borbònica. Aquesta voluntat repressiva es va traduir, en primer lloc, en la crema de les cases dels manresans més il·lustres i austriacistes, però aviat el foc es va descontrolar i Manresa es va despertar el 13 d'agost del 1713 envoltada de flames amb unes 522 cases totalment destruïdes, pràcticament la meitat de la ciutat. Francesc de Castellví relata en el tercer volum de les *Narraciones Históricas desde el año 1700 al 1725*, la versió dels fets i la forma com va anar tot. En aquest sentit, és una font de primer nivell a l'hora d'investigar els successos del 13 d'agost³¹. Tal com diu l'historiador Francesc Serra, la majoria de persones que havien perdut les seves cases formaven part dels estaments populars i, tot i que poc compromesos amb la vida política i social del moment, van ser els que van pagar-ho més car. Es documenten molts traginers, pagesos, blanquers, velers, paraires, fusters, ferrers, assaonadors, adroguers, argenters i pedrenyalers que havien perdut la seva llar i van haver de viure compartint un sostre amb tots aquells que havien aconseguit salvar-se de les flames. L'incendi també va afectar edificis que daten d'època medieval, com l'església del Carme, la capella de Nostra Senyora de Montserrat o el Palau del Veguer, del qual també es va cremar l'arxiu i, per desgràcia, una incalculable quantitat de documentació³².

El segle XIX, s'enceta amb l'anomenada Guerra del Francès, un conflicte en el qual Manresa tindrà un paper molt notable. Dos són els esdeveniments en els quals la ciutat esdevindrà protagonista de primer nivell durant la guerra, el primer fou la crema de paper segellat i el segon, el pes que tingué en les diverses batalles del Bruc.

La crema del paper segellat es va dur a terme el 2 de juny del 1808³³ de forma pública, com a resposta al desacatament de les autoritats franceses. Això va venir motivat, en primer lloc, pel majoritari sentiment antifrancès que imperava en la societat catalana del moment i, en segon lloc, representava pels manresans la subversió i

³¹ CASTELLVÍ, FRANCESC DE, (1999). *Narraciones históricas desde el año 1700 al 1725*. Madrid: Fundación Francisci Elías Tejada. pp. 668-670.

³² SERRA I SELLARÉS, FRANCESC, (2011). "La crema de Manresa del 13 d'agost de 1713". Manresa: *Dovella*, 107, p. 40.

³³ Vegeu annex 1.7.

l'aixecament contra el nou ordre i l'ocupació napoleònica. Aquest acte va ser vist com un acte de rebel·lió popular, pel qual va ser ràpidament respost pels francesos amb l'enviament de tropes amb ordres de prendre les fàbriques de pólvora.

El 6 de juny del 1808 els sometents de Manresa, Igualada i altres viles van derrotar a prop del Bruc les tropes franceses. Aquesta victòria va significar un de les primeres demostracions antinapoleòniques de Catalunya.

Pel que fa a la famosa batalla del Bruc, la que encara es recorda avui en dia amb certs tints llegendaris, va ser el segon moviment militar que protagonitzà Manresa en aquell 1808. Els francesos van voler prendre represàlies sobre aquells que els havien derrotat en la primera batalla, però l'ajut militar de tropes vingudes de Lleida va ser decisiu per aconseguir la victòria dels catalans. Un cop acabada la guerra, els francesos van voler cobrar-se la seva venjança per les derrotes que patiren i el 30 de març del 1811³⁴ s'ordenà, tal com havia passat cent anys abans, la crema de la ciutat³⁵.

Les conseqüències van ser terribles: es calculen entre 713 i 1.200 cases cremades, cosa que implicaria tres quartes parts dels edificis del nucli urbà. Aquests incendis de 1713 i 1812 van ser els causants que Manresa perdés la seva fesomia gòtica, tant en els habitatges dels ciutadans com en els diversos edificis singulars, els quals van quedar greument afectats. Havien desaparegut una quantitat considerable d'esglésies i temples religiosos que dataven d'època medieval, com el convent de Valldaura, destruït el segle XV, durant la guerra civil, l'església de Sant Bartomeu i el monestir de Sant Cristòfor, desaparegut probablement a l'inici del segle XIX.

La Guerra Civil de 1936-1939 també va jugar el seu paper en la destrucció de temples i esglésies manresanes, no com a conseqüència directa del mateix conflicte, sinó degut a l'efervescència revolucionària d'aquells anys. En aquest període van ser destruïts el Carme³⁶, Sant Miquel³⁷ i Sant Pere Màrtir³⁸.

³⁴ Vegeu annex 1.8.

³⁵ PIÑERO I SUBIRANA, JORDI, (2008). "Manresa en la guerra del francès: realitat i llegenda". L'Erol: Revista cultural del Berguedà, 98. pp. 34-36.

³⁶ Vegeu annex 1.9.

³⁷ Vegeu annex 1.10.

Aquests enderrocs foren finançats, aprovats i ratificats pel Comitè Revolucionari per tal d'ocupar els espais pels obrers que no tenien feina, cosa que vol dir que a partir del 1936 la imatge de Manresa com a ciutat gòtica encara quedà més empobrida, amb pèrdues monumentals i artístiques tant considerables com aquestes.

Les úniques fonts que podem accedir per veure com eren a nivell arquitectònic aquests llocs són les fotografies que es conserven de l'època. Les esglésies que van quedar en peu després de quasi tres segles d'atacs, violència, destrucció i incendis, i que encara es poden visitar avui en dia són la Seu³⁹, Santa Clara⁴⁰, Viladordis, la de Sant Pau, la de Sant Marc⁴¹, Sant Jaume dels Comdals⁴² i l'església de Sant Andreu o de l'Hospital⁴³.

Les obres religioses, una ciutat de temples

Per poder realitzar un breu recorregut pels diferents convents i temples que hi havia a Manresa i als seus voltants durant el segle XV és de gran utilitat revisar la documentació que es feia abans de morir. Els testaments manresans del segle XV són fonts que aporten una gran quantitat d'informació pel que fa a les diverses esglésies que hi havia a la ciutat, les quals rebien rendes, acaptes i almoines dels marmessors elegits pel difunt a l'hora d'escriure el seu testament. Un d'aquests documents que s'han consultat entre molts d'altres al llarg d'aquesta recerca i que aporta una rica informació tant del panorama religiós que hi havia aleshores com dels diversos rituals i costums funeraris del moment és el testament de Francesc Mulet, un fuster manresà i pare del famós canonge de la Seu Francesc Mulet, el qual també figura al document com un dels principals marmessors i beneficiaris.

³⁸ Vegeu annex 1.11.

³⁹ Vegeu annex 1.12.

⁴⁰ Vegeu annex 1.13.

⁴¹ Vegeu annex 1.14.

⁴² Vegeu annex 1.15.

⁴³ GASOL I ALMENDROS, JOSEP, (2008). "Les esglésies medievals de Manresa" a *Manresa medieval: història, art i cultura a l'Edat Mitjana*. Manresa; Amics de l'Art Romànic del Bages. pp. 137-155.

El testament fou fet el dia 9 d'agost del 1422⁴⁴ i comença seguint el procés habitual, amb la seva *invocatio* al preàmbul:

“En nom de Déu e de madona Sancta Maria amén. Jo Francesc Mulet, fuster de Manresa, volent morir com a crestià no sans en mon cors mas en mon seny e memòria íntegre, faç e ordon mon testament en la forma que·s segueix.”

L'elecció de la seva sepultura fou a Santa Maria de la Seu de Manresa *en lo bas ho mon fill plaurà*, i els seus marmessors van ser P. de Rocafort, prior de la mateixa Seu, G. Talamanca, en Francesc Mulet *canonge e fill meu*, i la seva dona, Maria. L'enumeració d'esglésies i temples la dóna quan fa les disposicions de les deixes i llegats a aquests en forma de renda. El document diu textualment:

“Jaquesch a la obra de madona Sancta Maria V solidus, a Predicadors per misses V solidus, al Carme V solidus per a misses, a les sors de Sancta Clara V solidus per a misses, a Valldaure V solidus per a misses, a totes les altres esgleyes de la parròquia I solidu.”

Aquest paràgraf aporta informacions molt valuoses: en primer lloc, fa un llistat de les diverses esglésies i parròquies que hi havia el 1422 a Manresa, cosa que permet constatar quines segueixen existint actualment i quines han desaparegut amb el temps. En segon lloc, permet veure com s'estableix una espècie de jerarquia que prové de la donació de la renda en funció de l'ordre d'importància que tenia cada lloc per al difunt o els manresans d'aquesta època: mentre que els principals temples reben cinc sous cadascun (la Seu, el Carme, Santa Clara, Valldaura o el convent dels Predicadors), la resta d'esglésies només en reben un. És possible que aquesta espècie de jerarquia fos deguda a que algunes eren fora de les muralles o perquè tenien un pes menys específic en la litúrgia, mentalitat i devoció dels seus habitants? són preguntes per a les quals de moment no s'ha pogut esclarir la resposta, però, en tot cas, permet ulla el complex panorama religiós urbà que gaudia Manresa durant el segle XV.

Cal dir també que documents tant rics com aquests, introdueixen a l'historiador a parlar d'aspectes com la mort, la pobresa i caritat, la devoció i religiositat de la persona, el sistema de repartiment de l'herència, les institucions benèfiques i fins i tot l'actitud davant la mort.

⁴⁴Apèndix documental: Apèndix I (doc.1).

Les obres civils, una ciutat amb empenta popular

Les obres civils constituïren l'altra cara d'aquest l'esplendor i prosperitat que gaudí la ciutat durant el segle XIV. En aquest moment es construeix el Pont Nou⁴⁵, que travessava el riu Cardener i permetia establir noves línies de comunicació directes amb la carretera que anava direcció Lleida. Aquest pont, projectat pel prestigiós arquitecte i mestre d'obres Berenguer de Montagut, és un exemple més del creixement econòmic que va viure el nucli i sobretot de la consolidació en el món mercantil i comercial, en el qual Manresa destacà molt, tal com es veurà més endavant. També es va dur a terme la construcció del Pont de Vilomara⁴⁶, una empresa que fou possible gràcies a l'empenta i la voluntat popular dels manresans, així com la seva contribució en els ponts de Monistrol i Cabrianes⁴⁷, aquest últim parcialment destruït durant la Guerra Civil de 1936-1939.

Però si alguna cosa caracteritza Manresa durant aquest segle és el projecte de la Sèquia⁴⁸, l'obra d'enginyeria civil més important de la Catalunya Central. Aquest projecte cal situar-lo en un context econòmic molt concret, durant la dècada dels anys trenta del segle XIV. Aquests anys foren caracteritzats per fortes sequeres i manca de pluja, cosa que portà anyades de males collites i, a continuació fam, pobresa, emigració i mortaldat, un cicle que s'havia iniciat a partir del 1333, anomenat "lo mal any primer", i que s'intensificà a partir dels anys següents. Davant aquesta desastrosa situació, els consellers manresans d'aquell moment, que foren Jaume d'Artés, Bertran de Castellbell, Bernat de Sallent, Pere Vilella, Jaume Amergós i Berenguer Canet, van enviar súpliques al rei Pere III per tal que atorgués el permís d'obtenir aigua del Llobregat i conduir-la fins al nucli urbà per, d'aquesta manera, solucionar la dramàtica situació d'aquells moments tant complicats pel manresans i les manresanes⁴⁹.

⁴⁵ Vegeu annex 1.16.

⁴⁶ Vegeu annex 1.17.

⁴⁷ Vegeu annex 1.18.

⁴⁸ Vegeu annex 1.19.

⁴⁹ GASOL, JOSEP M^a, (1984). *Manresa, panorama d'una ciutat*. Manresa: Llibreria Sobrerroca. p. 33.

Davant aquestes demandes, el monarca atorgà el privilegi⁵⁰ per construir un canal que recolliria l'aigua a l'alçada del castell de Balsareny i recorreria, a través de 26 quilòmetres, pobles i viles com Sallent⁵¹, Santpedor i Sant Fruitós. Finalment, entraria a Manresa travessant les muralles pel portal de Planeta i el carrer del Carme, repartint-se amb petits ramals per tots els barris de l'entramat urbà.

Amb el privilegi atorgat i el permís reial es van començar les obres del canal l'any 1339. Però els manresans van topar amb un altre problema que acabà derivant en conflicte: el bisbe de Vic, Galceran Sacosta, no volia que aquest canal passés pels termes de Sallent, al·legant que aquests eren propietat de l'Església; a més, al prendre aigua de Balsareny un cabal important d'aigua deixaria de passar pels seus dominis i es temia que durant els mesos estivals l'aigua del riu minvés. Això podria provocar que els molins sallentins en sortissin perjudicats, ja que es veuria reduïda la seva força motriu i, en conseqüència, la seva productivitat, fins arribar a la disminució de les rendes que bisbe i bisbat obtindrien del terme de Sallent.

Davant la negativa del bisbe, doncs, van començar les negociacions per poder resoldre el problema; negociacions que van acabar en paper mullat i amb amenaces d'excomunió i entredit per la mateixa ciutat, els seus consellers i, fins i tot, per les persones que treballaven en les obres del canal⁵². Malgrat aquesta tensa situació, les obres van continuar i se sap que l'any 1344 s'estava treballant en la construcció del Pont del Vilar, al terme de Sallent⁵³. El 1345 el conflicte tocava la seva fi amb l'arribada d'un nou bisbe, anomenat Miquel de Ricomar, aparentment més comprensiu i dialogant que l'anterior, cosa que permeté que la ciutat i el bisbe poguessin pactar condicions, drets i compensacions per la construcció del canal dins el terme de Sallent.

⁵⁰Aquest privilegi data del 23 d'agost del 1339, i actualment es conserva al Llibre Verd de Manresa, el llibre de privilegis de la ciutat, que es troba a l'Arxiu Comarcal.

⁵¹ Vegeu annex 1.20.

⁵²La sentència d'entredit comportava conseqüències negatives per a la ciutat i els seus habitants, es van haver de fer les misses a porta tancada, cosa que volia dir que els manresans es veien privats dels sagraments. Aquesta situació va portar a què es desplaressin a les parròquies i esglésies de la rodalia, com Viladordis, Joncadella o Sant Joan de Vilatorrada.

⁵³TORRAS I SERRA, M, (2001). "La Llum i la Sèquia" a *Manresa medieval: història, art i cultura a l'Edat Mitjana*. Manresa; Amics de l'Art Romànic del Bages. p. 161.

Fou en aquest context quan es produí l'episodi de la "Misteriosa Llum" per explicar el canvi de les decisions del bisbe, un episodi que els manresans recorden amb entusiasme i que s'ha convertit en la festa més autòctona i emblemàtica de la ciutat. Segons aquesta llegenda, el 21 de febrer del 1345 una llum vinguda de Montserrat va entrar a l'Església del Carme i va ser interpretada com un senyal de Déu, que representà que prenia partit en el conflicte i es posicionava clarament al costat de Manresa. Això va fer que el bisbe aixequés l'entredit i les excomunicacions als consellers i va permetre continuar les obres del canal.

L'obra de la Sèquia fou una empresa més en la qual l'empenta popular per buscar una solució a situacions complicades fou crucial i determinant. El mateix Josep M. Gasol afirmava en un article publicat a la revista *Dovella*: «Desconec cap altra empresa similar a la dels manresans: anar a buscar aigua on n'hi hagués i conduir-la cap a casa. Eren gent d'empenta i ho demostraren amb la Sèquia⁵⁴». La Sèquia fou una obra cabdal per al desenvolupament econòmic, ja que de l'aigua que portava se'n beneficiava tothom i, com s'ha dit anteriorment, a part d'alimentar els camps, horts i vinyes que la gran majoria de mercaders, menestrals i pagesos posseïa, també féu possible que gremis i confraries del ram de la pell prosperessin i es consolidessin. Del cert, una gran obra d'enginyeria medieval i de les més importants a Catalunya.

Manresa també va viure el moment de la construcció i consolidació de grans centres assistencials, els quals tenien cura de pobres, malalts i persones marginades de tota mena i alhora donaven assistència a diferents necessitats. El primer centre benèfic que es té documentat és l'anomenada *domus infirmorum*, una residència destinada a l'acollida de malalts i, sobretot, dels llebreros. Sembla que estava situada fora de les muralles i apartada de les vies principals de circulació, segurament per impedir el contagi de certes malalties. Les primeres notícies que es tenen d'aquest lloc són de l'any 1274 i la situen prop de Sant Bartomeu, més tard es va traslladar a Santa Clara i, finalment, el 1322, es traslladà novament a l'actual Sant Pau, on va funcionar com hospital de llebreros fins al 1412. Manresa com la majoria de ciutats d'aquest moment tenia hospitals que s'han d'entendre en l'actualitat com a centres que proporcionaven assistència i on es donava acollida a pelegrins, forasters i pobres de Crist; és a dir, captaires, indigents i tots aquells que no tenien casa ni mitjans de subsistència.

⁵⁴GASOL, M, JOSEP, (2001). "El "Gran Segle" manresà", Manresa: *Dovella*, 71, p. 28.

La funció principal d'aquests llocs, doncs, era la de donar menjar i acollida a aquests col·lectius⁵⁵, i a Manresa n'hi havia dos: el de Sant Andreu⁵⁶ i el de Santa Llúcia⁵⁷. Les primeres notícies que es tenen del primer són del 1260 i era conegut com a “hospital superior”, el nom actual el prengué de la capella que es va construir de forma annexa el 1300 sota l'advocació de Sant Andreu⁵⁸.

Aquest hospital fou segurament el més important dels dos i, com succeïa amb les *domus infirmorum*, eren institucions fundades per iniciativa de personatges rellevants amb poder adquisitiu. Entre les múltiples funcions que exercia, a part d'encarregar-se bàsicament de l'assistència de pobres i malalts, hi havia la d'acolliment de nens orfes i abandonats. L'hospital de Santa Llúcia o també anomenat “hospital inferior”, era situat a l'actual via de Sant Ignasi i al costat del camí ral que anava cap a Barcelona. El seu nom és degut a que es va construir sota l'advocació de Santa Llúcia i Sant Tomàs entre 1321-1323, i els seus administradors principals, així com els seus fundadors, foren els membres de la família Botí, una de les famílies més notables de Manresa⁵⁹. L'historiador disposa solament d'un inventari de l'hospital de Sant Andreu datat de 1420 que permet fer alguna pinzellada sobre el seu aspecte físic o la vida quotidiana en aquests llocs. El seu mobiliari en aquell moment constava de 10 llits i 9 matalassos, a més de 37 flassades, 14 coixins, 23 parells de llençols i 25 escudelles, tots destinats per a l'ús dels malalts, viatgers o indigents que eren atesos en aquest lloc⁶⁰. Les principals fonts de manteniment d'ingressats i hospitalers provenien de les rendes de donacions, almoines i llegats testamentaris, així com els fruits dels horts i altres conreus adscrits a l'hospital⁶¹.

⁵⁵TORRAS I SERRA, M, (1998). “Els hospitals medievals de Manresa”, Manresa: *Dovella*, 61, p. 9.

⁵⁶ Vegeu annex 1.21.

⁵⁷ Vegeu annex 1.22.

⁵⁸ Se suposa que fins el 1300 l'hospital de Sant Andreu se seguiria anomenant “hospital superior”.

⁵⁹TORRAS I SERRA, M, (2001). “Alguns aspectes de la vida quotidiana a la Manresa dels segles XIV i XV” a *Manresa medieval: història, art i cultura a l'Edat Mitjana*. Manresa; Amics de l'Art Romànic del Bages. p. 207.

⁶⁰ Vegeu annex 1.23.

⁶¹ TORRAS I SERRA, M, (2010). Un hospital de 750 anys. Hospital de Sant Andreu de Manresa (1260-2010). Fundació sociosanitària de Manresa: Zenobita Edicions. p. 18-19.

Durant el primer terç del segle XV aquests dos hospitals, com a conseqüència de la crisi econòmica i la disminució de la població, van veure truncades i disminuïdes les rendes, donacions i llegats testamentaris, cosa que comportà una disminució dels ingressos que rebien. Per tot això, el 1418 es començà a plantejar la possible unió dels dos hospitals per unificar les rendes i disminuir les despeses. El 1474 la qüestió es va tornar a plantejar i no serà fins el 26 de febrer de 1553 quan s'unificaran els dos hospitals i es quedarà amb l'hospital l'edifici de Sant Andreu⁶².

Finalment, ens sentim amb l'obligació de parlar d'un altre hospital o més ben dit, un projecte d'hospital que no sabem si va funcionar mai com a tal o ni tant sols si es va arribar a construir. Es tracta de l'anomenat Hospital del Sant Esperit, i segons Torras i Serra, es té mínimament documentat pel que fa a la voluntat dels seus fundadors, els Amergós, de construir un hospital a la zona del carrer del Cós. El 11 de juliol de 1348 un prohom manresà anomenat Jaume Amergós manifestava al seu testament la voluntat de construir un hospital per pobres amb una capella dedicada al Sant Esperit i l'1 de gener de 1354 el seu fill Jaume també feia un testament pel qual deixava 3.000 sous per les obres d'aquest hospital i fins el 1398 no en tenim més notícies que és quan el fill de Jaume, anomenat Berenguer cedia les cases que hi havia construïdes i la capella del Sant Esperit a les monges de Valldaura d'Olvan (Berguedà) per instal·lar el seu convent. No obstant, tal com afirma l'arxiver del ACBG no hi ha de moment cap dada fidedigne que permeti saber si aquest edifici havia arribat a ser o a funcionar com a hospital⁶³.

⁶² TORRAS I SERRA, M, (2010). Un hospital de 750 anys. Hospital de Sant Andreu de Manresa (1260-2010). Fundació sociosanitària de Manresa: Zenobita Edicions. p. 25.

4. La societat urbana

Manresa fou una ciutat que aglutinà un guix important de població, com s'ha vist anteriorment, però aquesta massa humana és important veure-la i estudiar-la no solament a nivell quantitatiu, com han fet alguns estudiosos, sinó també a nivell qualitatiu. Conèixer qui hi vivia i com ho feia durant els segles XIV i XV és un dels puntals principals d'aquesta recerca, i d'entrada podem constatar que, pel que fa a la societat, no era molt diferent de la resta de ciutats del Principat, ja que aquesta estava formada per gent de tota mena, diferenciada segons uns cànons que anaven des del nivell adquisitiu i poder polític fins a la seva condició social, jurídica, ètnica i religiosa.

4.1. Els ciutadans honrats

Segons Francesc Eiximenis en la seva obra *La societat catalana al segle XIV*, els ciutadans honrats són aquells que formen part de la dita mà major⁶⁴ i gaudeixen de certs privilegis, com per exemple el de no pagar determinats impostos directes. Pertanyien a una mena de patriciat urbà, una burgesia que conscientment volia diferenciar-se de la resta de la societat adoptant un rol, una actitud i un comportament vers ells mateixos i vers els altres que caracteritzarien tots els vessants dels seus reduïts nuclis de convivència, així com la seva quotidianitat i formes de vida.

A Manresa hi havia ciutadans honrats, agrupats en grups de famílies que per llinatge, procedència, poder, antiguitat o influència en la cosa pública o, fins i tot, amb la pròpia monarquia, eren considerats com la resta de membres de les classes altes, poderoses i privilegiades. Durant aquests segles es constaten nombrosos ciutadans honrats que reunien aquestes característiques, un dels principals és Pere de Grevalosa, noble i senyor de Castellar, que a més tenia jurisdicció sobre diversos masos situats a Calders. Aquest noble es troba documentat en les diverses donacions i acaptes que es fan a Manresa per finançar la construcció de la Seu, on apareix fent una donació de cinc-cents sous, a raó de cinquanta anuals per a la capella de Sant Pere, on molt probablement fou enterrat⁶⁵.

⁶⁴EIXIMENIS, F, (1967). *La societat catalana al segle XIV*; edició a cura de Jill Webster. Edicions 62: Barcelona. Col·lecció: Antologia catalana; 30. p. 11.

⁶⁵GASOL, JOSEP M, (2004). "El finançament de l'obra de la Seu de Manresa al segle XIV". Butlletí de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, núm. 18. p. 86.

A Manresa també hi havia cavallers, i d'entre aquests destacà Bernat de Manresa, un cavaller i militar del qual se saben poques coses. El seu sarcòfag es troba a l'interior de la Seu, concretament a la girola, on apareix representat amb tots els trets dels cavallers i membres d'alt llinatge⁶⁶. La seva imatge es troba en la part superior de la seva ossera, vestit amb ausberg amb caputxa, cota, gamberes i sabates de llauna, espasa i punyal. Al mig del sarcòfag es pot contemplar un llibre obert on apareix l'epitafi que diu:

“A XI de les calendes de maig de l'any del Senyor M CCC XXX IX morí el venerable Bernat de Manresa, militar. Que la seva ànima descansi en pau. Amén. Ací jau el dit venerable”⁶⁷

Se sap també que, tal com va fer Pere de Grevalosa, donà diners per a la construcció de la Seu, concretament cent sous. Per tant, no és estrany que el seu vas funerari es trobi situat en aquest lloc, en una alçada considerable de forma esculpida i amb la imatge del propi difunt. Tot fa pensar que la generosa donació, així com la de Pere de Grevalosa, li donava dret a ser enterrat de forma solemne dins el temple.

A la mateixa girola es troben altres personatges poderosos i de rang elevat, enterrats de la mateixa forma que Bernat de Manresa. D'entre aquests vasos funeraris trobem una dama de Calders, la qual no s'ha pogut determinar mai de qui es tractava, anomenant-la per la majoria d'historiadors, arqueòlegs i estudiosos la “dama anònima de la família Calders”. Se sap que és de Calders pels signes heràldics que apareixen al sarcòfag, en el qual també apareix esculpida en pedra, jacent i amb túnica i mantell, que és subjectat per un fermall i el seu cap està cobert amb una toca, tret que indica que es tractava d'una dona casada, com era costum en l'època⁶⁸.

⁶⁶ Vegeu annex 1.24.

⁶⁷ SITUJES I MOLINS, XAVIER, (1994). *L'art funerari medieval a la conca alta del Llobregat*. Manresa: Centre d'Estudis del Bages, núm 13. pp. 133-134.

⁶⁸ Vegeu annex 1.25.

A Santa Maria de l'Estany hi ha un sarcòfag semblant als dos anteriors, en el qual es troben les restes de diversos membres d'una de les famílies nobles més importants de Manresa, els Peguera. Es tracta de Bernat, Guillem i Ramon de Peguera, així com altres membres dels quals es desconeixen els noms⁶⁹.

A la tapa es pot veure un militar vestit amb gonió que subjecta una espasa. La mateixa tomba està formada, a més de la dita estàtua jacent, dels escuts de la família Peguera, que consten d'un lleó coronat a cada banda i el rectangle central on apareix l'epitafi.

És interessant veure aquest epitafi, ja que dóna informació valuosa a l'historiador sobre les persones que hi estan enterrades. Gràcies a aquest sabem quins membres hi ha dins, com es deien o quins actes i obres van fer a Santa Maria de l'Estany per merèixer ser sepultats al claustre d'aquesta forma:

“L'any del Senyor de MCCCXXXV van ser traslladats en aquest túmul els venerables Ramon, Guillem i Bernat de Peguera, militars difunts, com també altres difunts de la seva família, que amb llurs béns van enriquir molt aquesta església i, entre d'altres coses, el mateix Guillem fundà a la mateixa església una capella. Que llurs ànimes siguin col·locades en els solis celestials”.

Es tracta, doncs, d'una família amb poder i prestigi que va estar molt vinculada a l'Estany, fent nombroses donacions i béns al monestir, arribant fins i tot a fundar una capella. Aquest tipus d'enterrament, doncs, no és res més que una prova i una voluntat de perpetuar la memòria d'aquest llinatge i recordar les obres que va fer en vida, les quals l'Estany agrairia atorgant un sepulcre d'aquestes característiques. Com es pot veure, la mort, així com la vida, seguia sent un indicador de diferències socials entre els diversos estaments. Amb el diner i el poder es podia comprar fins i tot la memòria o el record, i aquests són alguns dels exemples que es poden trobar a Manresa (Bages) o a Santa Maria de l'Estany (Moianès).

Per acabar, és inevitable destacar un últim vas funerari d'una de les famílies poderoses que habitaren a Manresa i els seus voltants. Es tracta d'una ossera que es troba a l'església de Santa Maria de Rocafort del Bages, pertanyent a la família Sitjar, en el qual reposen les restes mortals de Pere de Sitjar, senyor de Rocafort⁷⁰.

⁶⁹ Vegeu annex 1.26.

⁷⁰ Vegeu annex 1.27.

Aquest vas ha estat àmpliament estudiat, tant per la seva iconografia escultòrica i funerària com per la pròpia autoria de l'obra, per la doctora Francesca Español. Se sap, gràcies a les fonts documentals, que aquesta obra fou promocionada per la vídua de Pere, anomenada Guillema, i que costà un total de cent lliures barcelonines⁷¹. Guillema formava part de la família Nerell, una família modesta, cosa que al maridar amb Pere Sitjar li va permetre assolir un considerable ascens social.

La voluntat de la vídua de dignificar el llinatge dels Sitjar, així com destacar la seva pertinença a aquest i el caràcter promocional i funcional del mateix sepulcre permet veure que quan Pere morí disposava de recursos i mitjans econòmics suficients per dur a terme tota aquesta obra. La ossera està presidida per la imatge esculpida del difunt i el frontal està dividit en quatre escenes i dues mènsules amb formes zoomorfes. El difunt està representat amb vestimenta militar, la qual consta de diversos complements propis del segle XIV: una cota de malla amb perpunt superior, gamberes, escarpes als peus, una espasa i una daga. Pel que fa a la imatgeria del frontal, s'ha de relacionar per força, com diu Español, en un context funerari molt difós que a la vegada adopta característiques particulars. Es tracta de la presentació de la família Sitjar davant la Verge i en l'extrem dret podem observar la figura de Sant Vicenç, en base al patronatge que exercia aquesta figura sobre la capella del castell familiar de Rocafort. El sant resta amb un llibre a la mà introduint al matrimoni i les seves dues filles, tots agenollats i en actitud de pregària davant la figura de Maria. Pel que fa a les vestimentes, es pot intuir que van ser escollides adequadament segons la condició de cada membre: Pere vestit de militar com a l'escultura jacent, la seva esposa vestida de vídua i les dues filles amb un mantell i corones florals. La Verge s'ha representat amb nimbe i corona, entronitzada, segons els costums funeraris del segle XIV.

⁷¹ESPAÑOL, FRANCESCA, (1990). "El escultor trecentista Berenguer Ferrer: un eslabón más en la penetración del arte francés en Cataluña". Barcelona: Anuario del Departamento de Historia y Teoría del Arte. Vol. II. p. 76.

L'artista d'aquesta obra va deixar ben palesa la seva autoria a l'extrem inferior d'una de les mènsules amb una firma que encara es pot veure avui en dia⁷²: s'hi pot llegir *B(ere)ng(arius):f:fecit:me*. Es tracta del famós escultor manresà Berenguer Ferrer, el mateix que va esculpir la Verge de la Costa del Montseny⁷³, la Verge del Patrocini de Cardona⁷⁴ o la famosa Verge de la Porta Nord de la Seu de Manresa⁷⁵.

Es tracta d'un dels escultors més prolífics del moment, membre d'una família d'artistes manresans, amb taller propi i influenciat, sens dubte, per l'art i les formes d'un taller de Tolosa, entre 1330-1340, anomenat Taller de Rieux. Aquest artista deuria viure a Manresa de forma permanent en algun moment del segle XIV i hagué de satisfer les demandes regulars que feien els habitants de la ciutat, ja fossin obres encarregades per laics, com el sepulcre de Pere Sitjar, o les institucions religioses, com les imatges marianes de la Seu o d'esglésies de viles properes a Manresa. La seva importància com artista radicava en els acabats que feia en les teles, els cabells o altres aspectes formals, que amb tota seguretat deurien sorprendre l'espectador. Les seves obres denotaven una forta influència dels cànons artístics del migdia francès, alhora que configura, com diu Español, un exemple més de la penetració de les fórmules meridionals a la Corona d'Aragó durant aquest segle⁷⁶, i el paradigma de tot això és la Verge que corona la Porta Nord de la Seu, la peça més especial d'aquest artista.

Per finalitzar aquest apartat, caldria remarcar que no és necessàriament indispensable consultar la documentació per introduir-nos, en aquest cas, al coneixement dels ciutadans honrats i les elits de Manresa. La iconografia, especialment la funerària, esdevé un recurs útil a l'hora d'abordar aquesta temàtica, ja que permet veure una de les parts més humanes d'aquests personatges: la mort i la seva actitud enfront aquesta.

⁷² Vegeu annex 1.28.

⁷³ Vegeu annex 1.29.

⁷⁴ Vegeu annex 1.30.

⁷⁵ Vegeu annex 1.31.

⁷⁶ ESPAÑOL, FRANCESCA, (1990). "El escultor trecentista Berenguer Ferrer: un eslabón más en la penetración del arte francés en Cataluña". Barcelona: Anuario del Departamento de Historia y Teoría del Arte. Vol. II. p. 96.

Els vasos funeraris, les osseres i els túmuls esdevenen instruments de primera necessitat per tal que l'investigador pugui aproximar-se a una realitat més fidedigne que de vegades la font escrita no permet o no acaba de fer-ho del tot. L'art ofereix la possibilitat d'observar en primera persona la cara del passat, el seu rostre i els trets distintius que el fan únic en un moment determinat, demostrant que les connexions entre les diverses branques de les ciències socials són múltiples, i això és un dels pilars bàsics sobre els quals s'hauria de recolzar qualsevol investigació històrica rigorosa i científica.

Cal no oblidar per això, que la majoria de ciutadans honrats havien exercit o es trobaven exercint, almenys un cop a la seva vida, algun càrrec d'importància dins del govern municipal manresà. Arribats a aquest punts convindria explicar el funcionament del govern de Manresa, les seves atribucions i els diversos càrrecs que van existir al llarg del segle XIV i XV i les famílies manresanes que els ostentaren. Aquest tema ha estat recentment tractat per l'historiador nord-americà Jeff Fynn-Paul en el seu llibre *Auge i declivi d'una burgesia catalana. Manresa a la Baixa Edat Mitjana, 1200-1500* per explicar l'òrgan de poder municipal i com un sector de la burgesia política i econòmica manresana monopolitzaren els càrrecs públics de la ciutat a les darreries dels segles medievals fins que degut a la crisi demogràfica, política i econòmica aquesta burgesia experimentà un declivi important amb el qual veuria afectada la seva política i de retruc la seva economia i societat urbana⁷⁷.

El govern municipal manresà estava format per un consell en el qual el càrrec de més importància era el de conseller que durant el segle XIV n'hi van haver entre quatre i sis. Per sota dels consellers hi havia els jurats, persones que s'encarregaven d'ajudar els consellers. Quan estaven reunits consellers i jurats, aquests formaven un consell especial. A l'hora d'abordar qualsevol afer municipal era necessari un quòrum de consellers i jurats i fou precisament aquest consell especial, format per consellers i jurats qui s'encarregà de la majoria d'afers municipals durant el segle XIV. A part d'aquest consell especial hi havia també un consell general, el qual es reunia de forma molt excepcional.

⁷⁷ PAUL-FYNN, JEFF, (2017). *Auge i declivi d'una burgesia catalana. Manresa a la Baixa Edat Mitjana, 1200-1500*. Centre d'Estudis del Bages, Zenobita Edicions, Manresa.

Aquest consell fou reformat pel rei Joan I el 1393 i estipulava que seria format per un nombre indeterminat d'homes, que per aquest mateix any quedaria en 75. No obstant, tal com diu Paul-Fynn, aquest consell general no es reuní gairebé mai durant el segle XIV i el govern municipal quedà monopolitzat pels jurats i consellers⁷⁸. L'historiador mostrà a través de la documentació l'evolució que hi hagué en el consell de Manresa al llarg del segle XIV, quedant resumida en aquesta taula que mostra el nombre de càrrecs públics que presidien i participaren del govern de la ciutat:

Quadre 7: Nombre de consellers públics al govern municipal⁷⁹

Càrrecs	1315	1323	1356	1365	1369	1393
Consellers	4	6	4	4	4	4
Jurats	?	30	?	16	30	25
Consell especial	?	36	?	20	34	29
Consell general	?	?	?	?	?	75

A finals del segle XIV, aquest sistema de govern municipal, es va mantenir força inalterable tot i alguns canvis que patí al llarg de la seva existència. Aquest sistema de govern havia arrelat en la ciutat i el més important, havia calat entre la societat manresana que veien en aquest un òrgan presidit i format per membres de famílies burgeses importants de la ciutat i que governarien amb seny i pel bé comú de la *civitas* a diferència del que pensaven dels diversos senyors feudals del Bages i les seves àrees d'influència política. El canvi i declivi vindrà quan el compromís de Casp (1412) entronitzi als reis castellans dels Trastàmara i aquests donin suport als nobles i senyories feudals més que no pas a les elits urbanes manresanes, decisions polítiques que xocaven amb la duta a terme fins ara pel casal de Barcelona, cosa que accelerà la crisi política del consell manresà i com a conseqüència entrava al segle XV molt tocat i enfonsat.

⁷⁸ PAUL-FYNN, JEFF, (2017). *Auge i declivi d'una burgesia catalana. Manresa a la Baixa Edat Mitjana, 1200-1500*. Centre d'Estudis del Bages, Zenobita Edicions, Manresa. pp. 64-65.

⁷⁹ *Ibidem*. p. 62.

Tornant a la qüestió que ens ocupa, la de la ciutadania urbana, hem cregut que era important fer aquest breu parèntesi per explicar el funcionament dels òrgans de govern per observar, tal com ho va fer Jeff Fynn-Paul, les famílies que ocuparen i monopolitzaren el consell manresà, que esdevenien un fidel retrat de la burgesia urbana, així com també observar les professions a les quals es dedicaven i el patrimoni que ostentaren. Aquest grup s'ha volgut incloure dins de la ciutadania honrada ja que a part dels nobles i cavallers tractats anteriorment, cal tenir present que algunes de les famílies que enumerarem a continuació, tenien veritables fortunes i eren immensament riques, qualitat imprescindible per entrar a formar part del patriciat urbà en una ciutat com aquesta.

Les famílies que monopolitzaren el consell municipal es localitzaren i documentaren gràcies sobretot als *Manuale Consilii* i *Liber Manifesti* i d'aquestes, hi hagué una mitjana de 5 persones per família que serviren al govern manresà entre 1324 i 1413. Famílies com els Amargos, Nerell, Ferrer, Sarta o Andreu eren les més importants de Manresa i donaren homes que esdevingueren els grans monopolitzadors del consell municipal, alhora que van exercir de forma permanent algun càrrec de conseller i foren “molt actius” en els afers de govern. Personatges com Bernat i Pere Amargós, Tomàs Ferrer, Jaume de St. Joan o Joan Vidal van poder reservar-se en un o dos el càrrec de conseller entre 1404-1413, de manera que foren els més actius a nivell polític entrats ja en el segle XV. En els nuclis familiars de condició elevada, la creixent puixança econòmica, el llinatge i l'antiguitat d'aquest així com l'estatus social dels seus membres eren els ingredients per adquirir més nombre de probabilitats de ser elegit conseller manresà. Així doncs, la riquesa i especialment la professió del membre que volia exercir el càrrec municipal era molt important, de manera que trobem que els 4 o 6 consellers que exerciren els seus càrrecs (depenent del moment) eren famílies adinerades amb un poder econòmic molt superior per sobre la mitjana restant de la resta d'habitants. Els Amargós havien sigut mercaders que s'havien convertit en importants rendistes, els Ferrer i els Andreu eren exclusivament rendistes, els Sarta s'havien erigit com els mercaders més rics i influents de Manresa el 1408, tal com ho demostra el manifest d'un dels seus membres, Jaume Sarta, del qual en parlarem a continuació, i finalment els Nerell que a principis del XIV foren una família modesta però que acabaren adquirint un grau d'importància considerable per ser un dels llinatges antics de la ciutat.

D'aquesta manera doncs, la riquesa fou un factor clau en l'ascens de grans famílies en el si del patriciat urbà, i el llinatge sembla que fou en el fons secundari però no menys important. Com afirma Jeff Fynn-Paul, els alts càrrecs manresans eren força oberts durant el segle XIV si es tenia la riquesa mínima necessària. Si algú aspirava a exercir el càrrec de conseller, era necessari disposar d'un cert grau de riquesa, i com més riquesa es posseïa, més augmentaven les possibilitats d'ocupar el càrrec de forma freqüent i l'altra condició indispensable per a l'exercici d'aquest càrrec era el de ser considerat ciutadà. No serà fins el 1393 quan les reformes de Joan I regularen les bases per accedir als alts càrrecs municipals; s'havia de pertànyer a una de les mans de la ciutat i els consellers més rics i influents podien ser reelegits cada quatre anys segons un sistema matemàtic i regular. En general però, era un sistema polític més obert i menys corrupte que els que coexistiren en altres ciutats de Castella, València o Itàlia, i això en part, segons Fynn-Paul és degut a l'eficàcia i bona mà del casal de Barcelona durant l'últim segle del seu regnat a Catalunya⁸⁰.

Quadre 8: Professió dels vint-i-un consellers manresans entre 1403-1413⁸¹

Professió	Nombre de consellers	Nombre de mandats	Mitjana de vegades per persona	% dels mandats que els homes exerciren aquesta professió
Rendista	7	16	2,29	44,4
Advocat	4	6	1,33	16,7
Cuireter	3	6	2,00	16,7
Mercader	3	4	1,33	11,1
Notari/escrivà	2	2	1,00	5,6
Casa del rei	1	1	1,00	2,8
Propietari rural	1	1	1,00	2,8
Total (dels 44 mandats)	21	36	1,62	100

⁸⁰ PAUL-FYNN, JEFF, (2017). *Auge i declivi d'una burgesia catalana. Manresa a la Baixa Edat Mitjana, 1200-1500*. Centre d'Estudis del Bages, Zenobita Edicions, Manresa. p.108.

⁸¹ *Ibidem*, p. 98.

4.2. Els mercaders

Eiximenis recordava en el llibre de la societat catalana del segle XIV el doctor i moralista Filòlogus, quan dedicava unes línies als mercaders i la importància que tenien per a la ciutat, la terra o el propi país, deia el següent:

“Los mercaders són vida de la terra on són, e són tresor de la cosa pública, e són menjar dels pobres, e són braç de tot bon negoci, de tots afers compliment. Sens mercaders les comunitats caen, los prínceps es tornen tirans, los jóvens se perden, los pobres se’n ploren⁸²”

Els mercaders són els grans imprescindibles dels segles XIII i XIV, perquè d’ells depèn en gran part la riquesa de les ciutats. Són uns dels integrants de la mà mitjana, els que havien assolit un pes específic gràcies a l’auge del comerç, la manufactura i la renovació de l’ensenyança superior.

Són, també, i cal no oblidar-ho, els que aprovisionen els nuclis, pobles, viles i ciutats de productes bàsics de subsistència, fet que els converteix en un dels pilars fonamentals en temps d’abundància, però sobretot de caresties, ja que moltes ciutats depenien d’ells i sobretot dels productes amb els quals mercadejaven teixint tot un conglomerat de xarxes de mercadeig i distribució d’aliments, béns i productes de tota mena. Tal com diu el doctor Antoni Riera Melis, els mercaders eren els nous rics, la nova aristocràcia implicada en els negocis que sempre intentava consolidar-se com a grup social potent i adquirir un lloc de pes en el Consell de Cent de la ciutat on habitaven⁸³ per d’aquesta manera influir directament en els afers polítics i sobretot en els econòmics, tant importants pel bon funcionament i govern de la cosa pública.

És indubtable la importància que tingueren ciutats costaneres com Barcelona o Tarragona en el comerç marítim, ja que es esdevingueren pols d’atracció i mercadeig de tot tipus de productes vinguts de tota Europa i Orient, ja fos via marítima o terrestre, fet pel qual les va convertir en llocs atractius als ulls dels mercaders per invertir en els seus

⁸²EIXIMENIS, F, (1967). *La societat catalana al segle XIV*; edició a cura de Jill Webster. Edicions 62: Barcelona. Col·lecció: Antologia catalana; 30. p. 49.

⁸³RIERA I MELIS, A, (1996) “Jerarquía social y desigualdad alimentaria en el Mediterráneo Occidental en la Baja Edad Media. La cocina y la mesa de los estamentos privilegiados”, *Acta Historica et Archaeologica Madiaevalia*, 16-17. pp. 181-205.

ports. A diferència d'aquestes, Manresa era una ciutat d'interior, i sense mar quedà relegada en un segon pla a nivell comercial, cosa que no vol dir que no fos una ciutat interessant per mercadejar amb productes de tota mena, els quals en la seva majoria arribaven per les estratègiques rutes comercials terrestres. En aquest context i condicions geogràfiques o econòmiques, mercaders i traginers van adquirir un valor important a la Catalunya Central, element que encara es pot apreciar avui en dia en aquestes comarques i amb els seus nombrosos pobles i viles celebrant festes en honor a aquests oficis, com els Tres Tombs d'Igualada⁸⁴, els Elois de Berga⁸⁵ i Prats de Lluçanès, la Corrida de Puig-Reig⁸⁶ i, la més evident, la Festa dels Traginers de Balsareny⁸⁷.

Manresa fou una ciutat mercantil molt activa durant els segles XIV i XV, però evidentment no assolí un nivell similar al de Barcelona, ja que estava allunyada de la ciutat comtal i, per tant, havia de competir a nivell comercial amb les viles i ciutats properes, com per exemple Igualada, Vic o Cardona. Els nombrosos inventaris i manifestes consultats al llarg d'aquesta recerca aporten informacions valuoses sobre els mercaders manresans que han permès veure el nivell de vida que tenien, el seu poder adquisitiu, la seva alimentació, amb què mercadejaven, quins instruments i sistemes de treball tenien, el nivell de consum i el nivell cultural o, fins i tot, la seva relació amb els nombrosos esclaus dels quals n'eren propietaris i que hi havia repartits per Manresa.

Un dels mercaders més ben coneguts per la documentació és Jaume Sarta, del qual ja se n'ha parlat anteriorment. Aquest influent i ric mercader apareix al primer foli del *Liber manifesti* del 1408-1411⁸⁸, el qual a partir dels béns i propietats que declarava permet fer una primera aproximació al nivell de vida de la classe mercantil manresana⁸⁹.

⁸⁴ Vegeu annex 1.32.

⁸⁵ Vegeu annex 1.33.

⁸⁶ Vegeu annex 1.34.

⁸⁷ Vegeu annex 1.35.

⁸⁸ Vegeu annex 1.36.

⁸⁹ Apèndix documental: Apèndix II (doc.1).

Jaume Sarta feia el seu manifest el dia 4 de novembre del 1408 i en aquest hi declarava que vivia en un alberg al carrer de Sobrerroca valorat en quatre-centes lliures, un habitatge que deuria destacar de la resta dels habitants. També tenia, com la majoria de manresans, vinyes, camps, horts i porcions de terra repartides per la ciutat i les seves rodalies. Declarava posseir un total de quatre vinyes situades fora muralles (una de les quals era erma), un camp, una era i una feixa de terra a Puigdarrà, un mas a Besora valorat en cent cinquanta lliures, un pati de cases i dos horts, un al cap del Pla i un altre al carrer Socarrats.

Com es pot veure, la quantitat de terres i possessions que tenia Jaume denota que es tractava d'un mercader benestant i molt ben situat a nivell econòmic, sobretot si aquest manifest es compara amb manifests d'altres ciutadans com per exemple assalariats, menestrals o fins i tot amb els d'altres mercaders manresans.

La solvència econòmica i l'alt poder adquisitiu de Jaume Sarta es veu reforçada quan declara objectes de valor com tasses i culleres de plata, però sobretot pel que fa a tots els béns relacionats amb la producció i comerç de vi, fet que permet afirmar que mercadejava amb aquest producte i que segurament l'obtenia de les nombroses vinyes que posseïa i el produïa a casa seva. Declara tenir tres tines, dos folladors, dotze tones de capacitats considerables, una bóta de sis sesters, sis carretells d'un sester i mig cadascun, vint sesters de vi vell i cent de vi novell. També declara ser posseïdor d'una pica oliera amb una capacitat de vuitanta quarters, de la qual obtindria grans quantitats d'oli, el qual també apareix en el manifest en forma de quarters, concretament deu. No hi ha dubte que el mercader es dedicava al comerç de vi i no descartem que també es dediqués a l'oli o fins i tot al safrà com veurem més endavant, productes amb els quals mercadejava constantment i que ho feia gràcies als animals de càrrega que eren destinats a la seva producció i transport: dos bous, un mul petit i un ase.

Aquests animals no eren, però, els únics que facilitaven la feina d'aquest mercader. En aquest sentit, el manifest és molt important perquè es tracta d'un tipus de font que aporta informació sobre els esclaus a Manresa. Efectivament, Jaume declarava en aquest manifest tenir a més a més dos esclaus⁹⁰, un de procedència tàrtara de trenta-cinc anys valorat en quaranta-vuit lliures i una esclava búlgara valorada en quaranta, els quals amb tota seguretat vivien amb ell i feien les feines difícils de càrrega i descàrrega

⁹⁰ Vegeu annex 1.37.

de mercaderies. Segurament els seus productes arribaven a molts indrets del Principat i també de la pròpia Corona o fins i tot més enllà dels Pirineus i la Mediterrània, ja que deuria contractar traginers que s'encarregaven que les seves mercaderies arribessin als llocs destinats per la seva venda. És important destacar un cop més el valor d'aquests llibres de manifestes, ja que permeten constatar i resseguir l'esclavitud a Manresa. El total del manifest del Jaume pujava a 1.599 lliures.

Més modest és el manifest del mercader Jaume Socarrats⁹¹ fet el 10 de novembre del 1408 en el qual declarava viure en un alberg amb hort i pallissa al carrer d'Urgell, valorats en cent trenta lliures. Tenia també quatre vinyes (una al coll de l'Omar, una altra al Guix, una altra al coll de les Oliveres i un darrera a Viladordis), dos camps (a sota les Clapes i a la Prada), dos horts (a Puigdarra i al Carme), dos sorts de terra i finalment dues porcions de terra (una de les quals és erma), i la majoria situats fora muralles.

Declarava tenir entre d'altres béns setanta sesters de vi, tres sesters de vi grec i tres de vi blanc, plata valorada en quinze lliures i els mobles i la roba de casa valorats en un total de cent lliures. No és del tot segur, però tot fa pensar que aquest mercader comerciava amb oli, ja que el primer que declara és que a casa seva tenia una pica de pedra amb capacitat per a vuitanta quaters i una altra pica més modesta de quaranta-un, així com una quantitat d'oli indeterminada. Al contrari que Jaume Sarta, no declara bèsties de càrrega ni esclaus, cosa que fa pensar que era un mercader més humil amb un nivell de vida més modest, que vivia en una casa més petita, valorada en menys diners i que els seus guanys eren bastant inferiors als de l'anterior, segurament perquè mercadejava amb quantitats més modestes i no tenia tants recursos com per dur un nivell de vida similar al de Jaume Sarta.

Bernat Soliua fou un altre mercader manresà i a més regidor de la confraria de Sant Nicolau, casat amb Margarida, el seu inventari fet el 16 de setembre del 1406⁹² per la seva filla i el seu nét, anomenats Caterina i Perico, permet apreciar la forma com portaven la comptabilitat aquests mercaders, així com la devoció religiosa més íntima i personal d'aquesta classe social. Aquest mercader morí en una casa que tenia en una plaça de la qual no en dóna més informació, tant sols se sap que l'alberg afrontava amb

⁹¹Apèndix documental: Apèndix II (doc.2).

⁹²Apèndix documental: Apèndix III (doc.1).

l'alberg dels hereus d'un home anomenat Collels i amb el de l'esposa d'un home anomenat Ramón, que era ferrer. Cal destacar el parentiu de les dues persones que fan fer el document, en primer lloc Caterina que és la filla del difunt i esposa d'un mercader anomenat Francesc de Far, i en segon lloc Perico, fill de Francesc Soliua, nét del difunt Bernat i per tant nebot de Caterina, tieta seva: *Et ego Pericomus Çoliua, nepos sue, net dicti Bernardi Çoliua, filiusque Francisci Çoliua quondam filii dicti Bernardi*. En aquest document s'hi declaraven els següents ítems:

“Primerament, un libre de paper del Sant Greal. Ítem, altre de paper de comptes. Ítem, un libre de paper hon és la vida de Sent Anthoni. Ítem, altre de paper de comptes. Ítem, altre de paper de compte. Ítem, altre de paper de compte. Ítem, dos capbreus de compte. Ítem, un cuhern de paper de compte. Ítem, altre libre de compte. Ítem, un libre d'albarans de cens. Ítem, un Gènesi de paper”.

A part de tots aquests llibres, capbreus, albarans i quaderns, també tenia tres quaderns més de paper de comptes, cartes de deutes, uns psalms penitencials i un llibre on s'explicava la venjança de Jesucrist que li havia deixat en Grevalosa. Es tractava, doncs, de persones de negocis, que anotaven les operacions mercantils que duïen a terme, les compres, les vendes, les tasses i les transaccions.

Som davant de persones formades que saben comptar i sobretot que saben llegir i escriure, que a més tenen un nivell adquisitiu generalment per sobre de la mitjana social manresana, ja que a casa seva tenen certs productes que criden l'atenció, alguns de luxe i d'altres exòtics. Bernat en concret tenia unes ulleres, objectes fets d'ivori, dos rosaris, un fet de coral i ambre amb guarnicions d'argent, un denterol, un tros de trena daurada, dos anells d'argent, i capsos guarnides amb pedres precioses. S'han documentat, a més, molts aparells que servien per pesar i mesurar quantitats amb les quals mercadejaven, aquestes mesures eren pesals de ferro, de coure, balances, romanes, pesals d'unces, de lliures, de roves, de quintars i quarteres, tots trobats en les cambres dels domicilis d'aquests personatges. Per últim, caldria remarcar el paper que va tenir Manresa en l'exportació del safrà durant els darrers segles medievals, un tema estudiat àmpliament per Francesc Rafat i Selga⁹³.

⁹³RAFAT I SELGA, F, (1994). “Manresa en l'exportació de safrà durant el segle XIV” a *La crisi de l'Edat Mitjana a la Catalunya Central*. Centre d'Estudis del Bages. Col·lecció: Miscel·lània d'estudis bagencs; 9. pp. 9-25.

Manresa es consolidà com a punt d'exportació d'aquesta espècie durant el segle XIV i es convertí en el principal punt de referència del Bages i de tota la Catalunya Central. Els voltants de la ciutat, com Viladordis, Joncadella i Guardiola, o pobles com Cardona, Avinyó o Mura, eren plens de camps plantats de cabeces de safrà. Aquest safrà era mercadejat fins a punts pròxims com Igualada i Cervera i, fins i tot, a Barcelona, des d'on sortia per mar cap als ports orientals. A Manresa durant aquest segle es consolidaren dues principals societats de mercaders que, gràcies als traginers, feien arribar aquest producte més enllà dels Pirineus, a mercats exteriors com París i Bruges, i segurament arribaven fins a la Xampanya. Rafat i Selga va estudiar especialment aquestes dues societats, formades pels mercaders Berenguer Amargós i Guillem Camp per un costat, i Jaume Amargós (germà de Berenguer) i Bernat Valls, per l'altra. Les operacions mercantils d'aquestes societats queden registrades als llibres notariais de la ciutat en les quals aquests personatges aportaven diferents capitals per invertir en aquest producte i pagar a traginers per encarregar-se del seu transport. La màxima activitat es detecta entre els anys 1335-1337 i 1344-1345 i a partir de 1348 s'acaba del tot, segurament degut a la mort dels germans Amargós i Bernat Valls per la pesta. No obstant això, aquestes societats van persistir i es detecta l'arribada de nous socis, com el propi Jaume Sarta⁹⁴, però no hi ha més notícies. Els principals punts de venda d'aquest apreciat producte foren París, Bruges, Ayreflor, Lagny, Pruyns, Montpeller, València i Perpinyà.

La importància dels mercaders manresans a Catalunya i a Europa no és gens menyspreable, ja que constituïren un autèntic nucli d'importació i exportació de productes diversos a nivell terrestre i de segon ordre pel fet de no constituir un mercat costaner, i que a més quedaria palès, com en tants altres aspectes, en les mateixes obres artístiques que han arribat als nostres dies, com la representació al retaule de Sant Nicolau i Sant Miquel de Jaume Cabrera⁹⁵, d'uns mercaders fent operacions de compra-venda de blat⁹⁶.

⁹⁴RAFAT I SELGA, F. (1994). "Manresa en l'exportació de safrà durant el segle XIV" a *La crisi de l'Edat Mitjana a la Catalunya Central*. Centre d'Estudis del Bages. Col·lecció: Miscel·lània d'estudis bagencs; 9. p. 15.

⁹⁵ Vegeu annex 1.38.

⁹⁶ Vegeu annex 1.39.

4.3. Els menestrals

Si alguna cosa caracteritzava Manresa durant els segles XIV i XV a nivell social era sobretot la fesomia que li donava la menestralia urbana. Era una ciutat d'oficis importants, dinàmics i molt diversos, un fet que altra vegada la portava a comparar-se amb altres ciutats importants com Barcelona, Cervera, Vic o Girona. Dins dels mateixos menestrals manresans existien diversos nivells en funció de paràmetres molt ben definits. Un d'aquests paràmetres era sens dubte el tipus d'ofici que s'exercia, no tots els oficis eren considerats de la mateixa forma, de manera que un metge o apotecari no era igual que un assaonador a ulls de la resta de gent. La importància d'un ofici rau en la qualitat del producte final, així com en la qualificació d'aquell qui l'exerceix. Seguint aquesta línia, en el primer nivell hi trobaríem, doncs, tots aquells oficis que requerien una etapa de formació i qualificació per exercir-los, un grup que s'ha anomenat la menestralia major i que la composarien metges, orfèvres, cirurgians, notaris, artistes, advocats, jurisperits, argenters, etc. Són tots aquells oficis que requerien d'una preparació intel·lectual i professional altament qualificada i que en ocasions fa que les anomenem professions liberals, oficis que a la vegada serien els més potents a nivell econòmic dins de la mà menor.

Un segon paràmetre que diferenciava aquests oficis de la resta, del qual en parlarem més endavant, era el seu nivell d'ingressos, un nivell que es reflectia sobretot en tres aspectes: la taula, la casa i el vestit. Cal tenir present que les ciutats de la Baixa Edat Mitjana estaven carregades d'un ambient i un dinamisme social que bullia per carrers i places, on tothom es coneixia i on es volia donar a conèixer qui era qui i de què treballava cadascú. La menestralia d'aquests segles, ja sigui a Manresa o a qualsevol altre ciutat, estava intrínsecament lligada al seu ofici, i això porta a parlar necessàriament de l'obrador. La ciutat estava plena d'obradors on s'exercien els oficis més diversos, els quals normalment se situaven a les plantes baixes de les llars manresanes, en un lloc visible amb accés a la via pública o plaça, per tal que tothom pogués comprar el que necessités.

Dels nombrosos menestrals que s'han treballat en aquesta recerca s'han documentat obradors als inventaris i manifests, la majoria situats en la mateixa llar on habitaven i d'altres, de forma minoritària, els trobem en llocs concrets i fixos del nucli urbà. Aquests obradors que no s'han documentat com a un espai més de l'habitatge que

declaraven és degut a que el declarant en qüestió exercia un determinat ofici que per ordinacions municipals havia de fer-lo en uns punts determinats. Forners, flequers, carnisers o peixaters eren oficis que es duïen a terme en els forns, fleques, les diverses peixateries i carnisseries repartides per tota la ciutat, en llocs estratègics per facilitar el dinamisme comercial i econòmic.

Per sota de l'anomenada menestralia major trobem un segon grup de menestrals, els que formaven part de la menestralia mitjana. Aquest gran gruix social el formen la resta d'oficis que no eren caracteritzats tant per una formació intel·lectual qualificada com en una qualitat destacable en els productes finals que elaboraven. Aquesta menestralia inclou els ferrers, fusters, manyans, sabaters, assaonadors, sastres, basters, paraires, barbers, espasers, teixidors, corretgers, cuireters, tintorers, blanquers, ballesters, picapedrers, botiguers, mestres d'aixa, ollers, mulers, cistellers, candelers, corders, carboners, esmolets, drapers, gerrers, seders, mercers, boters, cotoners, juponers, llancers, manobres, coltellers, sivellers, botonadors, vinaters, llaners, etc.

I, finalment, en l'últim lloc i per sota de la menestralia mitjana, hi han els assalariats o menestralia menor. Aquestes persones depenien del treball d'altres i, per raons òbvies, eren els més perjudicats dins de la població productiva, ja que tenir feina no sempre garantia poder pagar i cobrir les necessitats bàsiques d'aquestes persones. Depenien essencialment del mestre pel qual treballaven, i això comportava obtenir uns ingressos bastant precaris que sovint els portava a preocupar-se per subsistir a diari. Els assalariats vivien en cases i habitacles molt reduïts, sovint la majoria d'aquests albergs constaven d'un únic espai on es cuinava, rentava i dormia, i fins i tot molts vivien de lloguer en cambres a les cases dels seus mestres.

Així, doncs, aquesta manca de liquiditat, tant d'espais per viure com de diners i salari, impedié que aquest tipus de famílies poguessin comprar grans quantitats d'aliments. Eren el gruix social que depenia diàriament dels productes que es venien a la plaça de la ciutat, cosa que portava inevitablement a ser víctima de les oscil·lacions dels preus dels queviures que necessitaven, de les males collites, sequeres i altres desastres. Això feia que compressin l'essencial que componia la seva dieta alimentària; és a dir, aquells aliments que ingerien cada dia cosa que provocava que aquest sistema de vida fes impossible la permanència d'aquells productes que es podien conservar i que, per tant, haurien pervingut en la documentació escrita.

Hem de tenir present que Manresa fou una ciutat molt lligada al seu mercat setmanal, fet pel qual alguns autors l'han definit com una ciutat-mercat.

Els menestrals de Manresa, com succeïa a totes les ciutats de la Baixa Edat Mitjana, s'agrupaven en gremis o confraries en funció dels seu ofici i sota l'advocació d'algun sant o patró que s'encarregava de protegir als seus membres. Precisament, és durant el segle XIV quan es funden totes aquestes confraries i gremis que s'aniran diversificant posteriorment. Les confraries gremials manresanes més importants en aquest moment eren la dels cuireters (sota l'advocació de l'Esperit Sant), els sabaters (sota l'advocació de Sant Antoni Abat), paraires, abaixadors i teixidors de llana (Sant Pere Màrtir), mestres de cases, picapedrers i rajolers (Santa Llúcia), traginers (Sant Eloi) i pagesos (Sant Salvador)⁹⁷. A mesura que s'anaren constituint, es van anar repartint en uns carrers, zones i barris per tota la ciutat amb els noms característics del tipus de gremi o oficis que a allí s'exercien. Aquests noms figuren a la documentació i alguns s'han conservat fins als nostres dies, són per exemple el carrer dels Clavetaires, la Bosseria, la Cuireteria inferior i superior, la Sabateria⁹⁸, els Especiers, els Sastres, etc.

Per concloure, cal dir que alguns gremis de la ciutat o confraries manresanes van ser especialment importants i destacaren per sobre la resta, aquests van ser especialment els relacionats amb el sector de la pell i el teixit, els cuireters i els sabaters, tal com s'ha vist anteriorment. Aquests gremis van consolidar-se i arribaren a adquirir un rol econòmic i un protagonisme tant notable que els permeté finançar algunes de les obres artístiques que s'anaren fent al llarg del segle XIV.

Aquestes obres, que eren menors en el seu conjunt però no menys importants, es traduïen en patrocinis de capelles i encàrrecs als artistes més notables d'aquell moment, i això es pot veure tant a Manresa com en tot el Principat durant la primera meitat del segle XIV.

El gremi dels cuireters patrocinà un projecte artístic de grans dimensions que ha esdevingut l'obra iconogràfica medieval més notable de la Catalunya Central, el Retaule del Sant Esperit⁹⁹, que seria col·locat en la capella que posseïa aquest gremi en

⁹⁷GASOL, JOSEP M^a, (1984). *Manresa, panorama d'una ciutat*. Manresa: Llibreria Sobrerroca, s.a. p. 34.

⁹⁸ Vegeu annex 1.40.

⁹⁹ Vegeu annex 1.41.

l'epístola de la Seu, és a dir, al cantó dret, on encara avui dia es pot contemplar¹⁰⁰. Un altre gran retaule que es troba avui a la Seu és el de Sant Marc¹⁰¹, patrocinat pel gremi dels sabaters i realitzat per Arnau Bassa. La obra inicialment fou pensada per anar col·locada en una capella de la catedral de Barcelona i allí hi va romandre fins als anys 1437-1440, data en què es va obtenir una capella més gran i, per tant, es substituï el vell retaule que aniria a parar a la Seu de Manresa, on allí roman fins als nostres dies en una capella on, a més, es poden veure tant escenes amb al·lusions al gremi sabater com les nombroses marques de picapedrer¹⁰² als carreus de la capella en forma de sabates, tisores i altres formes¹⁰³. Aquest retaule també és especialment considerat per la imatgeria que conté i sobretot pels nombrosos aspectes relacionats amb la vida quotidiana medieval¹⁰⁴. Finalment, per posar l'últim exemple de patrocini gremial en obres artístiques, cal destacar el ja mencionat retaule de Sant Miquel i Sant Nicolau, realitzat per Jaume Cabrera i patrocinat la confraria dels canonges, clergues i doctors en lleis. Sens dubte, som davant una col·lecció extraordinària de pintura gòtica dels últims segles medievals que manifesten, un cop més, el poder econòmic i social que arribaren a adquirir determinats gremis i que van voler deixar constància, a través de l'art en aquest cas, del gran paper que tingueren per a la ciutat i els seus habitants.

¹⁰⁰YARZA, JOAQUÍN, (1993). *Retaules gòtics de la Seu de Manresa*. Manresa: Angle Editorial. Fundació Caixa Manresa (Col·lecció: Patrimoni Artístic de la Catalunya Central, nº 1). p.14.

¹⁰¹ Vegeu annex 1.42.

¹⁰² Vegeu annex 1.43.

¹⁰³FRAGO I PÉREZ, P, LÓPEZ I PÉREZ, D, PADILLA, LAPUENTE, JOSÉ I, TORRAS SERRA, M, (1987). "Marques de picapedrer a la Seu de Manresa", Manresa: *Dovella*, 21, pp. 23-26.

¹⁰⁴Especialment considerada és l'escena de l'obrador del sabater Anià, en la qual es pot contemplar la feina dels sabaters del segle XIV, així com l'aspecte dels seus obradors, les eines amb les quals treballaven, les vestimentes i la forma com s'estructurava el treball entre els diversos membres d'un taller.

4.4. La pagesia

Més enllà dels circuits emmurallats, Manresa estava envoltada de camps, vinyes, horts i boscos que acabaven de configurar el paisatge urbà i obria les portes a un escenari diferent del que s'ha vist fins ara: el món rural. Hi havia molts masos que envoltaven els territoris circumdants i que alhora depenien de la ciutat permanentment, ja fos per comprar productes als mercats setmanals, per vendre l'excedent que obtenien de les seves collites, per confeccionar documents notariais a l'escrivania de la ciutat, per pagar impostos o directament per relacionar-se amb les diverses persones que vivien dins.

En aquest apartat hem analitzat dues tipologies de mas català que responen a dos models de pagesia ben diferenciades pel que fa als nombrosos aspectes de la seva vida quotidiana, a l'alimentació, al treball, a la propietat i als signes de poder econòmic o adquisitiu. El primer respon a la tipologia de masia grassa, amb terres de conreu extenses, vinyes, horts i camps que produïen una quantitat important d'aliment i productes que aconseguien satisfer les necessitats i demandes bàsiques dels pagesos que hi habitaven, i alhora permetien vendre l'excedent a la ciutat. Aquest és el mas de la Coromina, de la parròquia de Viladordis, tal com diu el document notarial¹⁰⁵.

En aquest mas vivien l'any 1396 Pere Coromina, fill de Pere, hereu i propietari per herència masculina i la seva esposa Francesca. El seu inventari està redactat en dues parts que corresponen a dos dies diferents, el primer és el 6 de març i el va fer redactar la vídua Francesca davant Andreu de Peguera, batlle per manament reial de Manresa, i el segon dia fou el 15 del mateix mes i any, fet per Jaume de Torres, germà i procurador dels béns de Francesca. D'aquest document s'ha pogut extreure una gran quantitat d'informació, tant quantitativa com qualitativa, sobre tots els béns, espais i cambres, així com les diverses propietats que tenia aquest matrimoni en diversos llocs. El seu inventari és un inventari extens, tant pel que fa a la quantitat de béns mobles i objectes que trobem a les diverses cambres, com la quantitat d'estances, espais i llocs que figuren en el mateix document. Amb el primer cop d'ull a l'inventari hom té la impressió que era un mas gras, i d'aquesta manera ho afirma Francesca:

“Primerament, atorch haver trobat en los dits béns, lo dit mas o casa ab ses terres, honors e possessions, laurades e hermes, plantades e no plantades”.

¹⁰⁵ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc.2).

Aquest mas, doncs, tenia nombroses cambres i espais que ja d'entrada no responia al model espacial habitual de mas català dels últims segles medievals. Tenia tretze espais i cambres que es dividien en dues plantes habitables (planta baixa i primera planta) i en els diferents llocs annexos a la casa destinats a guardar els animals (corral i estable) o la palla (pallissa).

La seva estructura quedaria repartida de la següent manera:

- Planta baixa: entrada, cuina, celler i cinc cambres, de les quals tres són dormitoris, una és un rebost i l'última seria el menjador.
- Primera planta: terrat i una cambra que segurament equivaldria a la golfa.
- Altres espais i construccions annexes: corral, estable i pallissa.

El mas era el nucli i l'espai principal de l'inventari, tanmateix el matrimoni tenia béns i objectes a altres llocs dins la ciutat de Manresa. Es documenten sis espais més, dels quals cinc són cases, albergs o magatzems de ciutadans manresans, segurament amics o coneguts de Pere i Francesca. Els dos espais més importants són la casa de Berenguer de Vilapacina, en la qual trobem ítems de tota mena i la botiga de l'anomenada muller d'en Morera, segurament un espai convertit en magatzem on documentem objectes corrents i cereals de tota mena agrupats en quarteres, com l'avena, l'ordi i el forment. Si tornem al mas de la Coromina, el primer aspecte que va sorprendre és la gran quantitat de bestiar que hi figurava i que es documentava a l'estable, al corral o pati i a la pallissa. Aquests animals eren la base de la subsistència del matrimoni, ja que d'ells s'extreia una font alimentària i de treball important.

Es documenten vuit gallines, un gall, trenta-dues ovelles, tres moltons, vint anyells i dues mules. De les gallines obtindrien els ous que es recollirien diàriament i la carn, que es consumiria en dies assenyalats com Nadal i altres festivitats com podien ser actes religiosos o algun àpat de casament. De les mules s'asseguraven una font important de treball agrari, així com de càrrega que podria servir per transportar mercaderies fins a la ciutat. Segurament, aquests productes serien els que obtindrien tant dels animals com dels horts i dels camps, de les ovelles, anyells i moltons se n'obtindria la llana, la llet i la carn. La carn l'obtindrien dels anyells, ja que les ovelles eren productores de llana i de llet, mentre que els moltons procreaven i asseguraven al matrimoni el manteniment d'aquests recursos com a principal font càrnia que tenien.

Una altra font de recursos molt interessant i que s'ha trobat a fora del mas la constitueixen vuit cases d'abelles, de les quals s'obtidrien dos productes essencials: la mel i la cera. La mel era l'edulcorant de les capes socials baixes, així com també el més econòmic, aquesta seria utilitzada per preparar determinats aliments i potenciar-ne el gust. La cera, en canvi, s'utilitzava principalment per fer espelmes que il·luminarien les diverses estances del mas.

Hi ha altres objectes que remetent a fonts d'ingressos animals, com per exemple un bertrol, dues senderes i un canastrell de fura. El bertrol era una trampa per pescar als rius i torrents on l'aigua no estigués gaire moguda, cosa que ens permet constatar la introducció del peix (majoritàriament d'aigua dolça), en la dieta de Pere i Francesca, el qual segurament seria molt més consumit en períodes d'abstinència que no pas diàriament com a complement d'altres plats. Les senderes i el canastrell de fura són *ítems* que fan pensar que Pere parava trampes per caçar conills als boscos pròxims, dels quals n'obtidria carn per consumir i pell de la qual s'utilitzaria per confeccionar diverses peces de roba, tant de vestimenta com la roba que es destinava pel confort de la llar.

També disposaven d'un molí per premsar olives i fer oli: *Ítem, dues quilmes de pasta de III quilmades d'olives*. L'oli en aquesta època i sobretot pels pagesos era essencial i indispensable, ja que servia per a molts afers de la vida diària, d'aliment, per cuinar, per il·luminar, per fer sabó, per emmagatzemar i per vendre. De fet, hi ha nombrosos objectes documentats i relacionats tant amb la producció, l'emmagatzematge i el seu consum: piques de pedra olieres, llumeners, gresols, setrills, setrilleres, gerres de tenir oli i un bot entre d'altres.

Parlar de l'oli implica també parlar del vi, ja que formava part del consum diari del mas i la majoria d'*ítems* relacionats amb el vi es troben al celler, a l'entrada i a la cuina. Es declaren múltiples tones de vi, barrils, bótes, una tina de 60 somades, embuts, folladors, estris per trascolar, olles, gerres i carabasses per consumir-lo. La seva producció seria feta segurament al mateix mas, tot i que no permet afirmar amb certesa si es feia amb el raïm de les vinyes que poguessin tenir o comprant-lo de fora, ja que en el document no hi figura cap vinya.

El pa era l'aliment insubstituïble de les dietes medievals, i la seva quantitat i qualitat depenia i derivava de la capacitat de producció que pogués tenir el camperol, del poder econòmic i dels utensilis o cereals que tenien per produir-lo. A jutjar per les diverses quantitats i tipologia de cereals que trobem, podem permetre'ns assegurar que el pa que consumien aquests pagesos era majoritàriament d'ordi. Per a la seva elaboració utilitzarien sedassos, pasteres per amassar la farina, les posts per portar a cuire als forns els panets o fogasses, i segurament els ralladors per facilitar-ne el seu consum. Tots aquests estris relacionats amb la producció i consum també estan documentats i inventariats. Les feines agràries eren la quotidianitat diària de la pagesia, i s'han inventariat nombrosos estris i objectes agrícoles, entre els que figuren cànecs, falçs, estris per a arades, destrals, podadores, riscles, arres de llaurar, sogues i sàrries. També inventariem tota mena de cofres, caixes, cistells, coves, fusos de cànem, garbes de vímets, tribanelles, martells, tenalles, rams d'estam, etc.

Tota la gran quantitat de roba que hi havia al mas s'ha classificat en dos grups, el primer és la vestimenta pròpiament dita, que inclouria més de quaranta peces de tot tipus i de diversos materials: vels, jupons, cotes, gramalles, calces, camises, capes, cinturons, sabates, caperons, gonelles i un collar. El segon grup correspon a la roba de la llar, roba trobada en diverses cambres i que tenia un ús pròpiament domèstic: pedaços, tovalles, towallons, màrfeques, llençols, estores, trossos de tela, vànoves, canes de drap de lli, tovalloles, flassades i fusos. Aquests objectes eren d'ús quotidià i són també un reflex d'altres activitats que feien ells, sobretot Francesca, com per exemple cosir, filar o teixir, i també permet veure com dormien, es netejaven les cambres o es feia la bugada.

Per acabar, cal destacar altres objectes i *ítems* que fan pensar en diversos signes de benestar econòmic que aquest matrimoni tenia, ja que s'han documentat alguns objectes curiosos, religiosos i fets de materials cars i luxosos. Tenien diversos llibres, alguns fins i tot de devoció personal (un llibre de paper, unes hores de paper i un llibre de pergamí) i fins i tot alguns objectes valuosos com tres creus, de les quals dues són d'or, una trena d'or i finalment un rosari fet d'ambre i argent. Segurament pel fet de ser els ítems més preuats i cars hi hauria una voluntat de tenir-los protegits dins les muralles, lluny de possibles robatoris i per això es documenten a casa de Berenguer de Vilapacina, que segurament seria una persona de confiança de Pere i Francesca, a dins del nucli emmurallat.

Tot i aquests objectes de valor, totalment excepcionals en els inventaris de la pagesia medieval, destaca també un altre grup d'ítems que figuren com a béns i que tenien potser un valor similar o superior a l'or i l'argent, es tracta de tots els documents patrimonials, guardats i protegits amb cura en alguna de les cambres o dormitoris del mas. Aquests documents podien ser escrits en paper o pergamí, tot i que en el cas que estem estudiant la majoria són fets de paper, eren les cartes o encartaments que, com afirma Pere Benito i Monclús constituïen petits arxius familiars i contenien bàsicament tres tipus de documents: els títols constitutius del domini útil de les terres tingudes per emfiteusi (establiments), actes de transmissió familiar del patrimoni i successió (dots, donacions o testaments) i transaccions econòmiques variades (vendes, censals, debitoris, etc)¹⁰⁶. En el cas del nostre mas hi consten documents guardats en diversos doblers i en un carner de cuir i són bàsicament albarans i cartes de diversos contractes:

“Ítem, III doblers ab cartes de diversos contractes. Ítem, I carner de cuyr ab albarans de paper. Ítem, I dobleret de li ab albarans de paper. Ítem, moltes cartes de diversos contractes”

Es tracta doncs en la seva majoria de contractes agraris i transaccions econòmiques, però no coneixem quines es van fer en el seu dia i tampoc en les condicions que es van dur a terme i l'inventari no és massa explícit en aquest sentit. Potser algun d'aquests diversos contractes que Francesca enumera constituïen drets de braçatge o de jovada, ja que anteriorment es documenta *un aradre ab tot son arreu de laurar que diu que ha al quastell*, segurament, si tenim en compte que el mas estaria situat entre Viladordis i Sant Fruitós de Bages el castell al que Francesca fa referència podria ser el castell de Viladordis, tot i així són meres hipòtesis.

Es tracta, doncs, gràcies als objectes que denoten el nivell de vida d'aquest mas i dels seus habitants, d'una tipologia de pagesos grassos, amb un cert grau de poder adquisitiu i econòmic. És una tipologia de pagesia manresana minoritària en aquest moment, ja que la majoria de masos dels voltants de Manresa, tret d'algunes excepcions com aquesta, eren masos molt més modestes, amb uns recursos més ínfims i amb una estructura, tant agrària com econòmica més senzilla, tal com veurem a continuació.

¹⁰⁶ BENITO I MONCLÚS, PERE, (2008), *Casa Rural y niveles de vida en el entorno de Barcelona a fines de la Edad Media*, FURIÓ, ANTONI I FERRAN GARCÍA-OLIVER, *Pautas de consumo y niveles de vida en el mundo rural medieval*, València: Universitat de València. p. 18.

L'altre tipologia de mas, molt més nombrós i corrent, és el que definia el mas de la Devesa, de la parròquia de Manresa, situat al terme del castell de Maçana, a l'actual Anoia. Tenia també un senyor eminent, amb domini directe i alodial, anomenat Berenguer de Puig. En aquest mas el 1416 vivien Ramon Devesa i la seva muller Maria, i el 28 de febrer es va procedir a redactar el seu inventari. El document fou fet per Ròmia, la filla del matrimoni, pubilla i hereva universal, que estava casada amb Bernat Devesa, un home que va adoptar el cognom de la família, ja que abans de contraure matrimoni es deia Bernat Cendra¹⁰⁷. Si es compara la descripció general que fa de la masia ja dóna la impressió que és un mas modest i més aviat petit comparat amb el que s'acaba de veure: *Primo, lo dit mas ab ses terras e possessions*.

Constava de vuit espais entre les diverses cambres, el celler, l'entrada, la cuina, l'estable i la pallissa. No es documenten tants objectes i de tanta varietat com en l'inventari anterior, cosa que fa pensar que es tractava d'una família més humil i amb menys recursos econòmics, a part que no hi ha objectes de valor ni es constaten ítems fets amb materials més o menys bons i de qualitat.

Dins els diversos dormitoris ens trobem amb jaços fets de palla i de fusta, els quals ja són indicadors d'un cert índex de pagesia pobra, que no tenia res a veure amb els nombrosos llits de posts amb màrfegues, palla i travessers que es troben en molts habitatges manresans. Els objectes també són de materials molt més simples, modestos i econòmics, la gran majoria d'objectes que hi ha a la cuina són fets de ceràmica, fusta o ferro, com les escudelles, cànters, olles, cassoles, gerres, talladors i morters.

Pel que fa al celler, dóna la sensació que hom es troba davant un espai petit i força reduït amb poca capacitat productora i emmagatzemadora de vi: s'inventarien bótes de mitjana capacitat, una tina de 50 somades, un embut de trascolar, dues escales que servien per collir olives i no més de cinc portadores. També es pot constatar tota aquesta modèstia en l'alimentació i els diversos objectes relacionats amb la seva producció, emmagatzematge i consum. En el cas del mas de la Devesa trobem també indicis del consum de pa, vi i oli, però en menor mesura. S'inventarien sacs fariners, gerres amb quaters d'oli, quateres, embuts oliers, cètries o ampelles. Com aliments directes es troben ametlles, pèsols, farina de forment i diverses quateres d'olives.

¹⁰⁷Apèndix documental: Apèndix IIII (doc.3).

Així, doncs, aquests aliments serien les primeres mostres d'una dieta alimentària bastant diferent de l'anterior, molt més humil, adequada als recursos que disposaven aquests pagesos.

Les diverses eines parlen a l'historiador de les tasques agrícoles que duïen a terme diàriament, aquests utensilis eren més aviat simples, de mala qualitat i fets de fusta, pedra i ferro, com els cànecs, forques, maços, aixades, destrals, podadores i alguna sàrria. Tenien com a fonts de treball agrícola principals *dues mules de pèl roig*, que en aquell moment es trobaven al mas dels Torrents de Castellgalí, així com nombrosos basts, arreus de bèstia, arades, coixins i jous per llaurar.

L'investigador es troba davant dos perfils de pagesia molt diferents, tret que es denota als inventaris, els objectes que declaren tant en la qualitat com en la quantitat dels mateixos. Segurament, la tipologia del mas de la Devesa seria la predominant en els territoris circumdants de Manresa, i en poques ocasions hom podria trobar masies tant complexes, espaioses i amb grans quantitats de recursos com la masia de la Coromina. És, doncs, un exemple més de les acusades diferències socials i econòmiques que hi havia entre els diversos membres dels estaments manresans, i en el cas de la pagesia dels segles XIV i XV aquestes diferències foren més presents que mai.

4.5. Les minories ètniques i religioses

Cal tenir present que a Manresa hi havia dos grups que constituïen un sector important i diferent dins la resta de la societat: els jueus i els esclaus. Ambdós grups eren considerats diferents i, de fet, van ser diferenciats a consciència durant molts segles per motius com la religió, la raça, l'estatus jurídic i la condició personal i física. Manresa, com moltes altres ciutats i viles de la Baixa Edat Mitjana, tenia una remarcable presència jueva que es concentrava en una aljama que, com diu Marc Torras, si bé no era de les més nombroses ni de les més importants de Catalunya, sí que tenia un important pes específic dins la ciutat¹⁰⁸. Hi ha hagut historiadors que van interessar-se per la comunitat jueva manresana, el primer fou Joaquim Sarret i Arbós, que publicà un estudi el 1917 titulat *Jueus a Manresa*.

¹⁰⁸Torras i Serra, M, (2001). "Alguns aspectes de la vida quotidiana a la Manresa dels segles XIV i XV" a *Manresa medieval: història, art i cultura a l'Edat Mitjana*. Manresa; Amics de l'Art Romànic del Bages. p. 208.

Aquest va ser un dels primers estudis seriosos i de caràcter científic referent a la temàtica jueva medieval que es va construir en base a una anàlisi acurada de la documentació. Altres autors més actuals com Albert Benet i Clarà publicaren articles a la dècada dels vuitanta com el que té per nom “L’origen i desaparició dels jueus de Manresa (1294-1392)”- Articles que tenien diversos objectius i estaven encarats a investigar l’origen de les primeres famílies jueves que s’instal·laren a Manresa, repassar la història de la seva aljama, el funcionament de la comunitat o esbrinar les causes que la van portar a la seva desaparició el 1392¹⁰⁹.

L’aljama de Manresa era una aljama bastant modesta (només hi vivien 30 o 40 famílies) si es compara amb les de grans ciutats com la de Girona o Barcelona. El seu call s’ha situat sempre dins el nucli emmurallat, centrada en el carrer actualment anomenat *Baixada dels Jueus*, que continuaria avall fins al carrer de *Na Bastardes*, just darrere la Plaça Major i l’Ajuntament de la ciutat¹¹⁰. Benet i Clarà va buscar durant anys entre les fonts una explicació o una cronologia per situar l’origen de l’aljama manresana, però no la va trobar, fet que el portà a haver de recórrer a fonts d’altres nuclis propers. En els protocols notariais de Vic de 1266 hi trobà un document que parlava de l’activitat econòmica que desenvolupava una família jueva de Manresa a la ciutat de Vic. Allà es trobà amb un jueu anomenat als documents Isaac de Manresa, que tingué una intensa activitat a la capital osonenca. Aquesta fou la primera pista que permeté descobrir una família jueva procedent de Manresa, ja que Isaac estava casat amb Astruga i tingueren un fill anomenat Astruc de Manresa. No obstant això, no foren originaris de la ciutat, se sap que el pare d’Isaac, anomenat Maimó d’Yspania, era precisament un nouvingut a terres catalanes i que segurament vingué de terres andalusines.

L’autor va acabar concloent que l’aljama manresana es formà a partir dels nombrosos jueus que creuaren la frontera i es distribuïren per les diverses poblacions del Principat. De tots aquests, hom creu que la majoria dels nouvinguts foren jueus procedents del Regne de València que emigraren a la dècada dels anys cinquanta del segle XIII.

¹⁰⁹CLARÀ I BENET, A, (1983). “*Origen i desaparició dels jueus a Manresa (1294-1392)*”, Manresa: *Dovella*, 10, pp. 26-32.

¹¹⁰ Vegeu annex 1.44.

El call de Manresa estava ben proveït, disposava d'una sinagoga i una escola (*domo uocata schola ebrayca*) i un cementiri fora del recinte murat. Destacà ben aviat per les seves activitats econòmiques, sobretot de caràcter creditici i prestador i en aquest sentit els *Libri iudeorum* conservats a l'Arxiu Comarcal del Bages són un bon exemple, ja que en ells s'anotaven les operacions econòmiques que cristians i jueus feien diàriament.

Com succeïa amb els membres de la majoria d'aljames de Catalunya, els jueus manresans també van ser identificats amb signes distintius que havien de ser visibles a ulls de tothom, com la rodella que duïen cosida a la part superior de la roba, a l'altura de la solapa. Disposem d'una imatge d'un jueu anomenat Ruben Salomó, que fou representat amb la rodella i que Josep M. Gasol va reproduir a la seva *Història de Manresa, panorama d'una ciutat*¹¹¹, cosa que ens permet veure l'aspecte d'aquest símbol tant escàs en la iconografia catalana medieval de l'època. La seva presència en un nucli cristià com Manresa fou tolerada i pogueren conviure amb normalitat amb els cristians, els dies de mercat podien vendre els seus productes juntament amb els cristians però se'ls reservaven els pitjors llocs i estaven obligats a assenyalar la seva carn amb símbols per tal que la gent distingís un venedor cristià d'un de jueu.

Fou un call que aportà diverses personalitats interessants i qualificades, la majoria relacionades amb la medicina moderna, amb noms com Astruc Jucef, Cresques Malet, Salomó Malet o Salomó Vital o Vidal. Alguns també es dedicaren a la relligadura de llibres i, de fet, Sarret i Arbós va localitzar un document que explicava que uns jueus manresans relligaren un llibre de gran importància per a la ciutat, era l'anomenat *llibre per als administradors de l'obra de la Seu*.

Els jueus d'una ciutat reial com Manresa eren considerats propietat del rei, se'ls veia i tenia com a "cofre i tresor", gaudien de la protecció de la monarquia i per tant, qui atacava un jueu atacava una possessió del rei, i *de facto* al mateix rei. Al no tenir la categoria de ciutadans, no havien de pagar determinats impostos municipals, tot i que sí que pagaven un impost que requeia solament en ells: l'anomenat *traüt dels jueus*, un impost específic al rei que es traduïa en una mena de tribut jueu. Torras i Serra afirma que l'any 1342 el traüt que va pagar l'aljama manresana ascendia a 2.631 sous, una xifra considerable si tenim present que l'havien de pagar una quarantena de famílies, i

¹¹¹ Vegeu annex 1.45.

més si la comparem amb els 20.000 sous de quèstia que van pagar aproximadament 2.000 caps de casa el mateix any¹¹².

La situació dels jueus a Catalunya va canviar radicalment amb els pogroms que vingueren motivats per la Pesta Negra i pel sentiment antisemític i l'exaltació religiosa d'aquell moment que imperava a Europa. Del primer pogrom, el del 1348, no sembla que es desprengués cap incident a Manresa, tot el contrari del que havia passat a Barcelona, Cervera i Tàrraga. Amb el segon pogrom, el del 1391, estudiosos com Clarà afirmen que es continua sense tenir indicis d'incidents ni violència al call manresà. Semblava un oasi de pau enmig del context violent que hi havia en la majoria de calls de Catalunya. L'últim que se sap amb certesa és que mig any després de l'assalt als calls l'activitat econòmica de l'aljama finalitza sense saber ben bé per què.

Fins ara no s'han acabat d'esbrinar les causes sobre què va passar amb aquest call, i autors com Clarà apunten a la hipòtesi que afirma que no es produí cap incident greu ni violent a Manresa en aquests moments i que, motivats per l'ambient general de crispació, van veure's obligats a convertir-se o a emigrar a altres calls¹¹³ o exiliar-se del Principat Pirineus enllà o a Orient. De fet, es tenen documentats jueus conversos fins ben entrat el segle XV, fet que no fa més que reforçar les hipòtesis que plantejà aquest historiador.

Els esclaus també foren un dels col·lectius presents a Manresa, la seva situació i condició fou marginal, però no marginada, ja que vivien integrats plenament en les cases de nombrosos habitants, que van acabar convertir-se en els seus amos de ple dret. Les dades de què disposem referents als esclaus són molt escasses, no obstant això és possible resseguir la seva pista per veure diversos aspectes relacionats amb ells i l'esclavitud a Manresa. Marc Torras va constatar la presència d'esclaus manresans quan treballava els diversos llibres de manifestes, cosa que li va permetre publicar un article titulat "L'esclavisme a Manresa en el segle XV" i que forma part de la monumental obra *De l'esclavitud a la llibertat. Esclaus i lliberts a l'Edat Mitjana* feta arrel del col·loqui

¹¹²Torras i Serra, M, (2001). "Alguns aspectes de la vida quotidiana a la Manresa dels segles XIV i XV" a *Manresa medieval: història, art i cultura a l'Edat Mitjana*. Manresa; Amics de l'Art Romànic del Bages. p. 208.

¹¹³CLARÀ I BENET, A, (1983). "Origen i desaparició dels jueus a Manresa (1294-1392)", Manresa: *Dovella*, 10, p. 30.

que es desenvolupà entre el 27 i 29 de maig de 1999 a la seu de la institució Milà i Fontanals, del CSIC.

En aquest estudi va poder comprovar que la presència esclava femenina a Manresa era més nombrosa que la masculina, fet que es repetia a altres ciutats com Vic durant els primers anys del segle XV. Malauradament, en aquests llibres de manifests no hi figurava massa informació sobre aquests individus i solament es coneix el preu pel qual eren valorats, i algunes dades escasses com l'origen, l'edat i l'amo del qual eren o passaven a ser propietat. L'origen dels diversos esclaus que hi havia a la ciutat durant el segle XV fou divers, els que es tenen documentats amb seguretat són d'origen tàrtar o búlgar, mentre que de la resta d'esclaus no es té cap dada fefaent del seu origen.

Se suposa que a Manresa es deurién mantenir els nivells semblants als que es troben a Vic entre 1401-1405, on dues terceres parts eren originaris de l'est d'Europa i d'Àsia, mentre que una tercera part eren sarraïns del nord d'Àfrica i esclaus de color del centre del continent.

Tal com diu Torras, el tipus de font amb el qual ell treballava no aportava prou informació per poder assegurar a què es dedicaven aquests esclaus. Les dones cal suposar que feien de criades domèstiques, ajudant a les feines de casa i, en alguns casos, també deurién ser les concubines del seu propietari, una cruenta realitat que es va voler amagar deliberadament¹¹⁴. Pel que fa als homes creu que feien de criats dels seus amos acompanyant-los en els seus desplaçaments (com segurament succeiria amb els mercaders o notaris) o bé treballant en els obradors dels seus propietaris, i en aquest cas, aquesta suposició deixa entreveure que l'esclau aprenia l'ofici i, com a conseqüència, esdevenia una eina de producció més al servei i interessos del seu amo. Ja s'ha parlat dels esclaus que tenia el mercader i adinerat Jaume Sarta, però també en altres mercaders com Bernat Amergós, que segurament fou un dels membres que s'uní en societat amb el propi Jaume i Bernat Valls¹¹⁵. Bernat Amergós feia constar en el seu

¹¹⁴Torras i Serra, M, (2000). “L'esclavisme a Manresa en el segle XV” a *De l'esclavitud a la llibertat. Esclaus i lliberts a l'edat mitjana*. Barcelona: Anuario de Estudios Medievales. Annex 38, Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Institució Milà i Fontanals. p. 348.

¹¹⁵RAFAT I SELGA, F, (1994). “Manresa en l'exportació de safrà durant el segle XIV” a *La crisi de l'Edat Mitjana a la Catalunya Central*. Centre d'Estudis del Bages. Col·lecció: Miscel·lània d'estudis bagencs; 9. pp. 25.

manifest dos esclaus, un home i una dona, dels quals no dóna més informació¹¹⁶. Tanmateix, aquest sector social no era l'únic que es podia permetre el luxe de tenir esclaus, ja que se n'han documentat altres en les cases i obradors de diversos menestrals.

Un d'aquests és el botiguer Ramón sa Sala, el qual en el seu manifest declarava viure en un alberg anomenat “La volta d'en Botí”¹¹⁷, un carrer que existeix encara avui dia amb evidents signes arquitectònics d'època medieval. Ramón declarava entre altres coses ser posseïdor d'una esclava que apareix al costat de: *dos muls, un ase e un porch*, tot valorat en 83 lliures, i d'un esclavet que era: *fill de la dita esclava*, valorat en 11 lliures. Segurament, l'esclava i el seu fill ajudaven al botiguer en les feines feixugues de transport, càrrega i descàrrega dels productes de l'obrador o en aquest cas la botiga.

Constança, vídua de Bartomeu de Vilanova, un manyà manresà, també declarava en el seu manifest la tinença d'una esclava¹¹⁸, de la qual en sabem el preu, que era de 38 lliures i 10 sous. Segurament, aquesta esclava ajudaria a la dona en les tasques domèstiques de la llar, a rentar, escombrar, fer la bugada o ajudar a preparar el menjar a la cuina.

D'entre els propietaris d'esclaus dins la menestralia manresana caldria destacar la presència de cuireters, sabaters, paraires i blanquers, sens dubte el sector predominant a la ciutat, i alguns amb prou poder per permetre's tenir esclaus entre els seus béns, ja que tenir un esclau resultava costós i aquest luxe solament era reservat a una minoria. Per concloure, cal dir que durant la primera meitat del segle XV hi hagué una presència petita però real d'esclaus a Manresa, amb un predomini clarament del sector femení, que es dedicava a les tasques domèstiques o a fer de criades. També hi ha un percentatge inferior d'homes que feien de criats dels seus propietaris o ajudaven en les tasques feixugues, essent una mà d'obra qualificada que treballava als obradors dels seus amos. Tanmateix, la crisi demogràfica i econòmica afectà directament l'esclavisme manresà i de mica en mica anà reduint el nombre d'esclaus que estava en poder de determinats ciutadans, fins que a partir del 1480 ja no es constata més presència esclava a la ciutat.

¹¹⁶Apèndix documental: Apèndix II (doc.3).

¹¹⁷Apèndix documental: Apèndix II (doc.4).

¹¹⁸Apèndix documental: Apèndix II (doc.5).

4.6. Pobresa i caritat

La pobresa fou un dels aspectes més debatuts i tractats pels grans teòlegs i escriptors d'Europa pràcticament durant tots els segles medievals. El pobre ho pot ser per nombrosos motius, alguns com la carestia és un dels més evidents, però tal com afirmava el doctor Daniel Piñol Alabart també hi van haver altres factors que esdevingueren índex de pobresa, com per exemple el dèficit alimentari (*famelicus*), la vestimenta (*nudus*, *pannosus*), deficiència física (cecs, coixos, amb deformacions físiques, malalts, dèbils i llebrosos) o fins i tot deficiències mentals (idiotes, imbècils, ximples...) ¹¹⁹.

No obstant, dins la categoria de pobre n'hi ha que ho són de forma voluntària; és a dir, trien la pobresa com a model i forma de vida, en aquest grup s'inclouria tot aquell sector social majoritàriament religiós, conegut com els ordes mendicants europeus que sorgeixen durant el segle XIII (franciscans, dominics, mercedaris, trinitaris, carmelites o agustinians).

Si s'analitza la teoria de la caritat a Europa durant els últims segles medievals hom s'adonarà que la pobresa era un tema que es va tractar abastament per tota mena de personatges de notable rellevància social, política, filosòfica i religiosa. Els pobres convivia amb els altres habitants tant del medi urbà com rural i això va fer que es creés una complementarietat social entre les persones pobres i la resta de la societat, canalitzada per la via de la caritat, en què s'aconseguí establir una relació de dependència entre uns i altres. Des del principi es va veure clar que la pobresa no es podia solucionar, o no es va voler solucionar, i com a conseqüència l'únic que es podia fer era apaivagar-la mitjançant aquells instruments, institucions i recursos que el poder polític i religiós posaven a disposició de les persones. La caritat es va convertir ràpidament en el mètode per antonomàsia que permetia, a través de la beneficència, les bones obres i les donacions pietoses, redimir els pecats dels mortals.

¹¹⁹PIÑOL, ALABART, DANIEL, (2002). "Els pobres a l'Edat Mitjana". Kesse: butlletí del Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem Oliver. núm. 33. p. 8.

L'historiador Christopher Dyer, autor del llibre *Niveles de vida en la Baja Edad Media*, dedicava un capítol a parlar de la caritat i la pobresa a l'Anglaterra dels darrers segles medievals, i afirmava que entre rics i pobres s'establia una mena de contracte social pel qual els rics milloraven moralment amb la caritat i els pobres podien accedir a la salvació acceptant el seu destí amb paciència i resignació¹²⁰.

Com s'ha vist anteriorment, Manresa fou una ciutat, sobretot a partir del segle XIV, amb una important xarxa benèfica i assistencial que es complementava i s'encarregava de tota aquesta amalgama humana que no disposava de recursos, que estava malalta o que per diverses causes físiques no podia exercir oficis de cap tipus. Ja s'ha parlat de l'important paper que en aquest sentit van desenvolupar les institucions hospitalàries, no obstant això, tret dels estudis que s'han fet sobre l'hospital de Sant Andreu i Santa Llúcia, hi ha un buit de recerca força important pel que fa a la resta d'institucions benèfiques, sobretot les relacionades amb la caritat, així com les diverses pies almoines que apareixen constatades a la documentació notarial i testamentària de forma dispersa en concepte de llegats benèfics.

Un recurs que esdevé útil a l'hora d'estudiar la pobresa i la caritat a Manresa el conformen els nombrosos testaments que es van redactar durant els segles XIII, XIV i XV, els quals es troben compilats en els diversos llibres testamentaris o *Testamentorum* i que actualment es poden consultar a l'Arxiu Comarcal de la ciutat. Per manca de temps no ha estat possible realitzar una consulta exhaustiva de tota aquesta documentació, ja que és molt nombrosa i extensa, però, tot i així, es va poder observar l'actitud de les persones vers la pobresa i la caritat a través de testaments com el del fuster Francesc Mulet.

Francesc Mulet feia diverses disposicions quan va fer redactar davant el notari Pere Artús aquest document, i algunes estaven estretament lligades amb la beneficència i la caritat, ja que hi consten nombroses deixes i llegats eclesiàstics a diverses esglésies i temples que a la vegada s'encarregarien de fer-los arribar a les diverses institucions caritatives. Mulet prenia 10 lliures per pagar el seu funeral, les deixes i també les misses que es cantarien per la seva ànima. Va donar nombroses rendes als principals temples i convents manresans i a l'hospital repartits en una quantitat total de 10 lliures, però

¹²⁰DYER, CRISTHOPHER, (1991). *Niveles de vida en la Baja Edad Media. Cambios sociales en Inglaterra, c. 1200-1520*. Barcelona: Editorial Crítica. p. 299.

també disposava que el que restés de les deu lliures fos donat per fer misses per a la seva ànima i a diversos pobres, a més de donar tres sous a l'església de Sant Nicolau. Un cop ja no hi havia més diners per donar, va disposar que els llibres que havia comprat al seu fill, que fou un dels canonges més famosos de la Seu de Manresa¹²¹, fossin venuts després que aquest morís i es comprés renda que servís la meitat a l'hospital i l'altra meitat a pobres vergonyants; és a dir, aquells que passessin penúries i no disposessin de mitjans de subsistència ni de primera necessitat, a grans trets els que van ser el principal objecte de la pràctica assistencial i la caritat.

Finalment, hi consten dues disposicions més: la primera és que ordenava que fossin donades tres quarteres de forment a pobres, un fet, aquest, que ens permet veure el tipus d'aliment que se'ls donava i que els arribava per via de la caritat i misericòrdia. Per últim, intitulava un fill seu anomenat Joan Mulet com a hereu universal, i establia un seguit de condicions que eren les següents: si Joan moria sense descendència de matrimoni legítim els béns passarien a Berenguer Mulet, fill menor, i si aquest també moria sense descendència de matrimoni legítim els béns passarien al prior i a un canonge elegit de Manresa, que els haurien de vendre per comprar renda, i d'aquesta es donaria un seguit de quantitats anualment: *per amor a Déu*, a pobres.

Francesc Mulet ho deixava molt clar al final del testament, i deia que si prior i canonge no volguessin fer això que es disposava, que els quatre canonges de Sant Nicolau s'encarreguessin de fer-ho i la renda que se n'obtingués seria destinada a la almoina de Sant Nicolau. Aquest tipus de documentació resulta d'una utilitat extraordinària, ja que aporta una valuosa informació sobre la caritat i la beneficència a Manresa, l'actitud dels futurs difunts vers la pobresa i la mort, els mitjans que tenien a l'abast per la redempció de l'ànima i aquesta complexa xarxa d'assistència i de caritat que hi havia a la ciutat. És també un document que dóna notícies sobre l'existència d'una almoina a Sant Nicolau, que permetria en un futur fer estudis seriosos sobre el funcionament d'aquesta o les entrades i sortides de renda, menjar i vestimenta que es produïen diàriament. No es descarta tampoc la possibilitat que existís una altra almoina a la pròpia Seu de Manresa, que segurament fou la més rica i important del nucli urbà, però de moment la documentació no ha donat notícia ni proves concloents per afirmar-ho amb total seguretat.

¹²¹ Vegeu annex 1.46.

5. La menestralia manresana

Dels molts grups i estaments socials que feien vida a la ciutat s'ha elegit la classe menestral manresana com a objecte d'estudi i anàlisi per un seguit de raons. En primer lloc, perquè era la més nombrosa i variada respecte dels altres grups, i per això la documentació és a nivell quantitatiu la més abundant. En segon lloc, perquè es tracta d'un gruix social que interessa especialment a l'investigador, ja que és la que permet veure amb més detall els múltiples aspectes que conformaven la seva vida com l'habitatge, la família nuclear, l'economia, l'alimentació o la quotidianitat a la llar així com les diferents tasques domèstiques que exercia a diari. Finalment, en tercer lloc, cal destacar l'elecció de la menestralia manresana com la veritable protagonista del dinamisme urbà que es vivia durant els segles XIV i XV, així com la principal força motriu a nivell econòmic durant el XIII i XIV i cal no oblidar-ho, és també la que superà la crisi econòmica que patí Manresa al segle XV amb tots els mitjans que tenia al seu abast. És la menestralia la que atorga al nucli urbà la seva fesomia, característiques i trets més propis que el fan ser com és, ja que sense aquesta classe social no es podria entendre l'enorme riquesa social, econòmica, cultural i ètnica de les ciutats medievals.

D'entre totes les persones que van viure a Manresa a finals del segle XIV i principis del XV, s'ha elegit, transcrit i buidat una sèrie de documentació inèdita fins aleshores que permet estudiar de forma detallada diversos aspectes de la vida d'aquestes persones. Els protagonistes d'aquesta recerca deixen entreveure a l'investigador a través de la documentació que generaven –majoritàriament notarial– el tipus de vida que portaven en una ciutat com aquesta durant els darrers segles medievals.

La quotidianitat, les costums privades i la història de les mentalitats formen una de les diferents branques que conformen la Història i és precisament la que ofereix i alhora permet un millor coneixement i visió fidedigne de la realitat de qualsevol època.

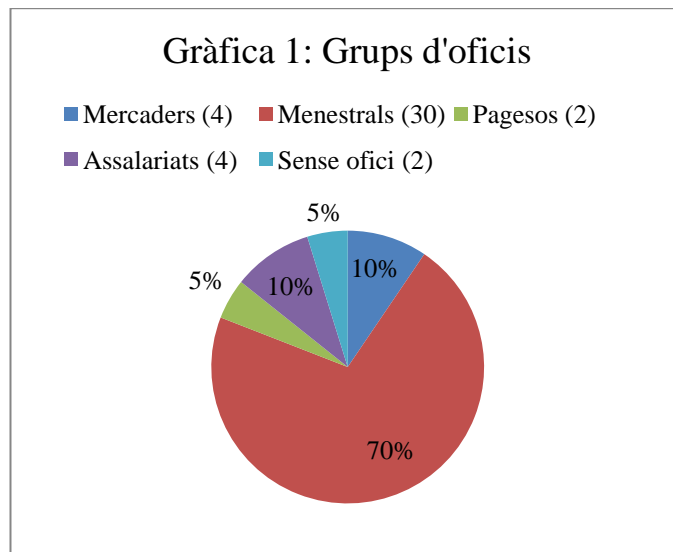
Ja s'ha pogut intuir que Manresa en aquesta època no era gaire diferent del que podien ser els mitjans nuclis urbans catalans com Vic, Cervera o Solsona en quant a nivell social. La seva gent, immersa en un dinamisme social únic, és la que precisament la convertia en un dels punts importants de la Catalunya Central. Parlar dels menestrals implica introduir dos conceptes, en primer lloc del concepte de riquesa, i aquesta no s'ha d'entendre com quelcom físic i material en termes monetaris o patrimonials ja que dins d'aquesta línia s'hauria de parlar de les classes altes manresanes i no és el cas.

Aquesta riquesa menestral a la qual fem referència respon a tot allò que proporcionaven a la ciutat amb els seus respectius oficis i treballs. Manresa era una ciutat d'oficis diversos i variats, alguns com hem dit requerien una preparació intel·lectual i qualificada necessària, i altres, que eren la gran majoria no. Són aquestes classes les protagonistes d'aquella empenta popular que va fer possible aixecar i bastir enormes conjunts monumentals, religiosos o civils en una ciutat com aquesta durant la primera meitat del segle XIV, i són també les que promocionaven l'art gòtic internacional amb el patrocini d'obres artístiques a les capelles de les seves confraries. En definitiva, van ser les classes menestrals les que van esdevenir protagonistes del que els historiadors anomenen "el gran segle manresà", el segle de prosperitat a tots nivells que possibilitaren que una ciutat com Manresa fos un punt de referència urbà, polític, econòmic i social en les comarques centrals del Principat.

El segon concepte és el que fa referència a la menestralia com a agents complementaris a la producció de fonts documentals. Els menestrals són els que generen tot un seguit de documentació a les notaries urbanes, documentació que resulta imprescindible per als historiadors a l'hora de recercar múltiples aspectes de la seva vida. Inventaris, encants, llibres de manifestos o testaments són primordials per treballar la vida quotidiana urbana en una ciutat com Manresa perquè la informació que aporten aquestes tipologies documentals i la que se'n pot extreure després de fer un buidatge sistemàtic, rigorós i crític és d'un valor incalculable per a qualsevol investigador. Totes aquestes fonts permeten acostar-se als habitatges manresans dels segles XIV i XV, a les cambres que els estructuraven, a les tasques diàries de les persones que hi feien vida, a ser presents a l'hora dels seus àpats, al tipus de feines laborals que duïen a terme als propis obradors, a la forma com vestien i fins i tot a la forma com s'entretenien o duïen a terme la seva litúrgia diària.

Aquestes, constitueixen fonts inesgotables d'informació per reconstruir la vida humana diària medieval amb tots els conceptes que se'n desprenen, així com els diversos aspectes pels quals l'historiador, com si fossin fils de diversos cabdells, pot entrellçar per poder donar a conèixer, de forma més rigorosa i a la vegada més humana, la realitat diària de tota aquesta amalgama de persones. En definitiva, ens aproxima de forma més directa que cap altre tipus de font al dia a dia d'aquells grans protagonistes oblidats per la historiografia i la pròpia Història.

Flocel Sabaté destacava la importància dels inventaris medievals a l'hora de penetrar de forma més directa i completa a l'interior de les cases dels difunts i vídues per conèixer els objectes entre els quals havien viscut al llarg de la seva vida. En els inventaris, i això també valdria pels encants i, en menor mesura pels testaments i manifestes, s'hi poden trobar les petges que ens menen al que amb certa gosadia podríem anomenar la història real, la que es realitzava entre la cuina i el dormitori, entre els objectes de treball i els objectes de lleure¹²².

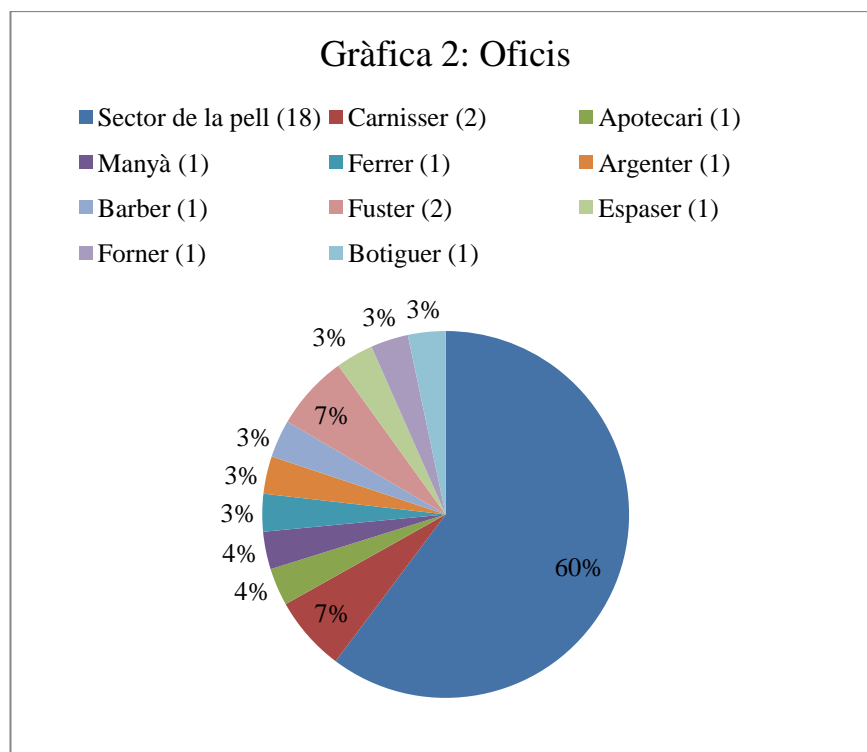

Al llarg d'aquesta recerca s'han treballat, amb la documentació que van generar a les notaries manresanes, 42 persones pertanyents a sectors i estaments socials diferents: mercaders (4), menestrals (30), pagesos (2), assalariats (4) i sense ofici o que no l'esmenta (2).

Com es pot apreciar, el sector de més pes dins la societat manresana de finals del XIV i començaments del XV fou el sector menestral, fet gens sorprenent si tenim en compte que la gent d'oficis diversos era la més nombrosa, tant a Manresa com en altres ciutats d'aquesta època. Aquest sector l'englobaven persones de molt diverses categories dividides en funció del tipus de treball que duïen a terme als seus obradors o negocis.

¹²² SABATÉ, F. (1990). "Els objectes de la vida quotidiana a les llars barcelonines al començament del segle XIV". Barcelona: *Anuario de Estudios Medievales*, 20. pp. 53-54.

Manresa era una ciutat diversificada pel que fa als treballs que duïen a terme els seus menestrals, tal com es pot veure en la segona gràfica que hi ha a continuació.

Aquesta gràfica no pretén ser una radiografia social que englobi tots els oficis que es desenvolupaven en el si del nucli urbà, sinó una gràfica que permeti orientar-se sobre els tipus d'oficis més corrents i nombrosos d'aquell període.

Com podem veure el sector més abundant i que alhora tingué un major pes dins la societat fou el de la pell, que incloïa tots aquells oficis que es dedicaven a la preparació de les pells i draps, a la seva confecció, a la decoració i finalment, a la seva venda (assaonadors, cuireters, teixidors, sabaters, tintorers, sastres, blanquers, drapers, paraires, etc). Aquest, sens dubte, és el sector predominant a finals del XIV i principis del segle XV, tal com també va demostrar Marc Torras en estudiar la crisi demogràfica i econòmica. La indústria de la pell és la indústria medieval per excel·lència i també seria un indicador que els conflictes no havien desarticulat tota aquesta estructura industrial. Torras afirma que a principis del XV aproximadament un 49,1% de la ciutat estava concentrada en aquests oficis i la ciutat continuava essent un punt comercial força industrialitzat i alhora vertebrador del territori¹²³.

¹²³ TORRAS I SERRA, M. (2001). "La crisi dels segles XIV i XV a Manresa" a *Manresa medieval: història, art i cultura a l'Edat Mitjana*. Manresa; Amics de l'Art Romànic del Bages. p. 231.

D'entre tota aquesta menestralia, hi havia evidents diferències que es reflectien en diversos indicadors: el primer és sens dubte l'ofici. L'ofici depenia del grau de professionalització que es requeria, ja que no era el mateix ser un orfebre que feia productes luxosos per a persones de classe alta que un assaonador que s'encarregava d'adobar les pells i deixar-les netes per als menestrals que s'encarregaven de fer el producte final. Es requeria un talent, qualitat i grau de coneixement diferent en funció d'un ofici o altre, a part que alguns fins i tot necessitaven un grau de preparació professional òptim abans d'exercir un determinat ofici com els apotecaris o els mestres per posar dos exemples.

Un segon indicador és que tota la informació que es desprèn quan es treballa un inventari determinat és un viu reflex del nivell de vida que duia una persona adequat al seu ofici. Els habitatges de les persones que exercien professions qualificades sempre són més grans, més complexos i estan estructurats d'una forma més completa en funció de les diverses cambres, espais o estances que en ell s'hi poden trobar. També és important veure diferències entre ells en funció de la quantitat i la qualitat d'objectes existents en cada espai, cosa que s'explica pel nivell adquisitiu d'uns i altres per poder comprar més o menys productes i bastir l'habitatge d'un equip que serà més complet i abundant que altres, això es fa palès en la vestimenta, en els estris domèstics, el mobiliari, els béns dels cellers, els animals, els esclaus, les armes i armadures, l'alimentació, els objectes luxosos o exòtics i, fins i tot, els propis objectes de devoció privada.

Finalment, el tercer indicador és la quantitat, notable o escassa, dels nombrosos béns immobles, propietats, parcel·les, horts, camps o vinyes, que declaraven en els manifests, cosa que evidenciava que disposaven d'un alt nivell adquisitiu per mantenir totes aquestes propietats i obtenir-ne renda i censos en concepte de diners o d'espècies, ja que no tots es pagaven en moneda i sovint es feia en aliment, cera o animals.

Guillem Gomar, que era sastre i vivia en un alberg prop del portal de Lleida, declarava en el seu manifest el 29 de gener de 1409¹²⁴ múltiples propietats i béns immobles, com per exemple, un alberg, una pellissa, dues taules, tres horts i deu trossos de terra. Gaudia, doncs, d'un cert nivell adquisitiu.

¹²⁴ Apèndix documental: Apèndix II (doc.6).

Jaume Canet, que fou un cuireter que vivia al forn nou, declarava el dia 28 de gener de 1409¹²⁵ ser posseïdor de dos obradors -un dels quals estava situat a la cuireteria- dos trossos de terra amb camp, dos trossos de vinya, tres mitjos jornals de vinya, un tros de terra erm, una feixa i un hort, a part de tenir vi most i argent valorat en vuit lliures i sis sous. Totes aquestes propietats estaven repartides a diferents punts del nucli urbà, ja fos a dins de les muralles o a fora mateix. Pel que ens diuen els diversos manifestos, moltes persones tenien vinyes i horts a una zona que encara avui dia existeix, anomenada Puigdarrà, que estava fora de les muralles i deuria ser una zona fèrtil i òptima per plantar ceps i obtenir raïm per a confeccionar el vi als cellers del seus albergs, a part de cultivar diversos productes agrícoles que compensarien una dieta típica de les classes menestrals composta a base de pa fet de cereals secundaris, carn reservada en dies assenyalats, llegums, fruits secs, potatges i en dies penitencials formatge, peix i ous¹²⁶. No obstant això, a part d'aquesta zona, que deuria ser una de les més apreciades per tenir aquest tipus de propietats, en trobem d'altres, com per exemple les Tortonyes, Trullols, la Irla, les Ubagues, la Culla o el coll de l'Omar, terrenys que indueixen l'investigador a pensar que es trobaven més enllà del recinte emmurallat i estaven plens de camps, eres, feixes de terra, moltes vinyes i bastants horts.

Aquesta situació canvia quan s'observen els manifestos de diferents assalariats que per la seva condició laboral humil no podien permetre's viure en un gran habitatge amb moltes cambres i ho feien en albergs modestos i més simples o fins i tot en cambres llogades pels seus mestres en la seva pròpia casa.

Alhora els seus manifestos eren molt més curts a causa de la poca quantitat de béns mobles i immobles que declaraven. Per fer-nos-en una idea, un assalariat manifestaria normalment un alberg, un hort i un o dos trossos de terra com és el cas de P. Casadevall, un assalariat que vivia al carrer d'Urgell i manifestava el 24 de novembre de 1408¹²⁷, un alberg valorat en 10 lliures, fet que ens fa pensar que deuria ser un alberg molt modest, un tros de terra al Marià i un altre tros a les anomenades Eres.

¹²⁵ Apèndix documental: Apèndix II (doc.7).

¹²⁶ Riera i Melis, A, (1998). "Panem nostrum quotidianum da nobis hodie". Los sistemas alimenticios de los estamentos populares en el Mediterráneo noroccidental en la Baja Edad Media. Instituto de Estudios Riojanos. p. 32.

¹²⁷ Apèndix documental: Apèndix II (doc.8).

Per citar més exemples del nivell de vida dels assalariats manresans, caldria parlar del manifest de Pere Tort, fet per la seva esposa i vídua Margarida el 23 de novembre de 1408¹²⁸, en el qual declarava un alberg situat al coll Cardener que tenia una eixida a la part del darrera i estava valorat en quinze lliures, segurament no gaire més gran que el de P. Casadevall. També declarava una pellissa, dues feixes de terra a Puigdarà, un tros de terra vinya amb camp inclòs al casal del comte, un hort a la zona dels predicadors i mig jornal de terra a les Manales. Si ens hem de guiar pels manifestes dels dos assalariats, segurament Pere Tort gaudia d'unes millors condicions de vida que Casadevall; no obstant això, no deixaven de ser persones que vivien humilment i de forma precària ja que disposaven més aviat de pocs recursos i distaven molt d'igualar el nivell de vida i el poder adquisitiu de certs membres de la complexa i diversa menestralia manresana dels primers anys del segle XV.

Fins ara hem vist, a trets generals, les diferències entre diversos menestrals del moment, ja que gràcies a fonts com el *Liber manifesti* hom pot fer-se una idea del nivell de vida de totes aquestes persones, però convé examinar altres fonts i tipologies documentals per entrar amb més profunditat al tipus de vida que portaven, així com també treure a la llum tots aquells aspectes que construïen el seu dia a dia, la seva quotidianitat i el seu esdevenir. Inventaris i encants idònies per dur a terme aquesta tasca, doncs són les principals fonts que s'han treballat i gràcies a la informació que ens brinden, s'ha pogut reconstruir, sempre amb el rigor científic que exigeix una investigació d'aquestes característiques, el retrat vital de totes aquestes persones.

¹²⁸ Apèndix documental: Apèndix II (doc.9).

6. L'habitatge

Teresa Vinyoles i Carme Batlle ens recordaven les reflexions que Paul Zumthor va fer en la seva obra *La medida del mundo* en parlar de l'habitatge medieval: La llar, concebuda com l'espai de la família, de les tradicions que la mantenen, de l'autoritat paterna que la dirigeix, és també part i símbol del patrimoni. La casa és tot això, tant per al senyor com per al camperol, tant al poble com a la ciutat, i és allò que posa ordre al caos, el que protegeix, crea un espai íntim i absolutament privat. Difícilment es pot separar l'edifici de les funcions que ha de complir, ja que constitueix un punt fix on es concentren els valors de la vida¹²⁹.

Certament, l'habitatge és tot allò que construeix, protegeix i preserva la vida, és on les persones troben un ordre que han implementat, a on tot es reclou i introdueix en un espai reservat a la més absoluta intimitat de la família. Les llars urbanes manresanes no estaven en absolut aïllades les unes de les altres, tal com passava a la Barcelona del segle XV, tothom sabia on vivia cadascú –potser pel fet de ser una ciutat més modesta-, i per finestres, terrats i golfes s'hi observava diàriament el decurs de la vida als carrers i places de la ciutat. Vinyoles afirma que les característiques de l'habitatge urbà depenia de les diferències socials, de la ubicació – si estaven o no dins de les muralles –, de la densitat de població, de les necessitats de la pròpia família, la venda de la casa a un altre propietari o el canvi d'activitat econòmica, entre molts altres factors¹³⁰.

Sobre la terminologia que ha generat el concepte d'habitatge a la documentació durant aquesta època, en el cas de la menestralia manresana la paraula *alberg* és la més emprada, i s'ha d'entendre com una casa o altra construcció coberta que serveix d'habitació i recés. Certament, l'habitatge, per als membres de la menestralia, constituïa tot allò que formava part de la seva vida laboral i domèstica, on la intimitat i la protecció convergien guiades pel seu bon funcionament. La millor forma d'observar l'aspecte que oferien els habitatges en aquesta època és gràcies a l'ajuda dels inventaris, en els quals el notari resseguia cambra per cambra, habitació per habitació, anotant tots els béns que allí s'hi trobaven.

¹²⁹ BATLLE I GALLART, C, VINYOLES VIDAL, T, (2002). *Mirada a la Barcelona medieval des de les finestres gòtiques*. Barcelona: Dalmau. p. 107.

¹³⁰ BATLLE I GALLART, C, VINYOLES VIDAL, T, (2002). *Mirada a la Barcelona medieval des de les finestres gòtiques*. Barcelona: Dalmau. p. 109.

Això ens permet veure la distribució dels diferents espais de l'edifici, cosa que permet a l'investigador fer-se una imatge mental de l'aspecte que deurien tenir aquestes llars medievals, tant a nivell exterior com a nivell interior. Cal remarcar que a Manresa s'han conservat molt pocs vestigis d'habitatges d'època medieval, alguns romanen dispersos i han pervingut inalterables i força ben conservats al llarg dels segles com les estructures arquitectòniques d'edificis que es troben a la ja anomenada volta d'en Botí. De tota manera, no es pot parlar d'habitatges medievals manresans sense fer un esment al famós carrer del Balç, un carrer estret que anava paral·lelament al carrer de Sobrerroca i el de Santa Llúcia. Aquest carrer entraria doncs, en una xarxa secundària de carrers i carrerons que anava des de Sobrerroca fins al torrent de Sant Ignasi amb cases verticals i estretes que s'anaven adaptant a la topografia del terreny, recolzant-se en algun cas unes sobre les altres o fins i tot unides amb trams de voltes que cobrien els carrers¹³¹.

Aquest carrer és un dels més importants de la ciutat pels medievalistes ja que estem davant d'un vestigi del segle XIV-XV únic per la seva conservació, els seus elements constructius i arquitectònics, la preservació –encara avui dia- d'un cert ambient medieval i per suposat per la dificultat de trobar a Catalunya un exemple tant paradigmàtic com el que Manresa ens brinda. En aquesta zona hi vivien majoritàriament menestrals i fins i tot s'han pogut identificar famílies que van viure aquí durant generacions, com per exemple Pere Roca, Pere de Gosceps, els Matamala, Saragossa, Boxó, Truy, etc. Actualment, aquest carrer està, després de nombroses intervencions arqueològiques, rehabilitat, museïtzat i obert al públic per convertir-se en un centre d'interpretació, oferint visites guiades i teatralitzades amb recursos multimèdia que pretenen donar a conèixer el valor d'aquest carrer en el conjunt patrimonial manresà. No totes les cases menestrals eren iguals: les més senzilles i modestes solien ser molt petites, normalment d'una planta baixa amb dos o tres espais, que eren les cambres indispensables i bàsiques per tal que la persona en qüestió pogués viure i satisfer les seves necessitats principals.

¹³¹ VALDENEBRO, MANRIQUE, R, (2010). "El carrer del Balç a través de la documentació històrica", Manresa: *Dovella*, 103, p. 9.

Altres cases ja tenen una distribució de l'espai més complexa, amb nombroses cambres, estances i espais, de vegades fins i tot amb més d'una planta, amb golfes, celler i patis a la part posterior on normalment s'hi trobava algun hort.

S'ha de pensar que en una ciutat medieval com Manresa, l'aprofitament de l'espai era primordial a l'hora de construir edificis, i d'aquesta forma observem que es construïren cases sobre qualsevol lloc: en les vies públiques, sobre els arcs, adossades a les muralles, sobre balceres, al costat dels portals i en les immediacions dels diversos accessos d'entrada i sortida que tenia el nucli urbà. La descripció de l'habitatge que ens proporcionen les persones que realitzen l'inventari comença sempre situant el lector al lloc on estava ubicada la llar i sovint seguint unes fórmules descriptives molt semblants. Normalment, l'habitatge es trobava amb algun accés a la via pública, i també s'indicaven sempre les diverses afrontacions que tenia. Curiosament també s'esmenten els noms, cognoms i oficis dels propietaris d'aquestes afrontacions, fronteres físiques que podien altres albergs, carrers, places, horts, vinyes, obradors, etc.

Jaume Pla era un forner que morí el 1406, i la seva esposa i vídua, anomenada Margarida, féu fer inventari de tots els béns que el matrimoni posseïa¹³². Gràcies a aquest inventari sabem el lloc on vivien, i amb qui o què afrontava el seu alberg:

“ Ítem, un alberch hon lo dit deffunct morí, al loch apellat Camp d'Urgell, e affronte ab un alberch d'en Lorenç Puyol, e ab un alberch d'en madon Mesenchs, e ab una axida e ort de madon Mesenchs, e ab la via pública”.

Un altre exemple interessant és el de Pere Codina, que era sastre, i el seu inventari¹³³ fou realitzat per la seva vídua Constança, el 13 de novembre de 1408. En aquest inventari comença situant la botiga on ven els seus productes i que estava:

“Situada en la plaça de la dita ciutat, affronte ab I obrador d'en Voltrera, e ab la dita plaça, e ab I casa d'en G. Gomar, sartre, qui és sobre la dita botiga”

¹³² Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 4).

¹³³ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 5).

Però també ens indica més endavant el lloc on estava situat el seu alberg i on feia vida el matrimoni:

“Ítem, I alberch, situat en la dita plaça, affronte ab I alberch d'en Tomàs de Comalba, e ab altre d'en Jacme Trull, e ab altre d'en Arnau Boixo, e ab la dita plaça”.

Gràcies a la informació i a les indicacions geogràfiques que aporten aquests inventaris, poden fins i tot arribar a informar, no sempre amb exactitud, però si amb força encert, sobre els carrers, places i terrenys actuals de Manresa. Un dels casos que ens permeten fer-ho amb seguretat i plena exactitud és el de l'alberg de Ramón sa Sala, esmentat anteriorment, que estava situat sobre la volta d'en Botí, una volta d'evidents signes arquitectònics medievals que encara es poden contemplar avui dia i que és de fàcil identificació per als seus habitants¹³⁴.

Els albergs, de vegades, podien tenir horts i patis contigus; és el cas de l'alberg de Bernat Pericàs¹³⁵, que el seu inventari, fet per la seva esposa Agnès el 7 de gener de 1417 deia:

“Primo, I alberch ab I ort a part d'atras a ell contigu, situat en lo carrer nou de la dita ciutat, affronte ab lo dit carrer e ab l'alberch d'en P. Roig, e ab altre d'en Arnau Puig, en lo qual e primerament, en la cambra, I artibanch de II calars sotil”.

Aquests horts esdevenien recursos de primera mà per a les famílies que els mantenien, ja que n'extreien una important quantitat de recursos alimentaris que complementaven les seves dietes ordinàries i econòmicament resultava sempre més còmode extreure productes de l'hort que hi havia al pati de darrere que anar-los a comprar al mercat setmanal. De tota manera, no sabem amb exactitud quina mena de productes s'hi cultivaven, però segurament la majoria serien vegetals, com per exemple cebes, alls, porros, llegums, naps, porros, cols o carabasses, és a dir, les hortalisses que de forma més corrent es consumien en les taules dels estaments populars, i això és vàlid tant per la pagesia que viu fora de les muralles com per la menestralia situada al nucli urbà.

¹³⁴ Vegeu annex 1.47.

¹³⁵ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 6).

No descartem tampoc la hipòtesi de l'existència d'arbres fruiters en aquests horts, arbres dels quals n'extraïrien fruita i fruits secs diversos, productes documentats en alguns dels inventaris que s'han treballat.

En la majoria de casos, un dels espais que sempre s'inventarien pels notaris i que és indissoluble del propi habitatge és l'obrador. Un alberg d'un menestral no es pot entendre sense l'obrador on exercia el seu ofici i que sovint se situava a la planta baixa, de cara a l'exterior i al públic, l'obrador és l'espai on vida laboral i familiar es connecten de forma permanent.

L'obrador és l'espai de la vida laboral i tot el que allí s'hi documenta ens parla de l'ofici i la forma com s'exercia diàriament. Els objectes que allí s'hi troben aporten informació interessant i valuosa alhora que permet estudiar els diversos oficis medievals, les diverses tècniques que s'usaven en determinats sistemes de producció, els productes finals, els materials amb què es treballava, les eines i utensilis, i finalment, el tipus de recursos que tenia a l'abast tota aquesta menestralia manresana per aconseguir una solvència determinada en la seva activitat econòmica. Tot i que ja se'n parlarà a continuació, cal dir que obradors com els dels sabaters, sastres, cuireters, basters o argenters, són espais amb una notable activitat laboral, en els quals es troben productes de totes classes, fets amb una gran diversitat de tècniques gràcies a uns sistemes i utensilis determinats, i finalment, permet fer-se una idea, en base a la informació que aporten, l'aspecte dels productes final que està preparat per vendre's de cara al públic.

Si ja s'entra a l'interior de la llar, es pot comprovar que aquestes cases menestrals sovint estaven compostes de la planta baixa, on hi havia normalment l'entrada, l'obrador i el celler. Sovint tenien una primera planta on ja hi hauria la resta d'espais, cambres i habitacions, és la planta on normalment es troba la cuina, la sala o el menjador, el rebost i els dormitoris.

De vegades, tot i que no sempre és així, en algunes cases de menestrals una mica més solvents econòmicament, s'han trobat una segona planta on es situen les golfes, algun terrat, de vegades el porxo, i també s'hi podria trobar alguna altra cambra-dormitori. Alguns menestrals, tot i que no són la gran majoria, tenien altres espais a l'exterior de l'alberg que servien d'aixopluc al bestiar, en aquesta línia els estables i pellisses també han estat documentades

Guillem Dalmau fou un sabater que vivia en un alberg al carrer de la Bosseria. En el seu inventari¹³⁶, fet per la seva esposa anomenada Raimona l'11 de gener de 1408, es pot veure de forma clara com deuria ser la llar i també la seva distribució. És un document que proporciona a l'historiador una notable quantitat d'informació, que permet estudiar l'habitatge medieval a partir del que allí s'hi descrivia i anotava. Només tenia una planta baixa, en la que es distribuïen els diversos espais, s'entrava per l'obrador, del qual ja en parlarem més endavant perquè resulta aportar dades que ens permeten estudiar la forma com els sabaters medievals treballaven.

Hi havia, a més a més, una cambra que ens fa pensar que estaria annexa a l'obrador, ja que ens ho diu d'aquesta forma: *Ítem, en la casa d'enllà l'obrador, I taulota sotil*. Pels objectes i el tipus de béns trobats en aquest espai, tot fa pensar que Guillem hi guardaria més eines i utensilis del seu obrador, a part de sabates, motllos, cordons, tisores, destrals, etc. De tota manera, s'hi ha documentat un matalàs amb travesser de fustani, fet que porta a indagar si Guillem tindria assalariats o esclaus treballant per ell o ajudant-lo a l'obrador i que precisament dormirien en aquesta cambra.

Si continuem avançant ens trobem amb la cuina, un espai en el qual s'hi han trobat *ítems* relacionats amb la producció d'aliments, la seva conservació i cocció. Hi havia també una cambra més petita al costat de la cuina que tot apunta, pels objectes documentats, que el matrimoni hi faria els àpats, ja que a la cuina s'han documentat dos bancs i un arribanc però no cap taula com si que la trobem en aquest espai. Hi havia a més dues cambres que serien dos dormitoris, fet que sabem i podem constatar pels llits inventariats. Tenien també un estable en què solament s'inventarien deu somades de fems i, finalment, un celler en què es documenten cinc bótes de mesures diferents, una tina petita de deu somades, folladors, carratells i portadores entre altres coses. És molt possible que el vi que consumien el produís ell mateix amb el raïm que obtenia de les diferents vinyes que tenien i que eren tres en total: una al Pont Vell, una a la pujada i una altra al grau de Coloma.

¹³⁶ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 7).

Un altre exemple que permet veure l'aspecte que tenien els habitatges manresans en les darreries de l'Edat Mitjana és el de Pere Codina¹³⁷, esmentat anteriorment, un sastre que vivia a la plaça de la ciutat on, a més, hi tenia el seu obrador. Tenia una entrada amb una diversitat de béns força notable que anava des de bótes, sedassos i pasteres, passant per armes i armadures com coltells, cervelleres, glavis, llances i espases a molins per fer mostassa, sacs per tenir blat o materials per a fer teles.

Tenia també un porxo, que era un espai cobert i limitat lateralment per columnes i adossat per l'altre costat a un mur o una façana. Hi trobem, a més, una cuina com la de Guillem Dalmau, on s'hi troben objectes relacionats sempre amb l'alimentació i els diferents processos que la conformen. També tenia dos dormitoris, un dels quals sembla molt més petit que l'altre i es diu que es troba a dalt, cosa que fa pensar que l'alberg tindria dues plantes que es comunicarien per algun accés o escala, i finalment, el celler que entre altres coses s'han documentat dues bótes de sis i vuit sesters respectivament però no s'hi ha trobat cap tina, ja que la tenia al celler de l'esposa d'en Trull, i feia vint somades.

Com hem vist, els habitatges menestrals del segle XV no tenien res a veure amb els grans casals gòtics de la burgesia de Manresa. Les llars que s'acaben de veure, molt més modestes i humils, responien bàsicament a la idea essencial de l'autosuficiència, és a dir, vivien en unes condicions que responien a allò que era vital i necessari per garantir aliment, llit, foc i sostre. Com cada família, cada casa era un univers privat i íntim, de manera que les portes restaven tancades a la nit després de tocar el "seny del lladre" i durant el dia les portes eren obertes de manera que tothom era protagonista d'aquest ambient social tan dinàmic, dels sorolls d'eines als obradors, de crits i aldarulls provocats per les baralles als mercats, dels colors dels vestits, de les olors dels forns, carnisseries i peixateries o aquella fortor de la neteja de les pells, del so de les campanes de les esglésies i, per descomptat, aquelles persones encuriosides, majoritàriament dones, que finestrejaven des de casa seva, tal com denunciava Eiximenis¹³⁸, i que es distreien d'aquelles tasques quotidianes observant per pòrtics i finestrals per assabentar-se de tot el que passava més enllà d'aquest ambient domèstic.

¹³⁷ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 5).

¹³⁸ EIXIMENIS, F, (1967). *La societat catalana al segle XIV*; edició a cura de Jill Webster. Edicions 62: Barcelona. Col·lecció: Antologia catalana; 30. pp. 82, 85.

7. La família nuclear

La família nuclear és la cèl·lula bàsica de la societat medieval i dins d'aquesta el matrimoni és el gran protagonista pel bon funcionament de les comunitats i la seva estabilitat. Vinyoles ens recordava les paraules de Duby quan afirmava que el matrimoni era una institució que assegurava la reproducció de la societat dins d'unes estructures, un sistema jurídic sobre el qual es recolzava l'estabilitat del poder i de les fortunes, i poc tenia a veure amb l'amor, ja que en una societat tant rígida i estamentada com la medieval no li convenia barrejar les passions amb assumptes tant seriosos que afectaven a la pròpia comunitat i que constantment estava controlada pels poders polítics i religiosos gràcies a múltiples mecanismes¹³⁹.

De fet, l'amor era molt difícil que existís entre dues persones que no s'estimaven, ja que el matrimoni no el decidien els contraents, sinó els pares de cadascú, i aleshores és lògic que en la majoria de casos els dos acceptessin per submissió la persona que els parents havien decidit com a millor per les famílies pertinents. Els matrimonis doncs, s'acordaven per conveniència, i aquesta gairebé sempre era sinònim de patrimoni, recursos i diners. En aquesta línia, cal fer un breu esment a les anomenades "malmaridades", és a dir, aquelles dones que van ser casades de forma forçada i van ser exposades a diversos nivells de violència contra elles degut a que no volien acceptar matrimonis d'aquestes característiques. Les seves veus han pervingut en la documentació i això permet analitzar les respostes que les dones dels darrers segles medievals van donar enfront d'aquesta violència, tema àmpliament treballat també per Teresa Vinyoles¹⁴⁰.

A les nenes les casaven molt joves, entre els deu i quinze anys aproximadament, i en els capítols matrimonials s'establien les diverses condicions així com el dot que havia d'aportar la futura esposa. En realitat, aquests contractes s'havien convertit en autèntiques transaccions econòmiques, negocis familiars que volien assegurar de forma mútua la continuació i prosperitat d'uns beneficis que amb el futur es convertirien en tangibles.

¹³⁹ BATLLE I GALLART, C, VINYOLES VIDAL, T, (2002). *Mirada a la Barcelona medieval des de les finestres gòtiques*. Barcelona: Dalmau. p. 145.

¹⁴⁰ VINYOLES VIDAL, T, (2011). *Les veus de les malmaridades / The voices of the "malmaridades"*. Barcelona : Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona.

És molt difícil saber què pensaven els homes d'aquella època vers les dones o fins i tot si hi havia alguna mena d'amor o afecte, ja que la documentació és imprecisa en aquest aspecte. De totes formes, hom pot apreciar en els testaments que les dones, com en tants altres aspectes, quedaven relegades en un pla secundari i molt marginal, ja que quan no quedaven més hereus directes els hi atorgaven el dret d'heretar i d'exercir l'ús de fruit.

Un exemple que es situa en aquesta línia és altre cop el testament de Francesc Mulet¹⁴¹. En aquest, el fuster manresà fa els llegats a tots i cadascun dels seus fills i parents, mentre que la seva muller, anomenada Maria, és la última i quan apareix hi diu textualment *jaquesch a na Maria, muller mia, tot son dot e spoli segons se conte en les cartes nupcials*. Tot i no esmentar la quantitat que pertocaria de dot, podem veure que quan la dona es quedava vídua o si el matrimoni es desfeia, ella podia disposar del dot i l'escreix, i si ella moria, passaria als fills o hereus més propers i directes.

Un altre fragment d'aquest testament que crida l'atenció és el tracte que rep Maria per part del seu marit, un tracte que esdevé un indicador de les condicions que imposaven molts homes sobre les seves esposes abans de morir:

“Ítem, vull e man que la dita Maria, muller mia, tingue mos béns tostemps de sa vida stant casta e sens marit, e sia dona poderosa e usufructuària, e no sie destreta de retre compte, james no hisque de mos béns tro fins apres sa mort, leix li encara totes joyges que sien sues, e lo vestit que ella volra per si mateixa, tots los altres béns meus que jo havie e hon que sien vull sien d'en Johan Mulet, fill meu, e aquell a mi insimesch hereu universal, emperò no puixa haver los dits béns meus fins la dita muller mia, usufructuària, sie morta, e sie finit l'ús de fruit”

Maria doncs, havia de romandre casta i no es podia tornar a casar, amb el dret d'ús de fruit dels béns del seu marit fins a la fi dels seus dies. No l'assignava hereva universal, ja que el matrimoni encara tenia fills vius i majors d'edat, i per aquesta raó es pot afirmar que és la que es va endur la pitjor part de tot, com moltes de les dones manresanes en època al quedar-se vídues.

¹⁴¹ Apèndix documental: Apèndix I (doc.1).

No obstant, és curiós com Francesc manava expressament que no es tornés a casar i estigués vídua fins a la seva mort quan en un fragment d'aquest document deixa deu lliures als canonges de Manresa, de les quals es comprarien deu sous de renda per un aniversari que cantarien per la seva ànima, del seu pare i de la seva mare, dels seus fills i “de les seves mullers”, és a dir, que Francesc havia tingut més esposes que possiblement eren mortes abans de casar-se amb Maria, i no deixa de ser curiosa la paradoxa com a ella li prohibia tornar-se a casar mentre ell ho havia fet abans de casar-se amb la que en aquells moments era la seva muller.

Hi havia altres matrimonis que no acabaven bé també, matrimonis en que la infidelitat, les desavinences conjugals i l'odi mutu era ben present. Joaquim Miret i Sans, fou un dels primers historiadors a escriure una història dels costums i de la vida privada, i en la seva obra més famosa, anomenada *Sempre han tingut bec les oques*, va tenir la oportunitat d'accedir de primera mà en el dia a dia de la societat medieval, especialment la barcelonina. En aquesta obra, construïda a base de documentació inèdita fins aleshores, documentà casos com el d'Antoni Fuster¹⁴², un home força submís i dominat per la seva dona que tenia amistançats i els portava a casa seva i els convidava a “jeure” al llit matrimonial.

També molt interessant foren els casos que documentà de dones que emmetzinaven els seus marits per tal que aquests morissin i poder contraure matrimoni amb els seus veritables amants, aquest és el cas d'un menestral anomenat Arnau Marquès que vivia al carrer Ollers de Barcelona. Aquest personatge va estar a punt de morir per culpa d'uns blets cuits amb formatge rallat i que sospitava que la seva muller, anomenada Antònia, els havia cuinat en mal estat o afegint alguna substància. Després d'un judici extens, es va descobrir gràcies a diversos testimonis que Antònia volia enverinar el seu marit per contraure matrimoni amb un personatge anomenat Francí, amb el qual ja feia temps que s'escrivia per carta i que segons alguns testimonis entrava d'amagat a casa seva per veure-la i jeure amb ella¹⁴³. Així doncs, els adulteris, la bigàmia, les enveges, els desamors, odis i les venjances eren ben presents en alguns matrimonis, una realitat que no es pot obviar i que va acompanyar el dia a dia de totes aquestes persones del segle XV.

¹⁴² MIRET I SANS, J, (2012). *Sempre han tingut bec les oques*. Martorell: Adesiara. pp. 127-142.

¹⁴³ *Ibidem*. pp. 191-222.

Els fills també són els components principals d'aquesta família nuclear, ja que sense fills no hi ha hereus directes, i per tant el més important per un matrimoni, i així ho predicaven els moralistes, era tenir fills per assegurar la continuïtat de tot el món que els pares deixaven un cop eren difunts. La vida dels nens medievals era molt difícil durant els primers anys de vida, ja que molts morien sense poder arribar a adults i molts fins i tot ja naixien morts, aspecte que indueix a pensar en el gran gruix de dones que morien també durant el part i que de vegades no es té en compte.

Els caps de família menestral i del poble menut en general els posaven a treballar i a ajudar amb les feines dels obradors ja des de ben petits. Pel que fa a les nenes, corrien també la mateixa sort, ja que moltes d'elles, de ben petites, les posaven a fer de serventes i criades a les cases burgeses des dels set anys fins que arribaven a l'edat de casar-se.

Cal no oblidar tampoc la quantitat de nens orfes i abandonats als hospitals. L'hospital de Sant Andreu tenia cura dels nens i nenes orfes que eren abandonats a les seves portes, aquesta cura i assistència es traduïa en donar-los vestit i calçat, alimentació (cosa que comportava contractar dides), i ensenyar-los un ofici que poguessin exercir un cop sortissin de sota la tutela de l'hospital. En aquesta línia, es té constància que el rei Joan I atorgà un privilegi per tal que els administradors dels hospitals manresans poguessin posar a treballar els nens i les nenes que ja haguessin complert els set o vuit anys. Aquests s'havien de posar a treballar amb un amo que els ensenyés un ofici que els hauria de servir per guanyar-se la vida en el futur, i mentre es trobessin sota aquests amos i sota la tutela de l'hospital, els administradors cobrarien els diners del sou que aquests nens rebrien per la seva feina. D'aquesta manera, aquests diners es podrien tornar a utilitzar per l'alimentació i manteniment dels nous orfes abandonats que es trobessin en aquells moments a l'hospital¹⁴⁴.

La maternitat a la llar és difícil de copsar si es té en compte que amb el tipus de documentació que s'està treballant no es disposa de suficient informació per saber com es desenvolupava vitalment la criatura. D'aquesta forma, tampoc es pot saber el tipus d'alimentació que se li donava després de la lactància, el tipus d'aprenentatge que adquiria, suposant que gran part d'aquest era tutelat per la mare, o els jocs amb els que jugaven.

¹⁴⁴ TORRAS I SERRA, M, (1998). "Els hospitals medievals de Manresa", Manresa: *Dovella*, 61, p. 13.

De totes formes, el poc que se sap o que es pot saber a través dels inventaris i que remeten a aquells objectes que demostren l'existència d'infants en una casa, són motius suficients per dedicar algunes línies. S'ha pogut saber, si més no, alguns dels noms d'aquests nens i nenes, ja que en algun inventari es fa constar que són menors d'edat per esdevenir hereus universals i per això el difunt nomena en el seu testament a un tutor assignat que es faci cura dels béns, encara que la dona segueixi viva, una mostra més del poc protagonisme que tingué aquesta en les decisions familiars i patrimonials.

Aquest és el cas de l'inventari de Joan Oliver¹⁴⁵, un baster que vivia a la plana de Sant Miquel, que tot i que l'inventari el dicti davant notari la seva esposa Margarida, el difunt nomena tutor a Bernat Oliver, un mercer que podria ser també el seu germà:

“Et ego, Bernardus Oliverii, mercerius, tutor datus et assignatus per dictum Johannem Oliverii, quondam in suo ultimo testo personis et bonis Bernardi et Johannis filiore impuberum et heredum universalium equis partibus”

Així doncs, Joan i Bernat eren els dos fills, almenys coneguts, que tenia el matrimoni que, tot i que menors d'edat, eren assignats com a hereus universals dels béns del seu pare a parts iguals. De mentre el tutor es faria càrrec de tot fins que no complissin la majoria d'edat que era entorn els dotze anys i poguessin reclamar la seva heretat.

En aquest inventari s'han documentat alguns *ítems* que fan referència als infants, la majoria peces de vestimenta, com per exemple unes bragues d'infant, tres davantals d'infanta i un sobrepellís :

“Ítem, IIII bragues d'om, e unes d'infant. Ítem, III deventals d'infanta sotils. Ítem, un sobrepellíç d'infant ”

Però sens dubte, el document que aporta més informació sobre la vestimenta infantil és l'inventari del sabater manresà Bernat Carboneres¹⁴⁶, que fou fet pel seu germà i hereu universal Pere Carboneres. Bernat vivia al carrer de Sobrerroca i estava casat amb Francesca i tenia nombroses peces de roba infantils, tant de nen com de nena:

¹⁴⁵ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 8).

¹⁴⁶ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 9).

“Ítem, II calças sotils d’infant. Ítem, VIII parells de çabates de moltó de infants. Ítem, I trascoll d’infanta. Ítem, I gonelleta sotils d’infanta. Ítem, una coteta negre d’infanta. Ítem, II cotetes blaves d’infanta sotils. Ítem, I gonelleta asquinçada d’infanta. Ítem, II gonelletes d’infanta asquinçades. Ítem, un caperonet de burell d’infant. Ítem, una coteta morada asquinçada d’infanta. Ítem, I cota de burell d’infant. Ítem, una gandaya blanca de infanta, e un didal. Ítem, una camiseta d’infanta. Ítem, unes carrulles d’infants.

Segurament eren les mares les encarregades de vestir als nens, canviar-los i netejar-los, ja que com s’ha dit anteriorment eren elles les principals encarregades de la cura dels nens a casa i això no solament passava per alimentar-los, vestir-los i ensenyar-los a caminar i a parlar, també eren elles les que els hi ensenyaven les primeres oracions i els hàbits que permeteren la socialització d’aquests infants, un procés en el qual la dona va esdevenir una protagonista de primer ordre.

8. Les tasques domèstiques i la quotidianitat a la llar

Un cop s'ha entrat a l'interior de cases i albergs hom s'adona que està davant d'un univers de béns i utilitat molt diversificat, la qual cosa revela i parla del dia a dia de les persones que allí hi vivien i de les tasques domèstiques que duïen a terme, ja que cada objecte explica una història sobre els seus amos i alhora també es converteixen en petits miralls que mostren com era la quotidianitat d'aquestes persones. Flocel Sabaté afirmava quan treballava els inventaris i sobretot els utensilis dels barcelonins de la primera dècada del segle XIV: es tracta d'escorcollar l'interior de les llars, tot tractant d'observar els diferents objectes en la seva funcionalitat, per tal d'il·luminar la vida diària dels seus posseïdors¹⁴⁷, i això és precisament el que es vol fer en aquest apartat amb els objectes i béns dels menestrals manresans.

Els inventaris apropen també a l'historiador a la qualitat de vida dels habitants i tal com assenyalen les doctores Gallart i Vinyoles: el nombre de llits, el seu parament, els vestits, els sistemes d'il·luminació o la presència d'elements de confort són indicadors de la qualitat de vida d'aquelles persones que vivien en aquella casa que s'està estudiant. Les eines i estris de treball ens apropen al món laboral així com les eines per dur a terme les tasques domèstiques que es feien a diari ens parlen de la vida femenina a l'interior de la llar, i de la mateixa manera els llibres de paper o de pergamí, els jocs d'escacs, els naips, tinters i taules per escriure denoten i reflecteixen un nivell cultural concret del grup familiar que s'estudia i el mateix passa amb el nivell alimentari quan s'estudien els objectes documentats a les cuines, cellers i rebosts¹⁴⁸. L'inventari proporciona molta informació quantitativa i qualitativa sobre el nivell de vida de les persones que van viure a Manresa fa sis-cents anys, i recordant les paraules de Jaume Aurell, és gràcies a tot això que s'han constituït com a eines imprescindibles i bons instruments per l'anàlisi dels aspectes culturals més entroncats amb la història de les mentalitats, la vida privada i els costums socials més generalitzats¹⁴⁹.

¹⁴⁷ SABATÉ, F, (1990). "Els objectes de la vida quotidiana a les llars barcelonines al començament del segle XIV". Barcelona: *Anuario de Estudios Medievales*, 20. p. 56.

¹⁴⁸ BATLLE I GALLART, C, VINYOLAS VIDAL, T, (2002). *Mirada a la Barcelona medieval des de les finestres gòtiques*. Barcelona: Dalmau. p. 129.

¹⁴⁹ AURELL I CARDONA, J, (1994). "Els inventaris post-mortem i la cultura dels mercaders medievals". *Medievalia*, núm.: 11. p. 109.

Quan hom entra a l'interior de la llar, té la impressió que hi regnava un desordre constant, ja que es troben objectes molt diversos per tot arreu i de vegades no s'adeqüen molt a les necessitats de l'espai funcional on es localitzen. Cada objecte que es documenta constitueix en si mateix un viu reflex de les diverses feines i funcions que es duïen a terme diàriament, sobretot les tasques domèstiques, aquelles relacionades amb l'alimentació, la cura dels infants, la confecció de la roba i vestimenta així com la neteja de la pròpia llar. Totes aquestes tasques les duïen a terme majoritàriament les dones que habitaven a la casa en qüestió, ja fossin les esposes, les serventes, les filles o fins i tot les esclaves, en el cas que n'hi haguessin. Com s'ha pogut veure però, la gran majoria dels esclaus manresans es concentraven en unes poques famílies adinerades que formaven part de la burgesia, mercaders o professions liberals, i rarament es documenten esclaus a les cases de la menestralia més humil i modesta degut als pocs recursos que tenia per poder garantir el seu manteniment.

Els conceptes de privacitat i intimitat foren ben presents en la mentalitat dels menestrals manresans, ja que de nit la casa es tancava amb pany i clau per evitar perills. No obstant, no solament tenien panys les portes, sinó que s'han documentat als inventaris múltiples caixetes, bústies i cofres que s'obrien o es tancaven amb claus i panys per protegir el que s'hi guardava, que normalment solia ser valuós per la família. El forner Jaume Pla tenia *dos forreyats ab un panyot*¹⁵⁰ i un home anomenat Guillem Teixidor¹⁵¹ que vivia *al loch apellat la Ciutat* tenia a la cuina vella:

“ Ítem, un cabaçó sotil, en que ha III forreyats grans, e III patits, e IIII panys, e III baules, e altre ferrament menut”

Els menestrals que es dedicaven a la producció d'aquest tipus d'objectes tant necessaris per els manresans eren els anomenats manyans, persones que fabricaven i ajustaven panys, claus i altres objectes diversos per a edificis i mobiliari. S'ha documentat un manyà anomenat Bartomeu de Vilanova gràcies al manifest que va fer la seva dona Constança, al qual ja s'ha fet referència, així com també l'encant dels seus béns que va tenir lloc el 1402 i que es va realitzar en quatre dies: el 13 de juliol, el 10

¹⁵⁰ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 4).

¹⁵¹ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 10).

d'agost, l'1 de setembre i el 30 de novembre¹⁵². En aquest encant es documenten més de vint forrellats a més de diversos panys, claus, barmelles o baules, tots objectes que servien per tancar les portes i assegurar que no entrés ningú, sobretot durant les nits, moments en els quals la protecció solia ser més necessària.

La roba era també molt important en aquestes llars, i aquesta es divideix entre la vestimenta pròpiament dita i la roba de casa, és a dir, totes aquelles teles que se solien confeccionar a la llar. Això explica en part per què es documenten tants trossos de roba de diferents materials per a fer tot tipus de peces. Si s'ha de començar a parlar de la vestimenta en trobem de moltes classes, materials, i talles diverses, algunes d'ús quotidià i altres, molt més escasses, que les usaven per ocasions especials o dates assenyalades. En primer lloc, convindria assenyalar que el vestit a l'Edat Mitjana era una de les necessitats bàsiques de qualsevol individu, alhora que atorgava un senyal de civilització.

Fou durant el segle XIII que els europeus experimentaren una nova manera de vestir, ja que es van produir diverses transformacions i la nova moda gòtica arrelà profundament en l'esperit de l'individu tal com succeí en el pensament, en l'art, en la teologia i en l'ensenyança. De la mateixa forma que succeí amb l'alimentació, amb les maneres de menjar, la gastronomia i el comportament a taula durant els àpats, la vestimenta també va respondre a indicadors de classe i estatus socials on les diferències degudes al poder adquisitiu de les persones es feren paleses ben aviat. Un pagès, un pastor o un menestral mai van poder optar a vestir com un mercader o un aristòcrata ja que la riquesa i patrimoni que tenien uns i altres no van ser mai els mateixos, per tant fou una qüestió que no va admetre mai discussió.

De fet, Flocel Sabaté recordava els plantejaments que feu Carmen Barnís en relació a la vestimenta, ja que durant el segle XIII i amb l'increment de la vida urbana, el vestit augmentava la seva funció de diferenciació social, fet que seria la principal causa de la gran diversitat de peces i models existents¹⁵³, i així ho reflecteixen els inventaris que s'han treballat al llarg d'aquesta recerca.

¹⁵² Apèndix documental: Apèndix III (doc. 1).

¹⁵³ SABATÉ, F, (1990). "Els objectes de la vida quotidiana a les llars barcelonines al començament del segle XIV". Barcelona: *Anuario de Estudios Medievales*, 20. p. 62.

Les dones, que havien esdevingut mestresses de casa al casar-se amb llurs marits, eren les encarregades de tot el que estava relacionat amb la roba, des de la seva confecció, al manteniment i la neteja així com també d'arreglar-la per intentar que un vestit que havia quedat malmès es convertís en quelcom aprofitable, ja que en aquesta època la roba era cara i per això s'aprofitava al màxim. Eiximenis recordava constantment a les dones aquelles feines que havien de fer a casa:

“Obres en les quals les dones se deuen ocupar, ço diu aquest, son filar o teixir. En especial se deuen ocupar les dones simples a llur art e les mitjanes e simples deuen saber cosir e de tallar ço que és necessari al marit, e a elles, e als infants, de roba de lli”¹⁵⁴

Quines eren les peces que segons el franciscà eren necessàries pel marit, per elles i pels infants de la casa? La resposta és senzilla, tot allò que havia de servir per tapar el cos, i arribats a aquí s'obre un ampli ventall de peces molt diverses que estan ben presents a la documentació. Lligacames, aljubes, camises, gramalles, gonelles, jupons, capes, cotes, vels, davantals, sabates, túniques, cintes, corretges, gandalles, caputxes, caperons, espatlleres, calces, bragues, guants i barrets són les peces més freqüents que hom sol trobar en les diverses cambres o dormitoris, normalment a dins de caixes, arquibancs, taüts, cofres, arques i armaris, alguns amb pany i forrellat (joies i vestits més obrats i luxosos), mentre que d'altres no.

Arnau Casadevall, un ciutadà manresà que vivia a Camp d'Urgell, estava casat amb Elisenda, la qual va fer l'inventari¹⁵⁵ de tots els béns que posseïen, en aquest inventari es documenten diverses peces de roba com per exemple espatlleres, gramalles, cotes de burell, caperons de burell, capes, gonelles, una camisa i unes bragues.

És possible que la peça més valuosa fos aquella que ens dona més detalls del material amb que fou feta així com del color i l'aspecte que tenia, aquesta era: *una cota de oliveta folrada ab pell de conills*. Com es pot veure, doncs, l'inventari ofereix descripcions força precises sobre la vestimenta i la roba que portaven cada dia, sovint indicant el material (seda, cuir, cotó, sendat, tafetà, pell, burell, lli, llana o sargil), el

¹⁵⁴ EIXIMENIS, F, (1967). *La societat catalana al segle XIV*; edició a cura de Jill Webster. Edicions 62: Barcelona. Col·lecció: Antologia catalana; 30. p. 81.

¹⁵⁵ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 11).

color (podia ser molt divers i en alguns casos alternant varis colors de forma ornamental amb vetes i ratlles, en la documentació se les anomena *listes*) o la qualitat del propi vestit (esquinçat, usat, descosit o arrugat). Algunes peces fins i tot les adquirien d'altres països o eren obrades amb tècniques específiques, i així ho feien constatar als documents, donant fins i tot més detalls d'aquelles que no pas de les altres, com ho manifesta l'inventari de Bartomeu Ramón¹⁵⁶, un argenter que en una de les cambres del seu alberg hi tenia *I aliuba de florantí blau ab les managues folrades de vays* i també *una vànova grosseta obrada d'ascata de peix de III teles e miga* o per exemple el baster Joan Oliver¹⁵⁷ que tenia *dues unces de li d'Elexandria*.

Joan Jorba era assaonador i vivia en un alberg prop del portal de Sobrerroca, el seu inventari¹⁵⁸ és un altre exemple per veure de primera mà quin tipus de roba tenien per vestir-se i sobretot de quin material estava feta. Es documenten entre d'altres robes diverses camises, gonelles, calces, gramalles i gramallons, colls i caps de cotó, algun caperó i una bossa de seda que s'ha trobat a dins d'un cofre pintat i decorat, però potser la peça que més crida l'atenció és aquella que es troba en *un artibanch hon ha una aliuba vermella de verni folrada de pell blancha ab les managues folrades de cotonina*.

Cal no oblidar que dins de la vestimenta pròpiament dita, s'hauria de parlar breument d'aquelles peces que usaven per defensar-se, és a dir, les armadures. Aquestes eren presents no en totes les llars urbanes, ja que deurien ser cares i segurament un equip defensiu complet només estava a l'abast d'aquells que tenien força diners o que l'havien heretat via testamentària.

De tots els documents treballats, tant sols en un s'ha documentat un equip força complet d'armadura, és el cas de l'inventari d'Antoni¹⁵⁹, un sabater que estava casat amb Miquela i que vivia en un alberg que, tal com s'especifica *és meu per donació a mi feta per la dona na Margalida, tia mia, muller de Francesc Voltrera*.

¹⁵⁶ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 12).

¹⁵⁷ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 8).

¹⁵⁸ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 13).

¹⁵⁹ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 14).

En una de les cambres que hi havia es documenten tres parells de cuixeres i gamberes de ferro, dues capellines de ferro, dos parells de bracerols de ferro, un gorjal també de ferro, tres parells de guantellets, una musclera de ferro, dos trossos de camisol de malla, uns *angocets* de malla, dues cervelleres, una peça d'armar, uns estreps i uns esperons. Cal no oblidar tampoc aquesta altra realitat, la vestimenta militar que fou ben present en alguns albergs i que més d'un cop s'hauria hagut d'usar en cas de guerra contra un enemic o defensa de la pròpia ciutat. A part, el seu inventari ofereix una oportunitat per parlar d'un altre tema, que és el de la confecció de la roba i els estris que feien servir les dones per dur a terme aquesta tasca. A l'entrada de l'alberg es documenten *uns telers de teixir vels*, telers amb els quals Miquela deuria fer els vels per ella i, si en tenien, per les filles.

Se sap amb seguretat que ella filava i teixia per a fer roba amb diversos estris i materials, doncs a part dels telers, a la cuina s'hi documenta *un cabacet hon ha una fusada de cotó e III fusos ab un poch de fil en cascu* i en una cambra s'inventarien tres pintes de teixidora, mitja lliura de fil de lli i finalment *I aluda hon ha XVIII cerros petits de li e qualche un unça de cotó qui no és filat*.

Un altre exemple que mostra a les dones com a filadores i teixidores és el de l'esposa del sabater Bernat Reixacs, anomenada Elisenda, que és alhora la vídua que fa l'inventari¹⁶⁰ dels béns que es trobaren a l'alberg on vivien, situat a Camp d'Urgell. Al menjador es documenten mitja lliura de llinyol filat que era una mena de cordill, estris com pintes i un puat que servien per pentinar el lli o el cànem i deixar-lo a punt per filar, un cove amb seixanta sis rams d'estopa, de cànem i de lli filats, i finalment vint rams de fil cuit. En una de les cambres es constaten altres *ítems* semblants, com per exemple trenta tres trossos de cànem pentinat, trenta sis trossos de cànem que no es va arribar a pentinar, quatre dotzenes de fusos i per últim *un torn de teixidora ab sa bancha*.

Aquestes dones no solament es dedicaven a teixir, cosir i filar la roba que usaven diàriament, sinó que també feien la roba de la llar i aquesta s'ha d'entendre com totes aquelles teles que servien pel confort de les persones que allí hi vivien, com per exemple flassades, llençols, vànoves, matalassos, tovalloles, tovallons, tovalles, estores, catifes i cortines.

¹⁶⁰ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 15).

Els materials més freqüents amb els que es confeccionaven aquestes teles era el lli, el cànem, l'espart i la seda que com s'ha vist en els exemples ja citats eren ben presents a les cases menestrals, ja fossin filats, cuits o pentinats.

Arribats a aquest punt, és convenient parlar breument de l'aspecte que oferien els llits, els quals s'havien de fer cada dia i s'allisaven amb un bastó. La iconografia de l'època resulta un recurs molt útil a l'hora d'aproximar-se a l'aspecte d'aquests llits que els inventaris citen i descriuen. Alguns exemples es poden trobar al retaule del Sant Esperit de Pere Serra, el qual presenta dues escenes d'espais interiors, segurament dormitoris, i s'hi poden veure com eren els llits de finals del segle XIV. En la primera imatge, que correspon a l'anunciació, s'aprecia un llit de matrimoni al fons de l'escena que té lloc en una cambra en la que veiem a Maria, amb un llibre a la mà, que escolta detingudament la nova que l'àngel li dona¹⁶¹.

La segona escena és l'epifania, que té lloc en una cova on s'aprecien els tres reis mags portant els presents a Jesús infant acabat de néixer, una escena que, tot i passar en una cova, mostra un altre llit al fons amb els llençols blancs i vermells i un travesser també de color blanc¹⁶².

En aquests llits solien dormir dues o més persones alhora, tal com mostra l'escena del carnisser que vol matar tres estudiants de nit mentre dormen en un mateix llit i que es troba al retaule de Sant Nicolau i Sant Miquel, del pintor Jaume Cabrera.

Els llits dels menestrals manresans eren molt semblants entre ells i n'hi havien d'individuals o de matrimoni. Els inventaris quasi sempre els presenten de la mateixa manera: *un lit de posts ab sa màrfega e palla* i aquests podien estar coberts de llençols o flassades d'un sol color o llistades i de diversos materials com cotó, lli o llana. Els coixins se'ls anomenava travessers i eren allargats i rodons essent els més bons recoberts de plomes i els més modestos de palla.

Es pot intuir per exemple, que el llit de Guillem Dalmau¹⁶³ deuria ser còmode ja que disposaven de *dos coixins de ploma*. En alguns casos també se solen trobar aquests llits coberts amb cobertors i vànoves que farien la funció de cobrellits.

¹⁶¹ Vegeu annex 1.48.

¹⁶² Vegeu annex 1.49.

¹⁶³ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 7).

Les dones també havien de tenir cura d'escombrar les cambres on es feia més vida familiar, per això s'han documentat nombroses graneres amb les que agraven el terra d'aquests espais en diversos documents. Mantenir el foc encès era una altra tasca important reservada a les dones, ja que el foc en aquesta època és un dels elements més importants, serveix per escalfar, il·luminar i cuinar. Aquest es podria trobar en dos llocs, a la cuina i a la sala o menjador, i normalment estava protegit per evitar que s'apagués per què costava força d'encendre'l.

Per finalitzar aquest punt caldria parlar d'aquells objectes menys comuns que s'han trobat en aquestes llars i que s'han englobat en dos grups, el primer fa referència a tots aquells objectes que tenien relació amb la lectura i la devoció privada, mentre que el segon grup el formen tots aquells objectes exòtics i rars que difícilment es troben als inventaris dels estaments populars.

La devoció privada fou indispensable per a tot individu en aquesta època, ja que suposava un moment de clausura i intimitat espiritual i personal per dur a terme les oracions diàries, aprendre a llegir i posar-se en contacte amb Déu mitjançant objectes diversos, cosa que obria nous camps d'estudi relacionats amb la mística i l'espiritualitat dels manresans.

Els primers que s'han documentat són els oratoris que, tot i no donar massa informació sobre el seu aspecte, se suposa que deuen tenir característiques diferents, ja que un oratori podia anar des d'una capelleta petita, passant per una figureta d'un sant o una verge fins a una imatge religiosa pintada o brodada que es trobava a la paret. En l'inventari del mercader Bernat Soliua ¹⁶⁴ sorprèn a l'investigador la gran quantitat d'objectes devocionals que tenia, doncs enumera una llista força extensa:

“Ítem, un libre de paper del Sent Greal. Ítem, un libre de paper hon és la vida de Sent Anthoni. Ítem, un Gènesi de paper. Ítem, un tros de cendat ab uns paternostros de coral. Ítem, uns paternostros de coral, e de lambre, ab alguns gramellets d'argent. Ítem, uns psalms penitencials. Ítem, un libre de la venyança de Jesucrist”

¹⁶⁴ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 1).

Un altre exemple és el cas de l'inventari del baster Joan Oliver¹⁶⁵, en el qual es documenten varis llibres religiosos i objectes devocionals com rosaris anomenats *paternostros*:

“Ítem, uns paternostros de bruffol. Ítem, uns paternostros de lambre, e de coral, e VI lapaces d'argent sobredaurades. Ítem, un doctrinal sotil. Ítem, unes regles de misa sotil. Ítem, un romanç de paper. Ítem, unes parts sotils. Ítem, un libre de paper de ores. Ítem, un romanç de mossèn Naçans. Ítem, unes parts sotils de pergamí. Ítem, uns psalms vesprals ab posts. Ítem, un libret sotil hon és la oració de Sent Agustí. Ítem, uns psalms penitencials.

Sens dubte però, els objectes d'aquest primer grup religiós i devocional foren els que es trobaven en dues cambres de la casa de Guillem Teixidor¹⁶⁶.

A la primera hi havia *un oratori del sepulcre de Jesucrist*, i a la segona cambra, anomenada la cambra del terrat, es documenta *un drap de paret de Rada, hon és la istoria del començament del món*.

Un últim exemple que mostra no solament la religiositat i devoció privada que tenien sinó també el gust per la lectura i quins altres llibres curiosos s'han documentat és l'inventari del sabater Antoni de 1410¹⁶⁷:

“Ítem, unes parts regles de Cató et contemptus. Ítem, II romanços de paper. Ítem, un cuhern sotil de pergamí hon ha constitucions. Ítem, una croera sotil. Ítem, II fils de patrenostros menuts de vidre sotils. Ítem, fil de patrenostros de coral menuts. Ítem, I libret de pocha valor hon ha cant. Ítem, un libret de paper hon ha cant. Ítem, una guitarra qui no és cuberta”

L'inventari d'Antoni mostra doncs el gust que tenien alguns menestrals per la lectura i la música, ja que gràcies a llibres com les regles de Cató i contentus, els llibres de cant o els romanços podien aprendre a llegir, a escriure com també divertir-se i distreure's.

¹⁶⁵ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 8).

¹⁶⁶ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 10).

¹⁶⁷ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 14).

L'estudi dels antics seguia sent molt present en l'ensenyança que era de difícil accés per les classes populars, de manera que sorprèn i alhora encurioseix documentar objectes tant rars com aquests, tal com passa amb els instruments o els llibres de cant, objectes que no són gaire habituals trobar-los en aquest tipus d'àmbits.

És doncs un ventall molt ampli d'ítems inventariats que no han de passar desapercebuts a ulls de l'investigador, ja que donen molta informació de l'espiritualitat dels seus amos, de la profunda religiositat i la devoció que sentien i practicaven diàriament, ja fos llegint llibres d'ores, psalms, vides de sants o resant de forma reclinada enfront els oratoris que tenien, qui sap si amb els rosaris a les mans i comptant grans mentre recitaven parenostres i avemaries.

L'altre grup el formen aquells *ítems* que tenien com a finalitat la diversió i la distracció. Aquest tipus d'objectes són escassos i rars, cosa que segurament sigui degut a dos motius, el primer és evidentment que alguns resultaven força cars i es troben en algunes cases de menestrals econòmicament força solvents, i el segon motiu és possiblement pel tabú que hi havia entorn alguns jocs, ja que les autoritats municipals constantment feien bans prohibint-los per tot el que fomentaven. A la *Història de Manresa*, Joaquim Sarret i Arbós documentà diverses ordinacions dels consellers prohibint o limitant el joc, especialment aquells que implicava l'atzar, els diners o els daus, que eren considerats com els instigadors de diverses baralles que es produïen a les tavernes o tafureries de Manresa. Aquestes ordinacions es publicaren de nou el 1427 en motiu de l'estada de Vicenç Ferrer a Manresa:

“Que daquiavant alguna persona de qualsevol grau, stament o condicio sia no gos jugar a algun joch de daus, de taules, de nahips, de pilota, de dart, de truch, de tarongeta, de mageta, de palet, de billes o altre qualsevulla joch semblant o dessemblant dels dessusdits en lo qual vagen o correguen diners o altre cosa equivalent aquells dins la ciutat o sos termes, exceptat joch de ballesta, de stachs o de marros en que empero no puxen anar diners ni coses equivalents sots pna de X sous per cascu e per cascuna vegada”¹⁶⁸

¹⁶⁸ SARRET I ARBÓS, JOAQUIM, (1921). *Història de Manresa*. Monumenta Historica Civitatis Minorise, I. Manresa. p. 164.

“Ítem, mes avant ordonaren los dits Consellers e jurats que dins deu jorns primers vinents apres les presents ordinacions seran publicades que tots botiguers, revenedors e taulatgers e altre qualsevol persona habitador e habitadora de la dita ciutat qui hagen taulells de taules de grescha, de mageta o d’altre qualsevol joch semblant o dissemblant dels demun dits daus, neips, pilotes de joch, truchs e billes que aquells e aquelles hagen haver portats e portades al racional e dins la casa del racionalat de la dita ciutat. Certificantlos que los dits hon. Consellers e jurats los dits taulells, daus, neips, pilotes, truchs e billes decontinent manaran esser publicament cremats. E qui contrafara que cayga en pena de cent sous sots la qual pena no gosen tenir ni vendra daquiavant daus, neips, pilotes ni negunes lavadures ni pintes de cara”¹⁶⁹

Tot i aquests bans i les diverses prohibicions, algunes persones tenien jocs a casa seva, com per exemple l’esmentat Guillem¹⁷⁰, el qual en una de les seves cambres tenia *un tallell de taules e d’escachs ab ses taules*.

Les cartes i els naips si que estaven sovint més perseguits i vigilats, no obstant es documenten en algunes llars, en aquest cas en dues, la primera és la del sabater Bernat Carboneres¹⁷¹ en la qual hi havia a l’entrada *algunes cartes de nahips*, la segona és la de Joan Oliver¹⁷², on s’inventaria *un banchal encaxat en que ha I joch de naips de figures*, curiosament a la mateixa cambra on hi tenia la majoria de llibres religiosos.

¹⁶⁹ SARRET I ARBÓS, JOAQUIM, (1921). *Història de Manresa*. Monumenta Historica Civitatis Minorise, I. Manresa. p. 165.

¹⁷⁰ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 10).

¹⁷¹ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 9).

¹⁷² Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 8).

9. L'alimentació

L'alimentació medieval a Manresa no gaudeix actualment del protagonisme que mereix, ja que és un tema molt poc estudiat i investigat pels investigadors, i no obstant, és alhora un dels aspectes de la vida quotidiana que reflecteix més clarament el tarannà diari dels avantpassats dels segles XIV i XV. Un dels pocs articles que es van publicar sobre l'estudi de l'alimentació fou escrit per Marc Torras i portava per títol “Un àpat de casament a la Manresa medieval”. Tot i que era conscient que no era un tema senzill a l'hora de treballar-lo, sabia que gràcies a la poca documentació referent als sistemes alimentaris dels manresans era possible fer reconstruccions de les diverses dietes dels darrers segles medievals. En aquest article, Torras utilitzà informacions disperses que oferien alguns llibres de comptes i que provenien dels àpats que es van donar en un casament des del 14 fins el 19 de febrer de 1359. A partir de les diferents despeses que van originar aquesta boda s'intentà aproximar a l'alimentació durant aquest període, però aquesta informació no li va permetre saber quanta gent assistí al casament ni tampoc esbrinar les quantitats exactes que es van comprar de menjar per els dies que va durar¹⁷³.

Amb tot això el que es vol dir és que a Manresa és difícil treballar l'alimentació medieval, i els pocs que ho han fet han arribat a resultats que no són un retrat robot d'aquestes dietes alimentaries, sobretot les referents als estaments populars, les quals sempre s'obté menys informació que en el cas de les classes benestants i poderoses, les quals generen tota una documentació, en la seva majoria llibres de comptes, que permeten saber els aliments que ingeriren en un espai-temps concret. El doctor Antoni Riera ja assenyalava en un article que analitzava l'alimentació dels estaments populars, la sobrietat forçosa a la que es veia obligada la mà menor i indicava així mateix la complexa tasca d'anàlisi que suposava per l'historiador l'estudi de l'alimentació d'aquest gruix humà, ja que la documentació relativa a la vida privada, a mesura que es va descendant en l'escalafó social, es va més escassa i inexpressiva¹⁷⁴.

¹⁷³ TORRAS I SERRA, M, (1994). “Un àpat de casament a la Manresa medieval”, Manresa: *Dovella*, 48, pp. 41-43.

¹⁷⁴ RIERA I MELIS, A, (1998). “Panem nostrum quotidianum da nobis hodie”. Los sistemas alimenticios de los estamentos populares en el Mediterráneo noroccidental en la Baja Edad Media. Instituto de Estudios Riojanos. p. 30.

Altres cops els inventaris tornen a proporcionar a l'historiador informació molt valuosa que li permet estudiar no solament els diversos aliments que ingerien a diari, sinó els diversos sistemes de cocció, les vies d'accés que tenien a tots aquests aliments, els sistemes d'emmagatzematge i conservació, els estris i processos que utilitzaven en les diverses cuines. Cal constatar que a Manresa, com a la resta de ciutats del Principat, van coexistir distints sistemes alimentaris i de fet ja s'ha dit que les diferències socials no solament es feien paleses en els habitatges, l'activitat econòmica o la vestimenta, sinó també en les taules de cada estament. Així doncs, es poden veure en els casals gòtics del patriciat urbà unes taules i uns àpats espectaculars que distaven molt de les taules menestrals, molt més modestes, amb menys varietat d'aliments i on s'havia de viure amb un sistema alimentari molt limitat. En definitiva, els pocs recursos que tenien a l'abast i la irregularitat dels seus ingressos provocaven que la menestralia, tal com succeïa a tot arreu, fos sempre l'estament més vulnerable a les oscil·lacions dels preus dels aliments, ja que depenien del mercat local i del poc que podien extreure dels diversos horts i vinyes que tenien. Això portà durant els segles XIV i XV que el simple fet de poder menjar fos una preocupació constant a moltes llars.

La dieta menestral partia d'una tríade alimentària molt concreta que englobava aquells aliments que havien esdevingut la base de la seva subsistència: el pa, el vi i l'oli. Aquests tres aliments, independentment del tipus d'inventari que es treballi i sobretot del tipus de menestral que s'estudiï, són sempre presents en les llars urbanes i en la gran majoria dels casos eren productes que es feien a casa, de forma autosuficient i evitant dependre d'algun agent o poder exterior. És per això que en tots els documents s'inventarien objectes relacionats amb el consum, producció, emmagatzematge i fins i tot amb la forma de presentar-los a taula durant els àpats diaris. Pel que fa al pa, el metge romà Corneli Celso afirmava que era la frontera entre la civilització i la barbàrie, en altres paraules, el pa era un reflex de la civilització mediterrània, de la cultura del cereal i de la llatinitat.

El vi és també reflex de cultura mediterrània i llatina, dels llocs on històricament aquesta beguda ha estat considerat més un regal dels déus que una beguda obtinguda de la mà de l'home i tampoc cal oblidar que el vi ha estat envoltat durant molts segles d'un ritualisme i fins i tot una veneració quasi continuada, creada i potenciada durant l'Antiguitat i continuada durant els segles medievals, sobretot des de l'àmbit religiós. Finalment, l'oli és l'últim dels productes que han acompanyat el món mediterrani durant tants segles, és també símbol de civilització per excel·lència, ja que amb ell es cuina, es menja, es condimenta, es pot fer sabó i permet il·luminar els llocs foscs. Així doncs, aquests tres productes són els que van caracteritzar l'alimentació dels manresans de finals del segle XIV i principis del XV i eren presents a les taules diàries.

Al ser aliments de producció pròpia no sorprèn que a les diverses llars manresanes hi proliferin pasteres, morters, sedassos o talladors, així com diversos tipus de cereals que es guardaven en sacs, taüts, arquibancs o caixes. La pastera era *l'ítem* per excel·lència ja que sense ella era impossible pastar la massa per dur el pa a coure i consistia en un recipient de fusta que tenia un fons pla amb les parets laterals inclinades a l'interior. De vegades tenien posts o petges, raedores, graneretes i algunes fins i tot cobertor que normalment era fet de fusta. Un cop la massa estava pastada ja estava llesta per enforar-la i aquí tenen un pes molt important els diversos forners de la ciutat, els quals s'encarregaven de coure els pans que les persones els hi portaven a diari i cobrar el dret de fornatge.

Normalment els pans eren portats de les cases menestrals fins als forns en unes posts de fusta, les quals apareixen a la documentació anomenades *posts de forn*. el tipus de cereal que consumien els menestrals i la resta de les classes populars eren sempre secundaris, ja que el blat era reservat a les classes altes per a fer pa blanc, el més apreciat i de més bona qualitat de tots. Aquests cereals es documenten per què, com s'ha dit anteriorment, es tenen emmagatzemats en diversos recipients, caixes, sacs i taüts, i per tant, al tenir la capacitat de perdurar en el temps s'inventariaven. Els cereals més consumits per les capes baixes manresanes són el forment, l'avena, l'espelta i l'ordi. El carnisser Joan de Saragossa vivia en un alberg situat a la plaça, el seu inventari datat del 7 d'octubre de 1415¹⁷⁵ permet veure quin tipus de cereal consumia, on s'emmagatzemava i quina quantitat tenia:

¹⁷⁵ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 16).

“Ítem, un sach ab qualsque II dotzenes d’ordi. Ítem, II sachs ab II quarteras de forment. Ítem, II sachs ab tro IIII quarteres de farina de forment. Ítem, X quarteres de avena aspeltosa”.

Un carnisser com Joan podia doncs disposar d’una àmplia varietat de cereals per fer pa de diverses formes i això li proporcionava una mica de diversitat en la seva dieta, però no tots els menestrals podien gaudir d’això, ja que n’hi havia molts que s’havien de conformar amb un únic tipus degut al seu baix nivell adquisitiu, potser en part degut a l’ofici al qual es dedicaven uns i altres, donant pas a diferències alimentàries que als ulls presentistes poden semblar ínfimes, però que al segle XV eren abismals.

L’inventari del sabater Llorenç de Pujol¹⁷⁶ mostra una situació ben diferent de la que s’acaba de veure. Un cop estudiat el document s’arriba a la conclusió que no disposava de prou recursos i això a part de reflectir-se en quasi la totalitat dels seus béns, també es fa palès en els cereals, ja que només es documenten *XII quarteras d’ordi*.

El cereal doncs, així com el tipus, la quantitat i la varietat, és un altre dels molts indicadors de diferenciació econòmica i alimentària que no solament estava present entre estaments, sinó també entre membres d’un mateix estament.

El pa es presentava a taula en forma de fogasses majoritàriament, això es constata gràcies tant a la documentació amb algun exemple com el de l’inventari d’Arnau Casadevall, el qual diu que en una cambra hi havia *I tahud hon ha dues fogaçes de pa*, com en la iconografia de l’època, que per posar un exemple proper a Manresa, es podria citar el *Retaule del Sant Sopar*, atribuït a Jaume Ferrer i datat del segon quart del segle XV, es troba al museu de Solsona, i permet apreciar l’aspecte de les diverses fogasses de pa que hi han a taula.

¹⁷⁶ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 17).

Pel que fa al vi era també el gran imprescindible i absolutament totes les llars disposaven de celler propi en els quals s'hi troben tota mena d'objectes destinats a la seva producció, emmagatzematge i consum. Especialment abundants eren les tines i les bótes que tenien diverses capacitats per emmagatzemar unes determinades quantitats expressades en tones, sesters i somades¹⁷⁷. El celler era també un espai on les diferències entre uns i altres era evident, això s'expressava en la quantitat de bótes, barrils i tones que tenien així com la capacitat d'aquestes i de les tines, cosa que significava que més capacitat més vi i més varietat consumia la família.

Els cellers dels diversos manresans són fàcilment comparables, ja que la quantitat d'ítems documentats, així com les capacitats de manteniment i emmagatzematge de tines, bótes, folladors i tones permeten veure notables diferències tant en la producció com en el consum expressats en quantitat, qualitat i varietat. El celler d'Arnau Casadevall¹⁷⁸ era petit, amb poc material per consumir i emmagatzemar poques quantitats de vi:

Quadre 7: Celler d'Arnau Casadevall

Ítem	Quantitat	Tipus de vi
Tina	40 somades	-
Follador	8 somades	-
Follador	5 somades	-
Bóta	15-16 sesters	-
Bóta	10 sesters	Vinada (vi aigualit)

En canvi, si aquest celler es compara amb l'esmentat carnisser Joan de Saragossa¹⁷⁹, es poden apreciar grans diferències tal com s'han vist amb la diversitat de cereal i la quantitat que consumia:

¹⁷⁷ RIU, MANUEL, (1996). *Pesos, mides i mesures a la Catalunya del segle XIII: Aportació al seu estudi*. Barcelona: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, p. 830.

¹⁷⁸ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 11).

¹⁷⁹ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 16).

Quadre 8: Celler de Joan de Saragossa

Ítem	Quantitat	Tipus de vi
Tina	30 somades	Venema
Follador	10 somades	-
Follador	2 somades	-
Tona	25 sesters	-
Tona	15 sesters	-
Tona	12 sesters	-
Tona	18 sesters	-
Bóta meresa	-	-
Barril de fusta prima	3 sesters	-
Veixella	24 sesters	Vi vell
2 carretells	-	Vi cuit i moscat

Cal dir que en aquestes taules tant sols s'han comparat els cellers en funció dels objectes que servien per a la producció i emmagatzematge de vi, ja que s'ha cregut més adequat per establir i veure les diferències quantitatives i qualitatives de les dues cases. Així mateix, s'han obviat aquells ítems que servien per transvasar el vi dels barrils i les bótes als diferents recipients que usaven per consumir-lo, ja que d'això se'n parlarà més endavant i també. El celler de Joan, com es pot veure devia ser molt més gran i deuria estar més equipat que el d'Arnau, ja que, tal com passava amb el pa i els cereals, els oficis respectius d'uns i altres condicionaven profundament les seves dietes, ja que si tenien un ofici més qualificat podien obtenir més guanys amb els seus productes i conseqüentment això els permetia comprar o accedir a major quantitat d'aliments, diversitat així com també millor qualitat. S'ha de pensar que el vi se'l produïen ells mateixos a casa, ja que s'inventarien en tots aquests cellers abundants objectes destinats a la premsa¹⁸⁰, a la collita de raïm, i a les nombroses operacions que formaven la producció, emmagatzematge i consum, a part de les nombroses vinyes i trossos de terra que es documenten en aquests inventaris, Joan per exemple era propietari de dues vinyes, una situada a prop d'on ell vivia i l'altra en un lloc anomenat la Pedrera.

¹⁸⁰ Vegeu annex 1.50.

L'oli era un producte que, de la mateixa forma que el vi, era d'autoproducció, per què qui disposava dels recursos suficients i necessaris se'l produïa a casa, i aquesta afirmació es veu recolzada també pels diferents objectes relacionats amb la producció, emmagatzematge i consum en la documentació. L'oli era un producte essencial i es mirava que no escassegés mai per què servia per múltiples coses: cuinar, il·luminar, fer sabó o simplement embotellar-lo i vendre'l a la ciutat en un obrador o al mercat setmanal. Ja s'ha vist com es produïa l'oli al mas de la Conomina i els múltiples passos i fases que tenia aquesta producció, però en el cas de les llars urbanes se suposa que deuria ser una mica diferent. S'inventarien nombroses premses d'oli, anomenades trulls, en algunes cases, aquestes normalment es troben en espais exteriors però sempre a dins del recinte de l'habitable. Romeu de Grau era un ciutadà manresà del qual no es constata l'ofici que tenia i solament se sap que tenia un germà anomenat Jaume i que era mercader. Romeu vivia al carrer Talamanca en un alberg que tenia *una axida a part d'atras en que és lo truy*. En el seu inventari¹⁸¹, fet pel seu germà, es documenta de forma més detallada l'equip que tenia per produir l'oli que ell mateix consumia.

Tenia a l'entrada de l'alberg *dues piques de pedra olieres, hay qualque una somada d'oli*, aquestes piques servien per separar l'oli premsat de l'aigua que podia contenir.

La majoria d'ítems relacionats amb el l'oli els trobem a l'eixida on hi havia el trull, a allà es documenten *II cubells e I follador de calcigar olives*, objectes que servien per la premsa de forma manual, no obstant no es descarta que hi hagués una premsa que funcionés amb tracció animal, per què es documenten *lo corro e lo bassi del truy* i també l'animal amb que es deuria fer la força motriu, que era *un ase ab pell de rata ab son bast* a part de les dues *capçanes de boua, qui serveixen al truy*¹⁸². La producció de l'oli, seria doncs similar a la que es feia a la Coromina, però se suposa que es feia en menor mesura i quantitat, ja que l'espai d'aquesta eixida no deuria ser molt gran. També es documenten objectes com les calderes, les piques de pedra olieres, algerres i cabaces de morques que era el solatge de l'oli.

¹⁸¹ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 18).

¹⁸² Vegeu annex 1.51.

A l'interior de la llar es documenten en una cambra tres algerres plenes d'oli, de les quals s'esmenta el contingut de dues, quatre quarteres i dues quarteres i mitja respectivament.

De totes formes, hi ha altres objectes que remetent al seu ús quotidià com per exemple l'alimentació en el cas de paelles, algerres, setrills i setrilleres, o l'enllumenat en el cas dels gresols, llumeneres, llànties i canelobres. I cal remarcar que, sobretot en els dies penitencials que estava prohibit cuinar amb greix animal, tot es cuinava amb oli, de manera que el seu ús era com el pa i el vi, quotidià, insubstituïble i totalment imprescindible.

La carn era la gran font de proteïnes i greixos de la Baixa Edat Mitjana i alhora fou el gran indicador en les diferències alimentàries dels manresans. A diferència de la burgesia i l'aristocràcia manresana, els menestrals solament tenien accés a la carn més barata i menys apreciada. També s'ha de tenir en compte que eren les principals víctimes de les oscil·lacions dels preus alimentaris als mercats, forns i carnisseries. De la mateixa forma que succeeix amb els cereals, el vi i l'oli, la carn i els animals es documenten en alguns inventaris i manifestes, ja que eren productes que es conservaven en el temps o eren destinats a engreix, i aleshores els notaris ho inventariaven com a uns objectes més de la llar. Els membres dels estaments populars de Manresa solament tenien accés a uns tipus determinats de carns que sempre eren les més barates i menys suculentos: moltó, xai, porc, cabrit, i alguna espècie de volateria.

Molta de la carn que consumien provenia d'animals que s'engreixen durant tot l'any i dins d'aquests el porc pren un paper molt rellevant. Era un dels animals més preuats per la gent amb pocs recursos, ja que d'ell s'obtenia i s'aprofitava absolutament tot. Alguns dels productes que proporcionava es consumien directament o es deixaven salar i assecat en determinats llocs amb unes condicions específiques d'humitat o sequedat que ho permetien. El paper del porc a les llars medievals era de primer ordre, ja que s'engreixava durant tot l'any i es matava al mes de Novembre podent d'aquesta manera al llarg del següent any consumir la seva carn. D'aquest se'n feia sobretot la cansalada, els embotits, el sagí per cuinar i altre tipus de carn que es conservava en sal, un altre dels productes que no falten mai als albergs.

S'ha de pensar que la carn fresca, sigui de porc o de qualsevol altre tipus d'animal, es consumia sobretot a les taules aristocràtiques ja que tenien suficients recursos i fàcils vies d'accés a tota aquesta carn acabada d'obtenir, mentre que les classes baixes no, i és per això que se'n conservava molta, amb diferents mètodes, per poder passar tot l'any.

Els porcs documentats en diferents inventaris es troben en espais oberts, a les entrades, eixides o horts. El sabater Bernat Reixacs¹⁸³ a l'eixida d'un dels seus albergs tenia *un porch*, mentre que Joan de Saragossa¹⁸⁴ tenia a l'entrada de l'alberg *cinc porchs mijancers*, tot i que la seva carn seria venuda segurament a la carnisseria, i finalment el sabater Guillem Dalmau¹⁸⁵ tenia *un porcellet* que curiosament es troba en un dormitori.

Abans s'ha dit que alguns menestrals consumien carn de volateria, aquesta carn no tenia res a veure amb la volateria que es consumia a les taules més riques, ja que eren normalment animals vells que ja no servien per pondre ous. Aquesta volateria consumida per la menestralia consistia majoritàriament en gallines, galls i algun capó. Aquests, normalment els tenien en gàbies de fil d'aram i polleres de cana a les golfes o porxos de la casa. Jaume Pla¹⁸⁶, forner, tenia *una gallina e III polls*, el baster Joan Oliver¹⁸⁷ tenia *V polls patits* i Arnau de Torroella, un sabater que vivia en un alberg *situat en l sartoria* tenia *I gàbia de dur gallines* i també *III gallines e V pollicons*.

Si es parla de la carn, s'ha de parlar del peix, ja que també en consumien amb freqüència a les llars urbanes i especialment durant els períodes d'abstinència com la Quaresma. Cal tenir present que Manresa és una ciutat d'interior, i l'accés al peix d'aigua salada resultava més difícil que el d'aigua dolça, doncs estava molt allunyada de la costa. És per això que es creu que arribaria a la ciutat per via mercantil terrestre i es vendria als mercats setmanals o a alguna peixateria, cosa que fins el moment no es té constància de la seva existència a Manresa, però no es pot descartar.

¹⁸³ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 15).

¹⁸⁴ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 16).

¹⁸⁵ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 7).

¹⁸⁶ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 4).

¹⁸⁷ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 8).

El peix que arribaria de fora seria majoritàriament peix d'aigua salada, i d'aquesta manera ho mostren els inventaris, ja que es documenten múltiples *barrils de tenir enxova* i a casa d'Arnau de Torroella¹⁸⁸ es documenta una *bóta de tenir tonyina*. També es documenten múltiples estris per dur peix i emmagatzemar-lo com cabassos i cistelles.

No es descarta tampoc el consum de peix d'aigua dolça, ja que Manresa està envoltada a banda i banda pel Cardener i el Llobregat, dos rius on les carpes, truites, barbs i crancs són espècies molt presents avui dia, de totes formes no s'ha trobat en aquestes llars cap estri per pescar com els bertrols que hi havia a la Coromina. La presència del peix a les taules menestrals doncs, obeïa més a una imposició eclesiàstica que a una opció o preferència alimentària, ja que era menys valorat que la carn¹⁸⁹.

Les verdures i hortalisses eren els aliments més corrents del consum alimentari d'aquests sectors i és per això que es disposa d'escassa informació ja que no es va incloure molt poca informació d'aquests aliments a la documentació. Aquests aliments eren fons de vitamines, minerals i fibra i la seva presència és constant en els àpats diaris, ja que eren barats, d'autoconsum i poc apreciats per les capes altes. Els extreïen dels diversos horts, camps, feixes, eres i trossos de terra que disposaven a Manresa obtenint d'aquesta forma el necessari per consumir a diari, i potser alguna vegada complementant l'escassetat en èpoques de males collites amb les compres al mercat. Alguns d'aquests productes si que s'han inventariat i documentat, essent més fàcil el seu anàlisi i la importància que tenien en la dieta d'aquestes famílies. Berenguer de Caldoliver era un assalariat que vivia a la era d'en Codina, i en el seu inventari¹⁹⁰ es documenten a la cuina *II braços d'ays menuts* igual que en una cambra de Guillem de Solerporta¹⁹¹, un altre assalariat que vivia de lloguer a casa del botiguer Ramón sa Sala, en la qual es documenten *uns pochs d'ays, un padacet de lavor de col i III garbetes de lluguets*.

¹⁸⁸ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc.19).

¹⁸⁹ RIERA I MELIS, A, (1998). "Panem nostrum quotidianum da nobis hodie". Los sistemas alimenticios de los estamentos populares en el Mediterráneo noroccidental en la Baja Edad Media. Instituto de Estudios Riojanos. p. 34.

¹⁹⁰ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc.20).

¹⁹¹ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc.21).

Les cebes també van ser un producte important i de consum quotidià tal com també mostren aquests documents, Bernat Pericàs¹⁹² tenia *II comes de cebes* i Arnau de Torroella tenia en una cambra *I cabaç hon ha qualche I onze de lavor de ceba*, cosa que indica que ells mateixos les plantaven als seus horts i les collien quan era l'època, segurament els mesos de maig i juny.

Els espinacs també eren de consum quotidià, i de la mateixa manera que amb les cebes i segurament també els alls, els plantaven ells mateixos, ja que s'ha documentat a l'alberg de Bernat Carboneres¹⁹³ *scudella de terra ab lavor d'aspinachs*.

Tot i solament documentar aquestes verdures i hortalisses s'ha suposat que consumirien aquelles que també van ser mes corrents entre les capes baixes, com els porros carabasses o els naps.

Les llegums eren també els productes més consumits pels menestrals durant el segle XV. Llenties, pèsols, guixes, arròs, cigrons i faves eren les més corrents en les seves dietes i tenen una presència considerable en la documentació. De la mateixa manera que succeïa amb el cereal, la carn conservada i algunes verdures i hortalisses, les llegums perduraven en el temps si es conservaven bé en diversos recipients com cistelles, cabassos, capces i sacs. Bernat Carboneres tenia en la mateixa cambra on hi havia els espinacs *I carabaça ab uns poch de ciurons e de pèsols* mentre que l'assaonador Joan Jorba¹⁹⁴ tenia al seu menjador *II dotzens de faves, e I dotze de lentias*.

L'arròs també era un aliment comú, i apareix en l'encant del difunt espaser Francesc Serrat¹⁹⁵, com a subhasta feta a Dalmau de mossèn Jaume sota la fórmula *una bacina pocha de lautó ab un poch d'arroç*. Amb aquestes llegums es feien potatges i amb les verdures minestres, dos plats que ajudaven a fer més suportable aquesta dieta tant monòtona i alhora aportava una mica de varietat i dinamisme.

¹⁹² Apèndix documental: Apèndix IIII (doc.6).

¹⁹³ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc.9).

¹⁹⁴ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc.13).

¹⁹⁵ Apèndix documental: Apèndix III (doc.2).

La fruita fresca apareix de forma parcial als inventaris, cosa que fa pensar que no tindrien preferència pel seu consum directe, sinó que es consumiria en forma de fruita seca i en aquest sentit la presència dels fruits secs com nous, pinyons, ametlles i avellanes és constant. Es troben majoritàriament en sacs i saquets, caixes, cistells, cabassos, arribancs i taüts. Guillem de Solerporta¹⁹⁶, del qual ja s'ha parlat abans, tenia *un cabacet ab unes poques de avallanes* i el propi Bernat Carboneres tenia una escudella de fusta amb panses, un arribanc on hi havia una mica de nous i ametlles, un saquet amb pinyons, una cistella plena de figues seques i una *barristada* de mangranes agres i dolces.

Per finalitzar s'han d'esmentar les espècies i els edulcorants amb que cuinaven i potenciaven el gust dels diversos plats que es preparaven a diari. S'han documentat nombrosos morters de tota mena i fets de diversos materials. Tot i no disposar de referències directes a alguna salsa o picada amb la nomenclatura concreta, sí que apareixen alguns dels ingredients amb els que es preparaven. Molts dels fruits secs esmentats anteriorment s'utilitzaven per fer picades i condimentar alguns aliments, especialment les carns. L'edulcorant per excel·lència a l'Edat Mitjana i especialment entre les capes populars és la mel, un condiment que s'ha trobat emmagatzemat en olles i recipients. Era el producte que el poble tenia a l'abast ja que era més barat que el sucre, edulcorant introduït pels musulmans, de procedència exòtica i alhora el més usat entre les classes altes. La mel contribuïa a dulcificar el sabor i també esdevenia un ingredient essencial per fer postres, sobretot pastissos, aliments que, tot i no estar del tot documentats no es descarta el seu consum. La sal també era un producte de gran utilitat a les cuines menestrals, ja que aquesta potenciava també el sabor i s'usava per conservar en bon estat les carns en dies normals i el peix en dies penitencials.

Altres espècies que apareixen en els documents són el romaní, pebre, gingebre, el safra i la mostassa, tot i que tampoc es descarta que s'afegís vi, most, moscat o aiguardent en aquestes salses per donar més consistència.

¹⁹⁶ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc.21).

La cuina era l'espai per excel·lència on el món de l'alimentació i tot el que l'envoltava es concentrava per donar pas a aquelles estructures i sistemes alimentaris dels quals s'ha parlat anteriorment. Els diversos utensilis i estris proporcionen a l'historiador un viu reflex dels diferents processos culinaris que es duïen a terme a diari en aquests espais. Juan Vicente Garcia Marsilla afirmava que la cuina és una mediació entre l'home i la natura que per mitjà de les tècniques culinàries l'home adapta els nutrients naturals al seu gust i sobretot a les seves possibilitats alimentàries. Per això es pot dir que la cuina és un fet cultural en el sentit més ampli de la paraula i al mateix temps forma part de les forces productives amb les que l'home té a l'abast per imposar-se al seu entorn¹⁹⁷.

Quan s'observen les cuines medievals, hom veurà que el foc ocupa un paper central i és precisament aquest el que permet i fa possible els diversos processos de cocció dels aliments. La majoria de cases tenien el foc a terra i per això la cuina havia d'estar airejada per eliminar els fums que s'hi generaven. Les cuines estaven normalment situades a la planta baixa, tal com demostren els inventaris, bàsicament per comoditat i sobretot utilitat. A Manresa el principal combustible que es feia servir era la llenya, i en relació a aquesta es troba en *barristades* o somades i podia ser de diversos tipus: pi, alzina o roure. El foc alimentava els fogons i la llar on es col·locaven els diversos utensilis per cuinar els aliments de diverses formes. Aquests utensilis remeten a diversos processos de cocció, així mateix els asters, cavalls per menar l'ast, i ferros de foc parlen d'aliments que es cuinaven rostint-los i que estaven en contacte directe amb el foc, les paelles que de vegades s'acompanyaven de giradores remeten a aliments fregits, les graelles de l'escalivat i finalment les olles i calderes d'aliments que es bullien.

Tot i no disposar d'una gran quantitat d'estrís, les cuines sempre tenien aquells que eren imprescindibles per cuinar, i en aquest sentit els utensilis que s'acaben d'enumerar hi són sempre. Altres objectes que es poden trobar i que tenen un lloc fix són les pasteres i pastadors, acompanyats de tots aquells altres objectes necessaris per obtenir la massa i fer pa com els sedassos que eren fets de seda.

¹⁹⁷ GARCÍA, MARSILLA, JUAN VICENTE, (1993). *La jerarquía de la mesa: los sistemas alimentarios en la Valencia bajomedieval*. València: Diputació de València. Centre d'estudis d'Història local, DL. Col·lecció: Història local, 13. p. 145.

A part també hi havia tota mena d'estrís per manipular els aliments abans i durant la cocció, així doncs es documenten ganivets, culleres, lloses, tisores, cullerots i maces, estrís imprescindibles per cuinar. El morter també és molt comú i es documenta a totes les cuines, estava fet de diversos materials (marbre, fusta, pedra o coure) i acompanyats dels boixos que eren els estrís que utilitzaven per esclafar els ingredients que s'hi afegien i preparar d'aquesta manera les salses i picades.

A la cuina és important també trobar aquells objectes que servien per menjar a taula, cal tenir present que la majoria de persones menjaven a la cuina on s'inventaria mobiliari per fer-ho com taules plegadisses, cadires i bancs, tot i que també és corrent observar com alguns dels àpats els feien a les sales d'estar o menjadors.

L'àpat és, com diu Vicente Marsilla un fet social en si mateix, a part que biològic, ja que l'home satisfà una necessitat de comunicació amb els seus semblants i el fet de compartir taula es converteix en un símbol de la confraternització i la integració en un grup¹⁹⁸.

Els estrís que es trobaven en els àpats quotidians bàsicament serien els que acompanyarien les menjades d'aquests menestrals i farien més fàcil i agradable tot aquest ritual que es reunia a les taules diàriament. Les escudelles són els objectes més corrents, aquestes s'han d'entendre com plats fondos o una mena de bol i podien ser de fusta o de ceràmica en la seva majoria. En algunes cases es documenten fins i tot els tassers i escudellers que eren posts adossades a les parets de la cuina per desar-hi la vaixella, com per exemple el sabater Antoni el qual tenia a la cuina *un scudeller de fust*.

Els ítems per beure i contenir líquids són nombrosos i diversos doncs es documenten ampolles, gots, copes, anaps, carabasses, almorratxes, algerres, tasses o càntirs, la majoria fets de ceràmica i, tot i que és menys freqüent n'hi ha fets de vidre i en rares ocasions hi ha alguna tassa feta d'argent, però aquestes es guardaven en llocs segurs i no s'usaven per àpats diaris sinó en ocasions especials.

¹⁹⁸ GARCÍA, MARSILLA, JUAN VICENTE, (1993). *La jerarquía de la mesa: los sistemas alimentarios en la Valencia bajomedieval*. València: Diputació de València. Centre d'estudis d'Història local, DL. Col·lecció: Història local, 13. p. 169.

Les taules es paraven i recobrien amb mantells i *tovalles taulars* que eren fetes de lli en la majoria dels casos, així com també de tovallons destinats a netejar-se i que sovint els solien confeccionar les mestresses de casa, tal com hem vist anteriorment. En alguns casos es solen documentar canelobres al centre per il·luminar-se de nit. Pel que fa a la neteja abans i després dels àpats, s'han documentat també *axugamans* que eren draps destinats a aquesta funció i podien ser fets d'estopa o de lli com els de Joan Oliver¹⁹⁹ que en tenia varis:

“ Ítem, un axugamans sotil. Ítem, un axugamans d'estopa. Ítem, II axugamans de canamiç”

Un cop l'àpat hagués finalitzat, els nombrosos plats, escudelles, ganivets, culleres, anaps i copes es netejaven gràcies a diversos objectes com gavadals que podien ser de fusta o ceràmica, llibrells de terrissa, cossis, cubells, conques i conquetes que, tot i no assenyalar-ne l'ús bé podien servir per netejar tota aquesta vaixela que s'usava a diari.

Tal com s'acaba de veure, inventaris i encants són dues fonts primordials que permeten reconstruir l'alimentació baix-medieval de la menestralia manresana i tot el que l'envolta com per exemple les dietes, els sistemes de cocció, les maneres a taula i tota la ritualitat que envoltava els àpats. La seva utilitat és de vital importància per a contribuir a l'estudi de l'alimentació medieval a Manresa, un aspecte poc treballat i que convé que s'intensifiqui per tal de realitzar una reconstrucció més realista i fidel dels manresans del segle XV, de les seves llars, del seu sistema alimentari i en definitiva, de la seva vida quotidiana. L'alimentació és el reflex de la societat i la cultura presents, alhora que esdevé un signe de civilització que ha caracteritzat des de tots els temps a l'ésser humà. És precisament aquesta cultura gastronòmica la que, juntament amb altres, contribueix a donar fesomia a un poble, fet pel qual la fa imprescindible a l'hora d'entendre el funcionament de les societats pretèrites.

¹⁹⁹ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 8).

10. L'activitat econòmica

Per copsar i entendre com funcionava i es desenvolupava l'activitat econòmica de les classes menestrals hom ha d'endinsar-se a l'epicentre productor d'aquesta economia familiar: l'obrador. A l'interior d'aquest espai es documenten multitud d'utensilis, eines, objectes, productes i matèries primeres que revelen informació i que permet saber com es treballava a principis del segle XV a Manresa. No obstant, no tots els obradors que apareixen a la documentació aporten a l'investigador suficients dades com per fer-se una idea de la vida laboral que allí s'hi duia a terme, és per això que s'han seleccionat un seguit d'inventaris que sí que permeten veure múltiples aspectes relacionats amb el treball que els menestrals duïen a terme en aquests llocs.

L'obrador de l'argenter Bartomeu Ramón²⁰⁰ estava situat a la planta baixa del seu alberg, el qual no dona informació del lloc on es trobava de la ciutat, aquest obrador ofereix molta informació sobre com treballaven els argenters manresans, ja sigui pel tipus d'eines que utilitzaven, els productes finals, les matèries primeres o els processos de producció. En primer lloc, cal dir que aquest argenter ha estat estudiat per Miquel Torras Cortina, el qual publicà el 2016 un article sobre ell anomenat "Bartomeu Ramón, un argenter medieval desconegut". En aquest article, l'autor va descobrir que com a mestre tenia dret a punxó propi i ho corroborà gràcies a l'edició i transcripció tant del seu testament com de l'inventari.

Se sap gràcies al testament que era oriünd de Morella i que s'instal·là a Manresa durant el segle XIV. La seva esposa s'anomenava Saurina i van tenir un fill anomenat Lluís Ramón que fou l'hereu universal de tots els béns. Es té constància de la seva activitat com a argenter ja que segons Torras Cortina s'ha conservat una àpoca de Montblanc de 1407, en la qual reconeixia haver rebut trenta-quatre sous i quatre diners per la fabricació d'una creu de plata amb esmalts per la universitat de Granyena de Segarra²⁰¹. Gràcies al seu inventari, que s'ha treballat també en aquesta recerca, s'ha pogut fer una aproximació a la vida laboral d'un argenter manresà del segle XV com Bartomeu Ramón. El seu obrador estava situat a la planta baixa del seu alberg, del qual no dona dades sobre on estava situat.

²⁰⁰ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 12).

²⁰¹ TORRAS I CORTINA, MIQUEL, (2016). "Bartomeu Ramón, un argenter desconegut". *Medievalia* 19/I. p. 148.

Aquest taller era individual, i en el moment de fer l'inventari hi consten uns 55 *ítems* que parlen de l'activitat econòmica que Bartomeu Ramón duia a terme intensament, ja que hi consta *I taulell d'obrar de nits*. Tenia molta matèria primera per a fer els seus productes com per exemple argent, ferro, coure i ferraments diversos. A més, les eines i utensilis amb els que treballava eren diversos i s'hi documenten unes manxes d'argenter grans i unes de petites, estenalles, tisores, compassos, cisells, martells, encluses i enclusetes, sedassos, llimes, espitllera, cornudes, molles, motllos i grataboixes. Aquestes eines i utensilis s'utilitzaven per donar pas als diversos processos de producció: manipular el metall, fondre'l, llimar-lo, brunyir-lo, esmaltar-lo o sobredaurar-lo. Alguns ítems parlen sobre la seva utilitat i quina mena de productes feia amb ells, com per exemple *I encluseta de fer anells*, o també *I enclusa de planar* i una altra de *foryar*. També tenia dos objectes interessants, els torns que un era per foradar i l'altre per brunyir, una pastera on s'emmagatzemava el líquid amb el que es dauraven les peces, els diversos motllos de plom que podien tenir diverses formes i finalment un forn que segons diu l'inventari era per fer tasses.

Un altre dels processos que els argenteres com Bartomeu Ramón duien a terme era l'esmaltat, aquest consistia en envernissar amb vernís vitri mitjançant la fusió per tal que s'adherís als metalls i donar-los lluentor i consistència alhora que oferia un aspecte més vistós i luxós de les peces que se li encarregaven.

No es pot assegurar del tot el pes i la importància que tingué aquest argenter a Manresa, tant sols es pot intuir que feia encàrrecs per força gent, ja que al final del seu inventari es documenta un llibre de deutes on apareixen diverses persones que li deuen diners per diversos encàrrecs, entre ells Joan de Montbui que li deu 100 sous, Hug de Cardona que li deu 11 lliures i 2 sous, i finalment Nacart de Mur que juntament amb la seva dona anomenada Elfa li deuen 29 lliures, 16 sous i 6 diners. Això permet intuir que fou un argenter força sol·licitat, tant a Manresa com a d'altres llocs relativament propers.

Altres obradors interessants són els dels sabaters, el grup menestral més important de Manresa. La majoria d'aquests obradors es concentraven en carrers i zones específiques que ja duïen el seu nom, com el carrer de la sabateria.

Un dels obradors que aporta més informació sobre el treball d'aquests menestrals és el de Bernat Carboneres²⁰² el qual en el seu inventari no s'esmenta la paraula obrador sinó que fa referència a l'entrada de l'alberg. Un dels *ítems* més corrents que es documenten als obradors dels sabaters són les anomenades *formes*, aquestes eren peces o motllos de fusta en forma de sabates que el sabater utilitzava per confeccionar el calçat. Se suposa que aquestes formes serien de diferent mida adequant la forma al tipus i grandària del peu de la persona. Per que fa a l'estil segurament seguirien els canons de la moda gòtica i el gust per les formes allargades i punxegudes, en aquest sentit la hipòtesi es recolza amb la iconografia d'aquesta època com l'escena de l'obrador del sabater Anià que es pot veure al Retaule de Sant Marc (1346). Aquesta escena és una mostra de vida quotidiana medieval ja que permet veure com treballaven aquests sabaters als seus obradors, les diverses eines que utilitzaven i les característiques de les diverses sabates que té de mostra al taulell²⁰³. Bernat Carboneres tenia moltes formes i les guardava en un taüt, tal com diu l'inventari: *I tahut sens cobertor, hon ha LXXV parells e mig de formes entre unes e altres*.

Les eines que utilitzaven són diverses i bàsicament servien per tractar la pell i el teixit de la sabata, donar-li forma, cosir-la, cordar-la i arronyar-la, aquest últim procediment servia per aprimar les alces per adaptar millor la sabata a la forma i es feia amb ganivets i coltells.

En aquesta línia doncs, es documenten tisores, els anomenats *boixos de çabater* que eren semblants als boixos de morter però que s'usaven per picar les soles i finalment les alenes (se'n documenten quatre) que eren semblants als punxons i servien per a fer els forats a la pell per on havia de passar el fil de cosir, segurament són semblants als que es veuen a l'escena de l'obrador del Retaule de Sant Marc, en el qual el sabater Anià es fa mal amb el que possiblement fos una alena.

²⁰² Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 9).

²⁰³ Vegeu annex 1.52.

També és interessant veure les diverses parts de les sabates que tenia ordenades i *aparellades* a punt per cosir a les soles, aquests *ítems* s'anomenen empenes i se'n troben de varis tipus, nou parells fets de pell de moltó i dos parells fets de *cordona grans*. També es documenta un *cavall de fust*, un objecte molt corrent als obradors tant dels sabaters com d'aquells oficis que es dedicaven a la pell, per exemple els basters.

Aquest cavall era una mena de post o de banc, i servia per a col·locar les sabates i espardenyes mentre el sabater les cosia. Finalment, es documenten el que serien els productes finals o les sabates ja obrades i a punt per vendre en altres espais de l'alberg, concretament en una cambra al pis superior. En aquesta s'hi documenten *VIII parells de çabates de moltó d'om* i *VIII parells de çabates de moltó d'infants*, eren doncs, sabates d'home i d'infant fetes de llana que segurament les tenia a punt per col·locar-les al taulell i vendre-les. El fet que les tingui en una altre espai podria ser degut a la malfiança de tenir el producte acabat de fer al mateix obrador, ja que era una planta baixa i s'hi podia accedir fàcilment.

Per acabar, no es vol finalitzar aquest punt sense observar l'últim dels obradors que s'han treballat, es tracta del dels basters Berenguer Oliver i el seu fill Joan. Aquests, tenien l'obrador a la planta baixa de l'alberg, situat a la plaça de Sant Miquel, tot i que al document l'espai que correspon a l'obrador s'identifiqui com l'entrada.

S'han estudiat els inventaris de pare i fill respectivament, el de Berenguer Oliver data del 12 de juliol de 1406²⁰⁴ i fou fet pel seu fill, mentre que el document de Joan data del 17 de novembre de 1407²⁰⁵ va ser fet per la seva esposa Margarida, de la qual ja s'ha parlat anteriorment. Es dedicaven a fabricar i adobar les selles i basts així com altres guarniments i utensilis per cavalls, rucs o mules.

L'*item* més corrent en aquests obradors són els basts pròpiament dits, aquests podien tenir característiques diverses, fets amb diferents materials i confeccionats per bèsties determinades. El bast era tot el conjunt que permetia a l'home cavalcar i conduir el cavall, era una sella amb els arçons sortits i units per una peça a cada costat, la part que tocava l'animal era farcida de palla, llana o borra per impedir fer-li mal, també hi havia la cingla que era la corretja que anava subjectada a la panxa i s'unia entre ella gràcies als capcingles, uns tipus d'anelles de ferro.

²⁰⁴ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 22).

²⁰⁵ Apèndix documental: Apèndix IIII (doc. 8).

Tenia els pitrals, que eren corretges que passaven pel pit de la bèstia que actuava com a fre impedit que l'ensellament reculés al cavalcar costa amunt, i finalment també tenia l'anomenada rabasta que feia la mateixa funció que el pitral però a la inversa, és a dir, si l'ensellament es produïa costa avall²⁰⁶.

Fonamentalment s'ha de pensar aquests basts no com a objectes que permetien a l'home cavalcar sobre la bèstia, sinó que eren dissenyats més aviat per tragar carrega feixuga, per tant, eren productes molt útils i sol·licitats per mercaders, traguers i aquells menestrals que venien productes i es podien permetre tenir una mula o un rossí, animals que s'han documentat en els estables i entrades d'alguns albergs.

Tots aquests objectes que s'han enumerat s'han trobat a l'obrador de Berenguer i Joan Oliver, alguns en major quantitat i altres en menor, però aquells que eren fonamentals per confeccionar basts hi són sempre. A l'inventari de Berenguer es documenten nombrosos basts de diverses característiques, vells i nous, i alguns especificant característiques com el material amb el qual estaven fets, *VI basts nous borrats, e III qui no son borrats*. Això permet parlar del material que utilitzaven per forrar els arçons, ja que es documenta molta borra de moltó en sacs i coves, alguna arquejada o corbada i altra no, fet que fa pensar que era el material més usat pels basters.

Es troben també moltes selles, en l'inventari de Berenguer se'n documenten sis, mentre que el de Joan n'hi ha cent deu, cosa que fa pensar que al morir el seu pare, Joan va saber tirar el negoci endavant. Aquestes selles eren diverses, i es troben de noves, velles i *de cavalcar*. Quan Joan es va fer càrrec de l'obrador es pot comprovar que, efectivament, hi havia molts més utensilis i objectes de baster que quan Berenguer hi treballava, ja que documenten molts ítems diversos i en quantitat considerable que no apareixen a l'inventari del seu pare.

Hi figuren al document nombroses parts dels basts, entre sivelles i anelles de basts seixanta-tres, trenta-una sivelles de capçanes, trenta dardanyons de sivelles, tretze cingles i nou capcingles, dotze pitrals fets de canem, capçanes, trenta-quatre formes aludades, rabastes, regnes i bardons. Aquests són a grans trets tots els béns i objectes que s'han trobat en aquest obrador, uns objectes que esdevenen un fidel reflex de les tasques laborals que allí diàriament s'hi duïen a terme, parlen dels seus amos i de

²⁰⁶ Vegeu annex 1.53.

l'activitat econòmica que en aquests espais es feia. Molts d'aquests obradors estaven en contacte permanent amb l'exterior, i no solament pel fet d'estar de cara al públic, sinó que els seus amos havien d'adaptar-los a les necessitats econòmiques i funcionals així com també a la demanda que hi havia. L'obrador és a l'economia el que l'alberg és a la família, i aquests van ser els principals protagonistes del gran dinamisme econòmic i comercial que hi va haver a Manresa abans de la crisi econòmica del segle XV.

11. Conclusions

Al llarg d'aquest treball s'ha pogut comprovar de primera mà com era aquesta societat manresana dels segles XIV i XV, les característiques que reunia, la diversitat que la caracteritzava a nivell polític, econòmic, jurídic, fiscal, ètnic o religiós i finalment com es desenvolupava en una ciutat que estava permanentment en plena ebullició. Manresa fou un dels nombrosos exemples més que gràcies a la seva gent, a l'empenta popular i a l'heterogeneïtat social que reunia des del segle XIII va possibilitar que es convertís en un dels centres neuràlgics de la Catalunya Central.

El que s'ha intentat fer – creiem amb un èxit notable – és oferir una visió panoràmica de l'ambient urbà medieval marcat sempre per una estreta relació entre allò que anomenem l'espai exterior (carrers, mercats, places i fires) i el món interior (la llar, la vida quotidiana, les feines laborals, les cèl·lules familiars i la intimitat). S'ha intentat dur a terme una simbiosi entre aquests dos escenaris tant diferents i semblants alhora, en la que els manresans de l'època conviuen en plena harmonia amb ells mateixos. S'ha posat molt més el focus d'atenció en les petites històries d'aquelles persones sovint oblidades per la historiografia actual que en els grans fets polítics que visqué el nucli, que en varen ser molts i molt importants. Són les persones que han anat apareixent al llarg d'aquesta recerca les que criden l'atenció constantment, les que volen explicar al historiador les seves vivències i el seu esdevenir quotidià, els seus amors i desamors, les seves passions i les seves pors, en definitiva, les seves vides i els seus pensaments. Aquestes han estat l'objecte d'estudi, ja que formen el gran gruix que sovint passa desapercebut i no se li atorga la importància que realment mereix pels investigadors.

Els manresans de finals del segle XIV i principis del XV han obert les portes de les seves cases, han permès veure com aquell món interior tant ric i especial en el qual conviuen diàriament. La casa és domicili i cèl·lula de producció i consum, cosa que succeeix en totes les grans ciutats medievals d'aquesta època, però en el cas de Manresa és sobretot el lloc on ells es reclouen, busquen seguretat i protecció, el caliu familiar i segurament la tendresa dels seus homònims. La llar és el gran món de la intimitat, de la privacitat i on es concentren els grans valors de la vida i les incomprensions de la mort.

És a la vegada també la frontera amb el món exterior i tot allò que succeeix per carrers, racons i places. Com deia la Doctora Teresa Vinyoles, és precisament des d'aquelles finestres gòtiques, terrats i golfes des d'on tothom observava el que feien els seus conciutadans, de forma sempre encuriosida que permetia traspasar aquesta barrera entre la privacitat o intimitat de l'interior de la llar i el dinamisme social dels carrers, entre el que era corrent i conegut a dins i el que era exòtic i de vegades estrany a fora.

Els protagonistes d'aquesta recerca, vivien en aquelles estructures familiars comandades i guiades per l'autoritat paterna amb una clara superioritat vers el paper de la dona en molts dels sectors importants i quotidians de la vida medieval. És la unitat familiar la que dóna vitalitat i el caràcter més purament humà a una ciutat com Manresa durant els darrers segles medievals i a la vegada aquesta esdevé indissociable per allò que Eiximenis anomenava "el bon regiment de la cosa pública". En el si d'aquests nuclis familiars és on també apareix el món infantil que sempre fou vulnerable i delicat. Aquest món permet estudiar de primera mà l'àmbit de la maternitat que, guiat per la figura materna, esdevingué la peça primordial per l'estructura de les societats, ja que el rol que adquiriren com a guiatge del creixement, socialització i aprenentatge dels infants mai fou prou valorat pels seus contemporanis, però per elles es convertia en una clara oportunitat per implicar-se també en el regiment de la família, ja que els nens i nenes del moment serien els ciutadans del demà.

També s'ha entrat a les llars per comprovar de primera mà com fou la vida quotidiana i domèstica, aquella que també era reservada a un públic majoritàriament femení. És a partir de la documentació treballada la que ha permès esbossar el funcionament de les llars manresanes del moment, ha permès conèixer com era la vida més enllà de les portes endins, esgranal la seva intimitat i començar a redactar aquelles històries més reservades i personals que els objectes dels inventaris explicaven a l'investigador. Aquests *ítems* expliquen històries dels seus amos, dels seus comportaments més quotidians i casolans, de la mentalitat i en definitiva de les costums privades, és en part gràcies a aquesta situació que ofereixen aquest tipus de documents en la que es troba el seu veritable interès, per què en ells es troben les veritables petges del que un dia va ser la veritable història real. Aquesta història real és com un calaix de sastre, ja que englobava molts cabdells que si s'entrellacen acaben teixint el vestit de la història.

Tant en l'àmbit urbà com el rural, tant si és poble o ciutat, Orient com Occident, sempre en la documentació hi haurà la possibilitat d'extreure aquells trets, missatges, objectes i aspectes que reflectiran el retrat quotidià de la vida d'aquelles persones que, en un moment o altre es va voler escriure o es va considerar que era prou important com per ser escrit. Serà amb tot això que l'historiador tindrà les eines necessàries per començar a treballar amb aquest calaix de sastre del dia a dia d'aquells avantpassats que van viure al mateix lloc que nosaltres fa més de sis-cents anys.

Hi ha hagut, a més, la possibilitat de treballar un d'aquells aspectes més importants i quotidians alhora que formaven part del seu dia a dia, l'alimentació. Aquesta, era el que caracteritzava moltes de les facetes que tenien els diversos estaments socials, i concretament la classe menestral, tant desprotegida i a mercè de les conjuntures econòmiques, comercials i alimentàries desfavorables. Aquesta menestralia però, va aconseguir gràcies a la perseverança que la caracteritzava superar en gran part aquestes situacions. Les fonts escrites utilitzades han resultat ser imprescindibles per intentar reconstruir les dietes menestrals, i dins d'aquest concepte se'n desprenen tots els altres, com per exemple els sistemes de consum, d'emmagatzematge i conservació, els processos de cocció, el ritualisme durant els àpats o les vies d'accés, sovint dificultoses, que tenien per arribar als productes alimentaris, tant de primera necessitat com els complementaris.

Finalment, s'ha penetrat a l'interior dels grans espais laborals d'aquestes persones, els obradors. En aquests s'ha pogut veure de primera mà com era l'activitat econòmica d'aquestes famílies productores, tant important com podien ser els altres apartats, ja que en gran part, la subsistència depenia també del treball que duïen a terme. És gràcies a tots aquests obradors, a les corporacions gremials, als productes que s'elaboraven i es venien i sobretot a l'ambient que es generava per tal que tot això fos possible, que Manresa fos un dels nuclis que més destacà a nivell comercial, laboral i econòmic, fent-la ser el que és actualment, una de les ciutats més importants de la Catalunya Central.

A grans trets, el que s'ha fet en aquesta recerca ha estat obrir les finestres i veure amb els nostres propis ulls com es desenvolupava la vida en una ciutat com aquesta, intentar comprendre l'enorme complexitat que la caracteritzava, establir uns paràmetres que ajudessin a fer retrats fidedignes de com era el seu dia a dia, de conèixer als seus protagonistes, els manresans i manresanes dels segles XIV i XV i sobretot d'aquelles històries i vivències que han pervingut en la documentació escrita i que han possibilitat

fer un projecte d'aquestes característiques. Al cap i a la fi, moltes de les coses que feien, pensaven o duïen a terme no estan molt allunyades del nostre món, som fills d'una època tant extraordinària com l'Edat Mitjana, i seguint amb aquesta línia, el prestigiós historiador francès Jacques Le Goff afirmava que en certa mesura seguim vivint en aquesta època, el cert és que no ens hem desfet mai d'aquells lligams que ens uneixen amb els homes i dones medievals, per tant som els seus hereus més directes, i això en part és quelcom per reflexionar-hi.

Bibliografia

AURELL I CARDONA, J, (1994). “Els inventaris post-mortem i la cultura dels mercaders medievals”. *Medievalia*, núm.: 11. pp. 107-121.

BATLLE I GALLART, C, (1981). *La família i la casa d'un draper de Barcelona, Burget de Banyeres (primera meitat del segle XIII)*. *Medievalia*, núm.: 2, pp. 69-91.

BATLLE I GALLART, C, VINYOLÉS VIDAL, T, (2002). *Mirada a la Barcelona medieval des de les finestres gòtiques*. Barcelona: Dalmau.

BENITO I MONCLÚS, PERE, (2008), *Casa Rural y niveles de vida en el entorno de Barcelona a fines de la Edad Media*, FURIÓ, ANTONI I FERRAN GARCÍA-OLIVER, Pautas de consumo y niveles de vida en el mundo rural medieval, València: Universitat de València. pp. 1-26.

BOLÓS, J, SÁNCHEZ-BOIRA, I, (2014). Inventaris i encants conservats a l'arxiu capitular de Lleida: segles XIV-XVI. Barcelona: Fundació Noguera, vol. II.

CASTELLS I RUFAS, E, BADIA I GUITART J, (2001). *Manresa medieval: història, art i cultura a l'Edat Mitjana*. Manresa; Amics de l'Art Romànic del Bages.

CASTELLVÍ, FRANCESC DE, (1999). *Narraciones históricas desde el año 1700 al 1725*. Madrid: Fundación Francisci Elías Tejada. Vol. III. pp. 668-670.

CLARÀ I BENET, A, (1983). “*Origen i desaparició dels jueus a Manresa (1294-1392)*”, Manresa: *Dovella*, 10, pp. 26-32.

DESCLOT, BERNAT, (1991). Crònica (edició i traducció d'Anna Cortadellas). Barcelona: Teide (Tria de clàssics, 4).

DYER, CRISTHOPHER, (1991). *Niveles de vida en la Baja Edad Media. Cambios sociales en Inglaterra, c. 1200-1520*. Barcelona: Editorial Crítica.

EIXIMENIS, F, (1967). *La societat catalana al segle XIV*; edició a cura de Jill Webster. Edicions 62: Barcelona. Col·lecció: Antologia catalana; 30.

ESPAÑOL, FRANCESCA, (1990). “El escultor trecentista Berenguer Ferrer: un eslabón más en la penetración del arte francés en Cataluña”. Barcelona: Anuario del Departamento de Historia y Teoría del Arte. Vol. II. pp. 75-96.

- FERRER, M,T, I MUTGÉ I VIVES, J, (2000). *De l'esclavitud a la llibertat. Esclaus i lliberts a l'edat mitjana*. Barcelona: Anuario de Estudios Medievales. Annex 38, Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Institució Milà i Fontanals.
- FRAGO I PÉREZ, P, LÓPEZ I PÉREZ, D, PADILLA, LAPUENTE, JOSÉ I, TORRAS SERRA, M, (1987). "Marques de picapedrer a la Seu de Manresa", Manresa: *Dovella*, 21, pp. 23-26.
- GALLART, BATLLE, C, (1989). *Aproximació a l'estudi d'una família barcelonina els segles XIII i XIV: els Grony*. Barcelona: Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Institución Milà i Fontanals. U.E.I. de Estudios Medievales. Pp. 285-310.
- GARCÍA, MARSILLA, JUAN VICENTE, (1993). *La jerarquía de la mesa: los sistemas alimentarios en la Valencia bajomedieval*. València: Diputació de València. Centre d'estudis d'Història local, DL. Col·lecció: Història local, 13.
- GASOL, JOSEP M, (2004). "El finançament de l'obra de la Seu de Manresa al segle XIV". Butlletí de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, núm 18. pp. 85-89.
- GASOL, JOSEP M^a, (1984). *Manresa, panorama d'una ciutat*. Manresa: Llibreria Sobrerroca. s.a.
- GASOL, M, JOSEP, (2001). "El "Gran Segle" manresà", Manresa: *Dovella*, 71, pp. 25-29.
- MIRET I SANS, J, (2012). *Sempre han tingut bec les oques*. Martorell: Adesiara.
- PAUL-FYNN, JEFF, (2017). *Auge i declivi d'una burgesia catalana. Manresa a la Baixa Edat Mitjana, 1200-1500*. Centre d'Estudis del Bages, Zenobita Edicions, Manresa.
- PIÑOL, ALABART, DANIEL, (2002). "Els pobres a l'Edat Mitjana". Kesse: butlletí del Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem Oliver. núm. 33. pp. 8-13.
- RIERA I MELIS, A, (1988). "Sistemes alimentaris i estructura social a la Catalunya de l'Alta Edat Mitjana". *Alimentació i societat a la Catalunya medieval*. Barcelona: Consell Superior d'Investigacions Científiques. Institució Milà i Fontanals. Unitat d'Investigació d'Estudis Medievals. pp. 1-26.
- RIERA I MELIS, A, (1996). "Jerarquía social y desigualdad alimentaria en el Mediterráneo Occidental en la Baja Edad Media. La cocina y la mesa de los estamentos privilegiados", *Acta Historica et Archaeologica Madiaevalia*, 16-17. pp. 181-205.

RIERA I MELIS, A, (1998). “Panem nostrum quotidianum da nobis hodie”. Los sistemas alimenticios de los estamentos populares en el Mediterráneo noroccidental en la Baja Edad Media. Instituto de Estudios Riojanos. pp. 25-46.

RIERA I MELIS, A, (2000). “Documentació notarial i Història de l’alimentació”, *Estudis d’Història Agrària*, 13. pp. 13-43.

RIU, MANUEL, (1996). *Pesos , mides i mesures a la Catalunya del segle XIII: Aportació al seu estudi*. Barcelona: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, pp. 826-837.

SABATÉ, F, (1990). “Els objectes de la vida quotidiana a les llars barcelonines al començament del segle XIV”. Barcelona: *Anuario de Estudios Medievales*, 20. pp. 53-108.

SARRET I ARBÓS, JOAQUIM, (1921). *Història de Manresa*. Monumenta Historica Civitatis Minorise, I. Manresa.

SERRA I SELLARÉS, FRANCESC, (2011). “La crema de Manresa del 13 d’agost de 1713”. Manresa: *Dovella*, 107, pp. 35-40.

SITJES I MOLINS, X, (2004). “Els portals de les muralles de Manresa”, Manresa: *Dovella*, 83-84, pp. 11-12.

SITJES I MOLINS, XAVIER, (1994). *L’art funerari medieval a la conca alta del Llobregat*. Manresa: Centre d’Estudis del Bages, núm 13.

SUBIRANA I PIÑERO, JORDI, (2008). “Manresa en la guerra del francès: realitat i llegenda”. L’Erol: Revista cultural del Berguedà, 98. pp. 34-36.

TORRAS I CORTINA, MIQUEL, (2016). “Bartomeu Ramón, un argenter desconegut”. *Medievalia* 19/I. pp. 147-157.

TORRAS I SERRA, M, (1994). “Un àpat de casament a la Manresa medieval”, Manresa: *Dovella*, 48, pp. 41-43.

TORRAS I SERRA, M, (1994). *La crisi de l’Edat Mitjana a la Catalunya Central*. Centre d’Estudis del Bages. Col·lecció: Miscel·lània d’estudis bagencs; 9.

TORRAS I SERRA, M, (1994). *La crisi del segle XV a Manresa. Una aproximació a partir dels llibres de manifests*. Barcelona: Universitat de Barcelona.

TORRAS I SERRA, M, (1996). *El llibre verd de Manresa*. Barcelona: Fundació Noguera; Lleida: Pagès.

TORRAS I SERRA, M, (1997). “La immigració a la Manresa medieval”, Manresa: *Dovella*, 58, pp. 35-42.

TORRAS I SERRA, M, (1998). “Els hospitals medievals de Manresa”, Manresa: *Dovella*, 61, pp. 9-14.

TORRAS I SERRA, M, (1998). *Els privilegis del Llibre Verd de Manresa*. Manresa: Edicions Selectes.

TORRAS I SERRA, M, (2010). Un hospital de 750 anys. Hospital de Sant Andreu de Manresa (1260-2010). Fundació sociosanitària de Manresa: Zenobita Edicions.

TORRAS I SERRA, M, MASATS I SURIÑACH, B, VALDENEBRO I MANRIQUE, R, VIRÓS I PUJOLÀ, LL, (1993). *Catàleg de Protocols Notarials de Manresa (Volum I)*. Barcelona: Fundació Noguera, Inventaris d'Arxius Notarials de Catalunya, núm.: 16, pp.

VALDENEBRO, MANRIQUE, R, (1999). “Ceràmica catalana del segle XIV, visita al museu comarcal de Manresa i recorregut per la ciutat medieval”. Un Museu per a aprendre, 5. Manresa: Museu Comarcal de Manresa.

VALDENEBRO, MANRIQUE, R, (2010). “El carrer del Balç a través de la documentació històrica”, Manresa: *Dovella*, 103, pp. 6-14.

VINYOLES, VIDAL, T, (1985). *La vida quotidiana a Barcelona vers 1400*. Barcelona: Fundació Vives Casajuana.

VINYOLES, VIDAL, T, (1999). *L'utilitatge de la llar als darrers segles medievals*. Anuari d'Estudis Medievals, núm.: 29, pp. 1165-1184.

VINYOLES VIDAL, T, (2011). *Les veus de les malmaridades / The voices of the “malmaridades”*. Barcelona : Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona.

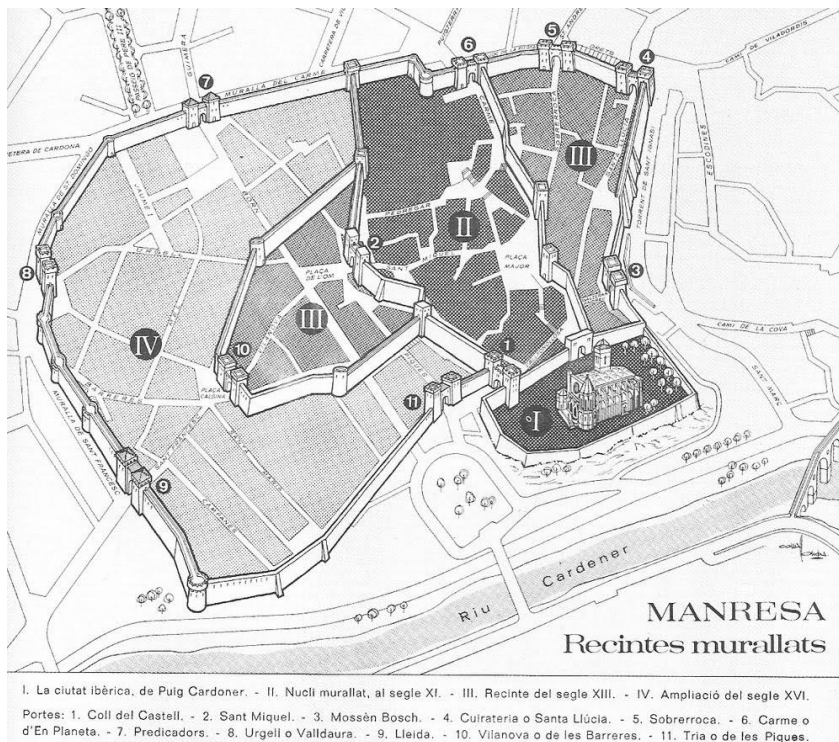
YARZA, JOAQUÍN, (1993). *Retaules gòtics de la Seu de Manresa*. Manresa: Angle Editorial. Fundació Caixa Manresa (Col·lecció: Patrimoni Artístic de la Catalunya Central, n° 1).

Recursos electrònics

Diccionari català-valencià-balear Alcover Moll. En línia en: <http://dcvb.iecat.net/> (última data de consulta: 13-06-2017).

Vocabulari de la llengua catalana medieval de Lluís Faraudo de Saint-Germain. En línia en: <http://www.iec.cat/faraudo/> (última data de consulta: 13-06-2017).

Annexos

1.1. Plànol de la ciutat amb els recintes emmurallats i els portals d'accés. Font: <http://historiesmanresanes.blogspot.com.es/2011/03/muralles-amunt.html>

1.2. Traç de la muralla al coll Cardener. Font: CASTELLS I RUFAS, E, BADIA I GUITART J, (2001). *Manresa medieval: història, art i cultura a l'Edat Mitjana*. Manresa; Amics de l'Art Romànic del Bages. p. 186.

1.3. Torre del portal de Sobrerroca. Font: <http://www.manresaturisme.cat/cat/article/5534-torre-de-sobrerroca>.

1.4. Portalet a l'angle de la muralla sota el parc de la Seu. Font: SITJES I MOLINS, X, (2004). "Els portals de les muralles de Manresa", Manresa: *Dovella*, 83-84, p. 11.

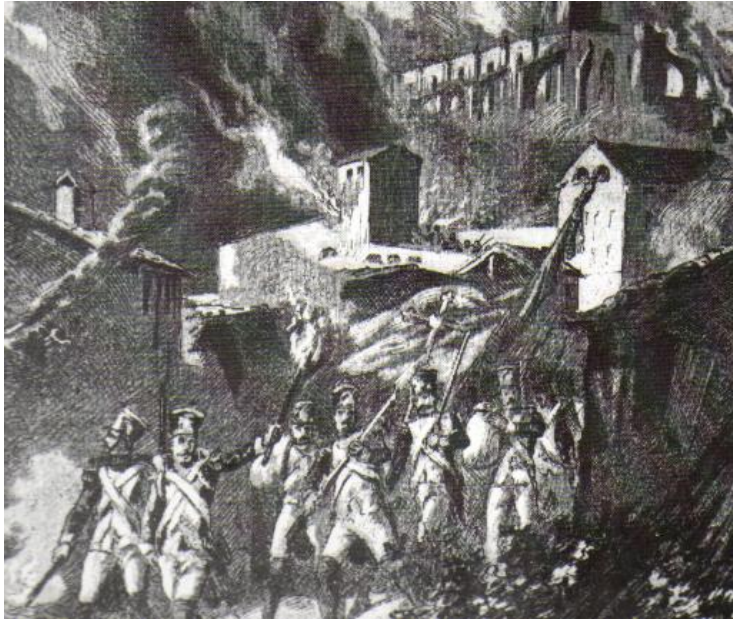
1.5. Poterna de la muralla al passeig del Riu. Font: SITJES I MOLINS, X, (2004). "Els portals de les muralles de Manresa", Manresa: *Dovella*, 83-84, p. 12.

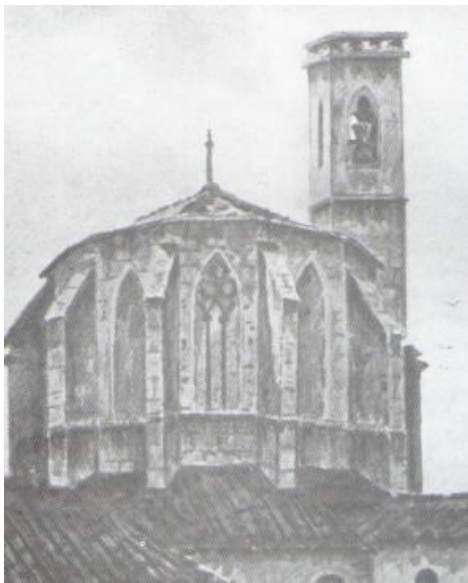
1.6. Gravat que Bernat Epinalt va fer el 1786, on es podien apreciar clarament els circuits emmurallats i l'aspecte del nucli en les dècades finals del XVIII. Font: <http://sites.cardenalcisneros.es/ciudadarte/2012/06/25/manresa-1786/>

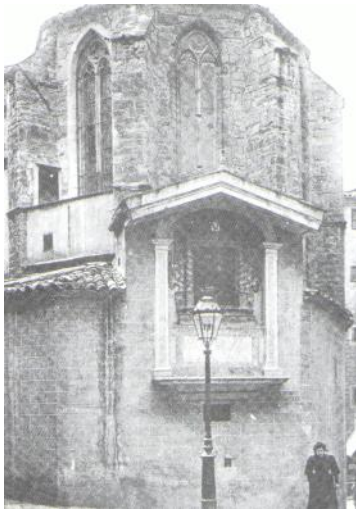
1.7. Crema del paper segellat a Manresa, pintura mural del mas de les Ferreres (Rellinars). Font: GASOL, JOSEP M^a, (1984). *Manresa, panorama d'una ciutat*. Manresa: Llibreria Sobrerroca. s.a. p. 38.

1.8. Crema de Manresa el 1811 vist per Joan Serra Pausas, dibuixant del segle XIX. Font: GASOL, JOSEP M^a, (1984). *Manresa, panorama d'una ciutat*. Manresa: Llibreria Sobrerroca. s.a. p. 39.

1.9. Antiga església del Carme. Font: CASTELLS I RUFAS, E, BADIA I GUITART J, (2001). *Manresa medieval: història, art i cultura a l'Edat Mitjana*. Manresa; Amics de l'Art Romànic del Bages. p. 138.

1.10. Antiga església de Sant Miquel. Font: CASTELLS I RUFAS, E, BADIA I GUITART J, (2001). *Manresa medieval: història, art i cultura a l'Edat Mitjana*. Manresa; Amics de l'Art Romànic de l Bages. p. 140.

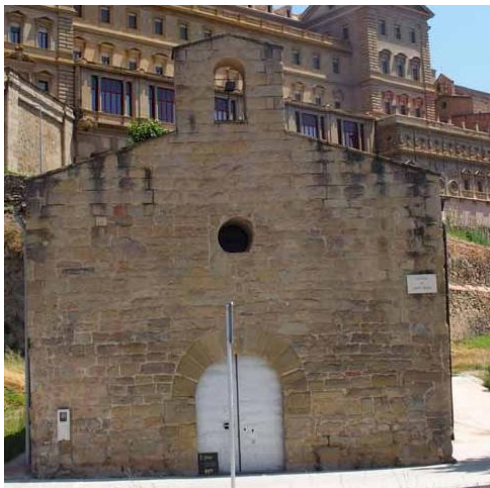
1.11. Vista aèria del convent dels predicadors i l'església de Sant Pere Màrtir. Font: <https://historiademanresa.wordpress.com/2015/12/10/visitants-il%C2%B7lustres-del-convent-de-sant-pere-martir/>

1.12. Vista de la Seu de Manresa. Font: Adrià Mas Craviotto.

1.13. Convent de Santa Clara. Font: https://lh6.googleusercontent.com/-Ry6gfNkWLdg/TqRP2gr7cmI/AAAAAAAAAFwc/Lt-b9_TpAas/s400/SantaClara%25252001.JPG

1.14. Església de Sant Marc de Manresa. Font: http://www.catalunyamedieval.es/wp-content/gallery/capella-de-sant-marc-manresa_1/03-capella-de-sant-marc-140621_2010.jpg

1.15. Sant Jaume dels Comdals. Font: CASTELLS I RUFAS, E, BADIA I GUITART J, (2001). *Manresa medieval: història, art i cultura a l'Edat Mitjana*. Manresa; Amics de l'Art Romànic de l Bages. p. 144.

1.16. Pont Nou de Manresa. Font: http://www.manresaportal.com/es/blog/en-manresa/parque-cardener_3

1.17. Pont de Vilomara. Font: http://www.femturisme.cat/_fotos/pobles/general/0375-01-El-Pont.jpg

1.18. Pont de Cabrianes, parcialment destruït per la Guerra Civil. Font: http://www.catalunyamedieval.es/wp-content/gallery/pont-de-cabrianes-sallent-galeria/02-pont-de-cabrianes-140606_2003.jpg

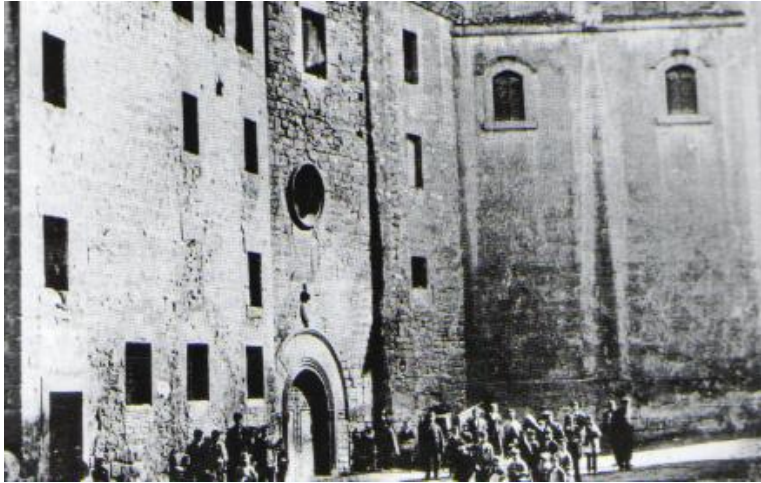
1.19. Sèquia de Manresa. Font: <http://www.aiguesmanresa.cat/upload/imatges/sequia.jpg>

1.20. Tram de la Sèquia que passa per l'aqüeducte de Conangle (Sallent). Font: <http://modernistespuntcom.blogspot.com.es/2009/05/la-sequia-de-manresa.html>

1.21. Dibuix de la capella de Sant Andreu i de l'hospital a la dreta, de Joan Vilanova. Font: TORRAS I SERRA, M, (2010). Un hospital de 750 anys. Hospital de Sant Andreu de Manresa (1260-2010). Fundació sociosanitària de Manresa: Zenobita Edicions. p. 17.

1.22. Façana de la capella de Santa Llúcia al segle XX. Font: TORRAS I SERRA, M, (2010). Un hospital de 750 anys. Hospital de Sant Andreu de Manresa (1260-2010). Fundació sociosanitària de Manresa: Zenobita Edicions. p. 23.

1.23. Sala de l'hospital, inicis del segle XX. Font: TORRAS I SERRA, M, (2010). Un hospital de 750 anys. Hospital de Sant Andreu de Manresa (1260-2010). Fundació sociosanitària de Manresa: Zenobita Edicions. p. 35.

1.24. Vas funerari del cavaller Bernat de Manresa, interior de la Seu. Font: Adrià Mas Craviotto.

1.25. Vas funerari d'una dama anònima de la família Calders. Font: SITJES I MOLINS, XAVIER, (1994). *L'art funerari medieval a la conca alta del Llobregat*. Manresa: Centre d'Estudis del Bages, núm 13. p. 133.

1.26. Vas funerari de la família Peguera a Santa Maria de l'Estany. Font: SITJES I MOLINS, XAVIER, (1994). *L'art funerari medieval a la conca alta del Llobregat*. Manresa: Centre d'Estudis del Bages, núm 13. p. 130.

1.27. Ossera de Pere Sitjar a Rocafort del Bages. Font: ESPAÑOL, FRANCESCA, (1990). “El escultor trecentista Berenguer Ferrer: un eslabón más en la penetración del arte francés en Cataluña”. Barcelona: Anuario del Departamento de Historia y Teoría del Arte. Vol. II. p. 77.

1.28. Firma de l'escultor Berenguer Ferrer. Font: ESPAÑOL, FRANCESCA, (1990). “El escultor trecentista Berenguer Ferrer: un eslabón más en la penetración del arte francés en Cataluña”. Barcelona: Anuario del Departamento de Historia y Teoría del Arte. Vol. II. p. 77.

1.29. Verge de la Costa del Montseny. Font:

<https://mberenguer.files.wordpress.com/2008/07/verge-dels-angelsfb2m1000.jpg>

1.30. Verge del patrocini de Cardona. Font: ESPAÑOL, FRANCESCA, (1990). "El escultor trecentista Berenguer Ferrer: un eslabón más en la penetración del arte francés en Cataluña". Barcelona: Anuario del Departamento de Historia y Teoría del Arte. Vol. II. p. 87.

1.31. Verge de la portada nord de la Seu de Manresa. Font: Adrià Mas Craviotto.

1.32. Tres Tombs d'Igualada on es pot veure l'escultura de Sant Antoni Abat, patró dels animals i els traginers. Font: <http://www.igualada.cat/ca/la-ciutat/festes-i-tradicions/els-tres-tombs>

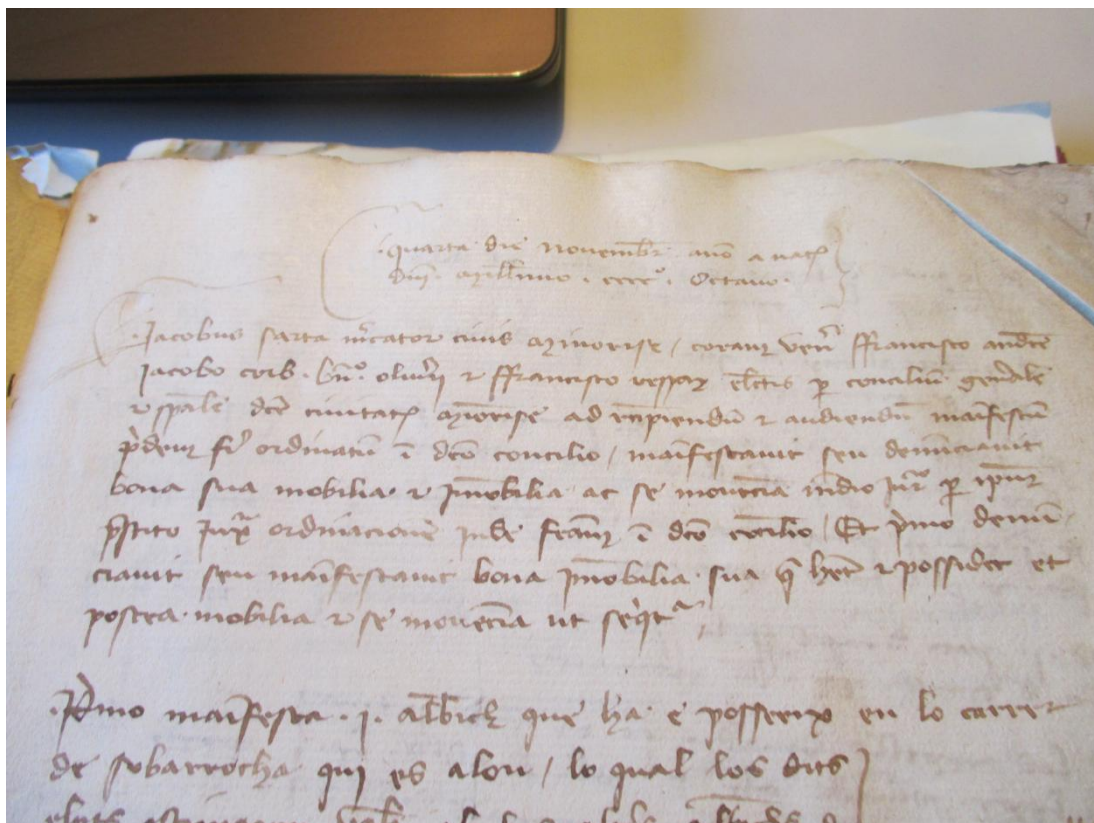
1.33. Els Elois de Berga. Font: http://www.berguedaturisme.com/bergueda_fitxa?IDcat=2&IDber=75

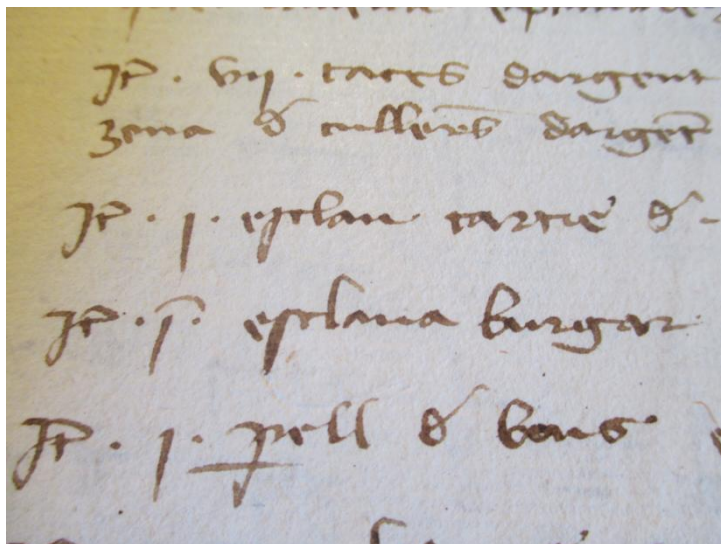
1.34. Festa de la Corrida de Puig-Reig. Font: https://www.festacatalunya.cat/articles-mostra-2139-cat-la_corrida_de_puig_reig.htm

1.35. Festa dels Traginers de Balsareny. Font: http://imagenes-cdn.regio7.cat/multimedia/fotos/2017/02/15/83072/desfilada-diumenge-festa-dels-traginers-58_g.jpg

1.36. Primer foli del manifest de Jaume Sarta. Font: Adrià Mas Craviotto.

1.37. Foli on apareixen els esclaus, un de tàrtar i una de búlgara al manifest de Jaume Sarta. Font: Adrià Mas Craviotto.

1.38. Retaule de Sant Miquel i Sant Nicolau (1406), de Jaume Cabrera. Font: YARZA, JOAQUÍN, (1993). *Retaules gòtics de la Seu de Manresa*. Manresa: Angle Editorial. Fundació Caixa Manresa (Col·lecció: Patrimoni Artístic de la Catalunya Central, nº 1). p. 47.

1.39. Escena de mercaders mesurant blat en presència de l'emperador de Constantinoble. Font: GASOL, JOSEP M^a, (1984). *Manresa, panorama d'una ciutat*. Manresa: Llibreria Sobrerroca. s.a. p. 93.

1.40. Carrer de la Sabateria. Font: Adrià Mas Craviotto.

1.41. Retaule del Sant Esperit de Pere Serra (1394). Font: YARZA, JOAQUÍN, (1993). *Retaules gòtics de la Seu de Manresa*. Manresa: Angle Editorial. Fundació Caixa Manresa (Col·lecció: Patrimoni Artístic de la Catalunya Central, nº 1). p. 13.

1.42. Retaule de Sant Marc, d'Arnau Bassa (1346). Font: YARZA, JOAQUÍN, (1993). *Retaules gòtics de la Seu de Manresa*. Manresa: Angle Editorial. Fundació Caixa Manresa (Col·lecció: Patrimoni Artístic de la Catalunya Central, nº 1). p. 75.

1.43. Marques de picapedrer en forma de sabates. Font: Adrià Mas Craviotto.

1.44. Marca de picapedrer en forma de fletxa. Font: Adrià Mas Craviotto.

1.45. Imatge de Ruben Salomó, jueu manresà del segle XIV. Font: GASOL, JOSEP M^a, (1984).
Manresa, panorama d'una ciutat. Manresa: Llibreria Sobrerroca. s.a. p. 34.

1.46. Sepulcre d'alabastre del canonge Mulet, a l'interior de la Seu. Font: Adrià Mas Craviotto.

1.47. L'anomenada “volta d'en Botí”, en aquest lloc hi visqué el botiguer Pere Sala, segurament en algun d'aquests tres pisos. L'edifici encara té trets arquitectònics medievals. Font: Adrià Mas Craviotto.

1.48. Escena de l'anunciació del Retaule del Sant Esperit, on s'aprecien els detalls dels llits medievals. Font: YARZA, JOAQUÍN, (1993). *Retaules gòtics de la Seu de Manresa*. Manresa: Angle Editorial. Fundació Caixa Manresa (Col·lecció: Patrimoni Artístic de la Catalunya Central, nº 1). p. 27.

1.49. Escena de l'epifania on tornem a veure una escena que permet veure l'aspecte dels llits medievals. Font: YARZA, JOAQUÍN, (1993). *Retaules gòtics de la Seu de Manresa*. Manresa: Angle Editorial. Fundació Caixa Manresa (Col·lecció: Patrimoni Artístic de la Catalunya Central, nº 1). p. 29.

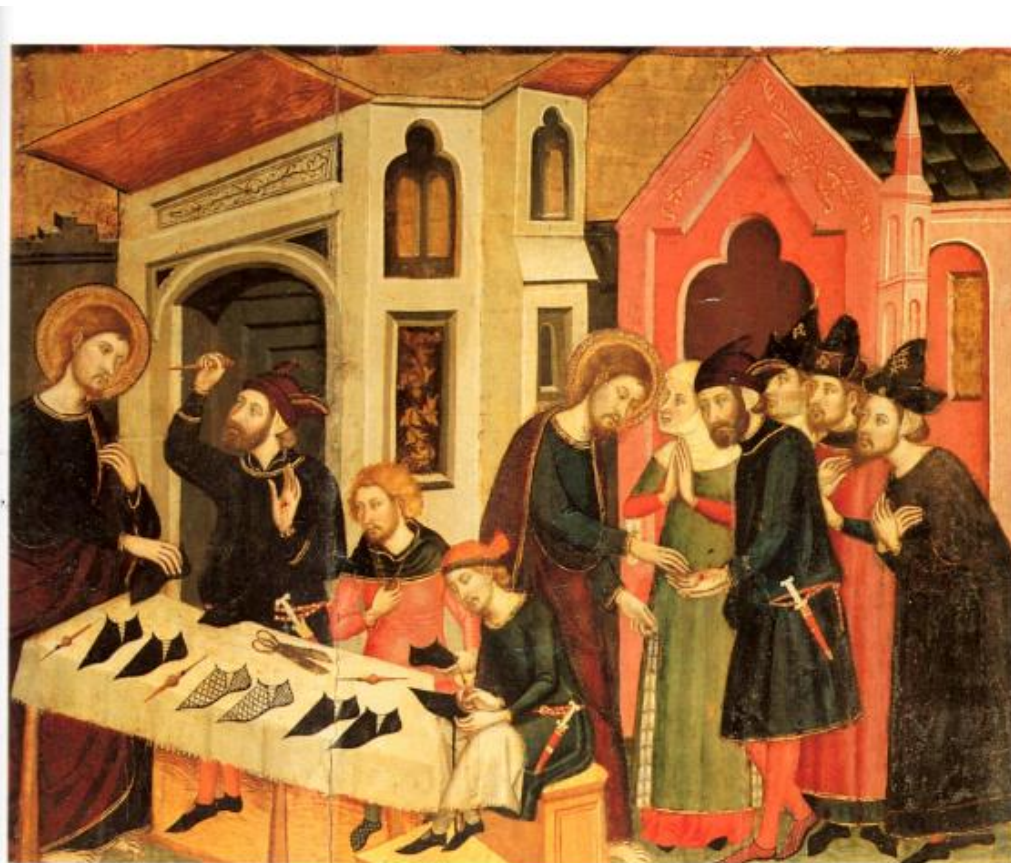
1.50. Escena de la verema on es pot veure el procés de recol·lecció del raïm i la premsa manual en un follador. Font: [http://1.bp.blogspot.com/-](http://1.bp.blogspot.com/-PnQ2yaXYLQc/VF1GitwEYfI/AAAAAAAAAi3k/8XCrr0iLEH4/s1600/edad%2Bmedia%2By%2Bel%2Bvino.png)

[PnQ2yaXYLQc/VF1GitwEYfI/AAAAAAAAAi3k/8XCrr0iLEH4/s1600/edad%2Bmedia%2By%2Bel%2Bvino.png](http://1.bp.blogspot.com/-PnQ2yaXYLQc/VF1GitwEYfI/AAAAAAAAAi3k/8XCrr0iLEH4/s1600/edad%2Bmedia%2By%2Bel%2Bvino.png)

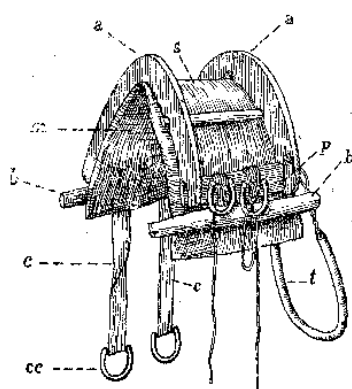

1.51. Imatge on es pot veure una premsa d'un molí d'oli. Font: [http://multimedia.catalunya.com/mds/multimedia/10572/F1/Prensa-Parc-Tematic-Oli-Miguel-](http://multimedia.catalunya.com/mds/multimedia/10572/F1/Prensa-Parc-Tematic-Oli-Miguel-Raurich.jpg)

[Raurich.jpg](http://multimedia.catalunya.com/mds/multimedia/10572/F1/Prensa-Parc-Tematic-Oli-Miguel-Raurich.jpg)

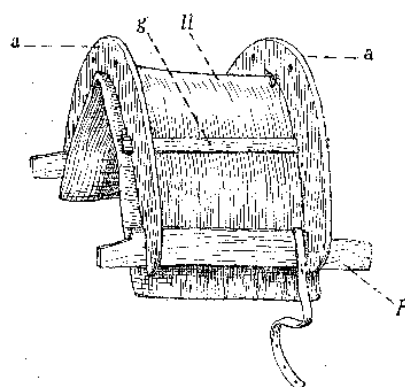

1.52. Escena de l'obrador del sabater Anià, al Retaule de Sant Marc (1346). Font: YARZA, JOAQUÍN, (1993). *Retaules gòtics de la Seu de Manresa*. Manresa: Angle Editorial. Fundació Caixa Manresa (Col·lecció: Patrimoni Artístic de la Catalunya Central, nº 1). p. 81.

BAST mallorquí

a, ansó (arçó); -b, barra; -c, cingla; -cc, capcingla; -m, mullat, marfegons; -p, posteta; -s, siti; -t, tafarra o coera.

BAST menorquí

a, corba; -ll, llit; -g, glaverna; -p, posteta

1.53. Imatge d'un bast i les seves parts. Font:

<http://dcvb.iecat.net/PopUpImage.asp?img=Imagefiles/b2fp351.gif>

La menestralia manresana medieval

Una radiografia social a la Manresa dels
segles XIV i XV

Apèndix documental

Índex

Apèndix I: Testaments	171
1. Francesc Mulet, fuster (9 agost de 1422)	171
Apèndix II: Manifests	174
1. Jaume Sarta, mercader (4 novembre de 1408)	174
2. Jaume Socarrats, mercader (10 novembre de 1408)	176
3. Bernat Amergós, no indica ofici (20 novembre de 1408)	178
4. Ramón sa Sala, botiguer (23 novembre de 1408)	180
5. Constança, esposa de Bartomeu de Vilanova, manyà (19 desembre de 1408)	182
6. Guillem Gomar, sastre (29 gener de 1409)	183
7. Jaume Canet, cuireter (29 gener de 1409)	185
8. Pere Casadevall, assalariat (24 novembre de 1408)	187
9. Margarida, esposa de P. Tort, assalariat (23 novembre de 1408)	188
10. Francesc Puig, apotecari (30 gener de 1409)	189
11. Francesc Ubac, tintorer (14 febrer de 1409)	191
12. Bernat de Trull, assaonador (13 febrer de 1409)	192
13. Jaume, draper (12 febrer de 1409)	193
14. Margarida, esposa de Joan Oliver, baster (20 desembre de 1408)	194
15. Joan de Vilacasa, espaser (12 febrer de 1409)	195
16. Ferran de Comalba, barber (15 febrer de 1409)	196
Apèndix III: Encants	197
1. Bartomeu de Vilanova, manyà (13 juliol de 1402)	197
2. Francesc Serrat, espaser (1 maig de 1411)	206
3. Tomàs d'Esglésies, sabater (1 juliol de 1389)	215

Apèndix IIII: Inventaris	217
1. Bernat Soliua, mercader (16 setembre de 1406)	217
2. Pere Coromina i Francesca, pagesos (6 març de 1397)	230
3. Bernat sa Devesa i Ròmia, pagesos (28 febrer de 1416)	243
4. Jaume Pla, forner (3 agost de 1406)	248
5. Pere Codina, sastre (13 novembre de 1408)	257
6. Bernat Pericàs, carnisser (7 gener de 1417)	262
7. Guillem Dalmau, sabater (11 gener de 1408)	269
8. Joan Oliver, baster (17 novembre de 1407)	276
9. Bernat Carboneres, sabater (13 octubre de 1410)	300
10. Guillem, teixidor (1 novembre de 1406)	314
11. Arnau Casadevall, no indica ofici (7 febrer de 1413)	323
12. Bartomeu Ramón, argenter (11 agost de 1410)	328
13. Joan Jorba, assaonador (12 agost de 1410)	333
14. Antoni, sabater (14 juliol de 1410)	337
15. Bernat Reixacs, sabater (12 març de 1407)	345
16. Joan de Saragossa (7 octubre de 1415)	351
17. Llorenç de Pujol, sabater (22 juny de 1411)	361
18. Romeu Grau, no infica ofici (21 octubre de 1416)	365
19. Arnau de Torroella, sabater (21 juliol de 1410)	374
20. Berenguer de Caldoliver, assalariat (23 gener de 1412)	381
21. Guillem de Solerporta, assalariat (28 febrer de 1412)	384
22. Berenguer Oliver, baster (12 juliol de 1406)	389
23. Perico Vila, fuster (4 agost de 1410)	399
24. Pere sa Plana, blanquer (1 de febrer de 1404)	403

Normes i criteris que s'han seguit per a les transcripcions

En aquest volum és on hi figura l'apèndix documental que complementa el present treball. És un apèndix extens que s'ha estructurat segons les tipologies documentals següents: Testaments, Manifests, Encants i Inventaris. En cadascuna d'aquestes tipologies s'han mencionat també els documents que s'han treballat, buidat i transcrit.

En primer lloc, s'han fet les transcripcions sempre respectant el document, les grafies, les majúscules i minúscules.

En segon lloc, s'han desenvolupat les abreviatures que figuraven en tots els documents treballats.

En tercer lloc, s'han separat les paraules que apareixien juntes segons l'ús actual que se'ls hi dona, com per exemple: *dela*, *deles* o *enla*.

En quart lloc, tots els errors de grafia, els motius que impediien una bona lectura del text (humitat, esquinçat o corcat) així com aquelles paraules que apareixen superposades a les interlínies s'han assenyalat amb notes a peu de pàgina indicant, en el cas de paraules tixades quines éren i per quines altres es van substituir, o en el cas que en algun apartat d'algun document resultés difícil o impossible la seva lectura per diversos motius com la pròpia grafia, l'estil o l'estat de conservació del foli en qüestió. També s'han assenyalat els casos que algunes paraules apareixien de forma seguida més d'una vegada (ex: *Ítem*, *Ítem*) o quan en algun lloc que hi havia d'anar una paraula o quantitat hi havia per exemple un espai en blanc. Totes aquestes qüestions s'han indicat al peu de pàgina amb les notes corresponents.

En cinquè lloc, s'han assenyalat també amb notes a peu de pàgina, en els casos que era possible la quantitat que figuraven als marges dels folis a l'inici del text, ja que aquestes quantitats assenyalaven el preu de fer i redactar el dit document.

En sisè lloc, les signatures del testament així com d'inventaris, testaments i encants s'han transcrit de la següent forma: Sig + num. També s'han transcrit el símbol de les creus de les moltes fórmules de la *invocatio* de la següent manera: *cum hoc sacratissimo signo* + *crucis*.

En setè lloc, en el cas dels manifests s'han respectat també els símbols que utilitzaven al document en el moment de les talles, que és el següent: }.

En vuitè lloc, s'han apostrofat aquelles paraules que en l'actualitat es faria, en comptes d'indicar-ho amb un punt volat o totes seguides com per exemple: *d'en* en comptes de *den*.

En novè lloc, s'han inclòs els accents que usem en l'actualitat en aquelles paraules que anirien accentuades.

En desè lloc, respecte els topònims dels llocs i els noms de les persones s'han accentuat els que en l'actualitat s'accenuarien, tot i que alguns s'han escrit tal com apareixien als documents: *Ffrancesch*.

En onzè lloc, s'han anat confeccionant les transcripcions segons una lògica descendent de dalt a baix en el cas dels encants i els inventaris, ja que en els documents originals apareixien les llistes d'ítems de forma seguida, això s'ha fet per una millor comoditat tant visual com per la que fa referència a la pròpia comprensió lectora del document.

En dotzè lloc s'han abreviat les quantitats monetàries de lliures (lls.), sous (ss.) i diners (ds.) i les xifres s'han transcrit en nombres romans, tal com apareixen als documents.

I per finalitzar cal advertir que en cap cas s'ha indicat el color de la tinta del notari o escrivà, així com tampoc les notes marginals (excepte el preu dels documents) que hi figuraven als marges.

Apèndix I: Testaments

Francesc Mulet, fuster (doc.1)

9, agost, 1422.

Testament de Francesc Mulet, fuster i pare del canonge Francesc Mulet, en el qual intitula com a hereu universal a Joan Mulet, fill seu, i si aquest morís sense descendència, l'herència passaria als altres fills i parents que tinguessin descendència. Dóna nombroses quantitats en forma de renda i aliment a esglésies i convents, a pobres, al hospital i a almoines com la de Sant Nicolau. Els seus marmessors són P. de Rocafort, prior de Manresa, G. de Talamanca, Francesc Mulet, canonge, i Maria, la muller del difunt.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 695. Liber Testamentorum XIII (1414-1423). 300ffsn + 3 papers. (ffsn. 1a-4r).

En nom de Déu e de madona Santa Maria amén, Jo Francesch Mulet, fuster de Manresa, volent morir com a cristià. no sans en mon cors mas en mon seny e memòria íntegre, faç e ordon mon testament en la forma que·s segueix.

Primerament, jaquesch lo meu cors a madona²⁰⁷ Santa Maria de la Seu en lo bas hon mon fill plaurà.

Ítem²⁰⁸, jaquesch mos mermessors lo honre en P. de Rochafort, prior de la Seu de Manresa, e en G. Talamancha, e en Ffrancesch Mulet, canonge e fill meu, e na Maria, muller, donant aquells e a dos d'ells plen poder en executar la mia voluntat.

Ítem, vull e man que tots mos torts, e injuries, e dans que jo hagués donat a mon perisme sien reprimits ans de totes coses, sens pler ne figura de judici ans sien cerguts per lur sacrament.

Ítem, me prenc per la mia²⁰⁹ ànima X lls. de les quals sien pagades les mies funeralies e lexes ecclesiastiques, misses e camp d'any, tot a conexença de mos mermessors. Jaquesch a la obra de madona Santa Maria V solidus, a preycadors per misses V solidus, al Carme V solidus per a misses, a les sors de Santa Clara V solidus per a misses, a Valldaure V solidus per a misses, a totes les altres esgleyes de la parròquia I solidu, al espital V solidus.

Ítem, me jaquesch les misses de Sent Amador les quals sien cantades per mon fill o per aquell qui los mermessors volran, e en aquella esgleya, e tot lo restant de les X lls. sie donat a misses per ànima mia e pobres a conexença de mos mermessors, e Sent Nicholau III solidus.

Ítem, jaquesch X lls. als canonges de Manresa, de les quals sie comprat X solidus de renda per un aniversari que canten per ànima mia, de mon pare e de ma mare, e de mes mullers e mos fills, e que sie de canonges e per aquells a qui jo sie tengut en for de cristià.

Ítem, jaquesch a·n Ffrancesch Mulet, canonge de Manresa fill meu, los libres que jo li he comprats de mos diners, ço és un decret, unes decretals, un sisè, unes clementines tostemps de sa vida, après sa vida que sien venuts e que sie comprada renda la qual servescha la meytat al

²⁰⁷ Al marge esquerre: VI ds.

²⁰⁸ Al marge esquerre: IIII ss. VI ds.

²⁰⁹ Mia. Afegit a la interlínia.

espital, o a pobres vergonyants, l'altra meitat sie donada als canonges de Manresa per altre aniversari per ànima de aquells a qui jo sie tengut en for de crestià ne en altre manera.

Ítem, jaquesch a·n Berenguer Mulet, fill meu, XX solidus per tota part e legítima a ell pertanyent e I gramaya, o sach negre per que se asseyal de la mia mort.

Ítem, ²¹⁰ aximateix, jaquesch al canonge altre gramaya negre e una cota que se asseyal de la mia mort.

Ítem, jaquesch al canonge XXV florins, e que digues misses per la mia ànima e face ço que jo li he dit en fet de confessió, e si lo dit fill no podie cantar misses per la mia ànima sie donat per los mermessors tot a pobres a conexença lur.

Ítem, que si per ventura jo era tengut a nenguna persona que li sie feta esmena a conexença de mon confessor, ço és en Romeu Caselles, e mon fill en Ffrancesch Mulet.

Ítem, sien donades III quarteres de forment a pobres a conexença de mon confessor axi com damunt és dit.

Ítem, jaquesch a·n Francoll Francí, net meu, V solidus.

Ítem, jaquesch a·n Johan Mulet, fill meu, una gramaya negre o cota per que se asseyal de la mia mort.

Jaquesch a na Maria, muller mia, tot son dot e spoli segons se conte en les cartes nupcials.

Ítem, vull e man que la dita Maria, muller mia, tingue mos béns tostemps de sa vida stant casta e sens marit, e sia dona poderosa usufructuària, e no sie destreta de retre compte, james no hisque de mos béns tro fins après sa mort, leix li encara totes joyges que sien sues, e lo vestit que ella volra per si mateixa, tots los altres béns meus que jo havie e hon que sien vull sien d'en Johan Mulet, fill meu, e aquell a mi ²¹¹ insimesch hereu universal, emperò no puixa haver los dits béns meus fins la dita muller mia usufructuària sie morta, e sie finit lo dit ús de fruit.

Et si lo dit Johan, fill meu, morie sens infants de legítim matrimoni precerats, vull sie d'en Berenguer Mulet, fill meu, sots semblants vincles e condicions. E si lo dit Berenguer Mulet, fill meu, moria sens infants de matrimoni leyal precarats, vull en aquest cas tots los béns meus sien presos per lo dit prior de Manresa, qui·s qui sie, e per un canonge elet per lo convent, e sien venuts e comprada renda, la qual renda sia donada tots anys per amor de Déu a pobres per lo dit prior, e canonge, per ànima de aquells a qui jo sie tengut, e per ànima mia, e segons ordinació d'en Berenguer ça Coma, e per sos treballs ne havie tostemps V solidus entre abduys, e si lo dit prior e canonge aço no volien fer, los IIII de sent Nicolau aço facen, e jaquesch en aquest cas la renda a la almoyna de sent Nicolau, segons forma de aquella d'en Berenguer ça Coma.

Et aço sie mon testament, e si no valie per via de testament vull valega per via de codicil o altra darrera volentat que mils valgues, o pogués tenir. Hoc est aute ultima voluntas mia quam laudo concedo et firmo, et volo valere ut testum que si non valet vel valevit iuro testimon saltem volo quod valeat et valere possit ac eam valere volo iuro codicilliore vel alterius cuiuslibet ultime voluntatis.

²¹⁰ Segueix jaquesch, *tatxat*.

²¹¹ A mi. *Afegit a la interlínia*

Actum est hoc Minorise nona die augusti anno anate domini Millesimo Quadragentesimo vicesimo secundo. Sig + num Ffrancisci Mulet, testatoris predicti, qui hoc meum testum laudo concedo et firmo.

Testes huius rei testis sunt vocati et rogati, venerabilis et discretus Romeus de Casellis, presbiter ebdomedarius ecclesie beate Marie, Berengarius Calabuig, textot panore lane, Bernardus Rocha, traginerius, Matheus Rocha eius filius, omnes cives Minorise et ego, Petrus Artus, note infrascriptus.

Apèndix II: Manifests

Jaume Sarta, mercader (doc.1)

1408, novembre, 4. Manresa.

Manifest de Jaume Sartra, mercader.

Referència documental: Arxiu Històric de la ciutat de Manresa (AHCM). AHCM/AM – I. 165. Liber manifesti (1408-1411). 191 ffn + 4 fulls sn. (ff. 1r-2r).

Quarta die novembri anno anate domini Millesimo CCCC octavo.

Jacobus Sarta, mercator civis Minorise, coram venerabili Francisco Andreu, Jacobo Corb, Berengario Oliveri, et Francisco Urson, electis per concilium generale et speciale dicte civitate Minorise ad recipiendum et audiendum manifestum pridem fire ordinatum in dicto concilio, manifestavit seu denunciavit bona sua mobilia et imobilia ac se movencia in in dicto iuro per ipsam prestito iuram ordinationem in de fraudi in dicto concilio. Et primo denunciavit seu manifestavit bona imobilia sua que heret et possidet et postrea mobilia et se movencia ut sequita.

Primo, manifesta I alberch, que ha e posseeix en lo carrer de Sobrerroca, qui és alou, lo qual los dits elets estimaren valer ab los altres alberchs o cases qui si tenen_____CCCC lls.

Ítem, una vinya, a la Prada, qui pot tenir IIII jornals, les II parts són en feu, e fan de cens XV ss., e la tercera part²¹² o que com més és alou, estimaren la los dits elets_____CXXV lls.

Ítem, I altre vinya, a la Conomina, qui és alou, té I jornal, estimaren la_____XXXXV lls.

Ítem, altre vinya, a Viladordis, qui fa V ss. de cens, té quascun més de I jornal, estimaren la_____X lls.

Ítem, I camp, a Puigdarra, qui té I jornal e mig, fa de cens XVI ss. VI ds., estimaren lo__LX lls.

Ítem, I feixa, a Puigdarra, qui té mig jornal, fa X ss. de cens, estimaren la_____XV lls.

Ítem, I vinya herma, a Terroç, qui fa VIII ss. IIII ds. de cens, té X jornal o entorn, estimaren la_____X lls.

Ítem, lo mas de Besora, qui és alou ab d'altres masos e²¹³ possessions qui-s ha, estimaren lo_____CXXV lls.

Ítem, I ort, al cap de-l Plà, qui fa de cens XII ss., estimaren lo_____X lls.

Ítem, I altre ort, al carrer Socarrats, fa de cens VI ss. I dr., ab allò d'en Sellent, estimaren lo_____XVI lls. X ss.

Ítem, I era, sobre Puigdarra vers los predicadors, fa V ss. de cens, estimaren_____IIII lls.

Ítem, I pati de cases, sobre lo portal dels predicadors, fa de cens XX ds., estimaren__II lls. II ss.

²¹² Segueix és alou, tatxat.

²¹³ Masos e. Afegit a la interlínia.

Ítem, los vexells vimaders, ço és primer, I tina de LXXX somades, altre de XL, e altre de LX, II folladors, la I de VIII somades, l'altre de X estimaren ho tot _____ XXXX lls.

Ítem, I tona, de L sesters, estimaren la _____ VIII lls.

Ítem, altre, de XL sesters, estimaren la _____ VII lls.

Ítem, altre, de XV sesters, estimaren la _____ III lls. VIII ss.

Ítem, altre, de XXXIII sesters, estimaren la _____ VI lls. XII ss.

Ítem, altre, de altres XXXIII sesters, estimaren _____ VI lls. XII ss.

Ítem, III tones, cascuna de XXV sesters, estim _____ XIII lls. III ss.

Ítem, I bóta meresa, de VI sesters, estimaren la _____ I lls.

Ítem, altre tona de XXV sesters estimaren _____ III lls. VIII ss.

Ítem, altre, de XV sesters, estimaren la _____ III lls.

Ítem, altre, de XII sesters, estimaren la _____ III lls. VI ss.

Ítem, altre, de X sesters, estimaren la _____ III lls. VI ss.

Ítem,²¹⁴ VI carretells, de I sester e mig, estimaren los _____ III lls. VI ss.

Ítem, I pica de tenir oli, que pot tenir LXXX quarters, estimaren _____ III lls.

Ítem, ha qualsque X quarters d'oli, estimaren los _____ III lls.

Ítem, vin vell, qualsque XX sesters, e vi²¹⁵ novell most, los quals que C sesters, estimaren lo _____ XXXX lls.

Ítem, V quarteres de forment, e qualsque XX quarteres d'avena, estimaren ho tot _____ VIII lls.

Ítem, VII taces d'argent marchales, e I dotzena de culleres d'argent, estimaren ho _____ XXXVIII lls. VI ss.

Ítem, I esclau tartre, de XXXV anys, estimaren lo _____ XXXXVIII lls.

Ítem, I esclava burgar, estimaren la _____ XXXX lls.

Ítem, I parell de bous, estimaren los _____ XV lls.

Ítem, I mullet, e I asa, estimaren ho tot _____ XVIII lls.

Ítem, diners de son cabal _____ CCLXXV lls.

Ítem, censal en feu XXXVI ss., estimaren lo _____ XXX lls.

Ítem, vestits, aparells de cambra e de cuina, e altres robes de casa, estimaren ho tot _____ CL lls.

²¹⁴ Segueix X, tatxat.

²¹⁵ Vi. Afegit a la interlínia.

Jaume Socarrats, mercader (doc.2)

1408, novembre, 10. Manresa.

Manifest de Jaume Socarrats, mercader.

Referència documental: Arxiu Històric de la ciutat de Manresa (AHCM). AHCM/AM – I. 165. Liber manifesti (1408-1411). 191 ffn + 4 fulls sn. (ff. 3r-4a).

Jacobus Socarrats, mercator civis Minorise, coram dictis vener electis manifestavit seu denunciavit omnia bona sua medio iuro ut sequitur.

Primerament, manifesta I alberch, que ha al carrer d'Urgell, ab I ort e peyça qui són detrás lo dit alberch, qui entre tot fan VIII ss. VI ds. de cens, e hay I picha de pedra, qui té LXXX quarters estimaren ho tot los dits elets present lo dit Jacme _____ CXXX lls.

Ítem, ha I sort de terra,²¹⁶ per la era d'en Prats, fa de cens II ss. VIII ds., estimaren la _____ X lls.

Ítem, I camp, qui té I jornal e mig, sots los Clapes, fa de cens XIII ss. VI ds. estimaren lo _____ LXV lls.

Ítem, I sort, sots lo camp de Gostemps, fa de cens XX ds., estimaren la _____ VII lls.

Ítem, a la prada, I camp té I jornal, fa de cens V ss., estimaren lo _____ XXX lls.

Ítem, I vinya, al Guix, fa III ss. VI ds. de cens, estimaren la _____ XXX lls.

Ítem, I troç de terra a puig en Guirló, té III jornals, fa de cens V ss. VIII ds., e I gallina, estimaren lo _____ X lls.

Ítem, I vinya, al coll les Oliveres, té més de I jornal, fa de cens I gallina, estimaren la _____ XXXX lls.

Ítem, I vinya al coll de l'Omar, fa XXI ss. de cens, estimaren la _____ LXX lls.

Ítem, altre vinya, a Viladordis, fa de cens III ss., estimaren la _____ XXV lls.

Ítem, I troç de terra herm, per lo mas de Lobet, fa de cens III ss. III ds. estimaren lo _____ X lls.

Ítem, I ort, sobre lo Carme, fa de cens XI ss. VI ds., estimaren lo _____ XXV lls.

Ítem, I altre ort, a Puigdarra, fa de cens III ss. VIII ds., estimaren lo _____ XV lls.

Ítem, tota la vexella de son celler, estimaren _____ XXXX lls. X ss.

Ítem, LXX sesters de vi _____ XXIII lls. VI ss. V ds.

Ítem, III sesters de vi grech, e III de blanch _____ III lls. ²¹⁷V ss.

²¹⁶ Segueix la, tatxat.

²¹⁷ Segueix X, tatxat.

Ítem, argent_____XV lls.

Ítem, froment, e civada e oli²¹⁸ estimaren_____VI²¹⁹ lls. III ss.

Ítem, I pica de tenir XLI quarters_____II lls.

Ítem, vestit, bàscules de casa, e bens mobles, estimaren_____C lls.

Ítem, reeb de cens menut en alou III ss. II ds., estimaren lo_____VII lls.

Ítem, reeb de censal mort, sobre la torre de Fluvià, e sobre alguns singulars de Cubells, XIII lls. I s., VIII a raó de XII per myl costa_____CLXXV lls.

Ítem, diners_____XXXII lls.

Ítem, reeb L ss. de censal mort, per lexa que n·Arnau des Mas ne ha feta a son fill_____L lls.

²¹⁸ *Segueix, e I picha de XLI quarters, tatxat.*

²¹⁹ *Segueix II, tatxat.*

Bernat Amergós, no indica ofici (doc.3)

1408, novembre, 20. Manresa.

Manifest de Bernat Amergós, no esmenta l'ofici però se sap que fou mercader, i molt probablement s'unís en societat amb altres mercaders, com per exemple Jaume Sartra o Bernat Valls.

Referència documental: Arxiu Històric de la ciutat de Manresa (AHCM). AHCM/AM – I. 165. Liber manifesti (1408-1411). 191 ffn + 4 fulls sn. (ff. 11a-12a).

XX die novembri

Venerabili Bernardus Amergosi, civis Minorise, coram venerbilis electus manifestavit omnia bona sua indeo iuro ut sequitur.

Primerament, I alberch sobre la plaça, qui és alou exceptat, I terrat, qui fa XII drs. de cens, estimaren lo present ell _____ CCLXXV lls.

Ítem, la vexella, qui és en lo dit alberch, estimaren la _____ CX lls.

Ítem, III piques de pedra de tenir oli _____ XI lls.

Ítem, C quarteres d'oli _____ XXXX lls.

Ítem, C sesters de vi most _____ XXXIII lls. VI ss.

Ítem, vestit, e tot altre moble de casa, estimaren lo _____ CXX lls.

Ítem, tot blat entre froment, ordi, e avena _____ XXXXVI lls.

Ítem, argent, e diners _____ CX lls.

Ítem, I troç de terra, al mas del Grau, qui es alou, qui fou de·n Rossella, estimarenlo _____ XXII lls.

Ítem, altre²²⁰ troç, a lo mas del Grau, que ha en alou, estimaren ab allò de·n Bassa _____ C lls.

Ítem, I troç de terra, qui són d'en Boxo, aquí mateix, fa de cens miya lliura de cera, estimaren lo _____ XXX lls.

Ítem, I altre troç, qui fou d'en Amell, aquí mateix, fa de cens XVI drs, estimaren _____ XXX lls.

Ítem, I altre troç de terra, aquí mateix, alou, qui fou de·n Botí _____ LXXX lls.

Ítem, I altre troç al Soler de Bages, fa de cens IIII ss. estimaren lo _____ X lls.

Ítem, I altre troç de terra, alou, del mas del Pla, estimaren lo _____ XXX lls.

Ítem, I altre tros, a Comaclosa, qui fa X ss. de cens estimaren lo _____ CL lls.

Ítem, I camp, a les Tortonyes, fa de XIII ss. de cens, estimaren lo _____ LXXX lls.

Ítem, I era, a Puigderrà, fa II ss. III ds. de cens, estimaren la _____ X lls.

²²⁰ Segueix aq, tatxat.

Ítem, I peyçe, sobre lo Carme, fa V ss. de cens, estimaren lo _____X lls.

Ítem, I ort, a Puigderrà, fa X ss. de cens, estimaren lo _____XXX lls.

Ítem, I camp, a les Clapes, alou, estimaren lo _____LXXX lls.

Ítem, I troç de terra, al Coll de les Oliveres, és alou, estimaren lo _____XX lls.

Ítem, la tercera part de ço que ha a²²¹ Vallhonestà, estimaren _____CCC lls.

Ítem, ha²²² II masts, a Castellfollit, en la I no esta nengu, són en alou, estimaren los _____LXX lls.

Ítem, ha II masts, a Castellet de Cornet, en alou, estimaren los _____C lls.

Ítem, I esclau, e I esclava, estimaren los _____C lls.

Ítem, III muls que ha, estimaren _____L lls.

Ítem, ha sobre la ciutat XLI lls. V ss. de censal mort, a raó de XX ss., és lo preu _____DCCCXXV lls.

Ítem, ha e reeb censal mort sobre divers singulars XXIII lls. ²²³III ss. qui a raó de X són los preus _____²²⁴CCXXXII lls²²⁵.

Ítem, ha e reeb sobre en Grevalosa VI lls. VII ss. de censal mort, qui a raó de XIII, és lo preu _____CXXVII lls. XV ss.

Ítem, ha cens menut en feu, VX lls., estimaren lo _____CLXXXX lls.

Fa per aniversaris, XXXI lls., a la caritat XX ss per XX lls.

Ítem, li fan los hereus de·n Asbert ces Valls XI lls., de censal mort, a raó de XIII, es lo preu, e fou aço enadit a·n a XXVIII de janer de any MCCCCX.

²²¹ Ço que ha a. Afegit a la interlínia.

²²² Ha. Afegit a la interlínia.

²²³ Segueix V, tatxat.

²²⁴ Segueix CCLIII, tatxat.

²²⁵ CCXXXII lls. Afegit a la interlínia

Ramón sa Sala, botiguer (doc.4)

1408, novembre, 23. Manresa.

Manifest de Ramón sa Sala, botiguer.

Referència documental: Arxiu Històric de la ciutat de Manresa (AHCM). AHCM/AM – I. 165. Liber manifesti (1408-1411). 191 ffn + 4 fulls sn. (ff. 20a-20r).

Raimundus ça Sala, tenderius Minorise, coram dictis electis manifestavit omnia bona medio iuro ut sequita.

Primerament, I alberch, apellat la Volta de-n Botí, fa de cens XX ss., estimaren lo_____LXX lls.

Ítem, I altre alberch, sobre el damundit, fa de cens XL ss. _____C lls.

Ítem, I altre alberguet, sobre del dessusdit, fa de cens I ss., estimaren lo_____X lls.

Ítem, I peyça, al carrer del Bruc, fa III ds. de cens, estimaren la_____VIII lls.

Ítem, I troç de terra camp, a Puigdarrà, té II jornals, fa de cens XXVII ss. VI ds., estimaren lo_____LIII lls.

Ítem, I altre tros, als Cigalons, fa V ss. de cens, ab I hort apres, estimaren ho_____XV lls.

Ítem, I era, sobre los preycadors, fa de cens II ss. III ds., estimaren la_____X lls.

Ítem, I tros, al puig de Sent Cugat, fa de cens VIII ss., estimaren lo_____XXII lls.

Ítem, I vinya e I troç de mayol, a coll Berenguer, fa de cens II ss. X ds., estimaren los_XXV lls.

Ítem, I ort, sobre lo pelech, fa de cens XVII ss. VI ds., estimaren lo_____III lls.

Ítem, I troç, a les Clapes, fa de cens VII ss., estimaren lo_____VII lls.

Ítem, I vinya, al pla de la serra, fa de cens II ss. IX ds., estimaren la_____V lls.

Ítem, vexella de son celler_____XXV lls.

Ítem, vi most_____XXII lls.

Ítem, froment, ordi, avena, e espelta_____XXV lls.

Ítem, sal, olles, canters, e altres mercaderies que té en los obradors_____L lls.

Ítem, I esclava, e II muls, e I ase, e I porch_____LXXXIII lls.

Ítem, I esclavet, fill de la dita esclava_____XI lls.

Ítem, vestit, bàscules, e altre moble de casa, estimaren_____LXXXX lls.

Ítem, deutes que li deuen_____XXI lls.

Ítem, deu XXXXII lls. XI ss.

Ítem, deu d'altre part, XI lls.

Ítem, deu per lo preu del delme de la venema de sant Iscle, XVIII lls.

Constança, esposa de Bartomeu de Vilanova, manyà (doc.5)

1408, desembre, 19. Manresa.

Manifest de Constança, esposa de Bartomeu de Vilanova, manyà.

Referència documental: Arxiu Històric de la ciutat de Manresa (AHCM). AHCM/AM – I. 165. Liber manifesti (1408-1411). 191 ffn + 4 fulls sn. (ff. 44a-44r).

Constancia, uxor Bartholomi de Villanova, quod mayanii, coram dictis electis manifestavit omnia bona sua medio iuro ut sequita

Primerament, I alberch, sobre la volta d'en Botí, fa de cens XX ss., estimaren lo__L lls. } XXV lls.

Ítem, I casa de celler, sobre la volta d'en Thalamancha, fa de cens IIII ds., estimaren la_____ V lls. } II lls. X ss.

Ítem, I troç de terra, a Truyols, fa de cens I s. _____X lls. } V lls.

Ítem, I sort de terra, aquí mateix, fa de cens I s. VI ds., estimaren la_____ V lls. } II lls. X ss.

Ítem, I ort, al cap del Pla, fa de cens mitja quartera de forment, estimaren lo_____XXVI lls. } XIII lls.

Ítem, I feixa de terra, sobre los predicadors, fa de cens IIII ss., estimaren la__V lls. } II lls. X ss.

Ítem, I ort, a Sent Marc, fa X ss. de cens X ss., estimaren lo_____ V lls. } II lls. X ss.

Ítem, I feixa de terra, a les Ubagues, fa I ss. VI ds., _____ V lls. } II lls. X ss.

Ítem, vexella, e vi, e blat _____XIII lls. XV ss. } VI lls. XVII ss. VI ds.

Ítem, I feixa. sobre la Serra, fa II ss., _____ II lls. X ss. } I lls. V ss.

Ítem, vestit, bascules, e altre roba de casa, ab lo parell de son ofici de teixir__XXX lls. } XV lls.

Ítem, reeb de censal sobre la ciutat CXVII ss., que a raó de XX val_____CXVII lls. } CXVII lls.

Ítem, reeb de censal sobre na Solera, hostalera, XXX ss., a raó de²²⁶ XIII __XXII lls. } XXII lls.

Ítem, argent, deutes²²⁷ e²²⁸ son cabal²²⁹ _____XXVIII lls²³⁰.

Ítem,²³¹ I esclava al preu de la qual } XXXVIII lls. X ss.²³² _____
_____²³³LV lls.²³⁴

²²⁶ Segueix XX ss. tatxat.

²²⁷ Deutes. Afegit a la interlínia.

²²⁸ Segueix I esclava, tatxat.

²²⁹ Segueix XXVI lls. X ss., tatxat.

²³⁰ XXVIII lls. Afegit a la interlínia.

²³¹ Segueix vest, tatxat.

Guillem Gomar, sastre (doc.6)

1409, gener, 29. Manresa.

Manifest de Guillem Gomar, sastre.

Referència documental: Arxiu Històric de la ciutat de Manresa (AHCM). AHCM/AM – I. 165. Liber manifesti (1408-1411). 191 ffn + 4 fulls sn. (ff. 55r-56r).

Guillemus Gomar, sartor Minorise, coram dictis electis manifestavit omnia bona sua medio iuro ut sequita.

Primerament, I alberch, sobre lo portal de Leyda, fa de cens II ss. VI ds., estimaren lo_____ XXXV lls. } XVII lls. X ss.

Ítem, I peyça, al coll de Cardener, fa de cens VIII ds., estimaren lo_____ II ll. XV ss. } I ll. VII ss. III ds.

Ítem, I casa, en la plaça, fa de cens VI ds., estimaren la_____ VIII lls. } III lls.

Ítem, I taula, en la dita plaça, fa de cens III ss., estimaren la_____ II lls. } I ll.

Ítem, I altre taula, aquí mateix, fa de cens V ss. VI ds., estimaren la_____ I ll. XIII ss. } XVI ss. VI ds.

Ítem,²³⁵ unes cases, e I hort, en les Cudines, fan de cens II ss. VI ds., estimaren__V ll. } II ll. X ss.

Ítem, I troç de terra, als Cigalons, fa de cens estimaren lo ab IIII ss., que fa de cens_____X lls. } V lls.

Ítem, I altre troç, a les Moragues, fa de cens II ss., estimaren lo_____XV lls. } VII lls. X ss.

Ítem, altre troç, aquí mateix, fa de cens III ss. VIII ds., estimaren lo__V lls. X ss. } II lls. XV ss.

Ítem, altre troç, a la Serra, fa III ss. de cens, estimaren lo_____VI lls. } III lls.

Ítem, altre troç, a puig Berenguer, fa de cens II ss., estimaren lo__I ll. XIII ss. } XVI ss. XV ds.

Ítem, altre troç, a torrent Isern, fa de cens IIII ss. VI ds., estimaren lo__VII lls. X ss. } III lls. XV ss.

Ítem, I altre troç, a puig Alberg, fa de cens III ss., estimaren lo_____VIII lls. } III lls. X ss.

Ítem, I altre troç, a la Traversa, fa de cens III ss., estimaren lo_____V lls. } II lls. X ss.

Ítem, altre troç, aquí mateix, fa de cens XVIII ds., estimaren lo_____I ll. II ss. } XI ss.

Ítem, altre troç, a les Clapes fa de cens III ss., estimaren lo_____XXV lls. } XII ll. X ss.

²³² Segueix LV lls. *tatxat*.

²³³ Segueix XXVII lls. X ss., *tatxat*.

²³⁴ LV lls. *Afegit a la interlínia*.

²³⁵ Segueix un troç de terra, *tatxat*.

Ítem, I ort, a Corcó, fa de cens IX ds., estimaren_____ I ll. X ss. } XV ss.

Ítem, I altre ort, als Solans, fa de cens I ss. II ds. estimaren lo_____ II lls. } I ll.

Ítem, la vexella del celler, e vi most_____ XVII lls. } VIII lls. X ss.

Ítem, vestit, e altre roba de casa, e I porquet_____ XV lls. } VII lls. X ss.

Deu entre diverses persones _____ LXVII lls. X ss.

Jaume Canet, cuireter (doc. 7)

1409, gener, 29. Manresa.

Manifest de Jaume Canet, cuireter.

Referència documental: Arxiu Històric de la ciutat de Manresa (AHCM). AHCM/AM – I. 165. Liber manifesti (1408-1411). 191 ffn + 4 fulls sn. (ff. 54r-55r).

XXVIII die janneri

Jacobus Caneti, coriaterius Minorise, coram dictis electis manifestavit omnia bona sua medio iuro ut sequitur.

Primerament, I alberch, al forn nou, fa V ss. de cens, estimaren lo _____LXXX lls. } XXXX lls.

Ítem, I obrador, a la cuyrateria, qui fa V ss. de cens, estimaren lo _____XXXV lls. } XVII lls. X ss.

Ítem, I altre obrador petit, fa de cens VIII ds., estimaren lo _____VI lls. } III lls.

Ítem, I troç de terra camp, jornal, al cap del carrer de Viladordis, e fa X ss. de cens, estimaren lo _____XXX lls. } XV lls.

Ítem, I troç de terra vinya, a la Cuya, és mig jornal, e fa VIII ss. de cens, estimaren lo _____XV lls. } VII lls. X ss.

Ítem, I altre troç de terra vinya, a Truyols, e és mig jornal, fa de cens III ss., estimaren lo _____III lls. } II lls.

Ítem, mig jornal de vinya, a Queralt, fa de cens VI ss., estimaren lo _____XII lls. } VI lls.

Ítem, mig jornal de vinya, a Sant Cristòfor, fa de cens II ss. VI ds., estimaren lo _____V lls. } II lls. X ss.

Ítem, mig jornal camp, al Aranyó, fa de cens III ss., estimaren lo _____XII lls. } VI lls.

Ítem, I troç de terra camp, mig jornal, a la Irla, fa de cens VI ss. VIII ds., estimaren lo _____XX lls. } X lls.

Ítem, I troç erm, a Ponç Padriç, e fa XII ds. de cens, estimaren lo _____I ll. } X ss.

Ítem, I ort o feixa, a Sent Bartomeu, fa III ss. de cens, estimaren lo _____V lls. } II lls. X ss.

Ítem, altre ort, al puig de Sent Bartomeu, fa de cens VI ss., estimaren lo _____V lls. } II lls. X ss.

Ítem, vexella, e vi most, estimaren ho _____XXXXVIII lls. X ss. } XXIII lls. XV ss.

Ítem, argent, que té son sogre penyora per lo qual pre haya XX ss., e sta en penyora per LIII ss., _____VIII lls. VI ss.

Ítem, li fa en Rubert de censal per vint lliures que té sues, XXVIII ss.²³⁶ III ds. _____XX lls. } XX lls.

²³⁶ *Damunt de la quantitat apareix XXVIII ss. III ds., tatxat.*

Ítem, pren censal sobre la ciutat, qui li costa_____ CV lls. } CV lls.

Ítem, li fa de censal²³⁷ en Bernat Vigata, XIII ss. VIII ds., és lo preu_____X lls. } X lls.

Ítem, li fa na Collens de censal, XX ss., és lo preu_____X lls. } X lls

Ítem, li fa de censal en Malrigo, XI ss., és lo preu, a raó de X_____V lls. X ss. } V lls. X ss.

Ítem, li fa en P. de·n Gra de censal, XVI ss., a raó de XIII, és lo preu_____XII lls. } XII lls.

Ítem, li fa en Noguer, fuster, de censal X ss., a raó de X, és lo preu_____V lls. } V lls.

Ítem, li fa de censal en Bernat Coll de violari, XXXIII ss. III ds., és lo preu_____XII lls. } XII lls.

Ítem, pren de cens en alou sobre III horts, XVIII ds.,_____III lls. } III lls.

Ítem, li fa N·Aimerich Rourich de violari, XV ss., és lo preu_____V lls. V ss. } V lls. V ss.

Ítem, li deu en P. Asbert_____V lls. X ss. } V lls. X ss.

Ítem, en Bertran Barlari_____VI lls. I s. } VI lls. I s.

Ítem, li²³⁸ té²³⁹ en Gemonet, ferrer, X lls. les quals li deu_____X lls. } X lls.

Ítem, li deu en Grevalosa_____V lls. X ss. } V lls. X ss.

Ítem, li deu en Nicolau Morató_____V lls. } V lls.

Ítem, li deu en G. ça Conomina_____X lls. } X lls.

Ítem, li deu en Bernat ces Oliveres_____V lls. } V lls.

Ítem, li deuen alguns singulars, als quals ho ha prestat_____XVIII lls. V ss. } XVIII lls. V ss.

Ítem, li deuen algunes altres persones_____XXIII lls. V ss. } XXIII lls. V ss.

Ítem, d'altre part diners_____III lls. VI ss. } III lls. VI ss.

Ítem, deu a que fa de censal XXXVI lls.

Ítem, deu que fa de olor XXX ss.

²³⁷ De censal. Afegit a la interlínia.

²³⁸ Segueix fa, tatxat.

²³⁹ Té. Afegit a la interlínia.

Pere Casadevall, assalariat (doc. 8)

1408, novembre, 24. Manresa.

Manifest de Pere Casadevall, assalariat.

Referència documental: Arxiu Històric de la ciutat de Manresa (AHCM). AHCM/AM – I. 165. Liber manifesti (1408-1411). 191 ffn + 4 fulls sn. (ff. 22a-23r).

Die XXIII novembri

P. de Casadevall, laborator Minorise, coram dictis electis manifestavit omnia bona sua indeo iuro ut sequita.

Primerament, un alberch, al carrer d'Urgell, fa²⁴⁰ II ss. de cens,²⁴¹ estimaren lo ____X lls. } V lls.

Ítem, I troç de terra, al Maria, fa mig quarter d'oli, estimaren lo _____X lls. } V lls.

Ítem, I altre troç de terra, a les eres, fa de cens XXI ds., estimaren lo _____II lls. XV ss. } I ll. VII ss. VI ds.

Ítem, I bóta, de V sesters, estimaren la _____I ll. XIII ss. } XVI ss. VI ds.

Ítem, vestit, bàscules, e altres robes de casa, estimaren les _____XX lls. } X lls²⁴².

Et deu a·n Romeu ça Grau de que li fa de censal X lls.

Ítem, deu a·n Bernat de Palau _____II lls. IIII ss.

²⁴⁰ Segueix de cens, *tatxat*.

²⁴¹ Segueix lo qual alberch del qual alberch o del preu d'aquell tot fa censal mort a·n Romeu ça Grau, *tatxat*.

²⁴² A la talla hi figura V lls., *tatxat*.

Margarida, esposa de Pere Tort, assalariat (doc. 9)

1408, novembre, 23. Manresa.

Manifest de Margarida, esposa de Pere Tort, assalariat.

Referència documental: Arxiu Històric de la ciutat de Manresa (AHCM). AHCM/AM – I. 165. Liber manifesti (1408-1411). 191 ffn + 4 fulls sn. (ff. 20r-21a).

Margalida, uxor Petri Tort quod laboratoris Minorise, manifestavit omnia bona sua indeo iuro ut sequita

Primerament, I alberch, al coll de Cardener, ab I eixida detras, fan²⁴³ V ds., estimaren_____XV lls. } VII lls. X ss.

Ítem, I peyça, aquí mateix, ab I eixida, fan II ss. de cens, estimaren__V lls. X ss. } II lls. XV ss.

Ítem, II feixes, a Puigdarrà, fan VI ss. de cens, estimaren les_____X lls. } V lls.

Ítem, I troç de terra vinya, e camp, al casal del Comte, fan V ss. VIII ds. de cens, estimaren la_____XVI lls. } VIII lls.

Ítem, mig jornal de terra, a les Manales, de cens V ss., estimaren la _____III lls. } I ll. X ss.

Ítem, I ort, als preycadors, fa de cens V ss., estimaren lo_____VII lls. } III lls. X ss.

Ítem, vaixella, e blat, estimaren_____VII lls. XIII ss. } III lls. XVII ss.

Ítem, vi most_____III lls. } I ll. X ss.

Ítem, vestit, e altre roba de casa, estimaren_____XIII lls. } VII lls.

²⁴³ Segueix IIII ds., tatxat.

Francesc Puig, apotecari (doc. 10)

1409, gener, 30. Manresa.

Manifest Francesc Puig, apotecari.

Referència documental: Arxiu Històric de la ciutat de Manresa (AHCM). AHCM/AM – I. 165. Liber manifesti (1408-1411). 191 ffn + 4 fulls sn. (ff. 58a-59r).

Primerament, I alberch, al cap de la Bosseria sobre la plaça, fa de cens I gallina, estimaren lo_____CC²⁴⁴ lls. } C lls.

Ítem, varies cases, al carrer de Cererols, fan de cens VIII ds.,²⁴⁵ en les quals ha I trull de fer²⁴⁶ cerut, estimaren les_____XXX²⁴⁷ lls. } XV lls.

Ítem, I troç de terra camp, que té mig jornal, al cap del pont vell, fa de cens IIII ss., estimaren lo_____XV lls. } VII lls. X ss.

Ítem, I altre troç camp, mig jornal, als Sants, fa de cens VII ss. VI ds., estimaren lo_____III lls. X ss. } I ll. XV ss.

Ítem, I ort, al portal de na Semesa, fa IIII ss. de cens, estimaren lo_____V²⁴⁸ lls²⁴⁹. } II lls. X ss.

Ítem, III feixes, qui són dos parts de I jornal, al Pedró²⁵⁰, fan V ss. VI ds. de cens, estimaren les_____XXX lls. } XV lls.

Ítem, I vinya, al coll les Oliveres, fa de cens III ss., estimaren la_____XX²⁵¹ lls. } X²⁵² lls²⁵³.

Ítem, I camp, a la Calanya, fa de cens I quarter d'oli, estimaren lo_____XXV lls. } XII lls. X ss.

Ítem, I vinya, al mas del Pla, ab un camp, fa VIII ss. VI ds. de cens, estimaren lo_____XXII lls. } XI lls.

Ítem, I ort, sots lo puig del Carme, fa de cens VIII ss. II ds., estimaren lo_XV lls. } VII lls. X ss.

Ítem, I pati, davant l'ort d'en Planeta, qui fa de cens II ss., estimaren lo_____X ss. } V ss.

Ítem, vexella del celler, e vi most_____XXXXVI lls. X ss. } XXIII lls. V ss.

²⁴⁴ Segueix LXXV lls., tatxat.

²⁴⁵ Segueix estim, tatxat.

²⁴⁶ Fer. Afegit a la interlínia.

²⁴⁷ Segueix V, tatxat.

²⁴⁸ Segueix II, tatxat.

²⁴⁹ Segueix IIII ss. tatxat.

²⁵⁰ Al Pedró. Afegit a la interlínia.

²⁵¹ Segueix V ss., tatxat.

²⁵² Segueix II, tatxat.

²⁵³ Segueix X ss., tatxat.

Ítem, oli, cera, morters de coure aigües, argent, llibres de medicina, e tot son cabal ab I
somera_____CXII lls. XVIII ss. VI ds.

Ítem, vestit, aynes de ayna, bascules de casa, e altre roba d'ell e de madona sua, ab les capces,
motllos, e aynes de-l obrador_____LXX lls. X ss. } XXXV lls. V ss.

Ítem, vestit, e altre roba de son fill, e de sa nora_____LXXII lls. } XXXVI lls.

Ítem, reeb cens de censal mort, lo preu dels quals són que té en Pericaç____XXXVIII lls. }
XXXVIII lls.

Francesc Ubac, tintorer (doc. 11)

1409, febrer, 14. Manresa.

Manifest de Francesc Ubac, tintorer.

Referència documental: Arxiu Històric de la ciutat de Manresa (AHCM). AHCM/AM – I. 165. Liber manifesti (1408-1411). 191 ffn + 4 fulls sn. (ff. 83a-84r).

Franciscus de Ubaco, tintorerius Minorise, coram dictis electis manifestavit omnia bona sua medio iuro ut sequitur.

Primo, un alberch, a Sant Andreu, fa de cens II ss. IIII ds., estimaren lo__XXXX lls. } XX²⁵⁴ lls²⁵⁵.

Ítem, una peyça, al Pla, fa de cens I ss. VI ds., estimaren la_____ V lls. } II lls. X ss.

Ítem, I troç de terra, al coll de l'Omar, fa de cens IIII ss., estimaren lo_LV lls. } XXVII lls. X ss.

Ítem, I altre troç camp, als Tortollets, fa de cens X ss., estimaren lo_____ XXX lls. } XV lls.

Ítem, vexella e vi _____ XXX lls. } XV lls.

Ítem, vestit, e altre roba de casa_____ XXXX lls. } XX lls.

Ítem, les aines del tint ab tota la exarcia_____ LXXXII lls. X ss.

Deu a diverses persones fora la ciutat_____ LV lls.

Ítem, son cabal_____ LX lls.

²⁵⁴ Segueix II lls., tatxat.

²⁵⁵ Segueix X ss., tatxat.

Bernat de Trull, assaonador (doc. 12)

1409, febrer, 13. Manresa.

Manifest de Bernat de Trull, assaonador de pell.

Referència documental: Arxiu Històric de la ciutat de Manresa (AHCM). AHCM/AM – I. 165. Liber manifesti (1408-1411). 191 ffn + 4 fulls sn. (ff. 80a-81r).

Bernardus de Trullio, pillum assaonator Minorise, coram dictis electis manifestavit omnia bona sua medio iuro ut sequita

Primo, I alberch, al carrer d'en Bernat d'Artés, fa de cens XV ss., estimaren lo___XV lls. } VII lls. X ss.

Ítem, I altre alberch, sobre del damundit, fa de cens III ds., estimaren lo__XVI lls. } VIII lls²⁵⁶.

Ítem, I altre alberch, en la plaça, fa de cens L ss. estimaren lo_____X lls. } V lls.

Ítem, I peyça, a Puigdarra, fa de cens XII ds., estimaren la_____III lls. } II lls.

Ítem, I taula, en la plaça, fa de cens XIII ss., estimaren la_____V lls. } II lls. X ss.

Ítem, I altra taula, aquí mateix, fa de cens X ss., estimaren la_____II lls. X ss. } I ll. V ss.

Ítem, I altre, aquí mateix, fa de cens IX ss., estimaren la_____II lls. } I ll.

Ítem, I troç de terra, al puig de Sent Cugat, fa de cens III ss., estimaren lo__XVIII lls. } VIII lls²⁵⁷.

Ítem, I altre tros, a les Tortonyes, fa de cens X ss., estimaren lo_____XXX lls. } XV lls²⁵⁸.

Ítem, I altre tros, a les Moragues, fa de cens III ss., e havi un troç alou estimaren lo_____XXI lls. X ss. } X lls. XV ss.

Ítem, I ort, al cap del grau de na Maiça, fa de cens I s. VI ds., estimaren lo__V lls. } II lls. X ss.

Ítem, I ort, al gua de Coloma, fa de cens II ss., estimaren lo_____V lls. } II lls. X ss.

Ítem, vexella, e vi_____XV lls. } VII lls. X ss.

Ítem, oli, diners, e deutes, e I mul _____XXI lls.

Ítem, vestit, e altre roba de casa_____XXX lls. } XV lls.

Deu a diverses persones²⁵⁹ XIII lls. VIII ss.

Ítem, deu a n G. d'Esgleyoles per lo preu de la vinya_____XXI lls. X ss.

²⁵⁶ Segueix X ss., tatxat.

²⁵⁷ Segueix X ss., tatxat.

²⁵⁸ Segueix X ss., tatxat.

²⁵⁹ Segueix XVII ss., tatxat.

Jaume, draper (doc. 13)

1409, febrer, 13. Manresa.

Manifest de Jaume, draper.

Referència documental: Arxiu Històric de la ciutat de Manresa (AHCM). AHCM/AM – I. 165. Liber manifesti (1408-1411). 191 ffn + 4 fulls sn. (ff. 77a).

Jacobus, draperii civis Minorise, coram dictis electis manifestavit omnia bona sua medio iuro ut sequita.

Primerament, I alberch, en la Bosseria, fa de cens XXII ss., estimaren lo___CL lls. } LXXV lls.

Ítem, I casa o obrador, fora·l portal de Sobrerrocha, fa de cens II ss., estimaren lo___XV lls. } VII lls. X ss.

Ítem, I alberch, a Sent Andreu, fa de cens XVI ds., estimaren lo_____X lls. } V lls.

Ítem, I camp, al cap de la cuyrateria, fa de cens X ss., estimaren lo_____XX lls. } X lls.

Ítem, unes feixes de terra, aquí mateix, fan de cens III ss., estimaren les___XV lls. } VII lls. X ss.

Ítem, I vinya, sobre lo Pelech, fa de cens III ss., estimaren la_____XV lls. } VII lls. X ss.

Ítem, I²⁶⁰ troç de terra, a les Corts, fa de cens XII ds., estimaren lo_____X lls. } V lls.

Ítem, I ort, a la cuyrateria, fa de cens III ss. VIII ds., estimaren lo_____X lls. } V lls.

Ítem, I altre ort, aquí mateix, qui és de·n Cuyrat, fa de cens II ss., estimaren lo_____XV lls. } VII lls. X ss.

Ítem, I altre ort, al cap del Plà, fa de cens III ss., estimaren lo_____X lls. } V lls.

²⁶⁰ Segueix ort, tatxat.

Margarida, esposa de Joan Oliver, baster (doc. 14)

1408, desembre, 20. Manresa.

Manifest de Joan Oliver, baster, fet per la seva esposa Margarida.

Referència documental: Arxiu Històric de la ciutat de Manresa (AHCM). AHCM/AM – I. 165. Liber manifesti (1408-1411). 191 ffn + 4 fulls sn. (ff. 45r-46a).

Margarita, uxor Johanis Oliveri, quod basteri Minorise, coram dictis electis manifestavit omnia bona sua medio iuro ut sequita.

Primerament, I alberch, a la plana de Sent Miquel, fa IX ds. de cens, estimaren lo__C lls. } L lls.

Ítem, I altre alberch, al carrer nou de Sent Miquel, fa de cens III ss. XI ds., estimaren lo_____XXV lls. } XII lls. XII ss.

Ítem, I peyça, al dit carrer nou, fa de cens III ss., estimaren la_____XV lls. } VII lls. X ss.

Ítem, unes feixes de terra, al Argilar, fa de cens IIII ss. VI ds., estimaren les__XXII lls. } XI lls.

Ítem, I troç de terra, a Terròs, fa II ss., de cens estimaren lo_____V lls. } II lls. X ss.

Ítem, I altre troç, a Truyols²⁶¹ és alou, estimaren lo_____XXX lls. } XV lls.

Ítem, I tros, al coll Menresa, fa de cens V ss., estimaren lo_____XXX lls. } XV lls.

Ítem, I ort e fexeta, d-ellà les Monges de Valldaura, fan VI ss. de cens, estimaren ho____X lls. } V lls.

Ítem, I ort, a la Torra, fa de cens IX ss., estimaren lo_____X lls. } V lls.

Ítem, I siti o ort, al Plà, fa de cens II ss., estimaren lo_____I ll. } X ss.

Ítem, I siti femer, sobre los predicadors, fa de cens I s., estimaren lo_____I ll. } X ss.

Ítem, I casaça, a la cuirateria, és alou_____III lls. } I ll. X ss.

Ítem, vexella, e vi most_____XXXXIII lls. XVI ss. IIII ds. } XXI lls. XVIII ss. II ds.

Ítem, vestit, e altre roba de casa_____XX lls. } X lls.

Ítem, son cabal entre diners, e dinades_____XX lls.

Ítem, LXX lls. de safrà III de cera menys VIII lls. _____LXXV lls.

Deu a diverses persones XIII lls. XIII ss.

²⁶¹ Segueix f, tatxat.

Joan de Vilacasa, espaser (doc. 15)

1409, febrer, 12. Manresa.

Manifest Joan de Vilacasa, espaser.

Referència documental: Arxiu Històric de la ciutat de Manresa (AHCM). AHCM/AM – I. 165. Liber manifesti (1408-1411). 191 ffn + 4 fulls sn. (ff. 77r).

Johanes de Vilacasa, espaherius Minorise, coram dictis electis manifestavit omnia bona sua medio iuro ut sequita.

Primerament, I troç de terra, a la Irla, fa de cens XI ss., estimaren lo__XXXV lls. } XVII lls. X ss.

Ítem, I altre troç, de terra a la Serra, fa de cens II ss., estimaren lo_____V lls. } II lls. X ss.

Ítem, I altre tros, al molí d'en Rosell, fa de cens VII ss., estimaren_____III lls. } I ll. X ss.

Ítem, vestit, e altre roba de casa_____XX lls. } X lls.

Deu XII lls._____XII lls.

Ítem, pren I dr. de cens sobre II alberchs_____I ll. XIII ss. } I ll. XIII ss.

Ferran de Comalba, barber (doc. 16)

1409, febrer, 15. Manresa.

Manifest de Ferran de Comalba, barber.

Referència documental: Arxiu Històric de la ciutat de Manresa (AHCM). AHCM/AM – I. 165. Liber manifesti (1408-1411). 191 ffn + 4 fulls sn. (ff. 85r-86a).

Ferrarius de Comalba, barberius Minorise, coram dictis electis manifestavit omnia bona sua medio iuro ut sequita.

Primo, un alberch, al carrer d'en Valls, fa de cens VIII, e los patis qui si tenen, III ss. II ds., estimaren ho tot _____ LX²⁶² lls. } XXX²⁶³ lls.

Ítem, I obrador, e I taula²⁶⁴, a la plaça, fa de cens XXV ss., estimaren lo _____ XXX lls. } XV lls.

Ítem, I troç de terra, al coll d'en Nadal²⁶⁵, és alou _____ XV lls. } VII lls. X ss.

Ítem, I altre tros, aquí mateix, fa de cens II ss. VI ds., estimaren lo _____ X lls. } V lls.

Ítem, I altre tros, a Sent Cristòfor, fa de cens I s. VI ds. estimaren lo _____ I ll. } X ss.

Ítem, I altre, al Aranyó, fa de cens III ss., estimaren lo _____ I ll. } X ss.

Ítem, I altre troç a coll Orador²⁶⁶ és alou estimaren lo _____ V lls. } II lls. X ss.

Ítem, li han venuts IIII troços de terra, per lo cens que prea _____ II lls. } I ll.

Ítem, I ort, a la era la Cudina, fa de cens II ss., estimaren lo _____ V lls. } II lls. X ss.

Ítem, vexella, e vi _____ XII lls. XIII ss. IIII ds. } VI lls. VI ss. VIII ds.

Ítem, vestit, e altre roba de casa _____ XX lls. } X lls.

Ítem, reeb de censal menut en feu, entre diners, oli, e venema, que pot pujar²⁶⁷ a V lls.²⁶⁸ estimaren lo _____ C lls.

Deu a diverses persones XXIIII lls. _____ XXIIII lls.

Ítem, reeb sobre en Tomàs de Comalba, de cens menut en alou, X ss. _____ XX lls.

²⁶² Segueix X lls. tatxat.

²⁶³ Segueix V lls. tatxat.

²⁶⁴ E I taula. Afegit a la interlínia.

²⁶⁵ Segueix fa, tatxat.

²⁶⁶ Segueix fa, tatxat.

²⁶⁷ Segueix valer, tatxat.

²⁶⁸ Segueix que, tatxat.

Apèndix III: Encants

Bartomeu de Vilanova, manyà (doc.1)

1402, juliol, 13. Manresa.

Encant dels béns del difunt Arnau de Vilanova, manyà de Manresa, fet pels seus marmessors Berenguer d'Esglésies, prevere, i Francesc Puig, apotecari. L'encant està fet en quatre dies, el primer és del 13 de juliol de 1402, el segon és del 10 d'agost, el tercer és del 1 de setembre, i finalment l'últim és del 30 de novembre, tots del mateix any.

Referència documental: Arxiu Històric de Protocols de Manresa (AHPM). Tr.487. Inventariorum V (1398-1403). 248 ffsn. + 1 paper (ffsn. 1r-7r).

Noverint universi, quod die XIII mensis julii anno anate domini Millesimo Quadrigentesimo secundo, in presencia mia, Petri Artusii, scriporis iurati scribanie publice Minorise. Et in presencia etiam testium infrascriptorum ad hec vocatore et rogatore, Arnaldus de Palacio et Petrus de Colle, curritoris publici, dicte civitatis Minorise, constituti personaliter in platea publica dicte civitatis substarunt et subastando vendiderunt et concesserunt²⁶⁹ in eadem palam et publice bona infrascripta personis subscriptis tanque plus offerentibus pro preciis infrascriptis que bona fuerunt Bartholomei de Villanona, quondam mayani, eiusdem civitatis ad instancia discreti Berengari de Ecclesia, presbiteri, et Ffrancisci de Podio, apothecarii, manumissore et executore ultimi testi dicti Bartholomii una cum discreto Berengario de Cumba, presbitero, Minorise que bona sunt hec que secuntur.

Primo, I taula petyada sotil, a·n Saragoça, X ds.

Ítem, I paella de ferre, a un home de fora, III ss.

Ítem, unes arpes, a·n Ballot, II ss., I dr.

Ítem, I serra sotil, a I home de fora, I s. II ds.

Ítem, una axa, a·n P. Barriach, I s. III ds.

Ítem, una pala de ferre, a·n Ballot, I s. XI ds.

Ítem, II dotzenes e V capells de sol negres a raó de VII ss. VIII ds. per dotzena, a·n Ferran, espaser, XVIII ss. V ds.

Ítem, un mas de ferre e I bridota e unes capçanes de cuyr sotils, a·n Puigoliver, I s. VI ds.

Ítem, unes balances ab tapes d'aram, a·n Collaç, III ss. I dr.

Ítem, un dogal de pel e algunes frasques, a·n Sala, V ds.

Ítem, I taya romagueres, a·n Cornet, capellà, I s.

Ítem, XVIII traves d'espart, a·n Puigoliver, I s. VIII ds.

Ítem, XXI cabaços, a·n, Bertran Serra, VII ss. X ds.

Ítem, I destraleta, a·n Ballot, X ds.

Ítem, I correya de cuir, a·n Sala, VIII ds.

Ítem, III cervelleres sotils, a·n Morera, I s. II ds.

²⁶⁹ Concesserunt. Afegit a la interlínia.

Ítem, miga dotzena de cingles acabades, a·n draper, III ss. VIII ds.
 Ítem, III cingles, a ell mateix, I s. VIII ds.
 Ítem, III capçanes veyes, a·n Ballot, VII ds.
 Ítem, I pala de ferre, a·n Comalba, I s. V ds.
 Ítem, I cingla, a·n Puig, VIII ds.
 Ítem, I cuberta de barral, a·n Sala, VIII ds.
 Ítem, I fulla de serra e III beynes de spasa sotils, a·n Codina, VIII ds.
 Ítem, I dotzena e VIII capçanes a raó de III ss. VII ds. per dotzena, a na Vilanova.
 Ítem, I morter de fust e I cuyera, a·n Vigata, VII ds.
 Ítem, VI dotzenes e VIII peces de capcim que les a raó de XIII ds. per dotzena, a na Vilanova.
 Ítem, I pedrera e III cabaços, a·n Cordelles, VIII ds.
 Ítem, VII lliures e miga de corda prima de cànem, a na Vilanova, III ss. III ds.
 Ítem, unes copes de balances de paya, al Maya, III ds.
 Ítem, III capces pintades, a na Vilanova, VIII ds.
 Ítem, I poal de fust, a·n Ballot, III ss. III ds.
 Ítem, I cavech, a I home de fora, III ss. I dr.
 Ítem, I caxa sotil, a·n Torriyo, I s. VIII ds.
 Ítem, III pales, a·n Romeu ça Grau, VI ds.
 Ítem, I maça de ferre, a·n Bertran Oliveres, V ds.
 Ítem, altre maça de ferre, a·n Saragoça, V ds.
 Ítem, I caxa e II cabaços sotils, a·n Torriyo, III ds.
 Ítem, I triba, a·n Saragoça, VII ds.
 Ítem, I troba, a·n Boxo, VI ds.
 Ítem, I cabaç e I sach amb fava fesa, a I home de fora, III ss. I dr.
 Ítem, un triba, a·n Ribes, VI ds.
 Ítem, I podadora sotil, a·n Cornet, III ds.
 Ítem, I caxeta, a·n Saragoça, I s.
 Ítem, una sistella e algunes frasques, a·n Puyol, VIII ds.
 Ítem, I paves, a·n Cabot, III ss. I dr.
 Ítem, I panerot ab alguns anaps sotils, a son fill d'en Collaç, XI ds.
 Ítem, I paves, a·n Joncesa, III ss. X ds.
 Ítem, I paella d'aram sotil, al Peroler, XI ds.
 Ítem, I barristada de fuses, a·n P. ça Plana, X ds.
 Ítem, un arcibanch de II calars, a·n Voltrera, VIII ss.
 Ítem, una destràl, a·n Martor, II ss. III ds.
 Ítem, I spasa ab sa beyna, a·n Ferran, III ss.
 Ítem, I senaya sotil e algunes frasques, al maya, XI ds.

Ítem, una ratera de maça, a·n Lobet, II ds.
 Ítem, I spasa ab sa beyna, a·n Morato, III ss. VIII ds.
 Ítem, I spasa ab sa beyna, a·n Espuma, II ss. VI ds.
 Ítem, I taula petyada, a·n P. ça Plana, III ss. I dr.
 Ítem, III dotzenes e miga de beynes de coltells sotils, a·n Domingo de Jacha, I s. VI ds.
 Ítem, I taula sotil, al Oller, VIII ds.
 Ítem, I gerra de terra, a na Constança d'en Codina, II ss. III ds.
 Ítem, unes²⁷⁰ balancetes ab copes d'aram, a·n Ripoll, I s.
 Ítem, II cabaços, a·n Rafeths, VI ds.
 Ítem, I cingla, a·n Coll, III ds.
 Ítem, I cep e I fornal e I olbi, al Maya, V ss. VI ds.
 Ítem, I senaya ab ferregaç vey a·n Mesadella III ss.

Et die decima mensis augusti anno predicto, in presencia mia, dicti scriptor, et in presencia eciam, testum infrascriptore, ad hoc vocatore et prefati curritoris constituti personaliter in dicta platea ad instanciam dictore manumissore subastarunt et subastando palam et publice ibidem vendiderunt bona infrascripta que fuerunt dicte manumissorie, presens subscriptis tanque plus offerentibus pro preciis inferius contentis preut sequita in vulgari.

²⁷¹Primo, un rahor, a·n Thomas de Comalba, VIII ds.

Ítem, I lit de posts sotil, a·n Ferrer Comes, II ss. III ds.
 Ítem, I destrat mascota sens manech, a·n Mayor, I ss. III ds.
 Ítem, una caça d'aram trencada, a ell mateix, I s. V ds.
 Ítem, I morter de coure ab sa mà, a·n Jacme Saragoça, XII ss.
 Ítem, uns ferres de foch sotils, a ell mateix, I s. VI ds.
 Ítem, un mos de fre e unes regnes sotils, a·n Gabriel Puig, I s. I dr.
 Ítem, I conquesta d'aram trencada, a·n Coll, V ss. XI ds.
 Ítem, altra conquesta semblant, a·n Saragoça, VI ss. III ds.
 Ítem, un poal de ferre sotil, a·n Ponç de Salelles, I s. I dr.
 Ítem, I servidora de fust gran ab exetes poques, a·n Jacme Saragoça, II ss. III ds.
 Ítem, I caulera sens nansa, an Coll, V ss. V ds.
 Ítem, I gabia de fil de ferre gran sotil, al camerer del Stany, II ss. II ds.
 Ítem, altra gabia semblant, a·n Gabriel Puig, I s. V ds.
 Ítem, II asterets e I forroy de ferre, a·n Domingo de Jacha, I s. V ds.
 Ítem, I morter de pedra e I boix gran, a madona d'en Puig, III ss.
 Ítem, III claus de trenchadures e I caxeta ab un poch de ferregaç, al Maya, I s.

²⁷⁰ Segueix *balances*, tatxat.

²⁷¹ Segueix primerament, tatxat.

Ítem, una candelera sotil ab un poch de ferregaç, al Maya, X ds.
 Ítem, XII talladors de fust e III scudelles, a na Ollera, X ds.
 Ítem, I candalereta, a·n Boyons, VI ds.
 Ítem, I sedaç de seda sotil, a I dona de fora, VII ds.
 Ítem, XIII parells de frantisses, al Maya, III ss. VI ds.
 Ítem, I candelera trencada, a·n Rourich, III ds.
 Ítem, I sedas de seda sotil, a na Vidal, I s. II ds.
 Ítem, XXXVI parells de²⁷² barmelles, a·n V. ça²⁷³ Sala, VIII ss. VII ds.
 Ítem, I sedaç de cerres, a na Serra, VIII ds.
 Ítem, LXXIII parells de tornets entre grans e pochs, a·n V. Sala, III ss. III dd.
 Ítem, I libret scrit en pergami, a·n Morera, camerer, II ss.
 Ítem, I caxeta, a·n V. Sala, II ss. VII ds.
 Ítem, unes regles petites en pregami, a·n Morera, I s.
 Ítem, I candelereta, a·n P. Sent March, VII ds.
 Ítem, un cove de canyes ab I poch de vidre, a·n Mateu Puyol, II ss. I dr.
 Ítem, I pastera ab sos petges e cubertor, a·n Jacme Saragoça, III ss. V ds.
 Ítem, I caxa ab sos petges sotil, a·n Boluya, II ss.
 Ítem, I tahudeta sotil, a·n Truy, III ds.
 Ítem, I tahut, a·n Marfa, II ss. XI ds.
 Ítem, altre tahut, a·n Saragoça, I s. X ds.
 Ítem, I banch sotil, al Maya III ds.
 Ítem, II posts de forn sotils²⁷⁴, a·n Saragoça, VI ds.
 Ítem, I lança e I dart sotils, a·n Savanera, I ss. III ds.
 Ítem, I tahut de tenir farina sotil, al Maya, I s. VI ds.
 Ítem, I arquibanch de II calars trencat, an Cap de Pos, X ds.
 Ítem, I banch sotil, al Maya, II ds.
 Ítem, altre banch de limar, a ell mateix, VIII ds.
 Ítem, II loçes de ferre, a·n Torriyo, II ss. II ds.
 Ítem, I baula gran, a·n Esgleyes, prevera, VIII ds.
 Ítem, unes balances ab les copes d'aram, a·n Saragoça, III ss. II ds.
 Ítem, un rench de claus entre bones e als, al Maya, XI ss. I dr.
 Ítem, un ensenser de coure, al capellà de les monges, II ss. III ds.
 Ítem, II renchs de civelles veyes, a na Codina, II ss. V ds.
 Ítem, I calestó de ferre, a·n Vila, II ss. VIII ds.

²⁷² *Segueix mans, tatxat.*

²⁷³ *Paraula superposada, després de V.*

²⁷⁴ *Segueix, al Maya, tatxat.*

Ítem, I forreyat ab III barmelles, a I home de fora, II ss.
 Ítem, I ganivet, a·n Tomàs Comalba, VIII ds.
 Ítem, I coltell, a un home de fora, I s. VII ds.
 Ítem, altre coltell sotil, a I home de fora, VIII ds.
 Ítem, II cresols sens cuyes, a·n Torriyo, I s. I dr.
 Ítem, II coltellets sotils e I beina, a I hom de fora, I s. III ds.
 Ítem, II cresols sens cuyes, a·n P. Sent March, prevera, I s.
 Ítem, I cresol e I canalobra de taula sotils, a·n Oliver, VIII ds.
 Ítem, un cabaçet sotil ab I poc de coure e de lauto e altres frasques, a na Codina, III ss.
 Ítem, I martellet, a·n Soler, sartre, I s.
 Ítem, unes tesores grans, a·n Gamiçans, V ds.
 Ítem, II martells, a·n Saladí, I s. I dr.
 Ítem, I martellet, a I home de fora, VI ds.
 Ítem, altre martellet, a·n Serradal, II ds.
 Ítem, I martell, a·n Domingo, capellà, I s.
 Ítem, I cadena de morrayes, a I home de fora, X ds.
 Ítem, I martell agut o pich, a·n Berenguer Amergòs, I s.
 Ítem, I calestó de ferre, a·n Noguer, I s. III ds.
 Ítem, I martell, a·n Portella, X ds.
 Ítem, I martell, al Maya, II ss. II ds.
 Ítem, II tenayes de fornai, al Maya, I s. III ds.
 Ítem, unes tenayes de fornai, a·n Maior, I s. III ds.
 Ítem, II tenayes semblants, al Maya, VIII ds.
 Ítem, II claveres, al Maya, I s. I dr.
 Ítem, III troços de ferre, a·n Marfa, VII ds.
 Ítem, I scarpre, a·n Sala, VI ds.
 Ítem, I ryll de cavech, a·n Banetes, VI ds.
 Ítem, I martell, a un home de fora, XI ds.
 Ítem, I ferre de lança, a·n Cudina, prevera, VIII ds.
 Ítem, I cabaç ab I poch de ferregaç, a·n Serrahima, I s.
 Ítem, II baules, a un home de fora, III ds.
 Ítem, I forroyat, a·n Torriyo, VIII ds.
 Ítem, altre forroyat, a·n Bertran Amergòs, XI ds.
 Ítem, altre²⁷⁵ forroyat, a·n Esgleyes, prevera, V ds.
 Ítem, altre forroyat, a·n Serradal, III ds.
 Ítem, I forroyat ab II barmelles, a·n Arters, XI ds.

²⁷⁵ *Segueix forro, tatxat.*

Ítem, altre forroyat, a·n Torres, III ds.

Ítem, altre forroyat ab pany e clau e barmelles, a·n Bertran Amergòs, I s. VIII ds.

Ítem, altre forroyat semblant, a·n Tries, I s. III ds.

Ítem, I tornet de ferre, a·n Boxo, II ds.

Ítem, I bacina de coure trencada, a na Codina, II ss.

Ítem, un canó d'ambut, a·n Cuya, III ds.

Et hoc prefati manumissores requisiverunt in presenti instrumento continuari per me, dictum scriptore, presentibus testibus, dicto discreto Ffrancisco de Gamiçans, et Johanne Saragoça, tenderio Minorise.

Postea die vicesima prima september anno predicto, in presencia mia, dicti scriptoris et testum infrascriptore, ad hoc vocatore et rogatore dicti curritoris, constituti personaliter in dicta platea subastarunt et subastando vendiderunt ad instanciam dictore manumissore palam et publice ibidem bona subscripta dicta manumissorie personis infrascriptis ut plus offerentibus pro preciiis subscriptis preut sequita in romancio.

Primerament, III cèrcols de bota nous, a·n Francesch de Roviralta, XIII ss.

Ítem, VIII cèrcols entre pochs e grans veys, a·n Ciyar, II ss. VI ds.

Ítem, I lit de posts ab sa màrrega e palles, a·n Berenguer de Puig Molar, XI ss. III ds.

Ítem, I lit de posts ab sa màrrega, a·n Johan Saragoça, XVII ss. III ds.

Ítem, Í jupó prim antich, a·n Bertran ça Sala, VI ss.

Ítem, XXIII fulles, a·n Arnau, draper, X ss. X ds.

Ítem, una caxeta e I cubertor de pastera e I bancot, a·n Torra Timoner, VI ds.

Ítem, dues tahudetes, a ell mateix, III ds.

Ítem, I paves de junyir, a·n Jacme Saragoça, VI ds.

Ítem, unes espatleres, a·n Johan Saragoça, III ss. VI ds.

Ítem, I tahut sotil sens cubertor, a·n Torra, timoner, I ss. III ds.

Ítem, II cabaços de sportins e altres frasques, a madona d'en Huguet, VIII ds.

Ítem, I jupó sotil antich, a·n Comella, I s. III ds.

Ítem, I juponot antich, a·n Devesa, I s. III ds.

Ítem, I arquibanch de II calars sotil, a·n Torra, timoner, I s.

Ítem, I farcet vert squinçat, a·n Raxach, II ss.

Ítem, I tauleta, al Maya, V ds.

Ítem, I cuberterot, a·n Ciyar, blanch, III ss. I dr.

Ítem, I parell de portadores, a·n Vidal, III ss. I dr.

Ítem, I cabaç II ampolles e I canta, a·n Bertran de Ferrera, piquer, I s. V ds.

Ítem, I parell de portadores, a·n Berenguer Canet, II ss. III ds.

Ítem, I gonella de morat sotil forrada de pell de cuniy, a·n Ciyar, II ss. VIII ds.

Ítem, un parell de portadores, a·n Serradal, II ss. VIII ds.

Ítem, un cubertor barrat de blanch e blau, a na Vilanova, VII ss.
 Ítem, I parell de portadores, a·n Oliva, III ss. VIII ds.
 Ítem, I sella ab sa cuberta de cuyr vermell, a·n Jacme Saragoça, II ss.
 Ítem, I flaçadota, a·n Canyet, III ss. VIII ds.
 Ítem, I flaçadota squinçada, a·n Sala, baster, I s. III ds.
 Ítem, III cabaços ab guix tot sotil, a·n Orriols, I s. V ds.
 Ítem, I flaçada sotil, al genre d'en Maiyans, III ss.
 Ítem, I borraça, a·n Oliver, baster, X ds.
 Ítem, I storota, a·n Gomar I s. V ds.
 Ítem, I forroyat vey ab son pany, a·n Rialbes, I s. III ds.
 Ítem, I post de roure, a·n Ferran, I s. III ds.
 Ítem, I miga quartera de fust e I mig dotze de fust²⁷⁶ II sellotes, a·n Pelliceres de Buades, I s. I dr.
 Ítem, I forroyat ab son pany e clau vey, a I home de fora, I s. VII ds.
 Ítem, altre forroyat pany e clau, a·n Johan Saragoça, I s. VI ds.
 Ítem, I forroyat ab son pany, a·n Torriyo, I s. III ds.
 Ítem, I forroyat e pany e clau, a·n P. Artús, XI ds.
 Ítem, I forroyat e pany, a ell mateix, VIII ds.
 Ítem, I forroyat, a I home de fora, VIII ds.
 Ítem, I forroyat e pany ab sa clau scanyats nous, a·n Vila Terçana, III ss. VII ds.
 Ítem, II ganivets nous, a I home de fora, I s. I dr.
 Ítem, XXX lliures de clavo grossa, a·n Marfa, XXVIII ss.
 Ítem, II ganivets, a I home de fora, I s. III ds.
 Ítem, II ganivets, a·n Rocha Salva, I s. I dr.
 Ítem, XVIII lliures de claus entre taulars barquerols e punxes, a na Vilanova a raó de XX ds. la lliura, XXX ss.
 Ítem, I lança sotil, a·n Palau, V ds.
 Ítem, CCCXXV claus de ferrar, a·n Johan Saragoça, III ss. VI ds.
 Ítem, I arquibanch, a son fill d'en Coll, V ss. VIII ds.
 Ítem, I bossa de ferre, a·n Domingo, VI ds.
 Ítem, I scarpre, a I home de fora, I s. II ds.
 Ítem, altre scarpre, a·n Rocha Salva, VIII ds.
 Ítem, altre scarpre, a I home de fora, I s.
 Ítem, II tribanelles, a·n Rocha Salva, X ds.
 Ítem, I scarpre, a·n Saragoça, VII ds.
 Ítem, I ferre de axa sotil, a·n Oliver, VI ds.

²⁷⁶ Segueix Ítem, tatxat.

Ítem, II tribanelles, a·n Gabriel Puig, I s. II ds.
Ítem, II tribanelles, a·n Boixo, VIII ds.
Ítem, II tribanelles, a·n Bell Sala, VIII ds.
Ítem, I tribanelles, a I home de fora, VIII ds.
Ítem, I candalereta sotil, a I home de fora, I s.
Ítem, I forroyat ab son pany e clau nous scanyats, a I home de fora, II ss. VI ds.
Ítem, I compàs, a·n Rocha Salva, I s. I dr.
Ítem, XI frantisses de taula noves scanyades, a na Constança d'en Cudina, V ss.
Ítem, II sperons sotils, a·n Rocmers, III ds.
Ítem, VI pesals de ferre, a·n Comdals, II ss. VI ds.
Ítem, I encluseta, a·n Puig, ferrer, X ds.

Et hoc perfati manumissores requisiverunt in presenti instrumento continuari per me, dictum scriptore, presentibus testibus Petro Cudina, sartore, et Ffransicso de Colle, de dicta civitate.

Postea ultima die november anno predicto, in presencia mia, dicti scriptoris et testium subscriptore, perfati curritoris constituti personaliter in dicta platea subastarunt et vendiderunt ibidem palam et publice bona, dicte manumissorie ad instanciam predictore manumissore personis subscriptis ut plus offerentibus pro preciis infrascriptis preut sequita in romancio.

Primo, I cota de burell, a·n Orriols, XV ss.
Ítem, I farcet de burell, a·n Valls de Sent Vicenç, VI ss. VIII ds.
Ítem, I mantó de burell, al beneficiat del benifet del dit en Vilanova, XX ss.
Ítem, I cota de drap de lana color de rosa, a·n P. ça Cudina, sartre, XVI ss.
Ítem, I gramaya de oliveta, a·n Malrich, XXXII ss.
Ítem, I cota vermeya forrada de pell blancha, al dit beneficiat, XXIII ss. VI ds.
Ítem, I gramaya blava ab portes, a·n Jacme des Puig, VI ss. III ds.
Ítem, una cota blava, a·n Sala, XXI ss. VII ds.
Ítem, I gramaya negra, a·n Puig, III ss. II ds.
Ítem, I caperó de oliveta, a I home de fora, III s. VIII ds.
Ítem, I caperó bermey, a I home de fora, I s. II ds.
Ítem, I gramaya de color sanguínea, a I home de fora, VI ss.
Ítem, I mantó de burell sotil, a I home de fora, II ss. III ds.
Ítem, unes tovalles taulars sotils, a·n Vilapetina, I s. X ds.
Ítem, unes calces de burell, a I home de fora, III ss. III ds.
Ítem, I farcet blanch, al dit home, I s. VIII ds.
Ítem, I caperó negre, a I home de fora, I s.
Ítem, I caperó blau, a I home de fora, VII ds.
Ítem, I camisa d'om sotil, a I home de fora, I s. III ds.

Ítem, I caperó blau sotil, a I home de fora, VI ds.
 Ítem, I camisa sotil, a I home de fora, VIII ds.
 Ítem, I camisa d'om, a·n Puig, teixidor, II ss. XI ds.
 Ítem, I correa de vey marí, a·n Orriols, II ss. III ds.
 Ítem, I camisa e unes bragues, a I home de fora, XI ds.
 Ítem, I lançol squinçat, a·n Ricolf, capellà, I s. X ds.
 Ítem, I tros de drap de stopa, a·n Perico de Carboneres, III ds.
 Ítem, II tovaçons, a I home de fora, I s. VI ds.
 Ítem, unes bragues, a I home de fora, X ds.
 Ítem, II bragues, a un Juheu, VII ds.
 Ítem, II capells de li, a I home de fora, XI ds.
 Ítem, II lançols, a·n P. Artús, XV ss. III ds.
 Ítem, II panys ab ses forroyats e claus scanyats, a·n Gamiçans²⁷⁷
 Ítem, I tros de tela, a·n Carboneres, I s. I dr.
 Ítem, II panys ab ses forroyats e claus scanyats, a madona Puig²⁷⁸
 Ítem, II panys nous, a I home de fora, V ss.
 Ítem, I ganivet, a ell mateix, VI ds.

Et hoc prefati manumissores requisiverunt in presenti instrumento inseri et continuari per me, dictum scriptorm, presente testibus dicto discreto, Ffrancisco de Gamiçans, et Jacobo de Arlembau, civibus Minorise, et aliis preplurimus.

²⁷⁷ No s'especifica quantitat, que hauria de seguir a la paraula Gamiçans.

²⁷⁸ No s'especifica quantitat que hauria de seguir a la paraula Puig.

Francesc Serrat, espaser (doc. 2)

1411, maig , 1. Manresa.

Encant dels béns del difunt Francesc Serrat, espaser, fet pels marmessors Romeu de Grau i Ramón Cabrera, a la plaça pública de Manresa. L'encant està dividit en quatre parts, corresponents als dies 1 i 7 de maig de 1411, el 13 de juliol del mateix any i finalment el 3 de setembre, també del mateix any.

Referència documental: Arxiu Històric de Protocols de Manresa (AHPM). Tr.687. Inventariorum VII (1410-1508). 400 ffsn. (ffsn. 1a-8r).

Noverint universi, quod die prima madii anno anate domini Millesimo Quadragesimo undecimo, in presencia mia Petri Artus, note publici scribanie publice civitate Minorise, et testum infrascriptorum ad hoc spaliter vocatore et rogatore Petrus de Colle, senior curritor publicus dicte civitates, constitutis personaliter in plathea publica dicte civitate subastavit et subastando ibidem palam et publice vendidit personis infrascriptis tanque plus offerentibus et dantibus et pro preciis inferius designatis²⁷⁹ ad instanciam Romei de Gradu civis²⁸⁰ et Raimundi Cabrera, assaunatoris pillum, dicte civitate manumissore et executore ultimi testi Francisci Serrat, quod spaheri, civis Minorise bona infrascripta que fuerunt ipsius Francisci Serrat, quod put contimetur in quodam quartuo papiri tenoris sequentis.

Primo, una tahud, a·n Ferrer Cabrit, II ss.

Ítem, I paella d'aram, a·n Coll jove, II ss. IIII ds.

Ítem, altre paella semblant, a·n Canyelles, II ss. X ds.

Ítem, I caça d'aram, a·n Aguileres, V ss. VIII ds.

Ítem, altre caça semblant, a·n Serra dels preycadors, III ss.

Ítem, I caldera d'aram, al calderer, XVI ss.

Ítem, altre caldera, a ell mateix, XI ss. VI ds.

Ítem, un calderó trencat, a·n Ramón Sala, II ss. IIII ds.

Ítem, I morter de coure ab sa mà, al camerer del Stany, XX ss.

Ítem, I ratera, al capellà de les monges de Valllaure, II ss. X ds.

Ítem, I bancha, a·n Rabeya, VI ds.

Ítem, I concha d'aram, a·n Berenguer Ferrer, XXIII ss.

Ítem, altre concha menor d'aram, a·n Dalmau de mossèn Jacme quod, VIII ss.

Ítem, una bacina pocha de lautó ab un poch d'arroç, a ell mateix, VI ss. I dr.

²⁷⁹ *Segueix bo, tatxat.*

²⁸⁰ *Civis. Afegit a la interlínia.*

Ítem, I conquesta, a·n Moretó, II ss. VI ds.

Ítem, I canalobre, a·l comprador de la comtessa, III ss. II ds.

Ítem, I cavech solcador, a·n Eimerich, II ss. III ds.

Ítem, una candalereta sotil ab alguns fusos, a una dona, VII ds.

Ítem, uns fogons de ferre ab II cases, a·n P. Ferrer, XXI ss. I dr.

Ítem, I travesser, a·n Berenguer Coll, V ss. VIII ds.

Ítem, un coxí ab sa cuberta, a·n Miquel, parayre, II ss. V ds.

Ítem, un bugaderet, a·n P. Mertor, III ss. I dr.

Ítem, un lit de posts ab sa màrfega et paya, a·n Morera, XII ss.

Ítem, I cuberta de pel, a·n Cuirateres, II ss. X ds.

Ítem, I cota blava antiga de dona ab aligots, a na Serra, XXX ss. VIII ds.

Ítem, I librellet de liurar vi, e I selloneta de terra, al dit Morera, VIII ss.

Ítem, una caxeta, a·n Francesc Canyelles, II ss.

Ítem, I capça pintada, e una sistella, a ell mateix, I s. I dr.

Ítem, II cantes, a·n Pruners, XI ds.

Ítem, un aster de ferre, un forroy, e I giradora, al dit Morera, I s. VIII ds.

Ítem, I tahud sotil, a·n Barberí, I s. II ds.

Ítem, I aster, a·n Morera ja dit, VII ds.

Ítem, I travesser, a·n Rocha de la Cudinella, V ss. VI ds.

Ítem, I flaçada²⁸¹ blancha listada sotil, a·n Francesc Perença, V ss. III ds.

Ítem, I flaçada sotil, a·n Sala, baster, III ss.

Ítem, altre flaçada sotil a·n Fferrer Vidal V ss.

Ítem, altre flaçada listada de vermey et negre, al assessor, VIII ss. I dr.

Ítem, I cubertor barrat blau e blanch, a·n Ferrer Vidal, III ss.

Ítem, I flaçada listada, al dit Dalmau de mossèn Jacme, VII ss. VII ds.

Ítem, altre flaçada listada, a·n P. Susanya, XIII ss. II ds.

Ítem, altre flaçada listada, a·n Fferrer Vidal, VIII ss.

Ítem, I parey de lançols, a·n Oller, XII ss.

²⁸¹ *Segueix bb, tatxat.*

Ítem, un lançol squinçat, a·n Espina, X ds.

Ítem, una màrfega, a·n Torriyo, VII ss. VIII ds.

Ítem, unes balances ab copes d'aram, a·n Moretó, V ss.

Ítem, un matalaff listat, a·n Cuirateres, XXI ss. II ds.

Ítem, I banch, a·n Ledo, X ds.

Ítem, I capa negra de dona, a·n P. Susanya, XVI ss. VIII ds.

Ítem, I arquibanch banchal, a·n P. de Rochafort, prevera, ab un poch de civada, VIII ss. VII ds.

Ítem, una tauleta petyada, a·n Ledo, II ss. VII ds.

Ítem, I capa listada sotil, a·n Spina, I s. I dr.

Et ad eternam rei memoriam, dicti manumissores requisiverunt de predictis omnibus eis nolite predicto et dicte manumissorie fueri et tradi publicum instrumentum pro mei dictim note, que fuerunt acta in dicta plathea die et anno predictis presente in dico note et presentibus testibus Francisco de Canyellis, et Petro de Rabeya, sutoribus Minorise et pluribus aliis.

Postea vero die septima dicte mensis et anni, in presencia mia Ffrancisci Johanis de Gamiçans, scriptoris jurati scribanie publice dicte civitate, et testum infrascriptore, ad hoc spaliter vocatore et rogatore dictus Petrus de Colle, senior curritore²⁸² predictus, constitutis personaliter in dicta plathea subastavit et subastando pala et publice ut est moris²⁸³ ibidem vendidit ad dictam instancia bona infrascripta que fuerunt dicti Francisci Serrat, quondam preut sequitur.

Primerament, una tahut, a·n Truyars, VII ss. I dr.

Ítem, uns armaris de plega, a·n Johan Quintana, VI ss. VII ds.

Ítem, una tahut, a·n Cocorella, III ss. VIII ds.

Ítem, I cabaçet, I maçapà ab guaspes, e brocals, e civelles d'espases, a·n Spina, II ss. VI ds.

Ítem, I canalobra de tenir poms d'espasa, a·n P. Moretó, VI ds.

Ítem, una cervallera trencada, I morter, una librella, una sistella ab fesols et lentias, a·n Spina, XI ds.

Ítem, I martellet et un falço, a·n P. Moretó, I s. VIII ds.

Ítem, II ferros de lança, a·n Pruna, I s.

Ítem, I martellet, a·n Gabriel Puig, VIII ds.

Ítem, una encluseta, a·n Spina, II ss. III ds.

Ítem, II mertells, a·n P. Moretó, I s. III ds.

²⁸² *Segueix publicus, tatxat.*

²⁸³ *Segueix ven, tatxat.*

Ítem, II saquets ab tatxes, a·n Spina, I s. III ds.
 Ítem, I cavech a manera de gubia, a·n P. Moretó, VII ds.
 Ítem, una affiladora, a·n Bolló, I s. III ds.
 Ítem, un cabaç ab magranes, a·n Moretó, prevera, I s. III ds.
 Ítem, una olla ab mel, a·n Fexes, I s. II ds.
 Ítem, troços de cuyr, a·n P. Moretó, I s. III ds.
 Ítem, una capça e una candalera sotil tot, a·n P. Moretó, VI ds.
 Ítem, III ampolles, a una dona de deffora, VIII ds.
 Ítem, filoses e I aspia, a una dona, II ds.
 Ítem, I parell samalers, a·n Gabriel Puig, V ds.
 Ítem, samalers, canyas e astes de dart trencades sotil tot, a un hom de deffora, VIII ds.
 Ítem, un pot de terra, a·n Anthoni Pellicer, VIII ds.
 Ítem, I cistella, a·n Caldoliver, III ds.
 Ítem, un cabaç, a·n Albert, III ds.
 Ítem, I astoch, a·n Ffrancesc Rialbes, II ss. XI ds.
 Ítem, unes tovagetes e un tovayo, a·n Jacme, draper, I s. X ds.
 Ítem, una bancha, a·n Aguileres, III ds.
 Ítem, VI talladors, un morter de fust, e una scudella de terra en que ha un patit de mel, a·n Ledo, I s.
 Ítem, VI tayadors de fust, a·n Francesc Pellicer, I s.
 Ítem, VI tayadors de fust, a la muller d'en Gilabert, XI ds.
 Ítem, VI tayadors de fust, I scudella ab vores²⁸⁴, I pot de terra, a·n Johan Raffechs, I s. I dr.
 Ítem, un dobler ab arroç, a·n Ffrancesc ça Torra, II ss. VI ds.
 Ítem, un asbronidor, a·n P. Moretó, VIII ds.
 Ítem, un cabaç ab un davental, I dobler, drapots e frasques sotils, a·n Johan, texidor, XI ds.
 Ítem, un artibanch ab un poch de nous, a·n Anthoni Pellicer,²⁸⁵ XII ss.
 Ítem, unes tovalles taulars ab listes als caps, a·n Dalmau Serra, VIII ss.
 Ítem, II sachots a·n, Vilar, VIII ss.

²⁸⁴ *Segueix a·n, tatxat.*

²⁸⁵ *Segueix XII ds., tatxat.*

Ítem, uns tovaçons listats als caps a·n, Cap de Porch, I s.

Ítem, II tovaçons qui·s tenen, a·n Serra, II ss. VI ds.

Ítem, un tovaço listat, a un hom de deffora, I s. XI ds.

Ítem, unes tovalles de forn, a·n Garcia, cavador, III ss. VIII ds.

Ítem, altres tovaçetes, a ell mateix, I s. V ds.

Ítem, II tovaçons qui·s tenen, a ell mateix, II ss. VI ds.

Ítem, unes tovaçetes, a·n Dalmau Serra, II ss. V ds.

Ítem, I parell de lançols de terna tela, al baster de la Plana, XV ss. I dr.

Ítem, una vànova pocha, a·n Dalmau Serra, XVIII ss. ´

Ítem, uns tovaçons, II camises, I davantal tot sotil, a·n Anthoni Bolló, I s. X ds.

Ítem, I caxa, a·n Vilarasa de les Cudines, V ss.

Ítem, II culleres d'argent, a raho de XII ss la unça, a·n Jaffa, pesen I unça menys I diner²⁸⁶ mitg, XI ss. VIII ds.

Ítem, un anap d'argent, a raó de XII ss. III ds. per unça, pesa III unces e miya, a·n Arnau Roig, LV ss. I dr.

Ítem, I spasa ab guarnió vermella, a·n Espina, X ss.

Ítem, fil d'estopa a raó de II ss. VIII ds. la lliura, e I diner més al tot ab un dobleret, a·n Bernat de Coll, pesa VI lliures III unces leve, XVI ss. VIII ds.

Ítem, una aluda de cotó, a madon Boyons, a raó de II ss. X ds. la lliura, e II diners més al tot, pesa net VII lliures III unces leve, XX ss. X ds.

Ítem, XXXXVIII canons de cotó filat, a·n Ffrancesc Pellicer, a raó de X ss. V ds. la lliura pesa net.

Ítem, XIII canons de fil de li, a·n Ffrancesc Pellicer, a raó de VIII ss. I dr. per lliura pesa net I lliura II unces leve, VIII ss. V ds.

Et hoc ad eternam rei memoriam, perfati manumisores requisiverunt ad finem permissore inseri et continuari que fuerunt acta die loco et anno predicto presente, me, dicto scriptore et presentibus testibus, Francisco Pelliceri, et Anthonio Pelliceri, eius filio sutoribus Minorise.

Post hec aute die XIII julii anno predicto predictus Petrus de colle, curritor, constitutus personaliter in dicta plathea, in presentia mia dicti scriptoris et testium infrascriptore ad hoc spaliter vocatore et rogatore subastavit et ibidem subastando palam et publice ut moris est vendidit ad de bono dicti Francisci Serrat, quod ad instancia predictam bona que secuntur.

Primo, una talla ab una sogà de cànem, a·n P. Rabeya, VI ss. I dr.

²⁸⁶ *Segueix menut, tatxat.*

Ítem, una pimantera ab un poch de lentias, a·n P. de Coll pus jove, III ss. VIII ds.

Ítem, I caxeta ab fava, a·n Ramón Ferrer, II ss.

Ítem, I servidor, a ell mateix, VIII ds.

Ítem, I algera, a·n Vilarasa de les Cudines, III ss.

Ítem, I cove ab axetes e duys, e I ambudet, I maçola, a·n Saragoça, I s.

Ítem, una serra manera, a·n Saragoça, I s. VIII ds.

Ítem, una caxeta ab fasols, a ell mateix, V ss. VIII ds.

Ítem, un dobleret, a·n Domingo de²⁸⁷ Jacha, II ds.

Ítem, I cresol e un canalobra de taula, a·n Serra, III ds.

Ítem, una posteta, e un greal²⁸⁸, e una cetra blancha de terra, a·n Posas, III ds.

Ítem, I pastera cubetrada ab peus, a·n Guerau, bainer, III ss. VIII ds.

Ítem, un sadaç de seda, a·n Guerau, bahiner, VIII ds.

Ítem, I pavès, a·n Ferrotxes, II ss.

Ítem, una banasta, I solsera, una candelera, I canter, e unes tesores, e frasques, a la muller d'en Ferrotxes, I s. VII ds.

Ítem, I bancha, I ascaleta de III ascalons, III canters, I olla de terra, I cove, I cabaçet e frasques sotils, a·n Ffrancesc Moretó, I s.

Ítem, III postotes e II barres, a·n Saragoça, X ds.

Ítem, I ascaleta de VIII ascalons, a la muller d'en G. de Canyelles, VIII ds.

Ítem, una post de forn, a·n Garcia, I s. III ds.

Ítem, altre post de forn, a ell mateix, VII ds.

Ítem, un tayador gran de fust, a·n P. de la Morera, X ds.

Ítem, una post, a·n Serra, VI ds.

Ítem, I sistella, un cetriy, una taça de vidre, un parell de çabates, II scudelles de terra, e frasques, a na Pascal, I s. VI ds.

Ítem, un garbell, a·n Folquer, I s. III ds.

Ítem, un sach blader, a un hom de deffora, II ss.

Ítem, un gramalló sotil de dona, a un hom de deffora, I s. III ds.

²⁸⁷ *Segueix Comalba, tatxat.*

²⁸⁸ *Segueix de, tatxat.*

Ítem, un parell de portadores, a un hom de deffora, III ss.

Ítem, altre parell de portadores, a·n Johan Bassa, II ss. III ds.

Ítem, III portadores, a·n P. de Vilaramo, III ss VIII ds.

Ítem, una taula plagadiça ab peus, a·n Serra, II ss. III ds.

Ítem, I caxa ab peus, a·n Ffrancesc Coll, XVII ss. I dr.

Ítem, I sistella, una plana, un mertellet, una tribanella, I rebolçador, III poms, I croera d'espasa, III guaspas, et altres frasques, e prunes ascaldades, a·n Susanya, I s. VIII ds.

Ítem, I capolina, a un fadrí, VIII ds.

Ítem, I capolina, a·n Garriguella, II ss.

Ítem, I candelera, a ell mateix, I s. II ds.

Ítem, III pesals de ferre, a·n Ponç, blanquer, I s. VIII ds.

Ítem, I goryal, a·n P. de la Morera, II ss.

Ítem, una plana, a·n Spina, I s. II ds.

Ítem, altre plana, a·n Berenguer Ciyar, I s. VIII ds

Ítem, III raspas, a·n Garau, bahiner, VI ds.

Ítem, II tribanelles e unes tenages, a·n Planes, XI ds.

Ítem, I candalaria ab moltes croheres, civelles, guaspas e II poms plans d'aspasa, a·n Spina, II ss.

Ítem, un picador de mola, e unes tesores, e I lima tot sotil, a·n Saragoça, VIII ds.

Ítem, una aluda de tenir cotó, a un hom de deffora, VIII ds.

Ítem, una lanterna de banya, a·n Bernat de Sent Johan, I s. XI ds.

Ítem, II doblerets ab un patit de cotó, et una granera d'espolsar vastit, a ell mateix, VIII ds.

Ítem, una gonella sotil de dona, a na Masadella, V ds.

Ítem, una folradura de pells de conills, e II cototes sotils, a un hom de deffora, VII ds.

Ítem, una camisa de dona, a·n Maçana, II ss. V ds.

Ítem, I parell de lançols de terna tela d'estopa, a·n Guerau, bahiner, XVI ss. VIII ds.

Ítem, una gonellota, et padaços de li, a·n Torriyó, II ss.

Ítem, II tovayoles e un tros de faxes de burell nou, a·n Maçana, II ss. VI ds.

Ítem, I gavinet genovès, a·n Ffrancesc Moretó, VII ds.

Ítem, I gavinet, II correges, I bossa, e frasques, a·n Planes, I s. III ds.

Ítem, I artibanch d'alber ab nous, a·n Cuya del mas, XXVII ss.

Ítem, una caxa ab peus, a un hom de deffora, III ss. I dr.

Ítem, I capciri, a·n Serra, VIII ds.

Ítem, un ambudet d'estany de liurar oli, I loça d'astany de traura oli e I correge, a·n Serra, X ds.

Ítem, I caceta, a·n Rabeya, I s. III ds.

Ítem, I barristada de tagellot e fustagaça tt sotil, a·n Spina, I s. VII ds.

Ítem, I barristada de lenya grossa et II postotes, a·n Seguí, I s. VI ds.

Ítem, I coffret encuyrat lahonat de ferre, a·n Ffrancesc ça Torra, VIII ss. V ds.

Ítem, I barristada d'agulles de cap, a ell mateix, II ss. VIII ds.

Ítem, I vel de cotó, a madon Bolunyà, II ss. VI ds.

Ítem, una tovaola, VI capells, e padaços, e un astrenya-cap de li, e un capdellet de fil de cotó, a·n Comdals, I s. VIII ds.

Ítem, III cabirons, III cercols, e fustagota, a·n Raspay, I s. III ds.

Et ad eternam rei memoriam, perfati manumisores requisiverunt hoc ad finem permisore inseri et continuari que fuerunt acta die loco et anno predicto presente me dicto scriptore et presentibus Minorise.

Et die tercia septembris anno predicto, predictus curritor constitutus personaliter²⁸⁹ in presencia mia, dicti scriptores et testis infrascriptore, ad hoc spaliter vocatore et rogatore²⁹⁰ retulit verbote et fidem fecit se ad dictam instanciam vendidise in dicta plathea²⁹¹ palam et publice, subastando ut moris est bona infrascripta que fuerunt dicti Francisci Serrat, quondam preut sequitur.

Primo, un lit, al batle, X ss.

Ítem, I tahud, a ell mateix, VIII ss.

Ítem, CIII quarters de vi, a raó de XVIII ds. per quarter, a un hom de deffora²⁹².

Ítem, III quarters d'oli, a·n Matheu Pujol, a raó de V ss. VI ds. per quarter, XXII ss.

Ítem, I tina, a·n Respay, CII ss.

Ítem, una bóta gran, a ell mateix, LVI ss. VIII ds.

Ítem, altre bóta, a ell mateix, LVIII ss. II ds.

Ítem, un follador, a ell mateix, XXI ss.

²⁸⁹ *Segueix* in dicta plathea, subastavit et subastando palam et publice ibídem vendidit ad instanciam predictam bona infrascripta que fuerunt dicti deffuncti preut. *Tatxat*.

²⁹⁰ In presencia mia dicti scriptores et testis infrascriptore ad hoc spaliter vocatore et rogatore *Afegit a la interlínia*.

²⁹¹ *Segueix* per su, *tatxat*.

²⁹² *No especifica quantitat monetària total*.

Ítem, I²⁹³ barrila de VI sesters, de a·n Collet, XXVII ss. VI ds.

Et hoc dictus curritor requisivit ad finem permisore inseri et continuari presente testibus, discretis Jacobo Galcerandi, et Petro Artus, scriptoribus Minorise.

²⁹³ *Segueix barrilla, tatxat.*

Tomàs d'Esglésies, sabater (doc. 3)

1389, juliol, 1. Manresa.

Encant dels béns del difunt Tomàs d'Esglésies, sabater, fet pel seu germà i hereu universal Joan d'Esglésies. L'encant està fet en dues parts, la primera és del 1 de juliol de 1389 i la segona és del dia 17 del mateix mes i any.

Referència documental: Arxiu Històric de Protocols de Manresa (AHPM). Inventaris (1389-1391) 50 ffsn (ffsn. 1a-2r).

Noverint universi quod in presencia mia, Jacob i de Marquilles, scriptoris jurati scribanie publice Minorise, et in presencia eciam testium infrascriptorum ad hec spaliter vocatore et rogatore, Arnaldus de Palacio, curritor publicus dicte civitate Minorise, constitutus personaliter in plathea publica dicte civitatis²⁹⁴ ad instanciam Johannis de Ecclesiolis fratris et heredis universalis cum beneficio inventarii²⁹⁵ Thome de Ecclesiolis quondam sutoris Minorise, encantavit et ibidem palam et publice subastavit bona que infrascripta que fuerunt dicti quondam Thome de Ecclesiolis et ipsa bona vendidit et concessit personis infrascriptis preut²⁹⁶ sequitur in quodam quaterno papirii nomenaliter scripto continencie subsequentis.

Primerament, un pavès, a·n Galceran d'Esgleyolles, IIII ss. I dr.

Ítem, un arbey, a·n R. Ferrer, V ds.

Ítem, III elenes de cusir çabates, un box, un coltell, una strebera, un davantal e un cabaç, a·n Bernat ça Serra, I s. III ds.

Ítem, un brocal de vidre, a3n Bernat ça Serra, III ds.

Ítem, una post de forn, a madona correger, VII ds.

Ítem, una cetria de tenir oli, a ella matexa, VII ds.

Ítem, II canters, una algerra trencada, una olla, un selló e V fuses, a·n Rubert, assahonador, VIII ds.

Ítem, una algerra de tenir oli, a madona correger, II ss. VII ds.²⁹⁷

Ítem, una caldera, a na Constança d'en March, II ss. XI ds.

Ítem, una servidora, a na Pelliceres de Buades, I s. II ds.

Ítem, II cambutxs de li d'infants, a na Totzona, VIII ds.

Ítem, II capells, un d'ome, l'altre de dona de li blanchs, a na Grau, II ss.²⁹⁸

Ítem, V vels de cotó sotils, e II caps de seda, a·n Planeta, X ds.

Ítem, un cap e un coll de cotó, a ell matex, II ss. II ds.

Ítem, un capell obrat de seda negra de dona, a un hom de defora, IIII ss. I dr.

Ítem, un capell de li blanch ab veta d'or, ab cordons de seda morada d'ome e una gandaya sotil, a un hom de de fora, I s. XI ds.

Ítem, dues banques, dues carabaçes, II sellons blanchs, un sedaç, una pala e III postetes ab d'altres frasques, a·n Pedriça, assahonador, I s. III ds.

Ítem, una lanterna, a·n March, VIII ds.

Ítem, un poch d'estopa a na Todela, III ds.

²⁹⁴ *Segueix* encantavit et ibídem palam et publice subastavit, *tatxat*.

²⁹⁵ Universalis cum beneficio inventarii. *Afegit a la interlínia*.

²⁹⁶ Tanque plus offerentibus et dantibus pro preciiis subscriptis. *Afegit a la interlínia*.

²⁹⁷ II ss. VII ds. *Afegit a la interlínia*.

²⁹⁸ *Lectura dificultosa degut al mal estat del foli provocat per marques de rosegador*.

Ítem, un²⁹⁹ coltell³⁰⁰, un cavech trencat, una taça d'estany, e una cullera d'estany, e un miray sotil, a·n Guixol, I s. IIII ds.
 Ítem, un cavec, a madona correger, III ss.
 Ítem, una caça, a ella matexa, IIII ss. VIII ds.
 Ítem, una concha, a ella matexa, V ss. II ds.
 Ítem, una caxa gran, a ella matexa, VII ss. III ds.
 Ítem, XXVII parells de formes de çabates entre poques e grans, a·n Arnau, draper, II ss.
 Ítem, pedaços e una simolsa, a·n Morera, tauletger, VI ds.
 Ítem, una cistella e una sperla, a madona correger, V ds.
 Ítem, uan caxa, a·n Estrada, XV ss. VI ds.
 Ítem, uns arquibanchs de tres calars, a·n Puyol, carnicer, VII ss. IIII ds.

Et ad eternam rei memoriam de hiis perpetuo habendia requisivit dictus Johannes de Ecclesiolis heres predictus³⁰¹ sibi fueri et tradi publicum instrumentum per note subscripti. Acta fuerunt prima die mensis julii anno anate domini Millesimo CCC LXXX nono presente me dicto scriptore et presentibus eciam testibus, Guillelmo Gomar, sartore, et Thomas de Plano, textore pranore lane de dicta civitate Minorise.

Postea vero XVII die julii anno predicto, Petrus Ortolani et Arnaldus de Palacio, curritoris publici Minorise deverunt ac eciam fidem fecerunt michi dicto scriptori quod ipsi vendideravit in encantu publico bona infrascripta que fuerunt dicti quondam Thome de Ecclesiolis ad candem instanciam pro preciis sub scriptus tanque plus offerentibus³⁰² preut sequit.

Primerament, un curtapeu³⁰³ blau folrat de pell blancha, a una dona de defora, XL ss.
 Ítem, una gonella de burell d'oma, a un hom de de fora vila, XVI ss.
 Ítem, un mantell bert, a madona Roig, XXL ss. VI ds.
 Ítem, una cervellera, a son genre de na Colleta, II ss.
 Ítem, dues lançolades de paya de poch mes o menys, a madona Gilella, IIII ss.

Et hoc pecierunt et requisiverunt dicti curritoris in presenti instrumento inseri et continuari per me dictum scriptore et inde sibi fueri et tradi publicum instrumentum per note infrascriptus presentibus testibus, discreto Jacobo de Condomina, presbitero, et Johanne Eymerici, scriptore Minorise.

²⁹⁹ *Segueix capell, tatxat.*

³⁰⁰ *Coltell. Afegit a la interlínia.*

³⁰¹ *Segueix requisivit, tatxat.*

³⁰² *Pro preciis sub scriptus tanque plus offerentibus. Afegit a la interlínia.*

³⁰³ *Et dantibus pro preciis subscriptus. Afegit a la interlínia.*

Apèndix III: Inventaris

Bernat Soliua, mercader (doc.1)

1406, setembre, 16. Manresa.

Inventari dels béns de Bernat Soliua, mercader i regidor de la confraria de Sant Nicolau, fet per la seva filla Caterina i pel seu nét anomenat Perico Soliua, ambdós hereus universals.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 686. Liber inventariorum VI (1402-1411). 300 ffsn. (ffsn. 1a-7a).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quilibet postque ab aliquo instituti sunt heredes debeant et teneantur facere inventarium seu reportorum de bonis illius a quo instituti sunt heredes, ne ultra vires hereditatis ipsi heredes amodo aliquo sunt obligatu ne ipsa bona valeant occultari vel lapsu temporis deperiri. Idcirco nos, Caterina, uxor Ffrancisci de Faro, quondam mercatoris civis Minorise, filia Bernardi çoliva, quondam et domine Margarite, eius³⁰⁴ uxor, quondam. Et ego, Pericomus çoliva, nepos sue, net dicti Bernardi çoliva, filiusque Francisci çoliva, quondam filii dicti Bernardi, quondam heres ab intestato dicti Bernardi çoliva, quondam adientes eius hereditatum cum beneficio inventari cum hoc vener signo + crucis, hic imposito et impresso intervenientibus ad hoc auctoritate decreto venerabili Raimundi de Maioricis, locumte, venerabili Petri Martina, baiuli Minorise, facimus inventarium seu reportorum de bonis dicte hereditatis et fatemur inde nos invenisse in eadem hereditate. Bona scripta et contenta in quodam papiri quaterno sub hac forma scripto.

Primerament, un alberch en la plaça, en lo qual lo dit defunct morí, qui affronta ab l'alberch dels hereus d'en Collèls, capeller, e ab altre de madon Ramón, ferrer, e ab duas vias públiques.

Ítem, altre alberch devant aquell³⁰⁵, e affronta ab un alberch de·n A. Çamit, parayre, e ab dues vias públiques.

Ítem, en lo alberch hon lo dit defunct morí, són les robes qui·s seguexen.

Primo, una pastera cubertrada ab sos peus.

Ítem, una tahut sotil en la qual són les robes següents.

Primerament, un libre de paper del Sant Greal.

Ítem, altre de paper de comptes.

Ítem, un libre de³⁰⁶ paper, hon és la vida de Sent Antoni.

Ítem, altre de paper de comptes.

Ítem, altre de paper de compte.

³⁰⁴ *Segueix uxoris, tatxat.*

³⁰⁵ *Segueix que, tatxat.*

³⁰⁶ *Segueix compte, tatxat.*

Ítem, altre de paper de compte.

Ítem, dos capbreus de compte.

Ítem, un cuhern de paper de compte.

Ítem, altre libre de compte.

Ítem, un libre d'albarans de cens.

Ítem, un Gènesi de paper.

Ítem, un bací de lautó petit.

Ítem, una bossa obrada.

Ítem, cordons, trenes, e fil blau, e blanch vert, qui pot esser tota una lliura, tot en una capça.

Ítem, dues bústies, una³⁰⁷ senageta petita, e un servidor.

Ítem, qualsque IIII unces de fil.

Ítem, un coltell serrador.

Ítem, una capça ab II troços de veta, la hun tros blanch, l'altre blau ab III capdellets de fil blanch dinals.

Ítem, un coffret en que són les coses següents:

Primerament, una bústia de boix ab IIII pedras vermelles, e II blades, e una verda, e dos anells d'argent.

Ítem, un tros de cendat ab uns paternostros de coral.

Ítem, dos cordons de filera.

Ítem, uns paternostros de coral, e de lambre, ab alguns gramellets d'argent.

Ítem, un botonador de llautó.

Ítem, una trossa de seda³⁰⁸ vermella, e altre groga.

Ítem, un canonet ab un poch de seda morada.

Ítem, qualche miga unça de saffra volcat, en un trocet de sendat.

Ítem, II cabaces de seda vermeya, e III canes de veta vermella de seda.

Ítem, un paperet ab alguns botons morats, e VI botons de lauto.

Ítem, II dimades de seda blancha.

Ítem, dos cordons de seda morats.

³⁰⁷ *Segueix senag, tatxat.*

³⁰⁸ *Segueix morada, tatxat.*

Ítem, una bustieta.

Ítem, en un paperet, una segeta de lamp, e un trocet de llautó.

Ítem, una bustieta de vidre ab violeta.

Ítem, un poch de seda esbuigada.

Ítem, III capcetes de vori.

Ítem, un denterol d'argent.

Ítem, unes hugeres .

Ítem, un trocet de raherut, ab un tros de drap de forradura de mànegues.

Ítem, una cugereta de vori.

Ítem, una bossa sotil.

Ítem, una pinteta de vori, e un troçet de trena d'or, e II claus de porta³⁰⁹.

Ítem, un mertellet.

Ítem, una capça ab analetes.

Ítem, un dobleret.

Ítem, dues³¹⁰ peces e miga de veta de fil negre, e blanch.

Ítem, II peces de veta vermella.

Ítem, II peces de veta blancha.

Ítem, una peça³¹¹ de veta vermella, e I capell³¹².

Ítem, un coltell gran ab sa bayna.

Ítem, dues troques de filadiç blau, e II troquets de seda, la una negra, l'altre verda.

Ítem, una capça ab un liç.

Ítem, IIII doblerets.

Ítem, uns psalms penetencials.

Ítem, unes tesores.

Ítem, X capdelllets, qui poden pesar ab una³¹³ trocha tot de fil blanch, qualche una lliura.

Ítem, una capça ab dos liços, e II paletes, e III liçadores de³¹⁴ trena.

³⁰⁹ De porta. *Afegit a la interlínia.*

³¹⁰ *Segueix paces, tatxat.*

³¹¹ *Segueix I capdell, tatxat.*

³¹² E I capell. *Afegit a la interlínia.*

³¹³ *Segueix troq, tatxat.*

Ítem, una salloneta ab reguelicia.

Ítem, una candelera en que són les robes següents.

Primo, V cordons blaus ab agulles als caps.

Ítem, VIII cordons vermeys ab agulles als caps.

Ítem, III ganivets de coltell.

Ítem, V peces de trena, les dues blaves, e les tres negres.

Ítem, un saquet ab alguns grans de murtra, e un liç, e un canonet de fil asbugat.

Ítem, unes tovalletes ab listes blaves stretes.

Ítem, dos troços de cap de tela sotils.

Ítem, una bossa obrada sotil.

Ítem, un liç ample ab una aspaleta.

Ítem, XIII fusos de fil atorça ab VI vengis grossos.

Ítem, III cuhernes de paper de comptes.

Ítem, una bancha de seura.

Ítem, un torn de debenar fil.

Ítem, una scala.

Ítem, un sedaç de³¹⁵ serres.

Ítem, una serra.

Ítem, una copa de balança de fust.

Ítem, un libre de la venyança de Jesucrist, en lo qual diu que és de·n Gravalosa.

Ítem, un cetriy de³¹⁶ terra.

Ítem, una bossa sotil.

Ítem, una³¹⁷ asqueleta de cendra farina.

Ítem, una caxeta.

Ítem, una tahut.

Ítem, una tahut, e dos calars.

³¹⁴ *Segueix tr, tatxat.*

³¹⁵ *Segueix serres, tatxat.*

³¹⁶ *Segueix vidre, tatxat.*

³¹⁷ *Segueix asbleta, tatxat.*

Ítem, un calguer de barral.
Ítem, un cetriy de terra.
Ítem, un peu de dabanadores de fust.
Ítem, una bossa de cuyr.
Ítem, unes pehicalques de texidora.
Ítem, una cuha de caça.
Ítem, un forroy.
Ítem, un cerquol de ferre de poal.
Ítem, unes tenages.
Ítem, una bossa de cuyr sotil.
Ítem, una soga d'espert.
Ítem, un tros de drap³¹⁸ de canamiç gros.
Ítem, un foguer de fust.
Ítem, una olleta, hon ha un poch d'unguent.
Ítem, una candelera menys de cubertor.
Ítem, dos ganivets en un foura.
Ítem, IIII fouro de coltell.
Ítem, un pot de terra vert.
Ítem, un temdor de vetes ab IIII astagues.
Ítem, III gabies de salichs.
Ítem, unes dabaneres de cana ab la verga de ferre.
Ítem, dues capces menys de cuberta.
Ítem, una caxa.
Ítem, una gàbia gran de vimens.
Ítem, VII canons d'aram.
Ítem, una padrera de cuyr.
Ítem, una bóta de portar III de cuyr.
Ítem, II dabanadores de cana.

³¹⁸ De drap. *Afegit a la interlínia.*

Ítem, una senage menys de nanses de gerp.
 Ítem, un axol.
 Ítem, IIII carabaces.
 Ítem, un peicer petit.
 Ítem, dues nanses de callera.
 Ítem, un parell de portadores.
 Ítem, un barralet.
 Ítem, una plana.
 Ítem, un forroy.
 Ítem, unes dabaneres de canes.
 Ítem, una banya de cervo.
 Ítem, mitga somada de lenya.
 Ítem, una salloneta.
 Ítem, una candelera menys de cuberta sotil.
 Ítem, una cetrieta menys de broch.
 Ítem, un coltell serrador.
 Ítem, una sanage sotil.
 Ítem, un³¹⁹ regle, e un ordidor.
 Ítem, un tros de post.
 Ítem, un tagador³²⁰ gran.
 Ítem, una dotzena, e VIII fusos.
 Ítem, un olbi d'ocell.
 Ítem, XII canons.
 Ítem, dues cètries, en la una ha un poch d'oli, qui pot esser una corta.
 Ítem, IIII sallons de torça fil.
 Ítem, dos banchs.
 Ítem, una bancha.

³¹⁹ *Segueix real, tatxat.*

³²⁰ *Segueix gran, tatxat.*

Ítem, dos coxinots de seura.

Ítem, un tros de post de tenir als peus.

Ítem, una maça de picar li.

Ítem, una galleda.

Ítem, en una casa sobre l'entrada, una corda de cànem prima.

Ítem, VIII scurçons de ceba.

Ítem, unes dabanadores de fust.

Ítem, una panera de tenir formatges.

Ítem, una portadora petita.

Ítem, un tros de post.

Ítem, II lançes sotils ab un troç d'asta.

Ítem, un dart.

Ítem, una post.

Ítem, una dastral.

Ítem, una barra.

Ítem, una canal de fusta sotil.

Ítem, una olla plena de mel.

Ítem, una caxeta larga sotil.

Ítem, una senage ab una servidora.

Ítem, una bergue de ferro³²¹ de dabanadores ab peu de fust.

Ítem, XV pedres entre premodals, e d'arch.

Ítem, dos cavechs grans.

Ítem, un cova.

Ítem, mitga somada de serments.

Ítem, una granera de palma.

Ítem, una ratera de ferre trencada.

Ítem, una padrera de gerp.

Ítem, una barra de porta.

³²¹ De ferro. *Afegit la interlínia.*

Ítem, en la cambra sobre la grau,³²² un calguer.

Ítem, una correga de cuyr.

Ítem, unes dabaneres de fust.

Ítem, una post.

Ítem, II gàbies de fil de ferre.

Ítem, II cresols.

Ítem, una lança sotil.

Ítem, un canalobret.

Ítem, una lanterna de launes de banya.

Ítem, un foguer de fust.

Ítem, una tauleta ab sos peus encastats.

Ítem, una caceta.

Ítem, loça.

Ítem, un braguer.

Ítem, una cadaneta de ferre.

Ítem, uns ferros de foch.

Ítem, un forroy.

Ítem, una sistella ab farregaç vell.

Ítem, un pagès de fust³²³.

Ítem, una barra de porta.

Ítem, un bastó.

Ítem, un³²⁴ seydor de ferre d'olles.

Ítem, una caxeta petita de IIII calars, ab qualche I lliura de fil esbugat de molts colors.

Ítem, una caxeta sotil.

Ítem, XVIII liços, e III paletes.

Ítem, IIII olles de terra.

³²² *Segueix Ítem, tatxat.*

³²³ *De fust. Afegit a la interlínia.*

³²⁴ *Segueix sey tenidor, tatxat.*

Ítem, VI tagadors de fust.

Ítem, III scudelles de fust.

Ítem, III cobertores de terra.

Ítem, XIII fusos.

Ítem, una scudella gran de terra.

Ítem, un gavadal.

Ítem, un morter de fust.

Ítem, una loça.

Ítem, una capçana de boua.

Ítem, un calguer de barral.

Ítem, un banch.

Ítem, un saglit ab page, e ab banchs, e posts, e mathalaf, e travesser de fustani listats.

Ítem, un altre saglit de pages ab sos banchs, e posts, e mathalaf, e travesser blanchs sotils³²⁵.

Ítem, un matalalaf blanch, e un travesser listat.

Ítem, III flaçades de lana les dues, e l'altre de borra.

Ítem, III coxins.

Ítem, una caxa.

Ítem, una bacina.

Ítem, una cota negre sotils.

Ítem, un farcet.

Ítem, una gramaga negra.

Ítem, un farcet pintat.

Ítem, altre banch.

Ítem, III parells de calces sotils.

Ítem, un caperó de burell.

Ítem, uns tovayons.

Ítem, un caperó de burell.

Ítem, un cobertor blanch.

³²⁵ Sotils. Afegit a la interlínia.

Ítem, una flaçada de lana.

Ítem, algunes cartes entre les quals ne III ha de deuta.

Ítem, un parell de lançols de cànem.

Ítem, un collar de dona de lana.

Ítem, un ganivet ab foura.

Ítem, un lançol de tres teles de cànem.

Ítem, un tros de sendat.

Ítem, alsguns pedaços.

Ítem, un lançol de cànem.

Ítem, II librelles de vidre, la una trancada.

Ítem, XII ampolles de vidre.

Ítem, una cullera menys de nansa sotil.

Ítem, una librella de terra.

Ítem, un asteret.

Ítem, un oratori.

Ítem, un tacer.

Ítem, una portadora.

Ítem, dues caxetes.

Ítem, III canons en que ha un poch de seda.

Ítem, XXVIII cordons de lana.

Ítem, una tahudota sotil en que ha qualche mitx dotze de amenles.

Ítem, un liç ab una spaleta.

Ítem, una taula ab sos peus.

Ítem, un scon artibanch.

Ítem, una çatria.

Ítem, una podedora.

Ítem, un estoix de letres.

Ítem, un astrep de ferre.

Ítem, I bordó.

Ítem, una maça.

Ítem, II scurçons de ceba.

Ítem, una storeta.

Ítem, II³²⁶ calgues d'orinal.

Ítem, una solsera.

Ítem,³²⁷ III scudelles de fust.

Ítem, IIII scudelles de terra.

Ítem, un saler de fust.

Ítem, un boix.

Ítem, un pot vert.

Ítem, un gral de terra.

Ítem, II barrals de vidre³²⁸.

Ítem, una storeta.

Ítem, una carabaça ab calguer.

Ítem, II³²⁹ carabaços olieres.

Ítem, una tahut.

Ítem, un banch.

Ítem, una caxa.

Ítem, II cetrietes.

Ítem, en I³³⁰ saller assats sobre lo Carme lo qual lo dit defunct logava³³¹, una post gran de roura .

Ítem, un brascat sotil.

Ítem, VI baions de botes.

Ítem, una bóta de fusta grossa, de qualsque VII sesters.

Ítem, altre de VIII en IX sesters.

Ítem, una tina, de XV somades.

³²⁶ *Segueix g, tatxat.*

³²⁷ *Segueix IIII, tatxat.*

³²⁸ *De vidre. Afegit a la interlínia.*

³²⁹ *Segueix de, tatxat.*

³³⁰ *Segueix un, tatxat.*

³³¹ *Assats sobre lo Carme lo qual lo dit defunct logava. Afegit a la interlínia.*

Ítem, un follador, de VII somades.

Ítem,³³² dos parells de portadores.

Ítem, dues sallones, e una olla de saller.

Ítem, una farrada³³³.

Ítem, dos uxets.

Ítem, un ambut de liurar vi.

Ítem, una maça de fust.

Ítem, un cabaç ab alguns duiys.

Ítem, un tramostador.

Ítem, un ort a la torra de·n Galceran Andreu, affronta³³⁴ ab una fexa de'n Puig, ab³³⁵ la honor de·n Coll, e ab la via pública.

Ítem, un tros de terra a Torrentern, e affronta ab un tros de'n Jacme³³⁶ des Puig.

Ítem, dos calestons grans de ferre.

Ítem, III parells de balances ab copes d'aram.

Ítem, un pes de ferre, qui és³³⁷ quintar.

Ítem, altre pes de ferre, qui és mitg quintar.

Ítem, altre pes de ferre, qui és rova.

Ítem, altre pes de ferro, qui és mitja rova.

Ítem, pes³³⁸ de ferro, de VI lliures.

Ítem, pes de ferro, de V lliures.

Ítem, pes de ferre, de III lliures.

Ítem, pes de coura, de III lliures.

Ítem, dues³³⁹ mitges lliures, qui són de coure.

Ítem, pes de coura, de una lliura.

³³² *Segueix II, tatxat.*

³³³ *Segueix Ítem, dues axetes, tatxat.*

³³⁴ *Segueix e, tatxat.*

³³⁵ *Segueix la, tatxat.*

³³⁶ *Segueix de, tatxat.*

³³⁷ *Segueix qui, tatxat.*

³³⁸ *Segueix de, tatxat.*

³³⁹ *Segueix mig, tatxat.*

Ítem, V pesos de unces manuts.

Ítem, una romana gran.

Ítem, altre pocha.

Ítem, en la torra sobre lo monastir dels preycadors³⁴⁰, ha palle en la qual és d'en Lobet, qui té la torra alloguer.

Et hoc fatemur nos dicti filia et nepos sui net tanque heredis equis partibus ab intestato dicti Bernardi çoliva, quondam ne sibi prexminores invenisse ad presens in dicti hereditate dicti deffuncti pretestamus, quod si ammodo alia sue plura bona in dicti hereditate invenientus ea mox in presenti inventario ponemus et mitemus. Et sib eram prestacione quod propter huius hereditatis adiconem seu ali nollum siac nobis perindictum³⁴¹ seu derogatio de iuro vel de³⁴² vel expresse in iuribus et amionibus nobis, utque nostram competentibus et pretentibus in et super bonis et hereditate dicti Bernardi çoliva, quod tam ronem debitore seu quorotanque iuram michi, dicte Caterine, competentium pretextu dotis et aliore iuram que dicta domina quod mater mea habeat super bonis dicti Bernardi çoliva, viri sui, nepos michi, dicto Pericono çoliva, ronem debitore vel aliore iuram que dictus Ffranciscus çoliva, quod pater meus, et³⁴³ ne eius heres³⁴⁴ super bonis dicti Bernardi çoliva, quod vel alia anyma iura nostra predicta et amonis remomerat nobis salva tan in perorinte tempus et pocioritate³⁴⁵ quod alia predictis adicione hereditate et confemden huius inventari in aliquo non obsenibus.

Actum est hoc XVI die mensis septembris, anno a nate domini Millesimo CCCC sexto. Sig + num Caternie, uxori Ffrancisci de Faro, quondam mercatoris civis Minorise³⁴⁶. Sig + num Periconi çoliva³⁴⁷, nepotis sue, net dicti Bernardi çoliva, quondam qui hec facimus, concedimus et firmamus. Sig + num nostri Raimundi de Maioricis, locumte, venerabili Petri Martina, baiuli anterdicti, qui huic inventario et omnibus et singulis superdictis ex parte dicti domini regis et auctoritate officii quo fungimur in hac parte auctoritatem nostram prestamus periter et decretum interponimus et hec firmamus.

Testes huius rei sunt, discretus Arnaldus Calangla, presbiter, et Berengarius Ripoll, sartor, civis Minorise. Postea vero XVI die Novembris³⁴⁸ anno predicto, dictus Petrus Çoliva nomine suo proprio et nomine dicte domine Caterine, uxor dicti Ffrancisci de Faro, dixit se invenisse cum dictis parte in dicta hereditate, I bóta de fusta grossa la qual era en poder d'en Bernat Llobet, fuster, e eren deguts XIII sous, los quals dix lo dit Perico que havie ell pagats. Et hoc ad presens³⁴⁹ fateor inde me invenisse in dicta hereditate presente testibus discretus Petro Guitardes et Petro Artus, scriptoribus Minorise³⁵⁰.

³⁴⁰ Segueix ha, tatxtat.

³⁴¹ Segueix paraula de lectura dificultosa, potser pinovacio.

³⁴² Segueix paraula de lectura dificultosa, potser frentacione.

³⁴³ Segueix parala de lectura dificultosa, potser eisu.

³⁴⁴ Segueix paraula de lectura dificultosa, poster homus.

³⁴⁵ Segueix paraula de lectura dificultosa, potser intus.

³⁴⁶ Segueix que hoc facio concedo et firmo, tatxtat.

³⁴⁷ Segueix nep, tatxtat.

³⁴⁸ Segueix Postea vero, tatxtat.

³⁴⁹ Dictis nolibus, afegit a la interlínia.

³⁵⁰ A la línia de sota, apareix tatxtat: Elisendis uxor Valentini Ribes, sossoris.

Pere Coromina i Francesca, pagesos (doc.2)

1397, març, 6. Manresa.

Inventari dels béns i possessions del mas de la Conomina de la parròquia de Viladordis, fet per Francesca, esposa de Pere Conomina. L'inventari està fet en dues parts, la primera és feta per la vídua el dia 6 de març, i la segona és feta pel germà i procurador de Francesca, Jaume de Torres, el dia 15 del mateix mes i any.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM), Liber inventariorum IIII (1394-1398). Tr.486. 200 ffsn. (ffsn. 1a-7a).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnemque fraudis suspicionem tollendam, quelibet mulier mortuo eius viro habeat et teneatur facere inventarium de bonis ipsius viri sui ne ipsa bona occultari valeant vel lapsu temporis deperiri. Idcirco, ego Ffrancisca uxor Petri ça Conomina³⁵¹, quondam heredis et proprietarii mansi sui domus de la Conomina site in parrochia sancte M. de Villaordeore, filii Petri ça Conomina, tenens et possidens et tenere et possidere debens universa et singula bona et iura que fuerunt dicti viri mei, obligata et ypothecata pro meis dote et sponsalicio et alia iuste et iure meo cum hoc sacratissimo signo + crucis, hic imposito et impresso intervenientibus ad hoc auctoritate et decreto interpocione honorabilis Andreu de Domicilli, baiuli civitatis Minorise, per sereissimo domino rege, facio inventarium de³⁵² bonis dicti viri mei et fatheor me invenisse in et de bonis eiusdem viri mei bona contenta in quodam quaterno in vulgari scripto contimencie sequentis.

Primerament, atorch haver trobat en los dits bens lo dit mas o casa ab ses terres, honors e possessions, laurades e ermes, plantades e no plantades.

Ítem, en la ciutat de Mendresa, a quasa de Berenguer de Canet, I tona de vi, qui pot tenir qualsque XXIIII o XXV sesters de vi.

Ítem, I tona del celler d'en Ffrancesc de Mataplana, qualsque XVI sesters de vi.

Ítem, en la entrada del dit mas, una garba de vimens.

Ítem, un banch.

Ítem, un parell de semalers.

Ítem, una balesta ab son croch.

Ítem, I bast.

Ítem, I lança.

Ítem, I pala de ferre ab tres forçons.

Ítem, I cresol de ferre de poch valor.

Ítem, I piqua de pedra de tenir oli.

Ítem, I sach ab I quartera e miya de spelte.

³⁵¹ *Al marge esquerre: II ss.*

³⁵² *Segueix dictus, tatxat.*

Ítem, I serra.

Ítem, I perpal de ferre.

Ítem, un quavech.

Ítem, I reya de pocha valor.

Ítem,³⁵³ una exada de poch valor.

Ítem, I sach de canemaç.

Ítem, I dobler de poqua valor.

Ítem, I³⁵⁴ carabaça.

Ítem, I balesta de pocha valor.

Ítem, I tros de soga de jerp.

Ítem, I cèrcol de ferre.

Ítem, I pica de³⁵⁵ pedra.

Ítem, un parell de dentals.

Ítem, I forreyat.

Ítem, I pedaç de borres.

Ítem, I casa de serra de pocha valor.

Ítem, I corriola de fust.

Ítem, I asbrer de balesta de pocha valor.

Ítem, dues dogues de roure.

Ítem, I esquala de pocha valor.

Ítem, I quameta ab I spigol de aradre.

Ítem, I balesta menys de cordes.

Ítem, un axoll.

Ítem, I destraleta de mà.

Ítem, I tribe.

Ítem, I tribanella.

Ítem, unes tenalles, e I martell de ferrar.

³⁵³ *Segueix una caixa, tatxat.*

³⁵⁴ *Segueix sach de canemaç, tatxat.*

³⁵⁵ *Segueix de ferre, tatxat.*

Ítem, I altra balesta menys de corda.

Ítem, II lances.

Ítem, dos matraços.

Ítem, I post de fuya.

Ítem, I clau de pocha valor.

Ítem, en I cambra a mà dreta, con hom entre en lo dit mas, I jupó de pocha valor.

Ítem,³⁵⁶ I³⁵⁷ gonella negra de hom de pocha valor.

Ítem, dos farsets de hom de pocha valor.

Ítem, una sela de pocha valor.

Ítem, I tahut menys de cobertor.

Ítem, un capçalet de pocha valor.

Ítem, una cistella, ab I parell de çabates.

Ítem, una correya.

Ítem, III quaperons, la I blau, e l'altre negre, e l'altre burell.

Ítem, una qualdera gran d'aram.

Ítem, una portadora de pocha valor.

Ítem, II payços de pocha valor.

Ítem, una caxeta menys de cobertor, ab duas quarteres de farina d'ordi.

Ítem, una caxeta³⁵⁸ menys de cobertor, ab I morter de fust.

Ítem, I folador petit.

Ítem, un cove.

Ítem, I bóta maresa ab I fon.

Ítem, I pedaçot de borres.

Ítem, I lit de posts ab son saglit ple de paya.

Ítem, I capçall.

Ítem, I gavella de borra de quanem.

Ítem, en lo celler del dit mas, I barrill ab I fon.

³⁵⁶ *Segueix en, tatxat.*

³⁵⁷ *Segueix cambra, tatxat.*

³⁵⁸ *Segueix mes, tatxat.*

Ítem, II parells de portadores.

Ítem, I ambut de trescolar.

Ítem, una tona, ab dos sesters de vi.

Ítem, I barril ple de vi.

Ítem, I tona, de XV sesters.

Ítem, en una staqua IIII cèrcols de tona.

Ítem, I tona, de XXX sesters.

Ítem, altra tona aytalmateixa, ab III sesters de vi.

Ítem, altra tona, qui pot tenir qualsque XXX sesters.

Ítem, I folador petit.

Ítem, una tina, de LX somades.

Ítem, I banch de celer.

Ítem, dos porgadors.

Ítem, III garbes de vimens.

Ítem, dos parells de vincles.

Ítem, una bóta maresa de pocha valor.

Ítem, VII cercols de tona de pocha valor.

Ítem, II posts de fust.

Ítem, una tona sgavelada.

Ítem, I gaffa.

Ítem, I olla de terra de trescolar.

Ítem, I cavech.

Ítem, I gavell de cànem bragat.

Ítem, I canada menys de cobertor.

Ítem, en la casa acap de la grau, I thaut de pocha valor.

Ítem, un morter de marbre.

Ítem, dos banchs de pocha valor.

Ítem, I taula.

Ítem, I ascon.

Ítem, dos asters.

Ítem, unes tesores.

Ítem, una podadora.

Ítem, una tahut.

Ítem, unes tovalles taulars.

Ítem, I bací d'aram.

Ítem, dos quarters de terra trenquats.

Ítem, I morter de fust ab son box.

Ítem, I rahora de raure pa.

Ítem, I servidor de salachs.

Ítem, I caxeta petita.

Ítem, en la cuyna del dit mas, I taula.

Ítem, dos banchs.

Ítem, dos ferres de foch de pocha valor.

Ítem, unes leves de ferre.

Ítem, uns clamàstecs.

Ítem, I olla de coure gran ab sa cobertora.

Ítem, I lumener de fust.

Ítem, I tahut.

Ítem, I pastera.

Ítem, dues loçes.

Ítem, I esbromadora.

Ítem, I pahiç petit ple de ploma.

Ítem, dues posts.

Ítem, I cresol.

Ítem, I cetriy de terra.

Ítem, altre banch.

Ítem, II olles de terra.

Ítem, I paella de ferre.

Ítem, en la quasa, con hom és mirant a masquerda, II sedaços.
 Ítem, dos qualastons de ferre.
 Ítem, I canastell de fura³⁵⁹.
 Ítem, IIII fusades de quanamiç.
 Ítem, I ram de quanamiç.
 Ítem, XXII tayadors de fust.
 Ítem, VII scudelles de fust.
 Ítem, I box.
 Ítem, V scudelles de terra.
 Ítem, I greal.
 Ítem, III pels de moltons.
 Ítem, I quarabaça larga.
 Ítem, I aspia de torn.
 Ítem, I tahut menys de cobertor.
 Ítem, una taula sotil.
 Ítem, I banch sotil.
 Ítem, I quadira esgavelada.
 Ítem, I esqualer de fust.
 Ítem, en I cambra, qui respon en la supradita casa, I lit de posts ab sa màrfega plena de paya.
 Ítem, I parell de lançols de quanamiç.
 Ítem, I flaçada ab listes blaves e blanques.
 Ítem, unes espalleres de pocha valor.
 Ítem, I capçal.
 Ítem, I quadira.
 Ítem, I paiç.
 Ítem, I pastera de pocha valor.
 Ítem, I tahut.
 Ítem, altre tahut.

³⁵⁹ *Segueix Ítem, tatxat.*

Ítem, precinch de tenir diners.

Ítem, VIII rams de fill de canemiç.

Ítem, I sendera de conill.

Ítem, dues cuyeres d'estany.

Ítem, unes tauletes de escriure.

Ítem, I libret de pergamí.

Ítem, I spasa.

Ítem, I pastera de pocha valor.

Ítem, I cervelera.

Ítem, en altre cambra, qui affronte ab la dita casa, II algerres de tenir oli.

Ítem, altres dues algerres de pocha valor.

Ítem, I cove ple de bresques.

Ítem, altre algerra ab II dotzes de guixes.

Ítem, I librell de terra.

Ítem, I pavers gran.

Ítem, I braçoll d'infant de pocha valor.

Ítem, I coxi petit.

Ítem, I torn de filar lana.

Ítem, I cetria ab mitg quarter d'oli.

Ítem, altra cetria petita ab I poch d'oli.

Ítem, I caxeta pocha, en que ha una ensunya de sagí, e I esquena de porch.

Ítem, I esscudella de terra.

Ítem, I capell de ferre de pocha valor.

Ítem, I tahudeta de pocha valor.

Ítem, III sistelles.

Ítem, I quarter trenquat.

Ítem, III ariscles de sedaç.

Ítem, I caxeta pocha.

Ítem, I bot de tenir oli.

Ítem, I carabaça ab I poch de miy.

Ítem, I cetria esbroquada.

Ítem, I servidora de salich.

Ítem, dos pintes de pentinar lana de pocha valor.

Ítem, VIII parells de carabaçes petites.

Ítem, en lo terrat del dit mas, I pavès de barrera.

Ítem, I pell de moltó.

Ítem, II elms de ferre.

Ítem, altre pavès.

Ítem, I biga d'álber.

Ítem, I miya de roure petit.

Ítem, I fuya de pi.

Ítem, II dogues de tina.

Ítem, dos miyanets de tina.

Ítem, en la cambra après lo celler, I caxa bladera.

Ítem, I gramalla de burell.

Ítem, I pavès.

Ítem, I broquer.

Ítem, I verga sardesqua.

Ítem, III parells de unces.

Ítem, I paiç ab I dotzè de ordi.

Ítem, I sedaç de lana.

Ítem, I sàrria.

Ítem, I flaçada ab listes vermeyes.

Ítem, I tros de capa listada.

Ítem, I lit de posts ab sa màrfega plena de paya.

Ítem, I parell de lançols.

Ítem, I parell de flaçades ab listes vermelles.

Ítem, I capa morada de pocha valor.

Ítem, I curtapeu de burell.

Ítem, unes spatleres.

Ítem, I capçal.

Ítem, II olles de mel.

Ítem, I arquibanch.

Ítem, ha en lo dit arquibanch, II correyes de seda ab plotons de lautó.

Ítem, I sistella ab II tovayons.

Ítem, I gonella vermella de dona.

Ítem, I capa vermella ab taffata.

Ítem, I cota de dona ab pell de conill.

Ítem, I cervellera.

Ítem, I spasa.

Ítem, I candelera.

Ítem, I caxeta petita.

Ítem, unes estesores.

Ítem, I dobler de miya quartera.

Ítem, I flaçada de borra.

Ítem, I troç de tela de lançol.

Ítem, en l'estable del dit mas, I parell de muls de pell de castanya.

Ítem, I bast de pocha valor.

Ítem, I dotzè de fust.

Ítem, en la payça del dit mas, IIII somades de paya.

Ítem, VIII galines, e I gal.

Ítem, I sàrria.

Ítem, en lo pati de deffora quasa, una vànova de pocha valor.

Ítem, I flaçada.

Ítem, III lançols.

Ítem, I cuberta de saglit.

Ítem, I camisa de dona.

Ítem, altre camisa de infanta.

Ítem, I camisa doma.

Ítem, I³⁶⁰ tabart negre de poca valor.

Ítem, entre dues piques pasta, de III quilmaes de olives.

Ítem, I sogà de quanem.

Ítem, XXXIII ovelles e III moltons acceptades, VI ovelles que diu que n'hi ha d'en Raspay.

Ítem, XX anyells tendres acceptats, que diu que n'hi ha d'en Raspay, III.

Ítem, I aradre ab tot son arreu de laurar, que diu que ha al quastell.

Ítem, ha en lo dit mas o en les possessions d'aquell, VIII cases d'abelles.

Ítem, en la ciutat de Medresa, a quasa d'en Berenguer de Vilapacina, I tayador gran de fust.

Ítem, en la ciutat de Medresa, en una botiga de madona d'en Morera, I caxa ab VII dotzenes de passadors menys de ampenes.

Ítem, en la dita casa, I ram d'estam de lana.

Ítem, unes cardes primes.

Ítem, I bertol, e I sendera.

Ítem, III falchs.

Ítem, I parell de lançols de terna tela.

Ítem, I vànova de poca valor.

Ítem, I correya blanca doma.

Ítem, I aguya de timons, e I tribanella, e I plana de matraços, e I cap de anclusa de poca valor.

Ítem, I ferruça de coltell.

Ítem, ha en la dita botiga, II parells de cardes primes de poca valor.

Ítem, I parell de cardes grosses.

Ítem, dos³⁶¹ troços de sogà, la I de cànem, e l'altre d'espart.

Ítem, I cuberta de matalaff de poca valor, ab II dotzenes de porgadores.

Ítem, I capa vermella listada de poca valor.

Ítem, I pavès.

Ítem, I gavell de cànem bragat.

³⁶⁰ *Segueix b, tatxat.*

³⁶¹ *Segueix parells, tatxat.*

Ítem, I caxa tanquada ab clau.

Ítem, ha en la dita botiga, XV quarteres de ordi.

Ítem, I gorgal.

Ítem, miya quartera d'avena.

Ítem, V quarteras e miya de forment.

Et hoc ad presens fatheor me invenisse in bonis dicti viri mei³⁶² protestans, quod si ammodo aliqua alia bona invenire potero in et de bonis³⁶³ perfati viri mei mox ea in presenti inventario ponam et mitam. Actum est hoc Minorise sexta die marcii, anno anate domini Millesimo Trecentesimo Nonagesimo septimo. Sig + num Ffrancisce, predicte, que hoc facio et firmo. Sig + num nostri Andrea de Pegaria, baiuli predicti, qui huic inventario et omnibus et singulis superdictis ex parte dicti domini regis et auctoritate officii quo fungimur in hac parte auctoritatem nostram prestamus pariter et decretum interponimus et hec firmamus.

Testes huius rei sunt, Arnaldus³⁶⁴, draperii, et Ffranciscus de Rialbes, sutoris, Minorise.

Postea viro XV die marcii, Jacobus de Turribus, ffrater et procurator dicte domine, de sua procuracione constat per instrumentum publicum receptum in scribania publica Minorise die presenti confessus fuit se invenisse in dictus bonis hoc secuitur.

Primerament, ha en la dita casa, I colar de dona de blanquet.

Ítem, unes calces vermelles de dona.

Ítem, I camisa de dona ab veta negra, al cabeç, e als punys.

Ítem, unes calces de dona vermelles sotils.

Ítem, uns tovaions offorçones.

Ítem, altres tovaions offorçones.

Ítem, IIII tovaions.

Ítem, III tovaions qui·s tenen.

Ítem, I caperó meytadat listat d'una part, e d'altre vert.

Ítem, II canes de drap de li.

Ítem, I coxi obrat.

Ítem, I capell de li doma.

Ítem, III doblers ab cartes de diverses contractes.

Ítem, I carner de cuyr ab albarans de paper.

³⁶² Segueix parte, tatxat.

³⁶³ Segueix viru, tatxat.

³⁶⁴ Segueix de r, tatxat.

Ítem, I dobleret de li ab albarans de paper.

Ítem, I libret de paper.

Ítem, unes ores de passió de paper.

Ítem, I libret de pergamí.

Ítem, moltes cartes de diverses contractes.

Ítem, dos cadenats de ferre petit.

Ítem, en la damundita casa d'en Berenguer de Vilapacina, I coffret de dona petit.

Ítem, trobam en lo dit coffret, I croera de dona.

Ítem, I capell obrat de dona.

Ítem, altre capell de dona blanch.

Ítem, I croera d'or, e I troç de trena d'or.

Ítem, altre croera d'or e de filadiç.

Ítem, I ganivet ab I aguyer de dona.

Ítem, I lavacap blanch ab cordons de seda.

Ítem, uns paternostros de lambre e d'argent.

Ítem, I bossa de vellut de dona.

Ítem, I coll e I cap de seda.

Ítem, I capell de dona ab veta negra.

Ítem, I vell de cotó.

Ítem, altre vell de cotó.

Ítem, I cap de seda.

Ítem, I tovaola.

Ítem, a casa d'en³⁶⁵ P. G. ça Rabeya, dues tovalles taulars listades de listes blaves.

Ítem, a quasa de P. Barriach, I cota vermella de dona ab trenador al cabaç, e I morter de coure ab sa mà, que estan penyora, per L solidus e dos diners.

Ítem, I florí que diu que té en Loteres, lo prehom de la parrochia de Aguilar.

Ítem, lo exovar del mas de la Romagosa, que deu tornar a la Conomina segons apar en les cartes nupcials que són en la scrivania de Tresserres segons que diu.

Ítem, I barra de ferre.

³⁶⁵ *Segueix G, tatxat.*

Et hoc que dicta sunt ad presens confessus fuit dictus Jacobus de Turribus nolie quo super invenisse in dictis bonis prefati viri principalis sue et pretestatus fuit dicte nomine quod si ammodo aliqua alia bona dicte hereditate invenire poter ea prestamus in presenti inventario ponet et mitet.

Presentibus testibus, Jacobo de Condamina, presbitero³⁶⁶, et Iohanes Eimerici, scriptore.

³⁶⁶ *Paraula superposada.*

Bernat sa Devesa i Ròmia, pagesos (doc. 3)

1416, febrer, 28. Manresa.

Inventari dels béns i possessions del mas de la Devesa, fet per Ròmia, esposa de Bernat sa Devesa i filla de Ramón sa Devesa i Maria, la seva esposa. El senyor eminent que té el domini directe i alodial és Berenguer de Pujol.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 687. Liber inventariorum VII (1410-1508). 400 ffsn. + 8 papers (ffsn. 1a-4r).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quelibet heres mortuo illo cuius heres³⁶⁷ existit debeat et teneatur facere inventarium seu reportorium de bonis illius cuius est heres ne ipsa bona occultari valeat vel lapsu temporis deperiri. Idcirco, ego Romia, uxor Bernardus ça Devesa alias Cendrens filiaque Raimundi ça Devesa et dicte Marie eius uxoris quondam de manso de ça Devesa parrochie Minorise et per ipsos parentes meos de dicto manso et aliis bonis eorum habitis et habendis, hereditata inter vivos, retentis per eos viginti quinque libris monete barchinonense de terno, scilicet utrique eorum duodecim libris et media, de quibus posset³⁶⁸ testari et alia, in omnibus suas quaslibet facere voluntates ut in instrumento dicti hereditamenti³⁶⁹ laciis contimetur. Attendens quod dictus pater meus decessit ab intestato et eius bona et hereditas michi pertinent. Idcirco agens in hiis de consensu et voluntate prefati viri mei adhiens dictam hereditatem prefati patris mei cum beneficio inventari ne ultra vires dicte hereditate modo aliquo teneat seu sim obligatus. In nomine Sancte et individue Trinitate et cum hoc sacratissimo signo + crucis hic impositio et impresso intervenientibus ad hec auctoritate et decreto venerabili Johannis Quintana subbaiuli locumtenenti venerabili Jacobi Rocha baiuli Minorise, facio inventarium seu reportorium de bonis dicte hereditate et fateor inde me invenisse dictas duodecim libras et mediam quas dictus dominus pater meus sibi retinuit in dicto hereditamento et etiam fateor quod inveni in dicto manso in quo sine me et dicto viro meo dictus pater meus habitabat tempore finis sui. Bona sequencia prout contenta sunt descriptione inde facta per Berengario de Podiolo, dominium directum et alodiarum dicti mansi³⁷⁰.

Primo, lo dit mas ab ses terras e possessions, en lo qual mas, ço es en una cambra, ha una colga de fust ab paya.

Ítem, I sobrepayas.

Ítem, una flaçada blanca ab listes vermelles.

Ítem, una spasa.

Ítem, en altra casa, un pahiç.

Ítem, una taula, e II banchs.

Ítem, III canterots.

³⁶⁷ *Al marge esquerre: IIss. VI ds.*

³⁶⁸ *En lloc de possent*

³⁶⁹ *Segueix eo, tatxat.*

³⁷⁰ *Prout contenta sunt descriptione inde facta per Berengario de Podiolo, dominium directum et alodiarum dicti mansi. Afegit a la interlínia.*

Ítem, II lanças.
 Ítem, un dart.
 Ítem, VI forques de triar paya.
 Ítem, un tayaromaguers.
 Ítem, un canteret ple de pèsols.
 Ítem, II jugueres.
 Ítem, IIII tayadors.
 Ítem, VIII scudelles de fust.
 Ítem, un morter, e un boix de fust.
 Ítem, I dobler ab porgadures.
 Ítem, III o V quarteras d'olivas.
 Ítem, I sistelleta.
 Ítem, I paneret.
 Ítem, IIII carabaças.
 Ítem, altre taula, e II bancs.
 Ítem, II algerres en la una ha qualsque³⁷¹ quarters d'oli.
 Ítem, un arer.
 Ítem, en altre cambra, un lit enquerxat, o colga.
 Ítem, una ratera de fust.
 Ítem, I pastera cubertrada.
 Ítem, I sach fariner.
 Ítem, unes tovagetes.
 Ítem, una bóta, en que ha qualche una³⁷² quartera de³⁷³ farina de forment.
 Ítem, un sadaç nou.
 Ítem, II sadaços veys.
 Ítem, I borrassa de canamiç.
 Ítem, una olla gran de terra.

³⁷¹ *Paraula superposada, afegida a la interlínia després de ha.*

³⁷² *Qualque una. Afegit a la interlínia.*

³⁷³ *Segueix forment, tatxat.*

Ítem, VI tayadors de fust.

Ítem, IIII scudelles, e un boix de fust.

Ítem, una caxeta sens cobertor.

Ítem, altre caixeta plotonada, es tancada ab clau, la qual tancadura sigella un bartolí saig ab un segell³⁷⁴.

Ítem, II cresols.

Ítem, I tahudota ab un poch de amenles.

Ítem, I paella sotil.

Ítem, un banch de lit.

Ítem, un asconot.

Ítem, I bancha.

Ítem, I³⁷⁵ furonera, e II motlos de teula.

Ítem, II banquetes.

Ítem, III algerres en la cuyna.

Ítem, un banch.

Ítem, un canter de terra.

Ítem, III olles, e II scudelles de terra.

Ítem, un cuger de fust.

Ítem, uns ferres de foch.

Ítem, una loça de ferre.

Ítem, unambut de fust olier.

Ítem, I algerra, e I canter de terra.

Ítem, en l'antrada,³⁷⁶ una sarria nova e un cabaç.

Ítem, I jou de laurar.

Ítem, II coxins de laurar.

Ítem, una arada ab sa reya.

³⁷⁴ Es tancada ab clau la qual tancadura sigella un bartolí saig ab un segell. *Afegit a la interlínia.*

³⁷⁵ *Segueix furo, tatxat.*

³⁷⁶ *Segueix una, tatxat.*

Ítem, en l'establa, II bastos.

Ítem, en la pahiça, I barristada de paya.

Ítem, una caulera, qui pot III cantes d'aygua.

Ítem, I caça d'aram.

Ítem, I cavach gran.

Ítem, I bona axada.

Ítem, I dastral.

Ítem, I podadora.

Ítem, I covanet.

Ítem, uns arguets.

Ítem, un maç.

Ítem, II forques.

Ítem, en lo celler, una ascala de cullir olivas.

Ítem, una gaffa.

Ítem, II samalers.

Ítem, I jou gran.

Ítem, I asteva.

Ítem, I arna de fust.

Ítem, I canal de fust.

Ítem, II parells de portadores.

Ítem, I tina de L somades.

Ítem, I portadora radona.

Ítem, altre ascala de cullir olivas.

Ítem, I bóta de fusta grossa de XVIII sesters, hon ha un poc de vimades.

Ítem, una tona de XXV sesters, plena de vi most.

Ítem, altre tona de XX sesters, hon ha vi vey.

Ítem, unambut de trescolar.

Ítem, dix en Ffrancesch, fill del dit Ramón, que a casa d'en Ffrancesch Pellicer de Manresa, ha I olla de coura que son pare hi dux, la qual esta penyora no sap per quant.

Ítem, II muls de pèl rotx, los quals dix lo dit Ffrancesch que són en lo mas dels torrents de Castellgalí.

Ítem, en la damundita cambra, una dastral de fendra albes.

Ítem, una maça de fust de fendre cèrcols.

Ítem, dix que ha acasa d'en Calabuig de Manresa, un artibanch.

Et hoc ad presens fator inde me invenisse protestans, quod si ammodo aliqua alia bona hereditate³⁷⁷ invenire potero mox ea in presenti inventario ponam et mitam pretestor eciam, quod propter usffecionem huiusmodi inventari non possit intelligi, quod bona predicta esseut hereditate dicti patris mei cum credam in veritate consistere illa mea, et de dicto hereditamento michi predictos parentes meos facio inter vivos. Actum est hoc Minorise, XXVIII die ffebroari, anno anate domini Millessimo Quadragentessimo sextodecimo. Sig + num Romie predictae, que hoc facio et firmo. Sig + num Bernardi ça Devesa, viri eius predicti, qui predictis usencio et ea laudo et firmo. Sig + num nostri Johannis Quintana, subbaiuli et locumte³⁷⁸ predicti, qui huic inventario et omnibus et singulis supradictis ex parte domini regis et auctorite officii quo fungimur in hac parte auctoritem notariam prestamus pariterque decretum interponimus et hec firmamus.

Testes huius rei sunt, venerabilis Berengarius de Cumbis, iureperitus, et Berengarius de Podiolo, mulnerius, cives Minorise.

³⁷⁷ Hereditate. *Afegit a la interlínia.*

³⁷⁸ *Segueix dicti vener b, tatxat.*

Jaume Pla, forner (doc. 4)

1406, agost, 3. Manresa.

Inventari dels béns de Jaume Pla, forner, fet per la seva esposa Margarita. L'inventari està fet en dues parts, la primera és del 3 d'agost de 1406, i la segona és del 5 d'agost del mateix any.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 686. Liber inventariorum VI (1402-1411). 300 ffsn. (ffsn. 1a-4a).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quelibet domina mortuo eius viro debeatet teneatur facere inventarium de bonis viri sui ne ipsa bona occultari valeant vel lapsu temporis deperiri. Idcirco ego³⁷⁹, Margarite, uxor Jacobus de Plano, quondam fornerii Minorise, tenens et possidens seu tenere et possidere debens universa et singula bona et iura que fuerunt dicti viri mei obligata et ypothecata pro meis dote et sponsalicio, et alia iuste et iure meo in nomine Sancte et individue Trinitatis cum hoc sacratissimo³⁸⁰ signo + crucis, hic imposito et impresso intervenientibus ad hoc auctoritate decreto venerabili Petri Martina, baiuli Minorise, facio inventarium de bonis dicti viri mei et fateor inde me invenisse in³⁸¹ hereditate dicti viri mei. Bona scripta et contenta in quodam quaterno papirii sub hac forma.

Primerament, I tros de terra al camp de Bonjornal, affronte ab un tros de terra de madon Soler de na Constança, e ab altre tros d'en Rebinat, e ab altre tros d'en Ferrarich, e ab la carrera qui va al mas del Guix.

Ítem, altre troç de terra a les Serres, qui affronte ab la honor del mas de Cornet, e ab un troç d'en Bernat des Prat, e ab altre d'en Bonanat de Boyons.

Ítem, un ort a Puigdarra, e affronte ab una fexa d'en Jacme Planeta, prevera, e ab una d'en Pelegrí, e ab la carrera pública.

Ítem, un alberch hon lo dit deffunct morí, al loch³⁸² apellat Camp d'Urgell, e affronte ab un alberch d'en Lorenç Puyol, e ab³⁸³ un alberch de madon Mesenchs, e ab una axida e ort de madon Mesenchs, e ab la via pública.

Ítem, un follador, de VI a-n VII somades.

Ítem, I bóta meresa, de V a-n VI sesters.

Ítem, altre bóta semblant, la qual té en Berenguer ça Torra, sartra, qui la té a loguer, per preu de II ss. VII ds.

Ítem, II parells de portadores.

Ítem, una algera plena d'oli, mas l'algera és d'en Gomar Sartra, qui la³⁸⁴ ma prestada.

³⁷⁹ Segueix Ffrancisca ux, tatxat.

³⁸⁰ Al marge esquerre: II ss.

³⁸¹ Segueix heredit, tatxat.

³⁸² Al loch. Afegit a la interínia.

³⁸³ Segueix altre, tatxat.

³⁸⁴ Segueix havia, tatxat.

Ítem, I algerreta pocha foradada al costat.

Ítem, II cabirons grans de pi, e IIII pochs de pi, e III d'olivera, e un tros de bigota.

Ítem, IIII cabirons de pi, los qual són a casa de madona d'en Gononet, ferrer.

Ítem, III dotzenes de cendre.

Ítem, un banquet de roura.

Ítem, altre de pi.

Ítem, I scudella de lavar.

Ítem, I posteta de pi.

Ítem, II³⁸⁵ ampolles de vidre.

Ítem, en una cambreta pocha, un lit de pages ab sos banchs e posts.

Ítem, un capçalot.

Ítem, dues flaçades, la una ab listes de burell e blanchas, e l'altre ab listes blaves e blanques sotils.

Ítem, una vànova blancha.

Ítem, dos parells de lançols de cànem.

Ítem, I sach de burell sotil.

Ítem, un farcet de burell sotil.

Ítem, I sach de burell³⁸⁶.

Ítem, I mantó de blau clar sotil.

Ítem, I gonella blava fesa devant ab botons.

Ítem, una cota de³⁸⁷ dona de brell sotil.

Ítem, I capa listada sotil.

Ítem, una capa morada sotil.

Ítem, un coxinot.

Ítem, una cotaca de vermey squinçada.

Ítem, una tahut, en la qual eren les robes següents.

Ítem, una gramaya blava antiga sotil.

³⁸⁵ *Segueix amp, tatxat.*

³⁸⁶ *Sach de burell. Afegit a la interlínia.*

³⁸⁷ *Segueix hom, tatxat.*

Ítem, II caperons sotils, la un blau e l'altre vermey.

Ítem, unes tovayes ab listes blaves stretes.

Ítem, altres³⁸⁸ tovalletes de cap de drap.

Ítem, altres de cap de drap³⁸⁹.

Ítem, I tovayola ab listes blaves.

Ítem, altre tovayola blancha.

Ítem, IIII tovaçons.

Ítem, II pedaços.

Ítem, I tahudota sotil.

Ítem, una³⁹⁰ tahut en la qual eren les robes següents, ço és unes tovayes blanques stacades³⁹¹.

Ítem, altres³⁹² tovayes de cap de drap ab listes blaves³⁹³³⁹⁴.

Ítem, un tovaçonot.

Ítem, una forradurota de pell de lebre sotil.

Ítem, I panerot ab pedaços.

Ítem, I postota.

Ítem, una cuberta d'urinal.

Ítem, I olleta ab broch ab un poch de³⁹⁵ mel qualsque II lls.

Ítem, altre olla ab un poch de mel qualche miya ll.

Ítem, I ladriola de terra.

Ítem, una cresola de terra³⁹⁶ d'un diner.

Ítem, II cresols ab cresols de terra.

Ítem, un banchot de pi.

Ítem, un carnerot sotil.

³⁸⁸ *Segueix tovayes, tatxat.*

³⁸⁹ *Altre de cap de drap. Afegit a la interlínia.*

³⁹⁰ *Segueix a, tatxat.*

³⁹¹ *Ço és unes tovayes blanques stacades. Ítem, altres. Afegit a la interlínia.*

³⁹² *Segueix Ítem, unes, tatxat.*

³⁹³ *Segueix Ítem, unes tovayes blanques esquequades. Ítem, altres tovayes de cap de drap ab listes blaves, tatxat.*

³⁹⁴ *Esquades. Afegit a la interlínia després de blanques.*

³⁹⁵ *Segueix burell, tatxat.*

³⁹⁶ *Segueix per, tatxat.*

Ítem, II ampolletes patites.

Ítem, un poch de³⁹⁷ borroces³⁹⁸ de cànem, qualsque II lls.

Ítem, I forçat de fust, qui serveix a la porta de la dita cambreta.

Ítem, una tahudota en l'antrada.

Ítem, I tovayola blancha.

Ítem, III parells de tovayons.

Ítem, una seneyeta ab³⁹⁹ un maçapà.

Ítem, ⁴⁰⁰III canons de cotó, qualsque III unces.

Ítem, dues gonellotes de⁴⁰¹ burell squinçades.

Ítem, I pala de fust.

Ítem, un scon.

Ítem, un sach de farina de forment, qualsque XIII dotzens.

Ítem, un⁴⁰² mig dotzè de fust.

Ítem, una pasterota ab una post de forn.

Ítem, una tahudota⁴⁰³.

Ítem, una senaye.

Ítem, un sedaç de seda.

Ítem, una taulota.

Ítem, un coltellot.

Ítem, II carabaces vinederes.

Ítem, un calgueret d'empolla.

Ítem, unes balances ab copes de fust.

Ítem, una planeta de planayar.

Ítem, XIII fusos.

Ítem, un canó de cotó, qualche I unça.

³⁹⁷ *Segueix borraçotes, tatxat.*

³⁹⁸ *Borroces. Afegit a la interlínia.*

³⁹⁹ *Pedaçots. Ítem, unes bragues. Ítem, una senayeta ab. Afegit a la interlínia.*

⁴⁰⁰ *Segueix I, tatxat.*

⁴⁰¹ *Segueix I, tatxat.*

⁴⁰² *Un. Afegit a la interlínia.*

⁴⁰³ *Segueix ab III parells de pa, tatxat.*

Ítem, una olleta de terra trencada, ab dos pots d'augment.

Ítem, un sol de sistella ab borres.

Ítem, una soga de gerp.

Ítem, un ampoller.

Ítem, un marteller ab unes tenayes, e un triba sotil.

Ítem, una podadora sotil.

Ítem, II forreyats ab un panyot, e una cresola de ferre sotil.

Ítem, un banch de roura.

Ítem, una caxeta.

Ítem, V claus de clavar.

Ítem, un canter.

Ítem, una bancha.

Ítem, una carabaça ab morritort.

Ítem, un cabaçot sotil.

Ítem, una lança ab II darts.

Ítem, IIII perxetes de pi, e una pala de ferre.

Ítem, un falçó.

Ítem, un carter forradat al sol.

Ítem, una plana.

Ítem, qualsque XX parells de tayells⁴⁰⁴, e III postagoças, e II tionots⁴⁰⁵, la hu de pi, e l'altre d'alzina.

Ítem, I cetre de terra e un selló.

Ítem, XIX lls. d'estopa, XVIII na té la taxidora.

Ítem, un poch de pinyols d'olives.

Ítem, una gallina, e III polls.

Ítem, un cabaç ab pedeçots.

Ítem, una callera d'aram.

Ítem, un bací de lauto.

⁴⁰⁴ Segueix Ítem, *tatxat*.

⁴⁰⁵ Segueix de pi, *tatxat*.

Ítem, una quoncha.

Ítem, I morter de coura ab sa mà.

Ítem, en la cuyna, primerament, una paelleta.

Ítem, un cetriy de vidre ple d'oli.

Ítem, uns ferres de foch.

Ítem, un asteret.

Ítem, una tauleta ab peus.

Ítem, un morter de terra ab un boix.

Ítem, un cavech gran, e un poch.

Ítem, un cuyer de fust sotil.

Ítem, un tionot de pi.

Ítem, III telladors grenets.

Ítem, XVI miyancers.

Ítem, I tahudota

Ítem, VI scudelles de fust, e dues de terre.

Ítem, dues olles de terre⁴⁰⁶.

Ítem, dues olles de terre envernçades.

Ítem, II ambuts trenchats⁴⁰⁷.

Ítem, unes tovayetes asquequades.

Ítem, una caçeta petita ab la cuha trancada.

Ítem, II capçanotes de boua.

Ítem, un axol.

Ítem, una caça ab la cuha trencada.

Ítem, un covanot sotil.

Ítem, II olles de tenir cendre.

Ítem, II cobertors de terra.

Ítem, I cobertora de ferre, sens nanse.

⁴⁰⁶ *Segueix negres, tatxat.*

⁴⁰⁷ *Segueix de laurar VI, tatxat.*

Ítem, un morterot, e II scudelles, tot de fust sotil.

Ítem, II draps de forn sotils.

Ítem, I juponot squinçat.

Ítem, II banquetes, e una postagota de roura.

Ítem, III coltellots.

Ítem, III camises dom.

Ítem, un gonellot blau sotil.

Ítem, unes dabaneres.

Ítem, una aspia de fust.

Ítem, II filoses.

Ítem, III bragues.

Ítem, unes arpes.

Ítem, una bancha sotil.

Ítem, una posteta.

Ítem, III postotes sotils.

Ítem, una destrál.

Ítem, I scala de VIII scalons.

Ítem, un sotspages de cerzil.

Ítem, una juguera sotil.

Ítem, una sanaya de miya quartera.

Ítem, altre patita.

Ítem, un bugader fes sotil.

Ítem, un parell de calces blanques sotils d'oma.

Ítem, altre parell de blaves sotill d'oma.

Ítem, un pavès sotil.

Ítem, II calgarots de berral.

Ítem, II caçoles sotils.

Ítem, I maceta de fust.

Ítem, una plana sens ferre.

Ítem, una cuberta de bugader de sogues.

Ítem, uns patronostros, qui són XLVIII parells, e II grans de crestell, e II⁴⁰⁸ crohetes, la una d'os e l'altre de lauto, e XI grans de turquesa, los quals té madon Savanera penyora, per un ampastra que fou al dit deffunct.

Ítem, en Sent Miquell, quim deu VII ss. per los vels que li he venuts.

Ítem, II ss. VI ds. los quals tinch jo.

Ítem, en la axida, fusta de la qual an feta tanqua detras de l'alberch.

Et hoc ad presens fateor me invenisse nominibus predictis in hereditate et bonis dicti mariti mei pretestans, quod si ammodo aliquo alia bona invenire potero confestim ea in presenti inventario ponam et mittam. Actum est hoc tercia die augusti, anno anate domini Millesimo CCCC sexto. Sig + num Margarite, uxor Jacobi de Plano, quondam fornerii Minorise, que⁴⁰⁹ hec dictis nominibus facio concedo et firmo. Sig + num nostri Petri Martina, baiuli antedicti, qui huic inventario et omnibus et singulis supradictis ex parte dicti domini regis et auctoritate officii quo fungimur in hac parte auctoritatem nostram prestamus pariter et decretum interponimus et hoc firmamus.

Testes huius rei sunt, Johanes Lobet, laborator civis Minorise, et P. ces Planes, sutor, de dicta civitate.

Et postea quinta decima die dicti mensis augusti, anno predicto dicta domina⁴¹⁰ Margarita, subdicta pretestacione nominibus antedictis confessa fuit se in dicta hereditate et bonis invenisse hoc bona que secuntur.

Primo,⁴¹¹ una serra.

Ítem, una spasa ab guornió vermella.

Ítem, una lanterna.

Ítem, un canter vert.

Ítem,⁴¹² un canelobret de taula.

Ítem, una carabaça de tenir lagum.

Ítem, un servidor de fust.

Ítem, V tayadors de fust.

Et hoc ad presens confessa fuit dicta domina Margarita se invenisse in dicta hereditate sub dictis prestacionibus presentibus.

⁴⁰⁸ Segueix croh, tatxat.

⁴⁰⁹ Segueix hoc, tatxat.

⁴¹⁰ Segueix dix, tatxat.

⁴¹¹ Segueix un canalobre, tatxat.

⁴¹² Segueix una, tatxat.

Testibus ad hoc, Guillermo Gomar, sartorius, et P. ces Planes, sutore, de dicta civitate Minorise.

Pere Codina, sastre (doc. 5)

1408, novembre, 13. Manresa.

Inventari dels béns de Pere Codina, sastre, fet per la seva esposa i hereva universal Constança. No fou firmat pel lloctinent del batlle de Manresa, Berenguer de Cumba, en absència del batlle Jaume de Cabanyals fins el dia 19 de gener de 1409.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr.686. Liber inventariorum VI (1402-1411). 300 ffsn. (ffsn. 1r-4a).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quilibet⁴¹³ postque ab aliquo institutus est heres debeat et teneatur facere inventarium de bonis illius cuius est heres ne ipsa bona occultari valeant vel lapsu temporis deperiri et ne ultra vires hereditate modo aliquo sit obligatus. Idcirco ego Constencie, uxor Petri ça⁴¹⁴ Codina, sartoris, quondam de civitate Minorise, heres universalis scripta in testio ultimo dicti viri mei, adhiens eius hereditatem cum beneficio inventarii cum hoc vener et sacratissimo signo + crucis, hic imposito et impresso et cum auctoritate et decreto venerabili Berengarii de Cumbis, subbaiuli dicte civitate, regentes baiulia dicte civitate absente a dicta civitate venerabili Jacobus de Cabanyals, baiuli dicte civitate Minorise, per domino rege facio inventarium seu reportorum de bonis dicte hereditatis et fateor inde me invenisse in dicta hereditate. Bona contenta et scripta in quodam papiri quaterno tenoris sequentis.

Primo, I botiga ho casa baxa, situada en la plaça de la dita ciutat, affronte ab I obrador d'en Voltrera, e ab la dita plaça, e ab I casa d'en G. Guomar, sartre, qui es sobre la dita botiga, e foren trobades en la dita botiga les robes següents.

Primo, V algerres de tenir oli, les quatre stan en sengles covenets.

Ítem, I ambudet d'aram d'oli aliurar.

Ítem, II tayadors grans de fust.

Ítem, I cabaç ab I mandret.

Ítem, I gabia pocha de fil d'aram.

Ítem, unes galotxes, e unes braceroles de cuyr tot sotil.

Ítem, IIII çatrics, II grans, e II poques.

Ítem, I paneret ab I poch de coure.

Ítem, I paner ab luquets.

Ítem, I covenet, ab IIII dotzenes de gralets de fust de tenir mostaya.

Ítem, I cabaçet ab un poch de ferro vey.

Ítem, III dotzenes d'ampolles de vidre, entre unes e altres.

⁴¹³ *Segueix heres, tatxat.*

⁴¹⁴ *Segueix de, tatxat.*

Ítem, II cabaços grans, e II poch.

Ítem, II garbes de canamuxes.

Ítem, I banquet.

Ítem, I alberch, situat en la dita plaça, affronte ab I alberch d'en Tomàs de Comalba, e ab altre d'en Jacme Trull, e ab l'alberch d'en Arnau Boixo, e ab la dita plaça, en lo qual alberch foren trobades les robes següents.

Primerament, en l'entrada, I flaçada sotil de cobrir la taula.

Ítem, una caxeta per tenir diners.

Ítem, III cabaços.

Ítem, I dotzena d'ampolles, e mige de taces de vidre.

Ítem, III cantes de terra.

Ítem, I cetrieta per oli aliurar.

Ítem, altre caxeta de tenir diners.

Ítem, I artibanch.

Ítem, I caxa sens peus, hon ha I guonell folrat de blanch usat.

Ítem, I aliuba blava nova.

Ítem, I lauder negre.

Ítem, I mandret, e I cervellera.

Ítem, I coltell sotil sotil⁴¹⁵.

Ítem, entre li e astopa, VI rams.

Ítem, II sedaços, I de seda, e altre de cerres.

Ítem, II banchs de fust.

Ítem, I alcolla de tenir farina.

Ítem, I pastera sens cobertor sotil.

Ítem, I cabaçet ab I poch de melque.

Ítem, I altre ab un poch de dachce.

Ítem,⁴¹⁶ II dotzenes de gralets de fust.

Ítem, III tayadors grans de fust.

⁴¹⁵ *Es repeteix la paraula sotil.*

⁴¹⁶ *Segueix e, tatxat.*

Ítem, I bóta pocha de tenir enxova.

Ítem, II sachs de tenir blat.

Ítem, I dart, e I lança, e I mitg glavi.

Ítem, I pavès.

Ítem, I post de forn.

Ítem, II morters, I de pedra, e altre de marbre.

Ítem, I cavech solcador.

Ítem, I braçola ab I coxi, e I troç de vánova tot sotil.

Ítem, I ganadeleta ab I poch de lavor de mostaya, e I loceta.

Ítem, I espasa ab guarnió negra, e pom radon.

Ítem, I sequet ab tro II lls. de mostaya.

Ítem, I paneret ab un poch de rayms.

Ítem, II molins de fer mostaya.

Ítem, II banquets.

Ítem, I conqua.

Ítem, III parells de balances ab copes d'aram.

Ítem, I olla de fer aygua ardent.

Ítem, en lo porxo, una tauleta ab peus.

Ítem, I sach vermey sotil.

Ítem, III solseras de tenir oruga les dues ab arrop.

Ítem, I mantell morat sotil.

Ítem, un gramayo vermey.

Ítem, I cortina de canamiç negra.

Ítem, I scudella de terra, ab I loçeta de tenir mostaya.

Ítem, I troç de ciri.

Ítem, I troç de drap de cànem de cobrir l'alcola.

Ítem, en la cuyna, I tauleta ab peus.

Ítem, I banquet.

Ítem, uns fornells de ferro.

Ítem, uns ferros de foch.

Ítem, un bací trancat.

Ítem, uns ferros o cavall de manar asts.

Ítem, I caxota.

Ítem, V olles de terra ab II coberors de terra.

Ítem, I morter de coure ab sa mà.

Ítem, I paella d'aram.

Ítem, unes graelles sens cuha.

Ítem, I ster de ferro.

Ítem, I tenidor de ferro de tenir scudelles sobre del foch.

Ítem, I dotzena d'escudelles de fust.

Ítem, unes tesores de sartra, ab I botenador.

Ítem, altre mige dotzena d'escudelles de terra.

Ítem, II grals de terra.

Ítem, I morter de terra.

Ítem, altre morter, e III boys de fust.

Ítem, II cresols ab cresoles de terra.

Ítem, I bóta de tenir anxova.

Ítem, en la cambra dalt, I lit de posts ab sa màrfega e mathalaf tot sotil.

Ítem, una caxota.

Ítem, I bancha foradada.

Ítem, en altre cambra après de la cuyna, I lit de posts ab sa màrfega.

Ítem, I matalaf listat sotil.

Ítem, I travesser sotil blanch.

Ítem, altre travesser de fustani listat.

Ítem, I flaçada de borra burella ab listes blaves e blanques.

Ítem, altre flaçada blanca ab listes vermelles e blaves.

Ítem, II parells e mig de lançols de III teles, los dos parells d'estopa, e lo altre parell de li.

Ítem, I caxa ab sos peus, en que ha I vànova de pocha⁴¹⁷ valor blanca.

Ítem, III tovayes de cap de drap.

Ítem, I artibanch.

Ítem, I mantell vermell de verni forrat de taffeta.

Ítem, I mantell de vert ascorxat.

Ítem, I guonella morada.

Ítem, I aliuba tenada folrada de pells de cunills.

Ítem, III vels de cotó, II bons, e II sotils.

Ítem, en lo celler, I bóta de fusta grossa, de V en VI sesters, plena entre most e remost.

Ítem, altre bóta de fusta grossa, de VII en VIII sesters, plena de most.

Ítem, I olleta de mel.

Ítem, I portadora.

Ítem, en lo celler de madona d'en Truy, I tineta, de XX somades.

Ítem, de XVI en XVIII sesters de vi most, qui és en tona de madona d'en Truy.

Ítem, I vinya, al loch apellat Campradon, affronte ab I vinya d'en cap de porch, ferrer, e ab altre d'en Guiu, e ab altre d'en Susanya del mas.

Et hoc had presens fateor inde me invenisse dicto nomini de bonis dicti quondam viri mei pretestans, quod si ammodo aliqua alia bona invenire potero mox ea in presenti inventario ponam et mittam. Actum est hoc Minorise, tertia decima die novembris, anno anate domini Millesimo Quadrigentesimo octavo. Sig + num⁴¹⁸ Constancie, uxoris dicti Petri ça Cudina predice, qui hec nomine predicto facio concedo et firmo.

Testes huius rei sunt, vener et discretus Petrus de Casanova, canonicus et precentor ecclesie beate Marie de Minorise, et Berengarius Pla, scholaris, de dicta civitate.

Sig + num nostri Berengarii de Cumbis, subbaiuli Minorise, regentis baiuliam dicte civitate Minorise absente a dicta civitate vener Jacobus de Cabanyals, baiulo predice, civitate per illustrissimo domino rege qui ex parte dicti domini regis et auctoritate officii quo fungimur in hac parte auctoritatem nostram prestamus pariter et decretum interponimus et hec firmamus die XIX mensis janerii, anno anate domini Millesimo CCCC nono, presentibus testibus Ffrancisco de Roviralta, sutore, et Johanes Marfa, sartore, de dicta civitate Minorise.

⁴¹⁷ *Segueix de, tatxat.*

⁴¹⁸ *Segueix Caterine, tatxat.*

Bernat Pericàs, carnisser (doc. 6)

1417, gener, 7. Manresa.

Inventari dels béns de Bernat Pericàs, carnisser, fet per la seva esposa Agnès, el tutor dels béns assignat segons el testament de Bernat és Jaume de Vilapacina, sabater, que alhora també fa de tutor de Francesca i Eulàlia, les dues filles del matrimoni i hereves universals.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 687. Liber inventariorum VII (1410-1508). 400 ffsn. + 8 papers (ffsn. 1a-4r).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quilibet mulier mortuo eius viro debeat et teneata facere inventarium seu reportorum de bonis viri sui, et quilibet tutor mortuo illo qui ipsam in tutorem elegit debeat et teneatur facere inventarium seu reportorum de bonis illius cuius tutelam assumit ne ipsa bona occultari valeant vel lapsu temporis deperiri. Idcirco, ego Agnes, uxor Bernardi Pericaç, quondam⁴¹⁹ carnificis civis Minorise, tenens et possidens et tenere et possidere de bens omnia et singula bona et iura que fuerunt dicti quondam viri mei, obligata et ypotechata pro meis dote et sponsalicio et alia iuste et iure meo domina que potens et usufructuaria dictore bonore ex legato inde michi facio per dictum quondam virum meum in eius ultimo testio. Et ego, Jacobus de Vilapacina, sutor civis Minorise, tutor testamentarius, Eulalie heredis testamentarius et Francisce filiare dictore coniugum. In nomine Sancte Trinitate et cum hoc sacratissimo signo + crucis hic imposito et impresso intervenientibus ad hoc auctoritem et decreto venerabili Petri Sarta, locumte, venerabili Bernardus Rubei, baiuli dicte civitate, adhiens ego, dictus tutor, dictam hereditatem nolie predico ne ultra vires dicte hereditate dicta heres seu ego cuius nolie modo aliquo teneamur seu simus obligatui nos ambo dicti Agnes et Jacobus, facimus inde inventarum seu reportorium nominibus antedictis⁴²⁰ et fatemur inde nos invenisse bona⁴²¹ ustenta in quodam quaterno papiri tenoris sequentis.

Primo, I alberch ab I ort a part d'atras a ell contigu, situat en lo carrer nou de la dita ciutat, affronte⁴²² ab lo dit carrer e ab l'alberch d'en P. Roig, e ab altre d'en Arnau Puig, en lo qual e primerament, en la cambra, I artibanch de II calars sotil.

Ítem, III banchs, e una bancha.

Ítem, unes spatleres.

Ítem, I cabaç.

Ítem, VI tovaýoles.

Ítem, VI tovaýons.

Ítem, unes tovalles taulars sotils.

Ítem, altres tovalles sotils.

⁴¹⁹ *Al marge esquerra: XXIII ds.*

⁴²⁰ *Segueix de bonis, tatxat.*

⁴²¹ *Segueix sequencia, tatxat.*

⁴²² *Segueix d'atras a, tatxat.*

Ítem, III parells de lançols, lo I parell de li de quaerna tela, los altres d'estopa de terna tela, lo un parell d'estopa son usats.

Ítem, I caxota sotil.

Ítem, un parell de covens pascaters de canya.

Ítem, un travesser sotil.

Ítem, I cota d'ome sotil.

Ítem, II farcets sotils.

Ítem, I juppo olrà .

Ítem, I coxi de cap obrat.

Ítem, altre coxi blanch sotil.

Ítem, I aliuba blava sotil.

Ítem, I mantó de baguinat.

Ítem, I barristada de lançolets.

Ítem, I almarratxa.

Ítem, I coltell sotil.

Ítem, I coltellot.

Ítem, un artibanch de dos calars, hon ha un caperó vert.

Ítem, II caperons negres.

Ítem, I caperó blau.

Ítem, I manteta verda folrada de cendat verd.

Ítem, I bossa de vallut.

Ítem, I coll de seda, e II caps de li.

Ítem, I cap de seda.

Ítem, III capells, e dos draps de coll de li.

Ítem, I algerra buyda.

Ítem, I cova sotil.

Ítem, II cabaços ab un poch de figues seques.

Ítem, I lavacap de ferre.

Ítem, II cabacets.

Ítem, I spasa ab sa guarnió.

Ítem, I candalera.

Ítem, I pavès.

Ítem, dos parells de pàtines, lo I parell son asquinçats.

Ítem, II plats de terra.

Ítem, I bugader fes, ab qualque miya quartera de farina de forment.

Ítem, altre pavès.

Ítem, I algerra buyda.

Ítem, una cana e mitja sarzil blanch.

Ítem, III canes de drap ascur .

Ítem, I aliuba blava de drap de la terra folrada de pel blancha, e les manegues folrades de cendat verd.

Ítem, I mantell blau de mellines folrat de cendat verd, e ab perfil de arminis.

Ítem, I gramalla blava.

Ítem, I gonella vermella sotil.

Ítem, I vànova blancha.

Ítem, III flaçades sotils.

Ítem, I sobrepalles sotil.

Ítem, I lit de posts ab sa màfega e palla tot sotil.

Ítem, una borraça sotil.

Ítem, II sachs bladers sotils.

Ítem, un miray.

Ítem, II camises de dona sotils.

Ítem, II cames de cebes.

Ítem, en la cuyna, I taula petyada.

Ítem, I ascon.

Ítem, un morter de coura ab sa mà.

Ítem, I morter de pedra.

Ítem, uns ferres de foch.

Ítem, I canalobra de taula sotil.
 Ítem, VI olles, e II caçoles de terra.
 Ítem, I paella d'aram.
 Ítem,⁴²³ I cetriy de vidre⁴²⁴.
 Ítem,⁴²⁵ I cetriy de terra.
 Ítem, II cabacets.
 Ítem, tres cobertores de terra.
 Ítem, II greals de terra grans.
 Ítem, II librells verts de terra.
 Ítem, II cantes de terra.
 Ítem, I caça d'aram.
 Ítem, I pages de fust.
 Ítem, VI escudelles de terra.
 Ítem, IIII greals de terra.
 Ítem, I loça de ferre.
 Ítem,⁴²⁶ IIII tayadors de fust poch, e II grans.
 Ítem, I morter, e II boys de fust.
 Ítem, I morter de terra.
 Ítem, I cuguer, e I astriyol de fust.
 Ítem, I aster de ferre.
 Ítem, I dastraleta.
 Ítem, I coltellot.
 Ítem, I barristada de ferre vey.
 Ítem, III cresols.
 Ítem, I sistella.
 Ítem, II gavinets.

⁴²³ *Segueix I cetry. Afegit a la interlínia i tatxat.*

⁴²⁴ *Vidre. Ítem, I cetry. Afegit a la interlínia.*

⁴²⁵ *Segueix I cetry de, superposada.*

⁴²⁶ *Segueix tres, tatxat.*

Ítem, I pavès.

Ítem, I taçer de fust sotil.

Ítem, unes dabaneres.

Ítem, I cabaç.

Ítem, II cetries de terra.

Ítem, I algerra buyda.

Ítem, I caulera d'un canter e mig.

Ítem, en altre casa, un cavech.

Ítem, I axada.

Ítem, II posts de forn.

Ítem, I pastera ab cobertor sotil.

Ítem, I sadaç de seda.

Ítem, I barral de vidre.

Ítem, II ampolles, e I copa, e II taces de vidre.

Ítem, I rahora de raura.

Ítem, I rahora de pastera.

Ítem, I granera de pastera.

Ítem, I taula ab petyes.

Ítem, I juguera.

Ítem, I sadaçot.

Ítem, I covanet sotil.

Ítem, I salloneta de terra.

Ítem, I bancha foradada.

Ítem, I lança.

Ítem, I cabaç sotil.

Ítem, en l'antrada, uns telers de texidora de drap de li.

Ítem, III pintes de texir.

Ítem, unes taules dels telers.

Ítem, II lanças.

Ítem, II samalers.

Ítem, una maça porquera.

Ítem, un braçol.

Ítem, I pollera.

Ítem, en lo celler, una tina de XXXX en L somades.

Ítem, una tineta feta de tona.

Ítem, II barrils, la I de XI en XII sesters, l'altre de VIII en VIII sesters.

Ítem, un banch de celler.

Ítem, I miya de tona.

Ítem, uns telers sotils.

Ítem, I falç de segar.

Ítem, I librell fes de liurar vi.

Ítem, tenen penyora los regidors de la confraria de Sant Aloy, un mantell morat, per ço que·l dit defunt devia a la dita⁴²⁷ confraria.

Ítem, uns patrenostros de coral, qui té en penyora madon⁴²⁸ Jordà, per VII sous VI diners.

Ítem, XX sous censals, los quals li fa en brocart e XXXX sous qu·y són deguts de pensions.

Ítem, li deu en Johan Ferrando, XIII florins per raó d'un rocí.

Ítem, li deu de reste en Roig de Moya, XVI sous.

Ítem, li deu en Perico ça Torra, XVI sous.

Ítem, I ort al coll del Cardaner, qui fou d'en Romeu ça Grau.

Ítem, un camp als Cigalons, affronte ab la honor dels hereus d'en Francesc Andreu.

Ítem, un troç de terra al pelech, affronte ab la honor d'en Berenguer de Lluçà, e ab altre de na Olius.

Ítem, altre tros de terra al puig de Sent Bertomeu, affronte ab la honor d'en Maiyans, e ab altre d'en Joncosa.

⁴²⁷ *Segueix ciutat, tatxat.*

⁴²⁸ *Segueix Jordia, tatxat.*

Et hoc ad presens fatemur inde nos nolibus antedictis invenisse pretestantes, quod si ammodo aliqua alia bona inde invenire potermus mox ea in presenti inventario dictis nolibus ponemus et mittemus pretestor ⁴²⁹ ego, dictus tutor, quod dicta bona noli sunt penes in sed penes dictam dominam Agnetem, que ea tenet et possidet obligata et ypothecata per dictis iuribus suis. Actum est hoc Minorise septima die janerii, anno anate domini M CCCC XVII. Sig + num Agnetis, uxor dicti Bernardi Pericaç. Sig + num Jacobi de Vilapacina, tutoris predictore, qui hoc dictis nominibus facimus et firmamus. Sig + num, Petri Sarta, locumte, venerabili Bernat Rubei, baiuli dicte civitate, qui huic inventario et omnibus et singulis supradictis ex parte domini regis et auctorite officii quo fungimur in hac parte auctoritatem nostram prestamus pariter quod decretum interponimus et firmamus.

Testes huius rei sunt, Petrus ça Torra, carnifex, et Petrus de Podio, fusterius, cives Minorise.

⁴²⁹ *Lectura insegura, potser cum.*

Guillem Dalmau, sabater (doc. 7)

1408, gener, 11. Manresa.

Inventari dels béns de Guillem Dalmau, sabater, fet per la seva esposa Raimona.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 686. Liber inventariorum VI (1402-1411). 300 ffsn. (ffsn. 1r-3r).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quelibet domina mortuo eius viro debeat et teneatur facere inventarium de bonis dicti viri sui ne ipsa bona occultari valeant vel lapsu temporis deperiri. Idcirco ego, Roimona, uxor Guillelmi Dalmacii, quondam sutoris civis Minorise, tenens et possidens et tenere et possidere debens universa et singula bona que fuerunt dicti quondam viri mei, obligata et ypothecata pro meis dote et sponalicio et alia iuste et iure meo cum hoc vener et sacratissimo signo + crucis, hic imposito et impresso interveniente ad hoc auctoritate et decreto venerabili Petri Amargosii, subvicarius Minorise, et bagiore, ac regente baiuliam dicte civitate, absente a dicta civitate venerabili Petro Martina, baiulio, et Raimundo de Maioricis, vicario Minorise per domino rege, facio inventarium de bonis dicti viri mei et primo fateor me invenisse in dictis hereditate et bonis dicti mariti mei quondam. Bona scripta et ustenta in quodam papiri quaterno cuius tenor sequenti serie intimatur.

Primo, I alberch situat en lo carrer de la bosseria, affronte ab en P. de Pelliceres, e ab en Johan ça Torra, e primerament, en l'entrada o obrador, I artibanch.

Ítem, I tahut sotil.

Ítem, I former de tenir formes.

Ítem, uns armaris de tres cubertes ab II tancadures.

Ítem, X vels de li.

Ítem, VIII punyets nous de dona.

Ítem, I parell de calces de burell dom.

Ítem, II dotzenes de bragues de li.

Ítem, mige grossa de bosses poques de cuyr.

Ítem, III⁴³⁰ canes de drap de li.

Ítem, III canes de drap d'estopa de li.

Ítem, I carratell desfonat a la un cap, ab qualche I quartera de farina de forment.

Ítem, I sach ab I quartera de mostura.

Ítem, I pavès.

Ítem, II caxotes, e I caxeta barrada de ferro.

⁴³⁰ Segueix cantes, tatxat.

Ítem, I barraga de la taula a cobrir.

Ítem, I post.

Ítem, II covens ab III dotzenes, e IIII parells de formes.

Ítem, I cova ab lanota.

Ítem, unes balancetes ab copes d'aram.

Ítem, I gavadal ab VIII parells de tribanelles sotils.

Ítem, en la casa d'enllà l'obrador, I taulota sotil⁴³¹.

Ítem, I caxota poque.

Ítem, I altre caxeta.

Ítem, II dotzenes de formes.

Ítem, unes balances ab copes d'aram.

Ítem, I cana de canar drap.

Ítem, IIII llances, e II darts.

Ítem, I caxeta sotil.

Ítem, IIII banquets.

Ítem, I banch.

Ítem, I cervellera.

Ítem, I destrat.

Ítem,⁴³²ferregot vey.

Ítem, I rahora sotil.

Ítem, I falçs.

Ítem, I aspia de fust.

Ítem, II posts.

Ítem, I destrat, e II parells de tesores sotils.

Ítem, I cove de canes, ab V dotzenes e mige d'empenes de cordona aparellades, entre dom, e de fembre.

Ítem, I senageta.

Ítem, I dotzena e miga de motlos de çabates.

⁴³¹ *Segueix s, tatxat.*

⁴³² *Segueix I, tatxat.*

Ítem, I caxa ab mige dotzena de çabates grans, e I de poques.

Ítem, I taula sotil ab sos peus.

Ítem, I post.

Ítem, I pollera.

Ítem, I storeta.

Ítem, I mathalaf sotil ab I traverser de fustani.

Ítem, I scala ab que pugen al terrat.

Ítem, II feixs de serments.

Ítem, mige somada de lenya grossa.

Ítem, I tribeç.

Ítem, en la cuina, III canters trencats.

Ítem, II cavechs.

Ítem, I cabaçot gran e altre poch.

Ítem, I bigueta de pi.

Ítem, uns alembichs d'aram.

Ítem, I lanterna de fust ab corn.

Ítem, I rahora⁴³³.

Ítem, II loças, la I foradada.

Ítem, I pimantereta, e I canter.

Ítem, I cetriy de terra.

Ítem, VI cresols.

Ítem, II postotes.

Ítem, I filosa de caya.

Ítem, I bugaderet ensogat.

Ítem, II banchs.

Ítem, I concha sotil.

Ítem, I⁴³⁴ caulera sotil.

⁴³³ Segueix Ítem, I lanterna de fust ab cu, *tatxat*.

⁴³⁴ Segueix call, *tatxat*.

Ítem, I bací.

Ítem, uns ferros de foch.

Ítem, I caulero.

Ítem, I pastera.

Ítem, I arch de arqueiar ab son boix.

Ítem, I dotzena de⁴³⁵ talladors de fust.

Ítem, mige dotzena d'escudelles de fust.

Ítem, altre mige de terra.

Ítem, III olles de terra.

Ítem, I saler de terra.

Ítem, I barralet cuber.

Ítem, I caxota sens cobertror.

Ítem, II cabaços.

Ítem, I artibanch.

Ítem, X canes de drap de li cruu.

Ítem, I gramalla blava.

Ítem, I altre arquibanch.

Ítem, I aliuba tenada forrada de pells de conills.

Ítem, I sach tenat.

Ítem, I caper vermey.

Ítem, I mantell de verni vermell forrat de cendat.

Ítem, I portadora.

Ítem, I tayador d'estany.

Ítem, I cove de vimens.

Ítem, I sistella.

Ítem, II morters de fust.

Ítem, I morter de⁴³⁶ terra.

⁴³⁵ *Segueix scudelles, tatxat.*

⁴³⁶ *Segueix fust, tatxat.*

Ítem, III boys.

Ítem, en la casa jusana, I taula ab sos peus.

Ítem, II banchs.

Ítem, I sellonet de terra.

Ítem, uns fornells de lar.

Ítem, I païc.

Ítem, II boys, e I coltellot.

Ítem, I gavadal trencat.

Ítem, III ampolles grans, e I pocha.

Ítem, III sistelles.

Ítem, en la cambre qui és sobre la volta, un lit, ço és màrfega, e palla, e banchs, e posts.

Ítem, I mathalaf, e I travesser tot sotil.

Ítem, II lançols de li de III teles.

Ítem, II sobrelits, e I flaçada ab listes negres.

Ítem, II lançols de mige lana.

Ítem, unes cuyraces.

Ítem, I bacinet de armar sotil.

Ítem, III tayadors de terra trenchats de melicha.

Ítem, I çatria ab I quartera d'oli.

Ítem, I cuberta d'orinal.

Ítem, I gàbia de tenir polls.

Ítem, unes dabanadores de cana.

Ítem, I cova de canes.

Ítem, I artibanch.

Ítem, I sach de burell.

Ítem, I lançol d'estopa de li de III teles.

Ítem, I juppo de cotonina.

Ítem, I farcet de blanquet.

Ítem, unes calçotes blanques.

Ítem, en una altre cambre, I lit, ço és màrfega, palla, banchs, e posts.

Ítem, II coxins de ploma.

Ítem, altre lit patit de màrfega.

Ítem, I lançol de mige lana, e altre de li.

Ítem, III flaçades, la I ab barres⁴³⁷ vermelges, les altres ab barres negres.

Ítem, I caxota.

Ítem, unes tovages II camises de dona.

Ítem, altre caxeta.

Ítem, I orinal ab son calguer.

Ítem, I sachot.

Ítem, I paella d'aram.

Ítem, I porcellet.

Ítem, II cabirons sotils.

Ítem, en l'estable, qualsque X somades de fems.

Ítem, en lo celler, I bóta meresa sotil.

Ítem, I bóta de fusta groça, de VIII sesters sotil.

Ítem, altre bóta de fusta grossa, de VIII⁴³⁸ sesters ab I xich de vi.

Ítem, altre de fusta grossa de X sesters.

Ítem, I carratell.

Ítem, I tineta, de X somades.

Ítem, I follador, de X somades.

Ítem, III parells e mig de portadores.

Ítem, I bóta sguvellada de fusta grossa.

Ítem, III algerres de tenir oli, han en la I qualque I quarter.

Ítem, II samalers.

Ítem, V axetes.

Ítem I altre⁴³⁹ alberch en la bosseria, affronte ab en G. d'Esgleyoles, e ab en Bernat de Bolunyà.

⁴³⁷ *Segueix negres, tatxat.*

⁴³⁸ *Segueix I, tatxat.*

Ítem, I vinya al grau de Coloma, affronte ab I vinya d'en Vilaramó, cuyrater, e ab altre d'en P. Rotx.

Ítem, altre vinya a la puyada, affronte ab lo camí publich e ab I vinya d'en Guixol e ab altre d'en P. Andreu.

Ítem, altre al pont vey, affronte ab I vinya d'en Sobirana, e ab altre d'en P. des Planes, çabater.

Et hoc ad presens dictis nominibus fateor inde me invenisse in dictis hereditate et bonis dicti viri mei pretestans, quod si ammodo aliqua alia bona invenire potero mox ea in presenti inventario ponam et mittam. Actum est hoc Minorise, undecima die januarii, anno anate domini Millesimo Quadragentesimo octavo. Sig + num Romione, predice, qui hoc facio et firmo. Sig + num nostri Petri Amergosi, subvicari Minorise ac baiulia⁴⁴⁰ regente predicti, qui huic inventario et omnibus et singulis supradictis ex parte dicti domini regis in auctoritate officii quo fungimur in hac parte auctoritatem nostram prestamus pariter et decretum interponimus et hec firmamus.

Testes huius rei sunt, Petrus de Torroella, et Petrus de Ferrotxas, sutoris Minorise.

⁴³⁹ *Paraula superposada.*

⁴⁴⁰ *Paraula superposada.*

Joan Oliver, baster (doc. 8)

1407, novembre, 17. Manresa.

Inventari dels béns de Joan Oliver, baster, fet per la seva esposa Margarida on es declara a Bernat Oliver, mercer, tutor dels béns assignat pel difunt Joan, ja que els fills del matrimoni anomenats Bernat i Joan, són menors d'edat.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 686. Liber inventariorum VI (1402-1411). 300 ffsn. (ffsn. 1a-11r).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quelibet⁴⁴¹ domine mortuo eius viro debeat et teneatur facere inventarium seu reportorum de bonis sui viri ne ipsa bona occultari valeant vel lapsu temporis deperiri.⁴⁴² Et⁴⁴³ quilibet tutor habeat et teneatur facere inventarium de bonis illius cuius tutelam assumit⁴⁴⁴. Idcirco Margarita, uxor Johannis Oliverii, quondam basteri⁴⁴⁵ civitate Minorise, tenens et possidens universa et singula bona dicti viri mei, obligata pro meis dote et sponsalicio et alia iuste et iure meo ac usufructuaria omnium et singulorum bonore dicti viri mei ac ectia domina et potens⁴⁴⁶ ratione legati inde michi per domino virum meum in suo ultimo testio facte. Et ego, Bernardus Oliverii⁴⁴⁷, mercerius tutor datus et assignatus per dictum Johannem Oliverii, quondam in suo ultimo testo personis et bonis Bernardi et Johannis filiore impuberum⁴⁴⁸ et heredum universalium equis partibus, dictis Johannis quondam eorum patris facimus inventarium seu reportorum de bonis dicti Johannis quod cum hoc venerabili signo + crucis hic imposito et impresso et cum auctoritate et decreto venerabili Petri Martina, baiuli dicte civitate Minorise, per illustrissimo domino rege et fatemur nos invenisse in ipsa hereditate. Bona scripta et contenta in quodam papiri quaterno huius seriei.

Primo, un alberch en la plana de Sent Miquel, qui affronta ab en Francesch Lobet, e ab en Ramon de Comaioncosa, e ab la dita plana, en l'entrada del dit alberch, són les robes següents, ço és XXXIII formes aludades.

Ítem, unes balances de page ab calestó de ferro.

Ítem, X peces, o pesals de ferro, són entre tots XXI lls. miya.

Ítem, I arch de arqueyar borra ab son boix.

Ítem, I arer.

Ítem, I corda de barbinya del dit arch.

Ítem, II serras d'una mà, e I de dues mans trenchada.

Ítem, I bancha.

⁴⁴¹ *Segueix mulier, tatxat.*

⁴⁴² *Segueix Idcirco, tatxat.*

⁴⁴³ *Segueix ego dicti, tatxat.*

⁴⁴⁴ *Segueix ne ipsa bo, tatxat.*

⁴⁴⁵ *Segueix de, tatxat.*

⁴⁴⁶ *Al marge esquerre: VI ss.*

⁴⁴⁷ *Segueix tutor, tatxat.*

⁴⁴⁸ *Segueix dicti Johannis, tatxat.*

Ítem, I barracell de fust.

Ítem, I banch de dolar.

Ítem, I batador ab ses batadores guornit.

Ítem, LXIII, entre anells, e civelles de bast.

Ítem, XXXI civelle de capçanes.

Ítem, XXX dardayons de civelles, entre grans e poch.

Ítem, LXXXVIII de pel de la gran.

Ítem, II bast nous mesos en sella.

Ítem, V bast veys.

Ítem, XXXXVII lls. de borra de cardo.

Ítem, XIII cingles, e VIII capcinglos.

Ítem, XII pitrals de cànem.

Ítem, III traves d'espart.

Ítem, II capçanes de brida.

Ítem, II bardons de sella de cavalcar.

Ítem, II fulles de ferro, e una de lautó.

Ítem, I ll. de fil de ferro.

Ítem, XIX dogals de pel.

Ítem, I peges de fust.

Ítem, I dotzena e miya de traygues.

Ítem, III coltells de rabastes.

Ítem, XV lls. de candall.

Ítem, VIII lls. de corda lentera.

Ítem, un parel de galotxes.

Ítem, una destrall de tay.

Ítem, II destrals d'una mà.

Ítem, qualque una ll. de corda lentera.

Ítem, CC berquerols.

Ítem, II axes.

Ítem, un martell de picar.

Ítem, II martellets de ferrar, e unes tenages.

Ítem, II regnes, e I gambal.

Ítem, II tribanelles grans, e VIII poques.

Ítem, IIII pessadors de ferro.

Ítem, II tesores.

Ítem, VI borradors de ferro, e una scarpra de selles ab manech de ferro.

Ítem, XXXVI streps de sella entre als e bons.

Ítem, qualche miya II. de clavo.

Ítem, qualche una unça de rebladors de capçanes.

Ítem, IIII ganxos de copar formes.

Ítem, II trocadors de ferro.

Ítem, I falço, e I squella de la porta.

Ítem, I dotzena de agulles de baster.

Ítem, I tribanella pocha, e una gubia.

Ítem, I canastella ab troços de aluda.

Ítem, VIII aludes.

Ítem, I plana de fust trencada menys de ferro.

Ítem, I caxa ab I encluseta de ferro, e unes sisores, e unes tenages, e dues planes, e I mertellet, e II limes ab alguns altres ferraments sotils⁴⁴⁹ de baster.

Ítem, una tahudota.

Ítem, una maça de ferro.

Ítem, un borrador de ferro ab I axol de ferro.

Ítem, I trancador de ferro de trencar ferro.

Ítem, una axa menys de manech.

Ítem, II pitrals de acapta.

Ítem, IIII bossas de pitrals, qui no son guornides.

Ítem, X plechs de troços de formes.

⁴⁴⁹ *Segueix del, tatxat.*

Ítem, I sequet de drap d'estopa.

Ítem, III canes e miya de canamiç cruu.

Ítem, III rebastes.

Ítem, I dotze, e II mitx dotzens de fust.

Ítem, I mos de⁴⁵⁰ fre, e III cingles veges.

Ítem, V coxins nous de laurar.

Ítem, I sach ab qualque II quorteras de farina d'ordi.

Ítem, I sach de tenir blat, e I quilma.

Ítem, II miges de sal molta, e II miges de grossa, e I mige ençatada de grossa.

Ítem, I mige, e la meitat de mige de sal molta.

Ítem, I striyol de striyolar bèsties.

Ítem, una axa sotil.

Ítem, II troços de sogues d'espart, e I de cànem.

Ítem, XII cabaços de tenir sal.

Ítem, I⁴⁵¹ juguera sotil.

Ítem, mige flaçada squinçada.

Ítem, II troços de borraça sotils.

Ítem, VII covens entre als e bons.

Ítem, III cabaços squinçats.

Ítem, II sachs de pestell, I squinçat, altre sencer de pestell.

Ítem, I tros de seglit.

Ítem, I sarria.

Ítem, II quorteras d'olives.

Ítem, III cabaços.

Ítem, LXXIII selles noves de bast.

Ítem, III selles de bast veys.

Ítem, VI selles velles de bast.

⁴⁵⁰ *Segueix fer, tatxat.*

⁴⁵¹ *Segueix jig, tatxat.*

Ítem, III covens sotils.

Ítem, III cabaços de sal.

Ítem, III samales, e I troç d'asta de lança.

Ítem, XXXI arçons veys, e XIII nous.

Ítem, II camiços d'arcaiar borra.

Ítem, V pedres d'arch, e qualsque L de fil.

Ítem, una maça linera.

Ítem, VI troços de borraça squinçats.

Ítem, III peces o pesals de pedra, qui són entre tots XXXXVIII lls.

Ítem, una maça linera.

Ítem, V fulles o posts.

Ítem, III troços de posts.

Ítem, I cova gran.

Ítem, I cabeçó poch.

Ítem, I⁴⁵² rege.

Ítem, II lls de cànem qui no hac filat.

Ítem, I parell de petins.

Ítem, III formes de bastos veges.

Ítem, I cameta de laurar.

Ítem, II capells de portadores.

Ítem, en una casa, qui és entre lo celler e l'entrada, qualsque XV lls. de tonadiç en un sach.

Ítem, una pique ab son cobertor, on pot haver qualche VII quarters d'oli ab una loça de trer oli.

Ítem, I cavech sens manech.

Ítem, II axades.

Ítem, II cavechs d'ort.

Ítem, II cavechs.

Ítem, I cavech pedrer.

Ítem, II arpes.

⁴⁵² *Segueix rega, tatxat.*

Ítem, unes arpes trencades.

Ítem, un tayaromaguers.

Ítem, uns argadells sotils de dur aygua.

Ítem, un cavall de fust de tenir selles de cavalcar.

Ítem, unes pedreres.

Ítem, I pual de fust.

Ítem, unes pedreres sotils.

Ítem, III troços de fust.

Ítem, I maç.

Ítem, bardo de sella sotil.

Ítem, en lo celler, una bóta de mena plena de remost, e de ayguades.

Ítem, II olles de celler.

Ítem, una sistella trencada ab salzes e axetes.

Ítem, un quarretell petit ab un xich de vi.

Ítem, II sellons trencats.

Ítem, II ambuts de liurar vi.

Ítem, una bóta de fusta grossa plena d'ayguades, e de remost, qui té de V en VI sesters.

Ítem, un quarretell, en que ha vin cuit entro amitx.

Ítem, una bóta de fusta grossa, plena de vi de rapés, qui pot tenir de VII en VIII sesters.

Ítem, un banch de celler sotil.

Ítem, I bóta de fusta grossa, plena de most, qui pot tenir de XII en XIII sesters.

Ítem, una tona de fusta grossa qui pot tenir de XXVIII en XXX sesters.

Ítem, un carratell, de XII en XIII quarters.

Ítem, una tona de fusta grossa, qui pot tenir de XVIII en XX sesters.

Ítem, I carratell poch.

Ítem, I bóta de fusta grossa, plena de most, qui pot tenir de XIII en XV sesters.

Ítem, una portadora radona trencada.

Ítem, un librell de liurar vi.

Ítem, una mesura de liurar vi amenut.

Ítem, unambut de trescolar.

Ítem, una bóta de fusta grossa, qui pot tenir de VI en VII sesters.

Ítem, una maça de celler.

Ítem, una tina, de qualsque XL somades.

Ítem, II dogues de bóta, e III fons de bota.

Ítem, un follador, de qualsque⁴⁵³ VI somades.

Ítem, V parells de portadores sotils.

Ítem, II pimenteres on ha un poch de vi.

Ítem, una postota grossa.

Ítem, en la cambre sobre lo carrer, un lit encaxat ab sa palla.

Ítem, un matalaf de canamiç blau ab sotana groga.

Ítem, I travesser de fustani barrat.

Ítem, I juppo cubert de vert.

Ítem, II juppons de fustani blanch.

Ítem, I gramalla negra.

Ítem, I forradura de pell negra sotil.

Ítem, I cota dom forrada de pell de conills de drap morat.

Ítem, I farcet de burell negra forrat de blanch.

Ítem, I sach negra.

Ítem, I mantó de burell.

Ítem, una gramalla blava sotil.

Ítem, un sach blau forrat de vert.

Ítem, un parell de calces de blanquet.

Ítem, II caperons negres sotils.

Ítem, II caperons de burell.

Ítem, I caperó morat sotil.

Ítem, un mantonet de blau clar sotil.

Ítem, una gramalla de burell sotil.

⁴⁵³ *Segueix VI, tatxat.*

Ítem, III farcets de blanquet sotils.
 Ítem, I farcet de dona de blanquet.
 Ítem, I mantó de burell sotil.
 Ítem, II farcets de burell d'infants sotils.
 Ítem, una guonella de burell de dona.
 Ítem, I saquet negra sotil.
 Ítem, un caperó vert sotil.
 Ítem, III gallines, e II capons.
 Ítem, V polls patits.
 Ítem, un sach blau sotil.
 Ítem, I guonella de dona blanca.
 Ítem, XVIII pedaços de drap de lana.
 Ítem, un mantell de drap morat.
 Ítem, I artibanch, on son les robes qui-s segueixen, ço es un mantó de burell.
 Ítem, un caperó blau e un negra sotils.
 Ítem, una gramalla negra.
 Ítem, una guonella vermella de dona.
 Ítem, un parell de punyets vermells.
 Ítem, una capa sotil morada.
 Ítem, I caperó d'oliveta doble.
 Ítem, un gramayó de dona mesclat.
 Ítem, I caperó d'oliveta sotil.
 Ítem, I cota de dona vermella sotil.
 Ítem, un mantell de dona vert.
 Ítem, un mantell de dona de verni vermell ab taffeta listat de blau.
 Ítem, una aliuba del dit drap de verni forrada de pell blanca⁴⁵⁴.
 Ítem, una cota de dona morada.
 Ítem, una gramalla doma morada.

⁴⁵⁴ De pell blanca. *Afegit a la interlínia.*

Ítem, III faxas d'infants.

Ítem, I lançol de II teles e mige sotil.

Ítem, fora lo dit artibanch, un canalobre de taula.

Ítem, una spasa antiga ab⁴⁵⁵ guornió negra.

Ítem, un broquer.

Ítem, un gral de terra.

Ítem, unes cuyraces.

Ítem, III cervelleres.

Ítem, altre spasa guornida de negra ab guornió canaliada.

Ítem, I broquer.

Ítem, I⁴⁵⁶ cadanat.

Ítem, II ballestes bones, e II sotils.

Ítem, un laut trencat.

Ítem, un carcax ab VII pessadors, e ab III vires.

Ítem, un⁴⁵⁷ broquer d'un fill d'en bord de Reyadell, sta penyora per III sous.

Ítem, I guorniment de faro.

Ítem, una solsera de terra.

Ítem, un cove ab pedaços de li.

Ítem, un cabacet ab qualque un cop de amentles.

Ítem, II doblerets.

Ítem, unes balances ab copes d'aram.

Ítem, V anells de lautó.

Ítem, XXII claus de portes.

Ítem, un cabacet ab un foguer e ab altres frasques.

Ítem, una granera despolsar vestit.

Ítem, I croch.

Ítem, II matraços sencers, e II trencats.

⁴⁵⁵ *Segueix gor, tatxat.*

⁴⁵⁶ *Segueix cadane, tatxat.*

⁴⁵⁷ *Segueix broq, tatxat.*

Ítem, mige II. de candeles de cera.
 Ítem, un orinal ab sa cuberta.
 Ítem, un tros de ciri qui pesa II lls.
 Ítem, una gàbia pocha de fil de ferro.
 Ítem, una spasa sotil ab guornió negra, e ab⁴⁵⁸ pom⁴⁵⁹ de lautó.
 Ítem, IIII rams de lana filada tinyada.
 Ítem, II coxins blanchs.
 Ítem, altres dos sotils.
 Ítem, II ampolles de vidre, e I pocha.
 Ítem, II capces.
 Ítem, uns pesals de florins ab balances.
 Ítem, un ventall de palme.
 Ítem, un coffret encuyrat.
 Ítem, II agulles d'argent de mantell.
 Ítem, una cugera d'argent.
 Ítem, uns paternostros de bruffol.
 Ítem, uns paternostros de lambre, e de coral, e VI lapaces d'argent sobredaurades.
 Ítem, XVIII diners menuts.
 Ítem, unes pinces, e II anellets de ferro.
 Ítem, un ducat de França, qui és d'en Torra de Castellar, sta penyora per V solidus.
 Ítem, XXXVII sous VI en diners.
 Ítem, IIII sous en menuts.
 Ítem, V colls entre cotó e de li sotils.
 Ítem, VIII⁴⁶⁰ vels⁴⁶¹ sotils, entre de li e de cotó.
 Ítem, una caxota en que ha VIII caps entre als e bons.
 Ítem, II colls e un cap de seda squinçats.

⁴⁵⁸ Segueix plom, tatxat.

⁴⁵⁹ Pom. Afegit a la interlínia.

⁴⁶⁰ Segueix colls, tatxat.

⁴⁶¹ Vels. Afegit a la interlínia.

Ítem, VI capells de dona.

Ítem, I doma.

Ítem, VIII troços de drap de li sotils.

Ítem, un axugamans sotil.

Ítem, III lançols sotils de II teles e mige.

Ítem, un lançol de IIII teles de li.

Ítem, un parell de lançols de li de III teles.

Ítem, un lançol de II teles e miya d'estopa.

Ítem, II tovalles taulars blanques.

Ítem, unes tovalles taulars listades squinçades.

Ítem, III tovalles squinçades.

Ítem, IIII tovallons listats.

Ítem, un cap de drap de forn sotil.

Ítem, una tovayola listada.

Ítem, un cobertor d'en Antoni, çabater, qui sta penyora per VIII florins, los quals lo dit defunct hi presta tel en Salvat de Cirera, penyora per X florins, que ha prestats al dit defunt.

Ítem, té una gramalla ab lo dit cobertor lo dit Salvat.

Ítem, II tovayoles blanques.

Ítem, una camisa de dona d'estopa.

Ítem, II camises doma sotils.

Ítem, II tovayons d'estopa de cànem.

Ítem, III deventals de dona.

Ítem, IIII bragues dom, e unes d'infant.

Ítem, III deventals d'infanta sotils.

Ítem, alguns troços de⁴⁶² drap de li sotils.

Ítem, II cubertes de coxins blanques.

Ítem, un axugamans d'estopa.

Ítem, una cana d'estopa de li.

⁴⁶² *Segueix de, tatxat.*

Ítem, VI canes de drap de canamiç nou prim.

Ítem, dos maçapans ab algunes agulles de cap sotils.

Ítem, I florí e mig falsos.

Ítem, I comptar.

Ítem, unes tenalles, e un plano guornit de ferro, sta lo plano per III ss.

Ítem, altre caxa, en que ha una capa morada.

Ítem, I sach de burell squinçat.

Ítem, II guonelles de burell de dona sotils.

Ítem, una cota de dona blava squinçada.

Ítem, una aliuba de dona de burell squinçada.

Ítem, una cotota de burell squinçada.

Ítem, un sach o guonella de burell.

Ítem, un corperol morat.

Ítem, un lançolot blau.

Ítem, un volquin negra soutil.

Ítem, un doctrinal soutil.

Ítem, unes regles de misa soutil.

Ítem, un romanç de paper.

Ítem, unes parts sotils.

Ítem, I libre de paper de ores.

Ítem, un romanç de mossèn Naçans.

Ítem, unes parts sotils de pergamí.

Ítem, uns⁴⁶³ psalms vesprals ab posts.

Ítem, un libre de paper de compte.

Ítem, II capbreus de compte.

Ítem, un libre de deutes.

Ítem, un translat d'un procès, fet sobre un tros de terra del dit deffunct, qui és als Cigalons, qui fou d'en Sociats.

⁴⁶³ *Segueix psals, tatxat.*

Ítem, un libret sotil on és la oració de Sent Agustí.

Ítem, un lit encaxat ab sa⁴⁶⁴ paye ab sobrellit listat de blau e vert.

Ítem, un matalaf cubert d'una flaçada sotil.

Ítem, un travesser de fustani ab listes blaves.

Ítem, un parell de lançols de II teles e mige sotils d'estopa.

Ítem, I flaçada blancha de borra ab listes verdes.

Ítem, una flaçada listada de listes blanques e vermelles sotil.

Ítem, mige flaçada de borra blava ab listes blanques.

Ítem, una flaçada sotil ab listes blaves e vermelles.

Ítem, un banchal encaxat en que ha I joch de naips de figures.

Ítem, una aspia de fust.

Ítem, III dotzenes e II fusos.

Ítem, una unça de cotó filat.

Ítem, XXIII canons de cana.

Ítem, una olla ab un poch de mel.

Ítem, qualsque dues unces de li d'Elexandria.

Ítem, II lls. de fil de li e d'estopa en capdells.

Ítem, XV rams de fil de li cruu.

Ítem, VII fusos ab fil de li.

Ítem, qualque una ll. e mige de li pentinat.

Ítem, III sachx xichs.

Ítem, II troços de correya.

Ítem, un siti d'espart.

Ítem, I olla de terra ab olives ensols.

Ítem, una caxa, en que ha una aluda ab saffra, pese encamerat XXI lls. II unces.

Ítem, altre aluda⁴⁶⁵ de saffra, pese encamerat XXVIII lls. III unces.

Ítem, I sach ab saffra, pese encamerat VIII lls. VIII unces.

⁴⁶⁴ *Segueix page, tatxat.*

⁴⁶⁵ *Segueix del, tatxat.*

Ítem, II olles de terre ab saffra, pese ab les olles XXVI lls.

Ítem, I barristada de cera nova, qui és en pars, pese entre tota II quintals LXXXVIII lls. e mige.

Ítem, en lo puyador, una taula ab sos peus.

Ítem, I banch.

Ítem, I glavi larch.

Ítem, una asta de dart trancada.

Ítem, una cadira, qui és del camerer de Manresa, e sta en penyora per VIII ss.

Ítem, II ballestes sotils de fadrins.

Ítem, III servidors de fust.

Ítem, II servidors de page.

Ítem, dos barralets de vidre ab ses cubertes, e I menys de cuberta.

Ítem, un capell de sol negra.

Ítem, II coltellots sotils.

Ítem, II forrayats sotils.

Ítem, IIII tesores entre als e bones.

Ítem, una concha d'un carrech.

Ítem, un bací.

Ítem, una conquesta trencada.

Ítem, un artibanch xich.

Ítem, un cabacet de dur carn.

Ítem, II pavesos.

Ítem, II darts.

Ítem, II lances en un lancer sotils.

Ítem, una asta⁴⁶⁶ de dart.

Ítem, un ferro de dart⁴⁶⁷⁴⁶⁸.

Ítem, un cavaget d'ort.

Ítem, II ganivets, e II falçons.

⁴⁶⁶ *Segueix sotil, tatxat.*

⁴⁶⁷ *Segueix Ítem, un ferro de dart, tatxat.*

⁴⁶⁸ *Caveguech. Afegit a la interlínia i tatxat.*

Ítem, en la cuyna, un cabaçet de dur carn ab IIII tribanelles trencades.

Ítem, II capçanes de boua squinçades.

Ítem, III ferros de lar, II bons, e I sotils.

Ítem, una loça bona e una trancada.

Ítem, unes levens de ferro.

Ítem, un forroy.

Ítem, un morter de coura ab sa mà.

Ítem, un scon.

Ítem, un⁴⁶⁹ morter de pedra.

Ítem, una taula pocha.

Ítem, un banquet.

Ítem, IIII sedaços, II de serres, e II de seda sotils.

Ítem, un coltellot ab un gavinet.

Ítem, III⁴⁷⁰ ampolles trencades en una sistella.

Ítem, un ambudet d'oli stanyat.

Ítem, una ampolla gran, e VIIII migenceres.

Ítem, un brocal, e VI ampolles dinals.

Ítem, IIII taces, e una copa tot de vidre.

Ítem, una rahora de raura pa.

Ítem, una post, o fuge.

Ítem, uns alembichs d'aram.

Ítem, altres de terra.

Ítem, II cubertes d'alembichs de terra.

Ítem, una bostia de terra ab un servidor de page.

Ítem, un cetriy de vidre, e altre de terra.

Ítem, una tahudota ab qualsque IIII dotzenes de farina de forment.

Ítem, una pastera, qui és d'en Perico Morera, ab una rahora.

⁴⁶⁹ *Segueix f, tatxat.*

⁴⁷⁰ *Segueix, I, tatxat.*

Ítem, una tahud sclaffada.
 Ítem, un canalobre sotil de taula.
 Ítem, un cabacet ab un poch de segon.
 Ítem, un sach sotil ab un poch de farina d'ordi.
 Ítem, I cobertor de pastera.
 Ítem, un cernador.
 Ítem, un borraçot de vayrat, e un tros de canamiç squinçat.
 Ítem, II caces grans, e II poques sotils.
 Ítem, una paella de ferro, e una giradora.
 Ítem, I steret de ferro.
 Ítem, una sbramadora, e unes molls.
 Ítem, II graelles bones, e unes sotils.
 Ítem, un bugader trencat.
 Ítem, un cabaç, e una sistella.
 Ítem, un ganivet.
 Ítem, uns psalms penetencials.
 Ítem, una caulera foradada.
 Ítem, un bací trencat.
 Ítem, II banques sotils e una post.
 Ítem, una tribanella longa sotil.
 Ítem,⁴⁷¹ VIII cresols.
 Ítem, una olla de coura, de V en VI II.
 Ítem, un barral de vidre trencat, e II cabacets de dur carn, e un capell de sol de palme.
 Ítem, II olles grans de terra.
 Ítem, VII olles entre grans e poques.
 Ítem, II cobertores, e I trencada.
 Ítem, III cantes.
 Ítem, III senyadors de fust de avarques.

⁴⁷¹ *Segueix VIII, tatxat.*

Ítem, una çatrieta poque de tenir oli.

Ítem, un anap de fust.

Ítem, un morter de terra.

Ítem, III morters de fust, e IIII boys.

Ítem, VIII scudelles de fust.

Ítem, un tayador gran de fust.

Ítem, IIII miyancers.

Ítem, XI scudelles de terra.

Ítem, VII grals de terra, entre sencers e sbrocats.

Ítem, IIII cugeres de fust de bocha, e un grelet de fust trencat.

Ítem, un striyol, e II cuguers sotils.

Ítem, un cova sotil, en que stan les scudelles.

Ítem, III filoses de cane, e II fusos.

Ítem, II banques sotils.

Ítem, una pedra de lavadors d'escudelles.

Ítem, en una altra casa sobre la cuina, qualsque II lls. de ferro vey ab algunes sogotes, cabaçots, e sistellots.

Ítem, un pages de fust.

Ítem, un puat sotil.

Ítem, II posts de forn.

Ítem, una scala de VIII scalons.

Ítem, I padrera sotil.

Ítem, II graneres de palme.

Ítem, una cetra de lauto trencada.

Ítem, I arbey de cuireter sotil.

Ítem, II caules trencades de petiner.

Ítem, una caxeta, ab IIII caxons sotil.

Ítem, un bací poch trencat.

Ítem, III falcs.

Ítem, una gerra.

Ítem, II sallons de terra trencats.

Ítem, una banque.

Ítem, una màrfega squinçada.

Ítem, IIII sachs de canamaç squinçats.

Ítem, una caça menys de cuha trencada.

Ítem, tres troços de canamiç squinçats, e II doblerets.

Ítem, II somades de lenya entre grossa e menuda.

Ítem, un dotze de fust.

Ítem, X cabaços sotils e una juguera sotil.

Ítem, una caçola de terra sotil, e una cuberta d'alembichs de terra.

Ítem, II⁴⁷² cames d'ays.

Ítem, IIII olles de terra trencades, e II canters trencats.

Ítem, una gabieta de fil d'aram trencada.

Ítem, II barrals de vidre, I gran, e I poch.

Ítem, I palleny.

Ítem, tres ferros de⁴⁷³ vergue serdesque.

Ítem, II tesores.

Ítem, II podadores sotils.

Ítem, un foguer.

Ítem, una miya de fust trencada.

Ítem, II cubertes de fust redones.

Ítem, una barristada de tayallot vey.

Ítem, una peça de drap de quilma, qui sta penyora per un bast.

Ítem, II arçons veys.

Ítem,⁴⁷⁴ en una altre casa sobre la dita, una scala trencada de XI scalons.

Ítem, una lança.

⁴⁷² *Segueix canes, tatxat.*

⁴⁷³ *Segueix verde, tatxat.*

⁴⁷⁴ *Segueix V, tatxat.*

Ítem, una carabaça oliera trencada.
 Ítem, unes cardes de cardar lana.
 Ítem, unes cardaces trencades.
 Ítem, IIII çatriotes trencades.
 Ítem, un cabaç ab ferregot vey.
 Ítem, qualsque IX o X migeres de forment, en un graner.
 Ítem, un cova ab frasques.
 Ítem, altre poch de ferro vey.
 Ítem, unes spatleres.
 Ítem, un lit de posts ab sa màrfega.
 Ítem, una flaçada sotil.
 Ítem, altre sotil.
 Ítem, un tros de fustani sotil.
 Ítem, una flaçada de borra blanche ab listes verdes e vermelles.
 Ítem, un travesser de canamaç blau.
 Ítem, un saquot ab una mosta de spelta.
 Ítem, un sach sotil, ab qualsque IIII dotzenes de tosella.
 Ítem, II sachs sotils, e I siti squinçat.
 Ítem, una miya ab sa quarta, e mig dotze.
 Ítem, un tros d'asta de lança.
 Ítem, VI postaguotes.
 Ítem, IIII barrals de vidre.
 Ítem, II sachs de borres ab⁴⁷⁵ tres quorteras d'espelta.
 Ítem, II arçons veys, qui són d'un hom de deffora.
 Ítem, una garba de bastons de bast.
 Ítem, dos garbes de⁴⁷⁶ canes prades.
 Ítem, una falç sotil, ab II riscles de sedaç.

⁴⁷⁵ *Segueix altres, tatxat.*

⁴⁷⁶ *Segueix cames, tatxat.*

Ítem, un tiraç d'era.

Ítem, II algerres.

Ítem, II saquets ab bore, qui són d'homens de deffora.

Ítem, I torn de filar lana.

Ítem, una gàbia pradora trencada.

Ítem, alguns troços de borrotes.

Ítem, II sachs sotils.

Ítem, un mitg dotze trencat.

Ítem, un juppo squinçat, que hic lexa un hom.

Ítem, en lo porxo sots la taulada, una arna de canes.

Ítem, una braçola de fust.

Ítem, un braçol trencat.

Ítem, una barristada de vimens.

Ítem, una cadira de boua.

Ítem, II elms de figuera.

Ítem, una lanterna sotil, e un mitg dotze sotil.

Ítem, XXI carabace entre als e bones.

Ítem, una barristada de lenyagota.

Ítem, XXV teules.

Ítem, II sistellotes.

Ítem, un saquot podrit, ab pinyols d'olives.

Ítem, un catriy, e una catriha, e II sallons.

Ítem, una axada tayant.

Ítem, sots una altre teulada, una marfegota squinçada.

Ítem, VIII postotes.

Ítem, V troços de postagotes.

Ítem, un caniç.

Ítem, una barristada de magranes agres e dolces.

Ítem, una padrera, ab un poch panses.

Ítem, qualsque II dotzenes de faves.

Ítem, una juguera, e II padreres sotils.

Ítem, un cabaç, ab qualque una rova de figues⁴⁷⁷ seques.

Ítem, una storeta de palme.

Ítem, un tros de drap de cànem squinçat.

Ítem, un servidor de page.

Ítem, II cames de cebes.

Ítem, IIII fils de serves.

Ítem, una pala de fust.

Ítem, un cabiró de pi sotil.

Ítem, una bareta de pi⁴⁷⁸ sotil.

Ítem, II troços de sarriota squinçats.

Ítem, una corriola, ab un troç de soga de cànem.

Ítem, una pahiça, qui és al carrer nou de Sent Miquel, affronte ab II vies públiques, e ab una pahiça d'en micer Bertran Miquel, e ab ort d'en Sanador, en la qual pahiça pot haver CL garbes de brutx, poch mes poch menys.

Ítem, una barristada de page, entre de forment e d'espelta.

Ítem, uns argens de tirar garbes.

Ítem, una tahudota sens coberta.

Item, XVI cabirons de pi.

Ítem, una⁴⁷⁹ perxa de pi.

Ítem, un alberg en lo dit carrer, affronte ab en Galceran des Prat, e ab un pati o paice d'en Ramón de cap de porch, e ab lo dit carrer, lo qual alberch té a lloguer en Johan Casals.

Ítem, un celler qui-s té ab lo dit alberch, en lo qual ha CXIII arçons de basts, la meytat nous boscallats, e la meytat veys.

Ítem, dos covens ab frasques sotils.

Ítem, V elms de figuera.

Ítem, II banchs de caxa.

⁴⁷⁷ *Segueix seques, tatxat.*

⁴⁷⁸ *Segueix Ít, tatxat.*

⁴⁷⁹ *Segueix pebis, tatxat.*

Ítem, una sachà ab qualsque XXXX lls. de pel.

Ítem, un bast antich.

Ítem, II portadores sotils.

Ítem, una barristada de fustagota.

Ítem, I cavech solcador.

Ítem, VI troços d'alber.

Ítem, una tina, de qualsque XX somades.

Ítem, I follador, de qualsque VI somades.

Ítem, una gran barristada de costeres de bora.

Ítem, una pique ab son cobertor.

Ítem, una caxeta sotil, ab qualsque L pedres de fil.

Ítem, entorn XXV selles veges de bast.

Ítem,⁴⁸⁰ XV cabirons de pi.

Ítem, VI formes podrides.

Ítem, un follador, de qualsque X somades.

Ítem, XXI selle de cavalcar veges.

Ítem, un troç de terra camp als Cigalons, affronte ab en Ramón sa Sala, e⁴⁸¹ en Puig Sartra.

Ítem, un ort a la Torra d'en Galceran Andreu, affronte ab I ort de madona Blanquina, e ab altre d'en Berenguer de Tresserres.

Ítem, altre ort, a la casa d'en ort, affronte a dues parets ab n'Arnau Cadavall.

Ítem, I sort, qui's té ab lo dit ort.

Ítem, un famer, a la hera d'en Francesc Nerell, affronte ab I famer d'en Miracunill, e ab altre d'en Messeguer.

Ítem, un siti, o pati d'ort al Pla, affronte ab en P. d'en Gra, e ab en Bernat de Sent Johan, e ab un camp d'en Domingo de Comalba, mercader.

Ítem, altre tros, affronte ab en Picoy de n'Aguileres de les Barreres, e ab en Vilarenchs de Sent P. d'Or.

Ítem, una vinya al coll Menresa, affronte ab en Gemonet Guix, e ab n'Anthoni sa Coma, caulerer, lo qual pres lo dit Johan, marit meu, en exovar ab mi dita Margalida.

⁴⁸⁰ *Segueix XX, tatxat.*

⁴⁸¹ *Segueix un, tatxat.*

Ítem, una casaça descuberta, qui és dessots l'alberch d'en Francesch Mercet Saig.

Ítem, una taula, qui és en la plaça de Calaff, qui affronte ab l'alberch⁴⁸² d'en Beçols, e ab la dita plaça.

Ítem, II lançols de li duytats d'estopa de III teles.

Ítem, II lançols de canamiç sotils de III teles.

Ítem, altre parell, la I de li, e laltre de canamiç de terna tela.

Ítem, un parell de lançols d'estopa sotils de terna tela.

Ítem, unes tovalles taulars ab listes blaves.

Ítem, un lançol sotil de li de IIII teles.

Ítem, II lançols de li de terna tela.

Ítem, unes tovalles blanques curtes.

Ítem, III⁴⁸³ tovaïoles sotil.

Ítem, II farcets de blanquet gros.

Ítem, un sobrepelliç d'infant.

Ítem, II camises de dona sotils.

Ítem, una camisa d'oma sotil.

Ítem, IIII⁴⁸⁴ tovaïons sotils.

Ítem, II tovaïoles noves de canamiç.

Ítem, II cubertes de coxins, una de fustani, e altre de li.

Ítem, II camises sotils d'infants.

Ítem, II capells d'oma.

Ítem, II axugamans de canamiç.

Ítem, un devental de dona sotil.

Ítem, un cap, e un coll de li sotils.

Ítem, una vànova blanque ondada de IIII teles e mige.

Ítem, un lançolet de sarzil sotil.

Ítem, una barristada de draps de li e de cànem menuts.

⁴⁸² *Segueix del, tatxat.*

⁴⁸³ *Segueix tovages o, tatxat.*

⁴⁸⁴ *Segueix tovaï, tatxat.*

Ítem, unes cartes de vende ab sa àpoca, feta per en Gem⁴⁸⁵ Guix a-n Francesch Oliver, d'una taula a Calaff, fou feta a XXV de setembre, de Mil CCC LXXXX nou, e closa per en Ffrancesch de Gamiçans.

Ítem, altre carta de venda d'un troç de terra de tros, feta per en Francesch sa Torra, specier, e na Romia, muller sua, a-n Bernat Oliver, a XXVIII de janer, anni Millesimi CCC LX primi, ab sa⁴⁸⁶ àpoca e closa per en Ffrancesch Bisbals.

Ítem, una carta de stabliment d'una paice, qui és en lo carrer nou de Sent Miquel, fou feta per na Guillemona, muller d'en Bernat sa Era, de casa del senyor rei, feta a-n Berenguer Oliver, a VII de juny, de Mil CCC L octavo, e closa per en Berenguer de Tresserres.

Et hoc ad presens fatemur nos invenisse in dicta hereditate nominibus predictis prestantes, quod si ammodo aliqua alia bona dicte hereditate invenisse potermus mox ea in presenti inventario ponemus et mittemus paritor que ectia ego, domino Bernardi Oliverii, quod dicta bonum meo sunt presens me⁴⁸⁷ sunt preus dictam dominam Margaritam, nominibus predictis ea execute et possidente que ego, dicta Margarita, confiteor tenere et possidere⁴⁸⁸ domino Bernardi Oliverii super dicit et pretestatus est.

Actum est hoc Minorise, septimadecima die mensis Novembris, anno anate domini Millesimo Quadragesimo septimo. Sig + num Margarite, uxoris Johanes Oliverii, quondam predictae que⁴⁸⁹ hoc dictis nominibus facio concedo et firmo. Sig + num Bernardi Oliverii, tutoris predicti, qui hoc dicto nomine facio concedo et firmo. Sig + num nostri Petri Martini, baiuli antedicti, qui huic inventario et omnibus et singulis in eo contentis ex parte dicti domini regis et auctoritate officii quo fungimur in hac parte auctoritatem nostram prestamus pariter et decretum interponimus et hoc firmamus.

Testis huius rei sunt, Bartholomeus Mairelli, et Nicolaus Vidal, tutoris Minorise.

Postea ante die quinta mensis marcii, anno anate M CCCC VIII, dicta⁴⁹⁰ domina dixit se invenisse in bonis dicti viri sui et numerando recepissee quantitates preccie, quod infrascriptas quas persone supradicti debeant dicto quodam viro suo scilicet quatuor solidos quos Guillelmus Ianer, termini Castri de Rayadell, in novem solidos et duos denarios quos en Pi de Salellas. Ítem, II solidus quos en Sala de Aguilar, debeant dicto quodam viro suo. Et hoc ad presens dicta domina confessa fuit se invenisse et nolie predicto pretestans quod si ammodo aliqua alia bona invenire poterno mox ea in presenti inventario et mitteor presentibus testibus, Bernardo Lobet, fustero Minorise, et Guillelmo⁴⁹¹ Ianer, de termini de Rayadell.

⁴⁸⁵ *Segueix de, tatxat.*

⁴⁸⁶ *Segueix apoqha, tatxat.*

⁴⁸⁷ *La paraula que segueix és de lectura difícil.*

⁴⁸⁸ *La paraula que segueix és de lectura difícil.*

⁴⁸⁹ *Segueix predictis, tatxat.*

⁴⁹⁰ *Segueix confessa fuit se numerando recepissee qua, tatxat.*

⁴⁹¹ *La paraula que segueix està afegida a la interlínia, tatxada i de lectura difícil.*

Bernat Carboneres, sabater (doc. 9)

1410, octubre, 13. Manresa.

Inventari dels béns de Bernat Carboneres, sabater, que deixa com a hereu universal al seu germà Pere Carboneres, cuireter, qui fa el propi inventari.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 687. Liber inventariorum VII (1410-1508). 400 ffsn. + 8 papers (ffsn. 1a-9r).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omniusque fraudis suspicionem tollendam⁴⁹², quilibet heres postque ab aliquo institutus est heres debeat et teneatur facere inventarium seu reportorum de bonis illius cuius heres existit ne ipsa bona occultari valeant vel lapsu temporis deperiri. Idcirco, ego Petrus de Carboneres, coriaterius, civis Minorise heres scriptus in testio ultimo Bernardi de Carboneres, quondam sutoris, civis Minorise fratris mei. In nomine Sancte et individue⁴⁹³ Trinitatis et cum hoc sacratissimo signo + crucis hic imposito et impresso intervenientibus ad hoc auctoritate et decreto venerabilis adhiens dictam hereditatem cum beneficio inventari ne ultra vires dicte hereditate modo aliquo sum obligatus seu strictus, facio inventarium seu reportorum de bonis dicti quondam fratris mei, et fateor inde me invenisse in et de eiusdem. Bona contenta in quodam quaterno papiri tenoris sequentis.

Primerament, un alberch situat en lo carrer de Sobrarrocha, affronte ab o dit carrer, e ab un altre carrer, e ab l'alberch d'en Johan de Canyelles, en lo qual eren les robes següents, ço és, una caulera.

Ítem, una sperla de ferre.

Ítem, unes leves de ferre.

Ítem, I rahora de raura pa.

Ítem, III ferres de foch.

Ítem, II paelles.

Ítem, II taças d'aram.

Ítem, I sperla, e un ster de ferre.

Ítem, I cresol de ferre.

Ítem, I morteret de pedra.

Ítem, V tayadors de fust.

Ítem, I cuguer de fust.

Ítem, I morter de fust.

Ítem, II boys de fust.

⁴⁹² *Segueix que, tatxat.*

⁴⁹³ *Al marge esquerre: II ss. III ds.*

Ítem, VI scudelles de terra.

Ítem, II scudelles de fust.

Ítem, un morter de coura ab sa mà.

Ítem, un anap de fust sotil.

Ítem, una sistella.

Ítem, II cetriys de terra.

Ítem, I asbramadora.

Ítem, I steret petit de ferre.

Ítem, I caçola d'aram.

Ítem, unes tesores de çabater.

Ítem, una loça.

Ítem, II cobertors de ferre.

Ítem, I rahora de raura pa.

Ítem, I cabacet de portar peix.

Ítem, I taula ab peus.

Ítem, I bancha foradada.

Ítem, II banchs.

Ítem, un artibanch de II calars.

Ítem, I olla de mel ab un tayador de fust.

Ítem, I sperleta de ferre.

Ítem, II olles noves envernïçades.

Ítem, I dageta sotil.

Ítem, I almarratxa de vidre.

Ítem, I canalobra patit de taula.

Ítem, I cetria oliera.

Ítem, I ampolla trencada, e II taças de vidre trencades.

Ítem, I aspia, e una filosa de canya.

Ítem, I tahut farinera.

Ítem, I sistella.

Ítem, I servidor de fust trencat.

Ítem, un tayadoret de fust.

Ítem, una granereta.

Ítem, un mig dotze de fust.

Ítem, I posteta de forn.

Ítem, I tacer de palma.

Ítem, un saler de terra.

Ítem, I scudella de fust, hon ha panses.

Ítem, I scudella de fust, hon ha forment.

Ítem, I scudella de fust, hon ha seu.

Ítem, I ampolleta de vidre.

Ítem, I cuguera de lautó.

Ítem, I taça de vidre, e II pintes de fust sotils.

Ítem, I collar de correya ab I asquelleta.

Ítem, II candeles de cere, e I aspia sotil.

Ítem, I carabaça ab un poch de vi agra.

Ítem, I selló de terra trencat.

Ítem, I gralet de fust.

Ítem, I broquer.

Ítem, un bastó de passar farina.

Ítem, una post, en que stan les olles.

Ítem, I selló asbrocat.

Ítem, un gralet de fust.

Ítem, I banquetta.

Ítem, II cantes de terra.

Ítem, I librelleta de terra.

Ítem, III olles de terra.

Ítem, III conquetes.

Ítem, I barralet de vidre ab son calguer, ab un poch de vi agra.

Ítem, I paneret de salichs sotil.

Ítem, una scudellota de fust.

Ítem, I pastera cubertrada ab peus, ab una granereta, e rahora⁴⁹⁴, e un senyal.

Ítem, unes tovagetes de forn.

Ítem, I falçó.

Ítem, I caxeta sens cobertor, ab un poch de segon.

Ítem, I scudella de fust.

Ítem, un cavago poch.

Ítem, I cabacet sotil.

Ítem, I post de portar pa al forn.

Ítem, un sadaç de seda.

Ítem, una falç.

Ítem, un sadaç de cerres.

Ítem, en lo porxet, una banqueteta.

Ítem, una somada de sermens.

Ítem, mig timó ab I astacha pocha.

Ítem, un barracell de fust.

Ítem, II sellons, e I olla trencada.

Ítem, una cama d'ays.

Ítem, en la cambreta sobre la cuyna, un astriyol d'estriyolar bestias.

Ítem, una podadora sotil.

Ítem, un ferro de dart.

Ítem, un calguer d'ampolla.

Ítem, una carabaceta.

Ítem, I gavadalet de fust.

Ítem, padaçots de li, e de lana.

Ítem, I cabacet ab un poch de li pentinat, e canons de canya.

Ítem, I capça sens cobertor.

⁴⁹⁴ *Segueix de pastera, tatxat.*

Ítem, I cabaç de III dotzens.

Ítem, I ratera ab launes de ferre.

Ítem, I paleny foradat ab unes poques de nous.

Ítem, II cabaços.

Ítem, I folradura de pell de anyells asquinçada.

Ítem, I sach blader asquinçat.

Ítem, I aspadella de fust.

Ítem, I jupponot asquinçat.

Ítem, I braçola de fust ab page.

Ítem, una cètria sens nansa.

Ítem, I carabaça ab uns poch de ciurons e de pèsols.

Ítem, II cantes trencats.

Ítem, una olla de terra trencada.

Ítem, un lit de posts ab sa màrfega e page.

Ítem, un matalaf asquinçat.

Ítem, I simolsa.

Ítem, I bassieta fesa.

Ítem, unes balancetes unçals ab dopes d'aram.

Ítem, I coffre enlahonat sotil.

Ítem, I scudella de terra ab lavor d'aspinachs.

Ítem, alguns padaços de li e de lana sotils.

Ítem, un miray sens luna.

Ítem, una correya, e una bahina de coltell tot sotil.

Ítem, un poch de seda fluxa blanca.

Ítem, un gralet de fust.

Ítem, un strenya cap obrat de seda.

Ítem, en l'entrada un cavech.

Ítem, un mall poch de ferre.

Ítem, una sistella gran.

Ítem, I tahut sens cobertor, hon ha LXXV parells e mig de formes entre unes e altres.

Ítem, un coltell d'esronyar.

Ítem, V fulles primes de post de pi.

Ítem, II posts grossas de pi.

Ítem, II cabaços.

Ítem, un dobler de canamiç.

Ítem, un cabaçet.

Ítem, I falç.

Ítem, II carabacets ab costes, e lavadors.

Ítem, VIII parells d'ampenes poques de moltó aparellades.

Ítem, III alenes, e manechs de alenes.

Ítem, un coltell d'asronyar, e un gavinet.

Ítem, II parells d'ampenes de cordona grans aparellades.

Ítem, un boix de çabater, e una flauta.

Ítem, un banquet de torn de taxidora ab sa puha.

Ítem, una filosa de canya emposta de cànem.

Ítem, una garbeta de vimens sotils.

Ítem, una carabaceta.

Ítem, una banqueteta.

Ítem, un glavi.

Ítem, una filosa de canya ab una fusada de cotó.

Ítem, un pati.

Ítem, un cresol de ferre.

Ítem, algunes cartes de nahips.

Ítem, un paves.

Ítem, un gralet de fust.

Ítem, un tayaromaguers.

Ítem, un cavall de fust.

Ítem, un cabiró d'olivera.

Ítem, un parell de portadores.

Ítem, una jacera de⁴⁹⁵ pi.

Ítem, una post grossa de pi.

Ítem, una postota.

Ítem, un banch sens peus.

Ítem, un tribeç.

Ítem, una post de bancha foradada.

Ítem, una granera de palma.

Ítem, una dastral.

Ítem, un banquet.

Ítem, una rachonada de veces, gra, e palla.

Ítem, una loça de ferre gran.

Ítem, unes tauletes del fas per infants.

Ítem, un coxinet de seura.

Ítem, una falç trencada.

Ítem, II patins asquinçats.

Ítem, I carabaçeta.

Ítem, alguns padaços de lana, e de li.

Ítem, I flauta nova.

Ítem, V fusos, e I manada de canons.

Ítem, II grealets de fust.

Ítem, un cabaç.

Ítem, I pot de terra.

Ítem, un ventay de palma sòtil.

Ítem, un banquet.

Ítem, en la cambra dalt, entorn tres quintals de lana blanca, e negra.

Ítem, I cabaç, hon ha un mertellet de ferrar.

Ítem, unes tenalles de ferrar.

⁴⁹⁵ *Segueix fust, tatxat.*

Ítem, un pom, e una crohera d'espasa.

Ítem, I forrayadet ab un pany.

Ítem, un scarpra.

Ítem, una mà de cegonya.

Ítem, una mà de croch.

Ítem, alguns anells de bacins, ab alguns altres claus, e ferragots.

Ítem, un coltell ab sa bahina trencat.

Ítem, un cresol.

Ítem, una correge trencada.

Ítem, una algerra oliera cuberta ab un tayador de fust.

Ítem, una loça de ferre de traure oli.

Ítem, un calguer d'orinal.

Ítem, un stoix de drap de canamiç negra.

Ítem, una corriola patita.

Ítem, un capirentell de fust.

Ítem, una caxa ab peus, en que ha un mantell de mellines blaves folrat de vays.

Ítem, una aliuba blava de verni ab les managas folrades de taffeta vert.

Ítem, una gramaya dom foscha.

Ítem, una barristada de simolsas blaves e vermelles.

Ítem, un parell de punyets negres.

Ítem, algunes peces de drap blau e megre.

Ítem, IIII rams de fil d'estopa cruu.

Ítem, un capdell de fil d'estopa cruu.

Ítem, II librets sotils.

Ítem, I capça de fust cubertrada.

Ítem, una bustieta de fust.

Ítem, I civella, e un ferre de treta.

Ítem, un cervó de coure.

Ítem, una cuguera d'argent.

Ítem, II candeles de cera.

Ítem, un poch de cotó qui no és filat, e rosas seques.

Ítem, un passador.

Ítem, unes poques de nous, e ameles.

Ítem, un tayador granet de fust.

Ítem, un cuguer, e dos boys de fust.

Ítem, IIII tayadoretz pochs.

Ítem, III scudelles, e un gralet de fust.

Ítem, un arquibanch de dos calars, hon ha unes poques de nous, e de ámenles ab alguns padaços sotils.

Ítem, un travesser de fustani bo.

Ítem, un jupponot asquinçat.

Ítem, un bacinet de ballester.

Ítem, uns alembins de fer ayguas ab la caçola d'aram, e lo cap de plom.

Ítem, VII ampolles de vidre ab ayguas.

Ítem, un cetriy de vidre ab oli rosat.

Ítem, I cetriy de terra asbrocat.

Ítem, II calças sotils d'infant.

Ítem, una post de pi, en que stan les dites ampolles.

Ítem, I caxa, hon ha un troç de pell de moltó assaunada.

Ítem, VIII parells de çabates de moltó dom.

Ítem, VIII parells de çabates de moltó de infants.

Ítem, una tovayola.

Ítem, una barristada de lançolets de li, e de troços de lançols asquinçats.

Ítem, II civelles, e II anells de ferre.

Ítem, I aspasa ab guarnió negre.

Ítem, un⁴⁹⁶ trescoll de li.

Ítem, un mantell negre.

⁴⁹⁶ *Segueix cresol de li, tatxat.*

Ítem, un parell de calças de cadins dom negres asquinçadas.

Ítem, una pala de fust nova.

Ítem, un vayrat.

Ítem, una flaçada de borra burella ab listes blaves, blanques, e vermelles.

Ítem, un parell de lançols de li de terna tela.

Ítem, un lit de posts ab sa márfega e palla.

Ítem, un travesser de fustani listat de blau.

Ítem, un sobrepages.

Ítem, una ballesta de dos fusts.

Ítem, un astoix de canamaç.

Ítem, II canelobrets de taula.

Ítem, un mandret sotil.

Ítem, una serra manera.

Ítem, uns salms penetencials, e una fusada de fil d'estopa, e un troç de vel ab rosas seques.

Ítem, una flaçada listada negre e blanca.

Ítem, una pinta de fust.

Ítem, II camisas de dona asquinçades.

Ítem, una cuberta de coxi obrada ab una barristada de padaços, e li, e d'astopa sotils.

Ítem, I saquet ab un poch de pinyons.

Ítem, una sistella plena de figues seques ab un troç de drap de li.

Ítem, un stoix de drap de canamaç.

Ítem, un axol.

Ítem, I trascoll d'infanta.

Ítem, una savana.

Ítem, una ferruça de coltell sotil qui sta ficada en la paret.

Ítem, una lança e un dart.

Ítem, un troç de lata.

Ítem, un coffret encuyrat lahonat de ferre, en que ha X vels asquinçats.

Ítem, un artibanch nou, hon ha una cota negre de dona.

Ítem, I parell de calças blaves dom asquinçades.

Ítem, I gonelleta sotil d'infanta.

Ítem, III calças de dona sotils.

Ítem, I caperó negre dom.

Ítem, un barret sotil.

Ítem, unes bragas dom.

Ítem, una coteta negre d'infanta.

Ítem, II cotetes blaves d'infanta sotils.

Ítem, I gonelleta asquinçada d'infanta.

Ítem, I farcet olrat folrat.

Ítem, II gonelletes d'infanta asquinçades.

Ítem, un caperonet de burell d'infant.

Ítem, una coteta morada asquinçada d'infanta.

Ítem, I cota de burell d'infant.

Ítem, I farcet de burell.

Ítem, una barristada de padaços, e volquins de lana tot sotil.

Ítem, I cota de burell sotil dom.

Ítem, I aliuba verda asquinçada.

Ítem, una correge.

Ítem, unes folradures de tela de managas.

Ítem, una gandaya blanca de infanta, e un didal.

Ítem, un artibanch, hon ha una vánova prima hondada.

Ítem, III lançols de terna tela de canamiç.

Ítem, un drap de forn.

Ítem, II tovalles taulars listades.

Ítem, VIII towayons en dos plechs.

Ítem, VI towayoles novas en una peça.

Ítem, una camiseta d'infanta.

Ítem, II astrenyacaps.

Ítem, XVIII caps de cotó nous.
 Ítem, XX colls nous de cotó.
 Ítem, II vels d'anradortar nous.
 Ítem, XI vels entregas de cotó nous.
 Ítem, una caçoleta de stany nova.
 Ítem, una tela de lançol olrana.
 Ítem, algunes cartes.
 Ítem, I precint sotil.
 Ítem, en lo porxo, una camisa dom.
 Ítem, una ascala de puyar al terrat.
 Ítem, un covanet.
 Ítem, una barristada de⁴⁹⁷ magranes, entre agres e dolças.
 Ítem, una barristada de lagumaças ab gra, e⁴⁹⁸ palla.
 Ítem, un canter trencat.
 Ítem, en la casa davall, un⁴⁹⁹ cavech sotil.
 Ítem, una barristada de canyas.
 Ítem, un palleny.
 Ítem, un olbi de pedra.
 Ítem, un coster de roura.
 Ítem, un cabiró de pi.
 Ítem, una cingla sotil.
 Ítem, un pahiç.
 Ítem, una sarria sotil.
 Ítem, en altre casa miyana, una ascala de III peus.
 Ítem, un bayart nou.
 Ítem, II cabaços sotils.
 Ítem, una bassieta, e un morter de fust.

⁴⁹⁷ *Segueix lagumaças ab gra e palla, tatxat.*

⁴⁹⁸ *Segueix page, tatxat.*

⁴⁹⁹ *Segueix canter, tatxat.*

Ítem, una perxa.

Ítem, una pollera.

Ítem, un banch sens peus.

Ítem, un cabaç sotil.

Ítem, un maç ab lo manech trencat.

Ítem, X fronteras ab garres sotils.

Ítem, un arbey.

Ítem, un ganxo de ferre.

Ítem, I algerra.

Ítem, un samaler.

Ítem, una cingla trencada.

Ítem, unes carrulles d'infants.

Ítem, en lo celler, una tauleta ab peus.

Ítem, una tina, de XXXX somades.

Ítem, una bóta de fusta grossa, de XIII sesters.

Ítem, altre bóta de fusta grossa, de IX en X sesters.

Ítem, altre bóta de fusta grossa, de VIII sesters.

Ítem, I portadora.

Ítem, I ambut de liurar vi.

Ítem, I follador asgavallat.

Ítem, III cabirons de pi veys e III de olivera.

Ítem, una forcha de triar palla.

Ítem, una carabaça.

Ítem, fa en Gemonich Ferrer, de censal a la dita heretat, sis solidus, cinch diners e malla, es lo preu LXXXXV ss.

Ítem, LXXX ss. los quals ha rehebuts la dona na Ffrancesca, muller del dit defunt, per rehemença d'un censal que en Cadamunt fahia al dit deffunt.

Ítem, li fa en Poal o sos hereus de censal cascun any⁵⁰⁰.

⁵⁰⁰ *Hi ha un espai en blanc, no se sap la quantitat.*

Ítem, los censals qui foren aiutyats a la dita dona de la heretat, de la dona na Agnès, quod muller d'en Ramón Ferrer, quod.

Ítem, un troç de terra dotat de la dita dona, situat a Font de fanç.

Ítem, un obrador dotat de la dita dona, situat en la cuyrateria.

Ítem, una vinya situada sobre la cuyna, affronte ab lo camí general.

Ítem, un ort a la cuyrateria, qui fou d'en Ramón Boxo.

Ítem, una fexa o sort d'oliveres als Cigalons, qui fou d'en G. Martor Ferrer.

Ítem, en lo dit obrador, un cabiró d'olivera vey, e una garba de canyas.

Et hoc ad presens fateor inde me invenisse de bonis ⁵⁰¹ dicte hereditate pretestans quod si ammodo aliqua alia bona dicte hereditate invenire potero mox ea in presenti inventario ponam et mittam⁵⁰². Actum⁵⁰³ est hoc Minorise tricesima die octobris, anno anate domini Millesimo Quadragesimo decimo. Sig + num Petru de Carboners, predicti, qui hoc facio concedo et firmo.

Testes huius rei sunt, Nicolaus d'Arters, parator panore, Petrus Michelis, et Guillelmus Michelis coriaterii, filii Petri Michelis, coriateri, Minorise.

⁵⁰¹ *Segueix dicti que, tatxat.*

⁵⁰² *Superposició prestetor ectia quod dicta*

⁵⁰³ *Segueix a sota del text en lletra més petita* bona noli sunt penes me sed penens dominam Ffrancisca uxor dicti deffuncti uxor michi Dominici de Comalba, mercator, que ea tenet obligata et ypothecata per suis dote et sponsalicio et ali iuste et iure suo.

Guillem Teixidor (doc. 10)

1406, novembre, 1. Manresa.

Inventari dels béns de Guillem Teixidor, fet per Tomàs, ferrer i procurador dels béns assignat per Bartomeu, fill gran de Guillem. L'inventari està fet en dues parts, la primera és de l'1 de novembre de 1406 i la segona data del 2 de setembre.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 686. Liber inventariorum VI (1402-1411). 300 ffsn. (ffsn. 1r-6a).

Noverunt universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quilibet⁵⁰⁴ curator⁵⁰⁵ debeat et teneatur facere inventarium de bonis illius cuius curator existit. Idcirco, ego Thomas, ferrari, civis Minorise, curator datus et assignatus persone⁵⁰⁶ et bonis Bartholomei⁵⁰⁷, adulti filii Guillelmi, texidor, quondam civis Minorise, cum hoc⁵⁰⁸ venerabili⁵⁰⁹ signo + crucis,⁵¹⁰ hic imposito et impresso et cum auctoritate et decreto venerabilis Petri Martina, baiuli Minorise per serenissimo domino rege, facio inventarium de bonis dicte cure et primo fateor me invenisse in et de ipsa hoc⁵¹¹. Bona que secuntur⁵¹² contenta in quodam quaterno papiri scripto in vulgari sub hac forma.

Primerament, un troç de terra, a la Cuya, affronta ab un troç de terra d'en Sala, baster, e ab altre dels hereus d'en P. Vidal, sabater quod, e ab altre d'en Arnau Morató.

Ítem, un alberch, al loch apellat la Ciutat, e affronta ab un alberch⁵¹³ d'en P. de Rochafort, prevera, e ab altre d'en Miracastell, e ab altre qui és del beinffet de Sancta Maria Magdalena.

Primerament, en l'antrada CCCLIII taules⁵¹⁴.

Ítem, VI posts, e I lata de pi.

Ítem, un banch.

Ítem, una lança sotil.

Ítem, un cabaç ab un patit d'estopa.

Ítem, en lo celler, primerament, una tina, qui pot tenir XL somades poch més poch menys.

Ítem, I follador, qui pot tenir X somades.

Ítem, una tona, de XVIII sesters poch més.

⁵⁰⁴ *Segueix cu, tatxat.*

⁵⁰⁵ *Segueix datus, tatxat.*

⁵⁰⁶ *Al marge esquerre: III ss.*

⁵⁰⁷ *Segueix adulti f, tatxat.*

⁵⁰⁸ *Segueix sacratissimo, tatxat.*

⁵⁰⁹ *Venerabili. Afegit a la interlínia.*

⁵¹⁰ *Segueix nostram auctoritate, tatxat.*

⁵¹¹ *Segueix que secuntur, tatxat.*

⁵¹² *Segueix in, tatxat.*

⁵¹³ *Segueix al loch apellat, tatxat.*

⁵¹⁴ *Segueix, Ítem, II graners de guix, tatxat.*

Ítem, una stora, qui sta sobre la tina.

Ítem, una bóta, qui pot tenir VII sesters poch mes poch menys de fusta grossa.

Ítem, una bóta qui pot tenir VI sesters poch mes poch menys de fusta grossa.

Ítem, I carratell, d'una corterola.

Ítem, altre, de qualque V quorters.

Ítem, unambut de trescolar.

Ítem, altre de liurar vi.

Ítem, II parells de portadores, e un tramostador tot sotil.

Ítem, una pimentereta, e I olla, e I scudella de celler.

Ítem, una sistelleta ab dos caps de timons, e III axetes.

Ítem, un banch sotil de celler.

Ítem, dos samalers.

Ítem, un canter de terra, e I brocal, e una ampolla.

Ítem, en lo menyador, primerament, II pavesos sotils.

Ítem, un porgador.

Ítem, uns⁵¹⁵ tacers ab II cetres, e III copes, e II ampolletes de vidre.

Ítem, altre cetra d'aram.

Ítem, II bacins.

Ítem, una taula plagadiça ab sos petges.

Ítem, un banch de pi.

Ítem, II banchs sotils.

Ítem, III servidors.

Ítem, II canalobres.

Ítem, uns guants.

Ítem, un coxinet per portar mala.

Ítem, III deventals despasa.

Ítem, un croch genovès.

Ítem, II ventalls.

⁵¹⁵ *Segueix taces, tatxat.*

Ítem, una lanterna de ferre.

Ítem, III lances⁵¹⁶ la una scona, e les altres sotils.

Ítem, III pavers, II grans e un poch.

Ítem, uns peus de dabaneres de ferre.

Ítem, VII sachs de tenir blat.

Ítem, un saler de fust.

Ítem, en la cambra, primerament, un artibanch de III calars⁵¹⁷.

Ítem, II cabaçons, ab un poch de fasols e de ciurons.

Ítem, dues capces, en la una ha mitja ll. entre pebre e gingebre.

Ítem, II maçapans domasquins son ab dosos dins un dobler vert.

Ítem, un dobler, en que pot haver un dotzè d'arroç.

Ítem, unes tovalles scacades sotils ab listes blaves.

Ítem, unes tovalles de genesta blanques.

Ítem, altres tovalletes ab listes stretes blaves.

Ítem, V tovaçons.

Ítem, una caxeta, en que ha III tribanelles, e IIII alenes sotils, e un collar de cascavells.

Ítem, un poch de fill d'enpalomar.

Ítem, una caxa buyda menys de pany.

Ítem, les cartes de les nupcies d'en Teixidor e de sa muller, e II albarans del axovar, les quals l'honorat en Dalmau ces Torres, restituí a·n Tomàs Ferrer⁵¹⁸, curador, e lo testament de la muller d'en Teixidor quod lo qual Dalmau dóna a·n P. de Casanova, canonge, així com a mermessor de la dita dona.

Ítem, un aspill ab lunes a cada part.

Ítem, un tinter de fust.

Ítem, un doblaret de cànem de tenir diners.

Ítem, unes letreres de drap picat vert.

Ítem, un tallell de taules e d'escachs ab ses taules.

Ítem, un oratori del sepulcre de Jesucrist.

⁵¹⁶ *Segueix sotils, tatxat.*

⁵¹⁷ *Segueix en lo un calar, tatxat.*

⁵¹⁸ *Segueix cu, tatxat.*

Ítem, una lauta, e III ampolletes, e un pot vert, e II astoixts de balances de florins.

Ítem, dos pots de terra.

Ítem, una capça sotil en que ha erbes.

Ítem, III almurratxes de vidre⁵¹⁹ II grans, e I pocha.

Ítem, VI ciriets de cere.

Ítem, una caxeta sotil, ab fusos e ab canons.

Ítem, una podadora.

Ítem, III sitis de boua.

Ítem, un matalaf sotil e un travesser sotil.

Ítem, unes tovayes blanques e un tovayr sotils.

Ítem, un cabaç e una correya d'espasa e III aguges sequeres.

Ítem, un orinal ab son calguer.

Ítem, III parells de tesores, la un parell grans, e II parells poques.

Ítem, un barralet de tenir tinta, e II⁵²⁰ sanabetes sotils.

Ítem, un besalart sotil.

Ítem, unes regnes de fre blanques.

Ítem, II pintes de fust.

Ítem, en la cuina veyà, primerament, III carabaçes vimederes, una gran e altre miyancera, e dues poques.

Ítem, un capell de sol sotil de palma.

Ítem, miya soga de ligar ceps.

Ítem, un pages de fust.

Ítem, una caça trancada menys de cuha.

Ítem, II filosas de cana.

Ítem, un coltell sotil menys de fouro.

Ítem, II stivalots qui serveixen a calçols.

Ítem, un banch de pi.

Ítem, un mertell, e unes tanayas.

⁵¹⁹ De vidre. *Afegit a la interlínia.*

⁵²⁰ *Segueix senaye, tatxat.*

Ítem, un cabaçó sotil, en que ha III forreyats grans, e III patits, e III panys, e III baules, e altre ferrament manut, e una paleta sotil de parar.

Ítem, un capell de sol⁵²¹ sotil ab un poch de vidre.

Ítem, VII cobertoras de terra.

Ítem, una padrera d'aspart.

Ítem, VIII olles de terra entre senseres e trencades.

Ítem, un morter de pedra.

Ítem, un sellonet, e II calfadors de terra, la un gran e l'altre patit.

Ítem, un bugader de terra ensogat trancat per mitx ab son cobertor de fust.

Ítem, VI scudelles de terra, e II gralets, e I morter de terre.

Ítem, un bugaderet de terra senser.

Ítem, una caxa sotil en que ha IIII boys, e VI culleres de fust.

Ítem, III tayadors miyans, e XI patits.

Ítem, VII scudelles de fust, e un morter de fust, XVIII scudelles ho gralets patits de fust.

Ítem, unes dabaneres de cana, e altres de fust.

Ítem, un cuguer, e un astrigol de fust.

Ítem, en uns armaris, qui son en la paret, ay un corta de masurar oli de terra, en que no ha res.

Ítem, un anap de fust sotil.

Ítem, una caçola sotil de terra ab samigrech.

Ítem, una tahudota sotil.

Ítem, dues destrals.

Ítem, II cavechs padres, e II axades.

Ítem, un covanet, en que ha çabates veyes sotils.

Ítem, III senayotes ab scriptures.

Ítem, V algerres grans, e una xicha.

Ítem, unambut de mesurar oli, e una loça de trer oli.

Ítem, II capells d'espart ab ses enramadores de venamar.

Ítem, IIII capçanes de boua.

⁵²¹ *Segueix del, tatxat.*

Ítem, una pala de fust.

Ítem, miya quartera, e una quartera, e mitx dotzè de fust.

Ítem, III sistelles sotils.

Ítem, una raquonada de tayell, qualque dues somades poch mes poch menys.

Ítem, una braçola de fust en que ha pinyols d'olives.

Ítem, una sàrria de gerp nova plena de pinyols d'olives.

Ítem, VIII cabaços de gerp.

Ítem, III senayes sotils de miya quartera.

Ítem, una destraleta petita.

Ítem, una maça de picar li.

Ítem, en la cuina, primerament, una pastera cubertrada ab peus.

Ítem, II⁵²² posts de forn, una gran e altre pocha.

Ítem, II cedassos de seda.

Ítem, II rahores, una graneta⁵²³ e altre xicha.

Ítem, una senaya de III dotzens.

Ítem, V libraretes de terra.

Ítem, una tahut, en que ha II cetries petites, en la una ha un xich d'oli.

Ítem, un cetriy de vidre.

Ítem, una solsera.

Ítem, III cantes⁵²⁴ foradats en que astava cendre.

Ítem, I canalbora de paret de ferre.

Ítem, III cresols, dos ab cuges de terra, e l'altre de ferre.

Ítem, un sellonet vert de terra.

Ítem, una senageta de portar carn.

Ítem, un coltell sotil.

Ítem, una post de pi.

Ítem, dues banques de fust xiques.

⁵²² *Segueix pots, tatxat.*

⁵²³ *Segueix et al, tatxat.*

⁵²⁴ *Segueix trencats, tatxat.*

Ítem, un forroy de ferre.

Ítem, unes graelles.

Ítem, un cap foguer.

Ítem, II ferros de foch.

Ítem, una paella de ferre, e II asts, e una asperla.

Ítem, una caça d'aram⁵²⁵ e un canter.

Ítem, una asbramadora sotil.

Ítem, una loça.

Ítem, un cantero patit.

Ítem, II cabirons, bigues de pi, e III d'alber.

Ítem, en altre casa, primo, una arrachonada de fusta de cabirons de pi d'olivera, qualsque dues dotzenes poch mes menys.

Ítem, entre dos munts de⁵²⁶ pedres compliment a un portal.

Ítem, un glavi.

Ítem, dues ascales, una gran, e altre pocha.

Ítem, una somada de canes.

Ítem, II bigues d'alber.

Ítem, una biga curta entre les canes.

Ítem, una portadora de venemar ab pinyols d'olivas.

Ítem, V manechs de cavech.

Ítem, III asters de fust.

Ítem, una arrachonada de serments.

Ítem, en lo porxo, primo, III camiços de segar figues.

Ítem, dues cetriaces trencades.

Ítem, II farcets de blanquet sotils, ab alguns pedaços de li.

⁵²⁵ D'aram. *Afegit a la interlínia.*

⁵²⁶ *Segueix peres p, tatxat.*

Ítem, en la cambre del terrat, primo, uns artibanchs d'alber, de II calars, hay en la hu una senageta⁵²⁷ ab panses e qualque un dotzè de amenlles.

Ítem, en l'altre calar II bragues d'om.

Ítem, II coxins, un bo e altre sotil.

Ítem, un lançol d'astopa de III teles.

Ítem, drapots delli.

Ítem, dos parells de pahuques⁵²⁸ blanques.

Ítem, un caperó vermey dobla.

Ítem, un plech de peces de drap de lana de pocha valor, ab simolses.

Ítem, II lançols squinçats.

Ítem, II capells, la I dalli l'altre d'estopa.

Ítem, una brilla de rosí sotil.

Ítem, unes correyades ab flahuta.

Ítem, un matrezer, ab qualsque IIII dotzenes, entre pessadors, e vires, e II matraços.

Ítem, IIII anquolles de ballesta.

Ítem, una billa de boix de ligar bales.

Ítem, un foguer.

Ítem, un sach negre sotil, e altre blau.

Ítem, un tirabraguer.

Ítem, tro VI palms de canamiç.

Ítem, alguns padaços sotils de lana.

Ítem, dues cubertes de ballesta, una de cuyr, altre de canamiç.

Ítem, una pinta de vori, e unes tesoretas.

Ítem, III troços d'estora.

Ítem, un drap de paret de Rada, hon es la istoria del començament del món.

Ítem, un lit ab sa màrfega, e palles, e ab ses banchs, e posts, e matalaf sotil listat de listes blanques e blaves.

Ítem, un travesser ab semblants listes.

⁵²⁷ *Segueix de, tatxat.*

⁵²⁸ *Segueix de, tatxat.*

Ítem, un parell de⁵²⁹ lançols d'astopa de III telas.

Ítem, un cobertor listat, de listes menudes blaves e blanques.

Ítem, I flaçada ab listes burelles e blanques.

Ítem, un banchal.

Ítem, un fano o lamta.

Ítem, un carner de cuyr.

Ítem, en la cambrayadora,⁵³⁰ alsguns troços de sogues ab un poch de lenya grossa.

Et hoc ad presens fateor me in et de bonis dicte cure invenisse prestans, quod si ammodo aliqua alia bona dicte cure invenire potero mox ea in presenti inventario ponam et mittam. Actum est hoc⁵³¹ prima⁵³² die⁵³³ septembris anno anate domini Millesimo CCCC sexto. Sig + num Thome, ferreri, curatoris predicti, qui hoc facio concedo et firmo. Sig + num nostri Petri Martina, baiuli anterdicti, qui huic inventario et omnibus et singulis supradictis ex parte dicti domini regis et auctoritate officii quo fungimur in hac parte auctoritatem nostram prestamus pariter et decretum⁵³⁴ interponimus et hec firmamus.

Testes huius rei sunt, Bernardus de Coll, scriptor⁵³⁵ Minorise, ac Pere Artus, note, civis Minorise.

Postea secunda die septembris, anno predicto dictus Thomas confessus fuit se invenisse in dicta hereditate unum librellum de terra de liurar vi et quasdam arpes sotils.

Ítem, una caxa.

Ítem, III libres.

Ítem, un coltell larch antich.

Et hoc cum dicta pretestacion confessus fuit se in dicta cura invenisse idem curator presentibus testibus supradictis.

⁵²⁹ *Segueix lances, tatxat.*

⁵³⁰ *Segueix sogues, tatxat.*

⁵³¹ *Segueix vicesima, tatxat.*

⁵³² *Prima. Afegit a la interlínia.*

⁵³³ *Segueix novembri, tatxat.*

⁵³⁴ *Segueix iter, tatxat.*

⁵³⁵ *Segueix Minorisse, tatxat.*

Arnau Casadevall, no indica ofici (doc. 11)

1413, febrer, 7. Manresa.

Inventari dels béns d'Arnau Casadevall, no indica ofici, fet per la seva esposa Elisenda i en el qual hereta Pere Cornet, prevere de Manresa.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 687. Liber inventariorum VII (1410-1508). 400 ffsn. + 8 papers (ffsn. 1a-6r).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quelibet mulier mortuo viro suo et quilibet heres mortuo illo cuius heres existit, debeant et teneantur facere inventarium seu reportorum⁵³⁶ videlicet mulier de bonis⁵³⁷ viri sui et heres de bonis illius cuius hereditatem assumit ne ipsa bona occultari valeant vel lapsu temporis deperiri. Idcirco ego, Elisendis, uxor Arnaldi de Casadaval, quondam civis Minorise, tenens et possidens et tenere et possidere debens omnia et singula bona res, et iura que fuerunt dicti quondam viri mei, obligata et ypothecata pro meis dote et sponsalicio et alia iuste et iure meo. Et ego, Petrus Corneti, presbiter Minorise, heres scriptus in testio ultimo perfati Arnaldi de Casadaval quondam, adhiens dictam hereditatem cum beneficio inventarii ne ultra vires dicte hereditate modo aliquo teneat seu sim obligatus. In nomine Sancte et individue Trinitate et cum hoc sacratissimo signo + crucis, hic imposito et impresso intervenientibus ad hoc auctoritate et decreto venerabili nolibus predictis, facimus inventarium seu reportorum⁵³⁸ videlicet, ego dicta Elisendis, de bonis dicti viri mei quondam et ego, dictus Petrus Corneti, de bonis dicti hereditate et fatemur inde nos invenisse bona contenta in quadam quaterno papiri tenoris sequentis.

Primerament, un alberch situat al loch appellat Camp d'Urgell, affronte ab un alberch d'en Salvador Asbert, e ab un alberch dels hereus d'en Semó, ferrer, e ab lo carrer publich, en lo qual e primerament, en una cambra riba lo carrer⁵³⁹, ha un lit de posts ab sa màrfega e palla e un matalaf de fustani, un travesser de genesta, un parell de lançols de li de terna tela, les quals robes lo dit marit meu ma lexades en son testament.

Ítem, II flaçades blanques, la I ab listes burelles, l'altre ab listes burelles grogues e vermelles, les quals m'ha lexades lo dit marit meu.

Ítem, un cobertor blanch sotil.

Ítem, altre lit de posts ab sa màrfega e palla tot sotil.

Ítem, I travesser sotil.

Ítem, III parells de lançols de terna tela sotils.

Ítem, I flaçada blanca sotil, ab listes grogues, burelles e vermelles.

Ítem, I orinal ab son calguer sotil.

Ítem, I lit de posts ab sa màrfega e palla tot sotil.

⁵³⁶ Segueix de bonis, *tatxat*.

⁵³⁷ Al marge esquerra: II ss. III ds.

⁵³⁸ Segueix de bonis, *tatxat*.

⁵³⁹ Segueix un, *tatxat*.

Ítem, unes aspatleres antigues.

Ítem, I gramalla sotil blava.

Ítem, II cotes de burell sotils.

Ítem, un mantó de burell asquinçat.

Ítem, I farcet de sarzil sotil.

Ítem, II caperons blaus sotils.

Ítem, I caperó de burell sotil.

Ítem, I aspasa ab guarnió antiga.

Ítem, I mà asquerra antich.

Ítem, I broquer antich sotil.

Ítem, I tahudeta menys de fons.

Ítem, I correya ab una bossa, e ab I coltell ab son fouró tot sotil.

Ítem, I vànova de tres teles.

Ítem, I caxa gran hon era la dita vànova.

Ítem, I caixeta hon ha un poc de figas seques.

Ítem, I capa de dona morada.

Ítem, I morter de coura ab sa mà.

Ítem, I cota de dona de oliveta, folrada de pell de conills, que ma lexada lo dit marit meu.

Ítem, I capa sotil morada, que lo dit marit meu ma lexada.

Ítem, I gonella sotil, que ma lexada lo dit marit meu.

Ítem, I bací de lautó.

Ítem, unes tovages sotils.

Ítem, unes tovages usades.

Ítem, II tovaçons.

Ítem, I tahud hon ha una camisa e unes bragas sotils.

Ítem, I tahud hon ha dues fogaçes de pa, la qual ma lexada lo dit marit meu.

Ítem, I sadaç de seda.

Ítem, II tales de texir vels ab lur arreu, los quals lo dit marit meu ma lexats.

Ítem, I barral de vidre.

Ítem, I aspia.

Ítem, I tros de mà de morter de coure.

Ítem, en la cuyna, I caça de aram.

Ítem, I altre caça pocha de aram, la qual ma lexada lo dit marit meu.

Ítem, I paella d'aram ab sa asperla, la qual ma lexada lo dit marit meu.

Ítem, II asters de ferre.

Ítem, II nansas de caulera sotils.

Ítem, uns ferros de foch, los quals lo dit marit meu ma lexats.

Ítem, altres ferros de foch.

Ítem, II cresols sotils.

Ítem, I pages de fusta.

Ítem, I tauleta, la qual lo dit marit meu ma lexada.

Ítem, I loça sotil.

Ítem, I olla de coura.

Ítem, IIII olles e II caçoles de terra, les quals ma lexades lo dit marit meu.

Ítem, III cantes de terra, los quals lo dit marit meu ma lexats.

Ítem, I cetriy de vidre ab un patit d'oli.

Ítem, II taças de vidre.

Ítem, I selloneta e I sello de terra.

Ítem, en la sala del dit alberch, II taules sotils.

Ítem, IIII escudelles de terra, les quals lo dit marit meu ma lexades.

Ítem, cinch escudelles de fust e III talladors e un boix, que lo dit marit meu ma lexades.

Ítem, I cobertora de ferre.

Ítem, I morter de pedra.

Ítem, I pastera sotil.

Ítem, I banch.

Ítem, II posts de forn⁵⁴⁰ sotils.

Ítem, I bancha sotil.

⁵⁴⁰ *Segueix s, tatxat.*

Ítem, I tahut hon ha qualque miya quartera de farina de forment, la qual tahud e farina lo dit marit meu ma lexada.

Ítem, unes tovalles de forn ab listes blaves als caps, les quals lo dit marit meu ma lexades.

Ítem, I caulera pocha menys de nansa.

Ítem, I bugader.

Ítem, II sadaços sotils.

Ítem, I sach blader.

Ítem, I sistelleta.

Ítem, dues dastrals sotils.

Ítem, II tahuds sotils, la I sense cobertor, en la⁵⁴¹ I ha qualque I quartera de forment poch mes o menys.

Ítem, I ampolla de vidre.

Ítem, I algerra qui pot tenir VI quarteres plena d'oli.

Ítem, I sol d'algerra ab qualque un quarter e mig d'oli poch mes o menys.

Ítem, I cabiró d'olivera vey.

Ítem, IIII cabaços.

Ítem, I pollera sotil.

Ítem, I gàbia de fil d'aram sotil.

Ítem, I poat de pentinar li.

Ítem, dos rams de fil, la I de li e l'altre d'estopa.

Ítem, en l'entrada, un banch sotil.

Ítem, un banquet.

Ítem, I picha oliera qui te de VII en VIII quarteres, hay oli tro a un palm e mig de cana.

Ítem, una algerra ab qualque mig quarter d'oli.

Ítem, I cètria de terra gran.

Ítem, en l'obrador del dit alberch, V algerres plenes d'oli.

Ítem, altre algerra buyda.

Ítem, un paves sotil.

Ítem, qualque miya quartera de aspelta.

⁵⁴¹ *Segueix, qual, tatxat.*

Ítem, miya somada de lenya de pi.

Ítem, un cavech.

Ítem, en lo celler, una tina de XXXX somades poch mes o menys.

Ítem, dos folladors la I de⁵⁴² VIII somades l'altre de V somades.

Ítem, I parell de portadores sotils.

Ítem, una quilma sotil.

Ítem, I bóta de qualsque XV o XVI sesters.

Ítem, altre bóta de qualsque X sesters, hon ha un poch de vimades sotils.

Ítem, I olla de celler.

Ítem, I sellona.

Ítem, I caulera de truy.

Ítem, un ort ab son truy situat sobre lo monestir de Vall laura, affronte ab lo torrent, e ab un ort d'en Francesc Morató, prevera, e ab lo vall del mur.

Ítem, ha en lo dit ort, tres olles grans de terra.

Ítem, I camp situat assats sobre lo dit monastir, affronte ab un camp d'en Thomas, ferrer, e ab ort dels hereus d'en Johan Oliver, quod baster.

Ítem, I sort porció de terra situada a assats sobre lo dit camp, affronte ab lo dit camp d'en Thomas, ferrer, e ab un camp dels hereus d'en Berenguer de Palau.

Ítem, una vinya apellada lo Comallar, affronte ab la honor en Ramón ces comes, prothonote, la qual lo dit marit meu ma lexada.

Ítem, una vinya situada al loch apellat Campradon, affronte ab la honor d'en Serra d'Arna, e ab un torrent.

Et hoc ad presens⁵⁴³ fatemur inde nos nolibus predictis invenisse pretestantis quod si ammodo aliqua alia bona invenire potermus mox ea in presenti inventario⁵⁴⁴ ponemus et mittemus pretestor eciam ego, dicti Petrus Corneti, per dicta bona noli sunt penes me sed penes dictam dominam Elisendem, que ea tenet et possidet obligata et ypothecata ut predicatur per suis dote et sponsalicio et alia iuste et iura suo. Et ego, dicta Elisendis, fateor sic in veritate existere. Actum est hoc Minorise septima die febrerii, anno anate domini Millesimo Quadragesimo terciodecimo. Sig + num Elisendis. Sig + num Petri Corneti predictore, qui huic nominibus predictis facimus, concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt, discretus Bernat Piles, presbiter, et Salvator Vitalis, habitator Minorise.

⁵⁴² *Segueix, V, tatxat.*

⁵⁴³ *Segueix, fateor inde, tatxat.*

⁵⁴⁴ *Segueix, ponam et mittam, tatxat.*

Bartomeu Ramón, argenter (doc. 12)

1410, agost, 11. Manresa.

Inventari dels béns de Bartomeu Ramón, argenter, fet per la seva esposa Saurina. L'inventari està fet en dues part, la primera data del 11 d'agost de 1410, i la segona és del 13 del mateix mes i any en la qual es fa constar la donació de Joan Ferrer, canonge de Santa Maria de l'Estany, de deu sous pel treball que va fer el difunt durant la verema a Puigenguiró.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 687. Liber inventariorum VII (1410-1508). 400 ffsn. + 8 papers (ffsn. 1r-5r).

Noverint⁵⁴⁵ universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quelibet mulier mortuo eius viro debeat et teneatur facere inventarium seu reportorium de bonis⁵⁴⁶ dicti viri sui, ne ipsa bona occultari valeant vel lapsu temporis deperiri. Idcirco ego, Saurina, uxor Bartholomei Raymundi, quondam argenterii habitatoris Minorise, tenens et possidens, et tenere et possidere debens universa et singula bona que fuerunt dicti quondam viri mei, obligata et ypothecata pro meis dote et sponsalicio, et alia iuste et iure meo. In nomine Sancte et individue Trinitate cum hoc sacratissimo signo + crucis hic imposito et impresso intervenientibus ad hoc auctoritate et decreto venerabili Berengarii de Cumbis, subvicarii et subbauli dicte civitate, facio inventarium seu reportorium de bonis dicti quondam viri mei, et fateor me invenisse in et de eisdem. Bona contenta in quondam quaterno papiri tenori sequentis.

Primo, en l'obrador del alberch, hon lo dit defunt habitava, un parament de tenir argent.

Ítem, I gàbia de vergas de fust, qui serveix star en la taula.

Ítem, I taulell d'obrar de nits.

Ítem, I borraça de lana.

Ítem, unes manxes d'argenter grans, e altres patites.

Ítem, qualsque IIII unces de fil de ferre.

Ítem, II fils en que ha molts ossos de cúpia.

Ítem, una capça de fust en que ha un poch de coura.

Ítem, I grataboxas de fil d'aram.

Ítem, un dobleret ab un poch de ros de bóta.

Ítem, I davental de aluda.

Ítem, I cabacet hon ha cresolas de terra de fondra argent.

Ítem, un torn de bronir.

Ítem, unes graelles d'asmaltar.

⁵⁴⁵ *Al marge esquerre: XXI diners.*

⁵⁴⁶ *Segueix de bonis, tatxat.*

Ítem, III tenages.

Ítem, I cornuda plana.

Ítem, II axambrots, la I gran, l'altre poch.

Ítem, II cornudes poques.

Ítem, II compassos pochs.

Ítem, II tesores de teyar.

Ítem, un forn de taças.

Ítem, I encluseta longueta radona.

Ítem, VII mertellets d'obrar.

Ítem, II suaris de ferre.

Ítem, I enclusa de planar.

Ítem, I enclusa de foryar.

Ítem, I aspillera gran, e II patites, la I de les quals és trencada.

Ítem, I torn de foradar.

Ítem, I parell de bosselles, e unes molls.

Ítem, II tenages, unes de plagar, e altres de limar.

Ítem, I⁵⁴⁷ cisell de tallar argent.

Ítem, I aspillera de fonda.

Ítem, I encluseta de fer anells.

Ítem, II sadaços de limalla.

Ítem, IIII trocets de ferre.

Ítem, VIII limetes patites.

Ítem, I canada patita d'aram de tenir borraix.

Ítem, II borniets, e IIII ferriçons.

Ítem, I pastera de daurar ab un ferricó managat de daurar.

Ítem, un maçapà, e I capça de fust.

Ítem, I sistella, e I paner.

Ítem, I caxó en que stan los dits ferraments petits.

⁵⁴⁷ *Segueix ce, tatxat.*

Ítem, qualche una ll. d'asmalts.

Ítem, III grataboxas de fil d'aram.

Ítem, I barristada de motlos de plom.

Ítem, I banquet.

Ítem, qualsque III dotzens de farina de forment.

Ítem, I pastera cubertrada ab peus.

Ítem, I mola d'oli.

Ítem, I broquer

Ítem, ab les tatxas trencadas.

Ítem, una ampolla, e una copa de vidre, e I selló de terra.

Ítem, unes tovalles taulars, e II tovayons.

Ítem, I parell de tovayoles.

Ítem, I lançol squinçat.

Ítem, I paella d'aram.

Ítem, I matalaf de canamaç groch e vermell.

Ítem, unes beaças sotils.

Ítem, III scudelles, e II greals de terra.

Ítem, III coxinets de seura.

Ítem, una flaçada burella de borra ab listes blanques e blaves.

Ítem, I travesser vermell sotil.

Ítem, I cos de juppo negra forrat de pell.

Ítem, I juppo blanch de fustani.

Ítem, I juppo sotil de sage verda ab managas negres.

Ítem, I flaçada blancha de lana ab listes blaves e burelles.

Ítem, II volquins blanchs de lana.

Ítem, I aliuba morada sotils.

Ítem, I mantell usat d'oliveta.

Ítem, I cota de dona de vert gall.

Ítem, I pelliçó de pells de conills de dona.

Ítem, I sach d'om negre asquinçat.

Ítem, I gona negra asquinçada.

Ítem, I cofret encunyrat lahonat de ferre, en que ha II pedras de bronir.

Ítem, unes balanças mercals.

Ítem, VI vels de cotó.

Ítem, entre colls e caps, VI de seda.

Ítem, un cresol.

Ítem, II cantes de terra.

Ítem, I sistellota, e I cabacet de dur pex.

Ítem, I⁵⁴⁸ barralet de vidre en que ha I ll. e VIII unces d'argent viu.

Ítem, I libre de paper de deu⁵⁴⁹ e deix, hon se conten los deutes de deius scrits, ço es: que mossèn en Johan de Muntbuy, deu al dit defunt C ss.

Ítem, Ugo de Cardona, XI lls. e II ss.

Ítem, li deu mossèn Nacart de Mur, XI lls. XIII ss. li deu dona Elfa, muller del dit mossèn Nacart, XVIII lls. II ss. VI ds.

Ítem, en la cambra, un⁵⁵⁰ cofre vey, entich, sotil, sens⁵⁵¹ pany.

Ítem, una broxeta.

Ítem, una tovaola, e un davental.

Ítem, IIII camisas de dona.

Ítem, alguns padaços de li sotils.

Ítem, I caperó vert doble.

Ítem, I gonella vermella de dona.

Ítem, un parell d'estivals.

Ítem, I parell de lançols de terna tela oldans.

Ítem, un parell de lançols de quaerna tela olrans.

Ítem, I flaçada de borra blanca ab I liste blava acada cap.

Ítem, I sobrepagès sotil.

⁵⁴⁸ *Segueix baralet, tatxat.*

⁵⁴⁹ *Segueix e dex, tatxat.*

⁵⁵⁰ *Segueix, coffra, tatxat.*

⁵⁵¹ *Segueix, managas, tatxat.*

Ítem, I caxa hon ha qualsque VI lls. de li qui no és aspadat.

Ítem, I aliuba de florantí blau ab les managues folrades de vays, e un mantell del dit drap folrat de vays.

Ítem, una flaçada de borra blanca ab listes blaves.

Ítem, una vànova grosseta obrada d'ascata de peix de III teles e miga.

Ítem, I flaçada de lana blanca ab listes vermelles, e una gandalla de fil d'aur, que té penyora madona d'en P. ça Cudina per XIII ss.

Ítem, VII tovayoles blanques de li, e unes tovalles taulars listades.

Ítem, I bacina de lauto, qui sta penyora a casa d'en P. Barriach, per la cera de la sepultura.

Ítem, un sach d'om vert folrat de negra, sta penyora a casa d'en Thomas de Comalba, per lo drap de la sepultura.

Ítem, una uqua negra, que té penyora en Johan Saragoça, per V ss. VI ds.

Ítem, una cota de bruneta negra folrada de pell negra, que té penyora en Johan Canet per XXXXVII ss.

Ítem, I cota negra d'om asquinçada, que tenen penyora los confreres de Sent Aloy.

Et hoc ad presens fateor inde me invenisse in de bonis dicti quondam viri mei protestans quod si ammodo aliqua alia bona dicti viri mei invenire poterno mox ea in presenti inventario ponam et mittam. Actum est hoc Minorise, undecima die augusti, anno anate domini Millesimo Quadragentesimo decimo. Sig + num Saurine predice, qui hec facio concedo et firmo. Sig + num nostri Berengari de Cumbis, subvicari et subbaiuli anterdicti, qui huic inventario et omnibus et singulis supradictis auctoritate officii quo fungimur in hac parte auctoritatem nostram prestamus pariter et decretum interponimus et hec firmamus.

Testes huius rei sunt, Bernat Exertell, mercator, et Franciscus de Planis, causidicus, cives Minorise.

Et die XIII dictore mensis et anni, dicta domina Saurina cum dicta prestacione, confessa fuit se invenisse in et de bonis dicti quondam viri sui expletum vindemie quod est in quadam vinea⁵⁵² venerabili, Johanis Ferrari, canonici et sacriste ecclesie beate Marie de Stagno, sita loco vocato Puigenguirlo quequidem vindemia est emperata ad instanciam quoredam laboratorum qui eam laborarunt quibus dictus defunctus debeat X solidos per laborando ipsam vineam.

Ítem, I spasa, la qual te en Perico Morató, al qual per guarnir-la son deguts VI ss.

Presentibus testibus, Bernat de Gremolachs, mercator, et Johanes Bolloni, de dicta civitate Minorise.

⁵⁵² *Segueix* sita loco vocato a Puigenguirlo, *tatxat*.

Joan Jorba, assaonador (doc. 13)

1410, agost, 12. Manresa.

Inventari dels béns de Joan Jorba, assaonador, fet per la seva esposa Margarida. L'inventari està fet en dues parts, la primera data del 12 d'agost de 1410, i la segona data del 16 de juny de 1412 en la qual s'exposa el pagament de cent sous per les funeràries.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 687. Liber inventariorum VII (1410-1508). 400 ffsn. + 8 papers (ffsn. 1r-5r).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omniusque fraudis suspicionem tollendam, quelibet mulier mortuo eius viro debeat et teneatur facere inventarium seu reportorum de bonis dicti viri sui ne ipsa bona occultari valeant vel lapsu temporis deperiri. Idcirco⁵⁵³, ego Margarita, uxor Johannis Jorba, quondam assaunatoris, habitatoris Minorise, tenes et possidens et tenere et possidere de bens universa et singula bona res et iura que fuerunt dicti quondam viri mei, obligata et ypothecata pro meis dote et sponsalicio et alia iuste et iure meo. In nomine Sancte et individue Trinitate et cum hoc sacratissimo signo + crucis hic imposito et impresso intervenientibus ad hoc auctorite et decreto venerabili Berengari de Cumbis, subvicari et subbaiuli dicte civitate, facio inventarium seu reportorum de bonis dicti quondam viri mei et fateori me invenisse in et de eiusdem. Bona contenta in quodam quaterno papiri tenoris sequentis.

Primerament, en un alberch lo qual lo dit defunt logava, en un carrer travesser sobre lo portal de Sobrarrocha, eren les robes següents, ço és, en lo menyador, I taula ab sos peus.

Ítem, un banch.

Ítem, un selló vert e I selloneta.

Ítem, II cantes de terra.

Ítem, un librell de terra.

Ítem, II olles de terra.

Ítem, I loça.

Ítem, I sistella hon ha XIII tayadorets de fust.

Ítem, III scudelles de fust.

Ítem, qualsque II dotzens de faves, e I dotze de lentias.

Ítem, III scudelles de terra.

Ítem, I morter, e un boix de fust.

Ítem, I paella d'aram.

Ítem, I coxinet.

⁵⁵³ *Al marge esquerra: VI ds.*

Ítem, I banqueta.

Ítem, I cabaç.

Ítem, en una cambra, una caxa hon ha un cabacet ab qualque mig dotze de forment.

Ítem, un gral de terra.

Ítem, una flaçada de lana olrana.

Ítem, un parell de lançols de canamiç de terna tela asquinçats.

Ítem, altre parell de lançols de li de terna tela asquinçats.

Ítem, I parell de lançols de canamiç de terna tela oldans.

Ítem, un lit de posts, ab sa màrfega e palla.

Ítem, I sobrepages sotil.

Ítem, I pastera e un artibanch, hon ha I aliuba vermella de verni folrada de pell blanca ab les manegues folrades de cotonina.

Ítem, I mantell del dit drap folrat de taffeta blau.

Ítem, I gonella morada.

Ítem, I gramalló de baguinat nou.

Ítem, un mantell⁵⁵⁴ vert.

Ítem, II parells de calças vermelles de dona.

Ítem, I aliuba que he feta tenyir en negre.

Ítem, un gramalló que he fet semblantment tenyir en negre.

Ítem, I conquesta.

Ítem, un coffret pintat, hon ha una bossa de seda.

Ítem, II capells de dona.

Ítem, II colls e II caps de cotó.

Ítem, un cap de li.

Ítem, uns patranostros de gageta.

Ítem, II canes de veta de seda.

Ítem, dos agugers de drap.

Ítem, I trescoll de li.

⁵⁵⁴ *Segueix nou, tatxat.*

Ítem, I caxa ab peus, hon ha III camisas de dona.

Ítem, unes tovalles taulars.

Ítem, VI tovaçons.

Ítem, I bugader de terra.

Ítem, una cadira de boua de infants.

Ítem, II posts de forn.

Ítem, I sadaç de cerres.

Ítem, I banch.

Ítem, unes tovalles de cap de drap.

Ítem, una cervallera.

Ítem, I camisa dom.

Ítem, I sach, hon ha qualque miga quartera de farina de forment.

Ítem, I ster de ferre.

Ítem, I sistelleta.

Ítem, alguns lançolets de li, e de lana sotils.

Ítem, una tovaçola blancha.

Ítem, III tovaçoles poques.

Ítem, I cabaç de III dotzens.

Ítem, I somada de lenya grossa.

Ítem, VIII quarteras e miga d'ordi, hon ha alsguns grans de forment.

Ítem, una vinya situada sobre sent Iscle, qui fou del hespital de sent Andreu, affronte ab un herm, e ab un⁵⁵⁵ camí public qui va vers Claret.

Ítem, té en Ffrancesch Sala de Rellinars, pare del dit defunt, les robas següents qui són del dit defunt, ço és una lança.

Ítem, I spasa.

Ítem, I ballesta, la qual lo dit defunt havia comprada del ballester de Vaquerices per preu de XV ss., de qual preu són deguts encara al dit ballester VIII ss. VI ds.

Ítem, I croch.

Ítem, I carcax hon ha VIII passadors.

⁵⁵⁵ *Segueix -a, tatxat.*

Ítem, I sach dom scur olra.

Ítem, unes calças, e un caperó de bruneta.

Ítem, I correya ab I coltell sotil ab sa bahina.

Ítem, I quartera de sequel.

Et hoc ad presens fateor inde me invenisse de bonis dicti quondam viri mei pretestans, quod si ammodo aliqua alia bona eiusdem viri mei invenire potero ea confestim in presenti inventario ponem et mittam. Actum est hoc Minorise duodecima die augusti, anno anate domini Millesimo Quadragentesimo decimo. Sig + num Margarite predictae, quo hoc facio concedo et firmo⁵⁵⁶. Sig + num nostri Berengari de Cumbis, subvicari et subbaiuli antedictae, qui huic inventario et omnibus et singulis supradictis auctoritate officii quo fungimur in hac parte auctoritatem nostram prestamus pariter et decretum interponimus et hoc firmamus.

Testes huius rei sunt, Johannes ça Torra, apothecarius, et Raymundus Cirarenchs⁵⁵⁷, laborator, de dicta civitate Minorise.

Et die XVI junni anno anate domini Millesimo CCCC XII, dicta domina⁵⁵⁸ confessa fuit se invenisse de bonis dicti quondam viri sui⁵⁵⁹ duodeci libr et mediem barchinonense quas Raymundus Folqueri, pater ipsius dicto quondam viro⁵⁶⁰, confessus fuit se⁵⁶¹ debere raone dotis⁵⁶² preut in ponnet.

Et hoc ad presens confessa fuit invenisse de bonis dicte quondam viri sui cum dicta parte eis defuntis P. Guitardes, et P. Artus, note, civibus Minorise.

Sit omnibus notum, quod nos Berengarius de Cumbis, subvicari et subbaiulus civitate Minorise, auctoritate officii quo fungimur in hac parte damus conferimus et concedimus vobis domine Margarite, uxori Johannis Jorba, quondam assaunatoris pillum de dicta civitate Minorise, absentis tenenti et possidenti bona que fuerunt dicti viri vestri, quod obligata et ypothecata per vestris dote et sponsalicio et alia iuste et iuro vero licenciam et plenum posse vendendi de bonis mobilibus minus dampnosis dicti defuncti mediante publico curritore et note publico publicum inde recipiente instemus ut moris est usque ad quantitate centum solidus, quos dictus defunctus in suo ultimo testio accepit per sui anima⁵⁶³ hanc autem licenciam et concessionem de predictis damus conferimus et concedimus vobis dicte domine Margarite sinc milius et utilius dicte potest et intelligi ad omne viri et verorem commodum et salvamentum et bonum et sanum intellectum in posse subscripti notari tanque publice persone hoc a vobis legitime stipulanti et recipienti nolite vestri et omnium aliorum et singule quore interest et interorit et interesse potest poterit et debebit. Actum est hoc Minorise duodecima die augusti, anno anate domini Millesimo Quadragentesimo decimo. Sig + num nostri Berengari de Cumbis, subvicari et subbaiuli antedicti, qui hec facimus concedimus et firmamus

⁵⁵⁶ *Segueix testes, tatxat.*

⁵⁵⁷ *Segueix h de dicta, tatxat.*

⁵⁵⁸ *Segueix eam dicte parte, tatxat.*

⁵⁵⁹ *Segueix in dictam instanciam debiterunt, superposat.*

⁵⁶⁰ *Segueix seu, tatxat.*

⁵⁶¹ *Segueix in, tatxat.*

⁵⁶² *Segueix sue, tatxat.*

⁵⁶³ *Segueix per solve, tatxat.*

Antoni, sabater (doc. 14)

1410, juliol, 14. Manresa.

Inventari d'Antoni, sabater i espòs de Miquela, fet pel seu fill Antoni, sabater.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 687. Liber Inventariorum VII (1410-1508). 400 ffsn. + 8 papers (ffsn. 1a-6r).

Noverint universi, quod cum propter doli macculam evitandam omniusque fraudis suspicione tollendam, quilibet heres postque ab aliquo institutus est heres debeat et teneatur facere inventarium seu reportorium de bonis illius cuius heres existit ne ipsa bona occultari valeant ultra lapsu temporis deperiri. Idcirco ego, Anthonius çabaterii, filius et heres⁵⁶⁴ universalis Anthoni, çabateri, et domine Michaelae, eius uxoris defunctore parentum meore, adhiens eore hereditates cum benefificio inventari ne ultra vires dictare hereditatum modo aliquo sim obligatus. In nomine Sancte et individue Trinitate et cum hoc sacratissimo signo + crucis hic imposito et impresso intervenientibus ad hoc auctorite decreto venerabilis⁵⁶⁵, facio inventarium seu reportorium de bonis dictare hereditatum et fator inde me invenisse bona⁵⁶⁶ infrascripta et primo bona que fuerunt dicti domini patris mei. Et subsequenter bona que fuerunt dicte domine matris mea, preut continentur in quodam quaterno papiri tenoris sequentis.

Primerament, en un alberch lo qual es meu⁵⁶⁷ per donació a mi feta per la dona na Margalida tia mia muller d'en Ferancesc Voltrera, eren les robes següents ço es en l'entrada III lanças.

Ítem, III glavis lonchs.

Ítem, I pavès.

Ítem, uns telers de texir vels.

Ítem, I pastera sotil ab peus e cobertor.

Ítem, una algerra ab tro I quarter d'oli.

Ítem, una serra manera e un compàs de fust.

Ítem, I brida, II retreagas e II capçanes tot sotil.

Ítem, I biga de pi.

Ítem, II banquets.

Ítem, I post de forn.

Ítem, en la cuyna una caulera qui pot tenir II cantes.

Ítem, I bací de lautó.

Ítem, uns artibanchs de dos calars.

⁵⁶⁴ Al marge esquerre IIII ds.

⁵⁶⁵ La línea s'acaba a aquí i segueix en la línea inferior.

⁵⁶⁶ Segueix sequencia et, tatxat.

⁵⁶⁷ Segueix, proper, tatxat.

Ítem, I tahudota.

Ítem, I olla de coura e II leuens.

Ítem, uns ferros de foch.

Ítem, II caçoles d'aram la una és pocha.

Ítem, una paella d'aram.

Ítem, una selloneta de terra.

Ítem, VIII tayadors de fust.

Ítem, III grals e III scudelles de terra.

Ítem, un morter, I boix, e III scudelles, e un morteret de fust.

Ítem, II loças e una asbramadora.

Ítem, uns tacers de fust.

Ítem, una giradora pocha.

Ítem, II sters de ferre.

Ítem, una caça en que no·s té la cuha.

Ítem, una caceta pocha.

Ítem, II forroys de ferre.

Ítem, un scudeller de fust.

Ítem, qualsque miga ll. de li qui no és pentinat.

Ítem, I cabacet hon ha una fusada de cotó e III fusos ab un poch de fil en cascu.

Ítem, un dobler sotil.

Ítem, I pages de fust.

Ítem, una rahora de pastera.

Ítem, I canalobra de paret.

Ítem, una serra manera.

Ítem, III ampolles e una copa de vidre.

Ítem, dos cantes de terra.

Ítem, I banch.

Ítem, en la cambra III parells de cuixeres e gamberes de ferre.

Ítem, II capellines de ferre.

Ítem, II parells de braçaroles de ferre.

Ítem, un guoryal de ferre.

Ítem, III parells de guantellets.

Ítem, una musclera de ferre.

Ítem, II troços de camisol de malla.

Ítem, uns angocets de malla sotils.

Ítem, II cervalleres la una és trencada.

Ítem, una pece d'armar.

Ítem, un parell d'astrepts.

Ítem, un parell d'asperons.

Ítem, un canalobra de taula de IIII branques.

Ítem, II broquers de ferre e II spasas d'esgrima ab lur guarnió vermella.

Ítem, I spasa ab pom de pinya blanch ab son broquer.

Ítem, I guitarra qui no és cuberta.

Ítem, I caxeta.

Ítem, unes parts regles Cató et contemptus.

Ítem, miga dotzena de vels de cotó ordits.

Ítem, II arcarcelles sotils.

Ítem, unes beaces de cuyr sotils.

Ítem, I ascarpra.

Ítem, un striyol de striyolar bestias e unes tesores sotils.

Ítem, un tobis de paper sotil⁵⁶⁸.

Ítem, II romanços de paper.

Ítem, I libret de paper de pocha valor.

Ítem, un cuhern sotil de pergamí hon ha constitucions.

Ítem, II parells de soletes sotils, les unes blanques, les altres blaves.

Ítem, V recoldadors entre blaus e vermells.

Ítem, una forradura de sage de mantó.

⁵⁶⁸ *Segueix sol, tatxat.*

Ítem, III tovayoles obrades.

Ítem, un coffre vermey hon ha II lançols obrats de seda lonchs de II teles amples.

Ítem, I caperó scur doble trepat.

Ítem, una tovayola.

Ítem, I daga ab son ganivet.

Ítem, uns patrenostros de gageta.

Ítem, I mantó scur.

Ítem, altre coffre vermey hon havia I cota de drap scur folrada.

Ítem, unas tovalles obrades.

Ítem, II parells de lançols de li, los tres lançols de terna tela, e l'altre de II teles.

Ítem, II cortines de fustani ab randa de terna tela.

Ítem, una cortina verda de III teles.

Ítem, un lit de posts ab sa màrfega e paya.

Ítem, un matalaf de fustani ascacat menut.

Ítem, una vànova blanca prima de III teles.

Ítem, una flaçada listada de blau⁵⁶⁹, blanch e morat.

Ítem, un travesser blanch.

Ítem, una cadira foradada.

Ítem, unes tesores sotils.

Ítem, I caperó sotil.

Ítem, una vànova prima sotil de III teles.

Ítem, I sach vert ab son caperó vert.

Ítem, unes tovalles taulars obrades.

Ítem, II dogas sotils de seda.

Ítem, un lançol de li de III teles.

Ítem, un formolari de paper de notes.

Ítem, un libret de paper hon ha cant.

Ítem, un coffra lahonat de ferre sotil..

⁵⁶⁹ Blau. *Afegit a la interlínia.*

Ítem, alguns pedaços de li.

Ítem, I servidor de fust pintat.

Ítem, I calestó de ferre.

Ítem, una correya d'armar.

Ítem, un morter de coura ab sa mà.

Ítem, un ambut de liurar vi.

Ítem, en altre cambra un jupponot asquinçat.

Ítem, I parell de lançols de terna sotils.

Ítem, una vànova prima de III teles.

Ítem, I vànova asquinçada.

Ítem, II flaçades blanques ab listes vermelles, la una es asquinçada.

Ítem, altre flaçada blanca ab listes negres.

Ítem, I travesser de fustani sotil.

Ítem, I matalaf podridot.

Ítem, I astora de paret sotil.

Ítem, I coffra lahonat de ferre sotil hon ha un paneret sotil de salichs.

Ítem, I ascala de XIII ascalons.

Ítem, II cètrias de terra.

Ítem, en lo celler, I follador de V en VI somades.

Ítem, un librell de vi a liurar.

Ítem, II pimanteretes.

Ítem, I dastralete.

Ítem, I puat sotil.

Ítem, II bótes de fusta prima de un sester e mig cascuna.

Ítem, I bóta de fusta grossa de VI sesters mige de vi vermey.

Ítem, altre bóta de fusta grossa de X sesters.

Ítem, un parell de portadores.

Ítem, un parell de capells de portadores.

Ítem, una ascala de X ascalons.

Ítem, una tahut gran.

Ítem, en altre casa, una sellota.

Ítem, VIII cabironots.

Ítem, una lançagota.

Ítem, V latas.

Ítem, I dastral.

Et dico et assero, ego dictus Anthonius, quondam bona secuntur sunt et fuerunt hereditate perfate domine matris mie, quondam quequidem sunt hic.

Primo, en l'entrada del dit alberch, uns telers de teixir vels.

Ítem, I pastera cubertrada.

Ítem, un morter de pedra.

Ítem, II tahuts.

Ítem, un tayaromaguers.

Ítem, II algerres.

Ítem, un banquet ab son torn de fer canons de texidora.

Ítem, en la cuyna II paelles d'aram.

Ítem, una concha d'un carrech e un bací.

Ítem, I caulera pot tenir qualche un canter.

Ítem, uns ordidors.

Ítem, II canalobres de ferre de taula.

Ítem, una rahora de raura pa.

Ítem, un artibanch sotil.

Ítem, I perpalet de ferre.

Ítem, una caxeta.

Ítem, II taules ab lurs petges.

Ítem, un banch.

Ítem, en una cambra un lit de posts ab sa màrfega e paya.

Ítem, un matalaf cubert de canamiç blanch sotil.

Ítem, en la cambra un banch sotil.

Ítem, I aliuba de drap scur de la terra folrada de pell blanca.

Ítem, una capa morada usada.

Ítem, un cot vermey sotil.

Ítem, un maçapà.

Ítem, II colls de cotó usats.

Ítem, miga ll. de fil de li.

Ítem, una croera sotil.

Ítem, II fils de patrenostros menuts de vidre sotils.

Ítem, I fil de patrenostros de coral menuts.

Ítem, II capas negres sotils.

Ítem, I capell ab trescoll sotil.

Ítem, I gramalló morat sotil.

Ítem, III pintes de texidora.

Ítem, una capa listada sotil.

Ítem, una gonella blava sotil.

Ítem, I aluda hon ha XVIII cerros petits de li e qualque una unça de cotó qui no és filat.

Ítem, I caxeta hon ha un libre de paper hon ha notes de cartes.

Ítem, I sobracollar vermey.

Ítem, II palms de drap vermey.

Ítem, I libret de pocha valor de pergamí hon ha cant.

Ítem, I vinya al coll Manresa, affronte ab una vinya d'en Arnau de Torroella, e ab altre d'en Francesch de Bellsolà.

Ítem, II sorts a sent Cristòfol, affronte ab una vinya d'en Johan Vidal, e ab un camp d'en Corrons.

Ítem, altre vinya al mas del coll, affronte ab una vinya de na Comes, e ab un torrent.

Ítem, una vinya sobre la creu de Valleriola, affronte ab II camins, la I general e l'altre vahinal.

Ítem, I sort a la Irla plantada en part de ceba, affronte ab una sort d'en Rafechs, mulner, e ab altre d'en Salvat.

Ítem, un ort situat dins lo mur de la dita ciutat, affronte ab un ort d'en Bernat Cillar, e ab una fèxa d'en G. Corb, e ab un ort de na Solà, e ab altre d'en Francesc Junyent.

Ítem, I alberch situat en lo carrer de sancta Maria, affronte ab un alberch de la muller d'en Ramón des Prat quod, e ab una pahça de na Solà, e ab lo dit carrer.

Et hoc ad presens fateor inde me invenisse in de bonis hoc dictatum dictore parentum meore pretestans, quod si ammodo aliqua alia bona dictore hereditatum invenire potero mox ea in presenti inventario ponam et mittam. Actum est hoc Minorise XIII die julii, anno anate domini Millesimo Quadragesimo decimo. Sig + num Anthoni, çabaterii, predicti qui hec facio concedo et firmo.

Testes huius rei sunt, Berengarius Pruna, sagio, de dicta civitate Minorise, et Petrus Miralda, popule sancti Jacobi de Hermo.

Bernat Reixacs, sabater (doc. 15)

1407, març, 12. Manresa.

Inventari dels béns de Bernat Reixacs, sabater, fet per la seva esposa Elisenda.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 686. Liber inventariorum VI (1402-1411). 300 ffsn. (ffsn. 1a-4r).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quelibet mulier mortuo eius viro, debeat et teneata facere inventarium seu reportorum de bonis eiusdem viri sui ne ipsa bona occultari valeat vel lapsu temporis deperiri. Idcirco ego Maria, uxor Bernardi Raxachs, quondam sutoris civis Minorise, tenens et possidens et tenere et possidere debens universa et singula bona que fuerunt⁵⁷⁰ dicti viri mei, quondam ypotechata et obligata pro meis dote et sponsalicio et ali iuste et iure meo cum hoc venerabili signo + crucis, hic imposito et impresso intervenientibus ad hoc auctoritate et decreto venerabili Petri Mertina, baiuli Minorise illustrissimo domino rege, nolibus predictis facio inventarium seu reportorum de bonis dicti viri mei, quondam preut seriateri sequita in quodam papiri quaterno huius seriei.

Primo, un alberch al camp d'Urgell, affronte ab a·n Jacmo Vidal, laurador, e ab unes cases d'en Ramón ça Torra, e ab un ort d'en Matheu Puyol.

Ítem, en lo menyador, una taula ab sos peus.

Ítem, un banch.

Ítem, una scala de VII scalons.

Ítem, una tahut menys de cobertor.

Ítem, II cetrietes.

Ítem, XI tayadors de fust.

Ítem, XV scudelles de fust.

Ítem, miya lliura de linyol filat.

Ítem, una loceta.

Ítem, II grals de terra.

Ítem, I morter de fust, e II boys.

Ítem, dues banques.

Ítem, un puhat, e unes pintes.

Ítem, un gavadalet.

Ítem, un cova ab LXVI ramps d'estopa, de cànem, e de li filats.

⁵⁷⁰ *Al marge esquerra: IIII ss.*

Ítem, VIII towallons d'estopa, e III tovaïoles.

Ítem, XX ramps de fil cuyt.

Ítem, III tovaïetes de cap de drap.

Ítem, III vels, III de cotó, e I de li.

Ítem, V lançols d'estopa de II teles e mige.

Ítem, un artibanch.

Ítem, una tahut.

Ítem, en la cambra, II trocos de lançols.

Ítem, una màrfega ab page, e II banchs, e V posts.

Ítem, III flaçades de lana, una ab listes vermelles, e II de negres.

Ítem, una caxeta.

Ítem, altre caxeta.

Ítem, III cresols sotils.

Ítem, un tovaïo.

Ítem, II capells obrats en un dobleret.

Ítem, una bossa de seda ab un cinyell, e una gandaya.

Ítem, una paella de aram ab I sperla.

Ítem, una caça.

Ítem, II loces.

Ítem, I steret de ferro.

Ítem, un cuger e un striyol.

Ítem, una çatria.

Ítem, II olles de terra.

Ítem, un librell de terra.

Ítem, III sellons.

Ítem, una post de forn.

Ítem, II canters de terra.

Ítem, una ampolla de vidre.

Ítem, una callera.

Ítem, una concha.

Ítem, un bugader.

Ítem, V senayes de tern dotze.

Ítem, III capes, II morades, e una negra.

Ítem, una capa listada de gant morat ab pell.

Ítem, una guonella blava.

Ítem, dues de burell sotils.

Ítem, un capell de sol.

Ítem, XXXIII troços de cànem, pentinat.

Ítem, qualsqe XXXVI troços de cànem, qui no és pentinat.

Ítem, un torn de texidora ab sa bancha.

Ítem, II ferros de foch.

Ítem, V sistelles e II covans.

Ítem, una jugera.

Ítem, III portes.

Ítem, una cota vermeya forrada de pells de conills.

Ítem, I peges de fust.

Ítem, una pollera de canes.

Ítem, una scala de XV scalons.

Ítem, II barres.

Ítem, un strep de balesta.

Ítem, un seglit ab page.

Ítem, una caxota.

Ítem, un coltell ab sa bayna.

Ítem, II tesores.

Ítem, VI posts, qui cobren la trapa.

Ítem, II aspias.

Ítem, II cobertores de terra.

Ítem, III dotzenes de fusos.

Ítem, unes tenages.

Ítem, una scarppe, e una tribanella ab alguns troços de ferro.

Ítem, en l'antrada, un sconet.

Ítem, un glavi e una lança, e II darts.

Ítem, un pavès.

Ítem, un taiaromagues.

Ítem, una forcha de ventar.

Ítem, un lancer.

Ítem, un banch.

Ítem, III tahudotes.

Ítem, III sachs de tenir blat, ha en la I qualche miya quartera de farina.

Ítem, III algerres, la una es plena, laltre mitja poden esser VIII quarters d'oli entre emdues.

Ítem, un sedaç.

Ítem, un siti de boua.

Ítem, V falcs de segar.

Ítem, II cavechs grans, e un poch.

Ítem, un martell.

Ítem, II destrals.

Ítem, una bigueta.

Ítem, dues algerres.

Ítem, II maços.

Ítem, V carabaces.

Ítem, II ambuts patits.

Ítem, en lo saller, una pastera, e una rahora.

Ítem, un poal.

Ítem, III parells de portadores.

Ítem, II olles de trescolar.

Ítem, un coltell serrador.

Ítem, una tina de qualsque V somades.

Ítem, una bóta ab un poch de vi sotil, qui pot tenir qualsque XII sesters.

Ítem, una algera.

Ítem, altre bóta de VIII sesters plena de vi most.

Ítem, un arer.

Ítem, una porteta.

Ítem, una capa morada listada.

Ítem, un mantó morat, e altre de burell.

Ítem, unes arpes e un cavech.

Ítem, una axedeta.

Ítem, un bayart, e I maç⁵⁷¹ de saller antich.

Ítem, II barres qui eren de lit ensogat.

Ítem, un altre alberch ab sa axida, qui·s té ab lo dit alberch.

Ítem, en la axida, XXIII cabironets entre d'olivera e de pi.

Ítem, qualsque II somades de tions de ceps.

Ítem, una garba de canamuxes de cànem.

Ítem, qualsque XII cabirons.

Ítem, una scala de VIII scalons sotils.

Ítem, una sarria d'espart.

Ítem, un asa de pel negra.

Ítem, un bast.

Ítem, un porch.

Ítem, qualsque un quintar de page de forment.

Ítem, en l'estable, una barristada de femps.

Ítem, en un obrador, lo qual lo dit deffunct logava de Madona d'en Bertran ça Torra, qui és al carrer de sent Miquel, LXX parells de formes entre grans e poques.

Ítem, una taulota.

Ítem, II banques.

Ítem, II posts en que stan les formes.

⁵⁷¹ *Segueix a, tatxat.*

Ítem, III dotzenes⁵⁷² d'empenes de roba pocha de moltó.

Ítem, IIII dotzenes⁵⁷³ e miya de çabates de roba de dona, qui són de⁵⁷⁴ moltó.

Ítem, VI parells de çabates veyes.

Ítem, IIII parells de çabates de bactallarot de moltó.

Ítem, una tahudota, hon stan les dites çabates.

Ítem, III senages sotils.

Ítem, un banquet.

Ítem, un olbi.

Ítem, una dotzena entre vestes, e lavadors.

Ítem, V parells de tesores sotils.

Ítem, un camp al gua de Coloma, affronte ab n'Arnau des Mas, savi, e n'Asbert, laurador.

Ítem, al mas Umbert, una vinya, affronte ab les honors del dit mas, e ab un troç de micer Bernat Miquel.

Ítem, a Caralt, un altre troç de vinya, affronte ab⁵⁷⁵ a·n Ramón Joncosa, a totes parts.

Ítem, al Comallar, un altre troç de vinya, affronte ab n·Arnau de Cadavall.

Ítem, al Soler de Bages, una vinya, affronte ab les honors del dit mas de Soler de Bages, e ab a·n Lobosa, e ab a·n Soler Pota.

Ítem, un ort al coll de Cardaner, affronte ab a·n Ffrancesc Soler, e ab a·n Ffrancesch de Bellsolà.

Ítem, IIII ss. e IIII ds. los quals hi trobaren en lo dit alberch.

Et hoc ad presens fateor me invenisse in bonis et hereditate dicti mariti mei quond pretestans per si ammodo aliqua alia bona invenisse potero confestum ea in presenti inventario ponam et mittam. Actum est hoc XII die marcii, anno a nate domini Millesimo Quadragesimo septimo. Sig + num Marie, uxoris dicti Bernat Raxacs, quondam que hoc dictis nominibus facio concedo et firmo. Sig + num Petri Martina, baiuli anterdicti, qui huic inventario et omnibus et singulis supradictis ex parte dicti domini Regis et auctoritate officii quo fungimur in hac parte auctoritatem nostram prestamus pariter et decretum interponimus et hec firmamus.

Testes huius rei sunt Bernat Roura, coriaterius, et Jacobo Bollo, sutor, cives Minorise.

⁵⁷² *Segueix dei, tatxat.*

⁵⁷³ *Segueix empenes, tatxat.*

⁵⁷⁴ *Segueix mont, tatxat.*

⁵⁷⁵ *Segueix un, tatxat.*

Joan de Saragossa, carnisser (doc. 16)

1415, octubre, 7. Manresa.

Inventari dels béns de Joan de Saragossa, carnisser, fet per la seva esposa Elisenda, hereta Perico Saragossa, hereu universal i fill del matrimoni.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 687. Liber inventariorum VII (1410-1508). 400 ffsn. + 8 papers (ffsn. 1a-6r).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quilibet mulier mortuo viro suo⁵⁷⁶ et quilibet heres mortuo illo qui ipsam heredem instituït, debeant et teneantur facere inventarium seu reportorium⁵⁷⁷ videlicet⁵⁷⁸ mulier⁵⁷⁹ de bonis⁵⁸⁰ viri sui et heres de bonis illius qui ipsam heredem instituit ne ipsa bona occultari valeant vel lapsu temporis deperiri. Idcirco, Elisendis, uxor Johannis Saragoça, quondam carnificis civis Minorise, tenens et possidens et tenere et possidere debens omnia et singula bona et iura que fuerunt dicti quondam viri mei, obligata et ypothecata pro meis dote et sponsalicio et ali iuste et iuro meo. Et ego, Pericomus Saragoça, dictore conjugum filius heres, quod universalis scriptus et testio ultimo dicti quondam domini patris mei. In nomine Sancte et individue Trinitatis et cum hoc sacratissimo signo + crucis hic imposito et impresso intervenientibus ad hoc auctoritate et decreto venerabilis Johannis Quintana, subbaiuli locumte, venerabilis Jacobus Rocha, baiuli dicte civitate, adhiens ego, dictus Pericomus, dictam hereditatem cum beneficio inventari ne ultra vires dicte hereditatis modo aliquo teneat seu sim obligatus nominibus predictis, facimus inventarium seu reportorium de bonis predictis et fatemur inde nos invenisse. Bona ustenta in quodam quaterno papiri tenoris sequentis.

Primerament, un alberch situat en la plaça, affronte amb la dita plaça, e l'alberch d'en Bernat Vila, e ab altre d'en Johan Merfa, en lo qual e primerament, en l'entrada, ha entorn XII quarteres de pèsols.

Ítem, CCCC rayoles.

Ítem, entre una clavo e altre qualsque VIII millers.

Ítem, V cabaços, en que ha sengles pochs de lagums.

Ítem, una caxeta.

Ítem, III parells de balanças ab copes d'aram.

Ítem, I calastó gran, e altre poch de ferre.

Ítem, un ambut, un quarter, mig quarter, I quartà, mig quartà, un cuçol tot d'aram per mesurar oli.

Ítem, una caxa, hon ha XVI lls. de fil de li cuyt.

⁵⁷⁶ *Segueix* debeat et teneantur facere inventarium seu reportorium, *tatxat*.

⁵⁷⁷ *Segueix* de bonis, *tatxat*.

⁵⁷⁸ *Segueix* uxor, *tatxat*.

⁵⁷⁹ Mulier. *Afegit a la interlínia*.

⁵⁸⁰ *Al marge esquerra*: VI ss.

Ítem, una capça sens cobertor, hon ha entorn X ss. menuts.

Ítem, qualsque III lls. de li d'Alaxandria pentinat.

Ítem, una taula, e un banch.

Ítem, una capça ab fava fesa.

Ítem, una candalera ab fusos.

Ítem, una caxeta.

Ítem, una bancha.

Ítem, una pimantereta.

Ítem, alguns doblers ab lavors.

Ítem, una lanterna d'aram.

Ítem, un cademat ab sa clau.

Ítem, un carcax ab XVII passadors.

Ítem, I canalobre de peret.

Ítem, un croch.

Ítem, panys, e baules veys i sotils.

Ítem, I tacer de fust.

Ítem, IIII cresols.

Ítem, VII lanças.

Ítem, un tayaromeguers.

Ítem, entorn I quintar e mig de ferre vey.

Ítem, I coltellot sotil de carniceria.

Ítem, IIII⁵⁸¹ dotzenes de rotlanes de corrioies.

Ítem, II cervalleres.

Ítem, un pany ab II claus de porta.

Ítem, I spasa.

Ítem, un basalart.

Ítem, unes tesores.

Ítem, un senyador de ferre de cuiram.

⁵⁸¹ *Segueix dotzens, tatxat.*

Ítem, una serra manera.

Ítem, un dobler ab mostaya.

Ítem, qualque I quartera de miy en un graner.

Ítem, V maçapans sotils.

Ítem, II algerres.

Ítem, II cetrias.

Ítem, una librella ab qualsque XVIII lls. de ferre vey.

Ítem, II canalobres de taula.

Ítem, una conquesta sotil.

Ítem, II covens e III sistelles.

Ítem, tro I quintar de candeles de seu.

Ítem, III quintals de seu.

Ítem, I cetra de lautó trencada, plena de troços de lautó.

Ítem, en una casa après, III axades e III cavechs.

Ítem, II barrilets d'anxova sotil.

Ítem, II arpes de girar fems.

Ítem, VI dastrals entre poques e grans.

Ítem, VI caxotes.

Ítem, I taula baxa.

Ítem, II fuges posts.

Ítem, III motllos de candeles.

Ítem, I perol d'obrar lo seu.

Ítem, una caça d'aram.

Ítem, un ganivet.

Ítem, un mig pavès.

Ítem, una candalera sotil.

Ítem, un coffret sotil.

Ítem, un cova ab una barristada de botanes.

Ítem, VI falçs de segar.

Ítem, un librell de terra.

Ítem, unes dabaneres de canya.

Ítem, III covans.

Ítem, I pala e I maç.

Ítem, II parells d'estivals.

Ítem, III cabaços.

Ítem, II sistelles.

Ítem, tro una quartera de sal de mar.

Ítem, VII gavadals de fust.

Ítem, un fre sotil.

Ítem, troços de sogas sotils.

Ítem, un barril de tenir anxova.

Ítem, un sach ab qualsque II dotzenes d'ordi.

Ítem, II posts de forn.

Ítem, I fulla d'espasa veyá.

Ítem, II palas de soccarrar porchs.

Ítem, una garbeta de jonchs marins.

Ítem, II boys.

Ítem, en la cuyna, tres cauleres.

Ítem, II conques.

Ítem, III paelles.

Ítem, una caça.

Ítem, II loças.

Ítem, III asters de ferre.

Ítem, unes graelles.

Ítem, una olla de coure.

Ítem, una olla d'aram.

Ítem, una premsa de pembre seu.

Ítem, II morters de pedra.

Ítem, I caçola d'aram.

Ítem, III cantes de terra.

Ítem, III capçanes de boua.

Ítem, un morter de coure ab sa mà de ferro.

Ítem, III banchs.

Ítem, un bugader⁵⁸² trencat.

Ítem, una pedra bugadera.

Ítem, una pastera cubertrada.

Ítem, II sadaços.

Ítem, III dotzenes, entre scudelles e tayadors de fust, e de terra.

Ítem, I rahora de raura.

Ítem, una caxota.

Ítem, VI cetries.

Ítem, II ampolles, e un brocal de vidre.

Ítem, un gavadal.

Ítem, una solsera.

Ítem, II ferres de foch.

Ítem, VI olles de terra.

Ítem, II cobertores de terra.

Ítem, en la casa sobirana, X braços days.

Ítem, una taula.

Ítem, un artibanch ab II coxins.

Ítem, un banch.

Ítem, III flaçades.

Ítem, I lit de posts ab sa màrfega e palla.

Ítem, un matalaf.

Ítem, un travesser.

Ítem, un parell de lançols de li de terna tela.

⁵⁸² *Segueix I, tatxat.*

Ítem, un sach blau nou.

Ítem, una olla ab arrop.

Ítem, una bancha o cadira foradada.

Ítem, III sitis lonchs.

Ítem, en la cambra, un bugader fes.

Ítem, un lit de posts ab sa màrfega e palla.

Ítem, un matalaf.

Ítem, un travesser.

Ítem, un parell de lançols de li de terna tela.

Ítem, una flaçada de borra blava.

Ítem, I vayrat.

Ítem, I travesser.

Ítem, un coxinet.

Ítem, I artibanch, hon ha II vànoves primes.

Ítem, VI tovaïoles qui·s tenen.

Ítem, II tovaïes taulars.

Ítem, unes tovaïes de forn.

Ítem, I tovaïola prima blancha.

Ítem, III parells e mig de lançols.

Ítem, una caixa ab qualsque III unces de safrà.

Ítem, una folradura de pell d'anyells.

Ítem, un oratori poch.

Ítem, un coffret.

Ítem, XII entre caps e colls.

Ítem, VIII capells entre als e bons⁵⁸³.

Ítem, III tovaïes de cap de drap.

Ítem, VI tovaïons, I caixa ab drapots de li.

Ítem, II farcets sotils.

⁵⁸³ *Abreviatura tatxada.*

Ítem, II parells de calçes blaves.

Ítem, un caperó vert.

Ítem, altre caperó blau.

Ítem, I orinal ab son calger.

Ítem, un dobler.

Ítem, III sellonetes.

Ítem, un cobertor vermey de II teles.

Ítem, un artibanch hon ha II culleres d'argent.

Ítem, una gramalla scura de verni.

Ítem, una aljuba blava.

Ítem, I gramalló blau.

Ítem, I gonella vermella.

Ítem, una gramalla vermeya.

Ítem, I gramalla blava.

Ítem, un mantell vermey de verni ab taffeta.

Ítem, I aliuba vermella de verni.

Ítem, I gonella vermella de verni.

Ítem, uns punyets vermeys.

Ítem, I caperó negre.

Ítem, I caperó de verni morat.

Ítem, algunes peces de drap de lana.

Ítem, una coteta pintada d'infant.

Ítem, II posts primes.

Ítem, I banch devant lo llit.

Ítem, I cova ab drapots.

Ítem, un altre alberch, affronta ab l'alberch dels hereus d'en Francesc de Gostemps, en lo qual ha, ço és, en l'antrada, III cèrcols nous.

Ítem, III posts.

Ítem, III covens.

Ítem, VII rayoles.

Ítem, una taula.

Ítem, II sachs ab II quarteras de forment.

Ítem, II sachs ab tro IIII quarteres de farina de forment.

Ítem, una grossa de pans de sal.

Ítem, X quarteres de avena aspeltosa.

Ítem, III tauds en la una ha un poch de roudor.

Ítem, I banch.

Ítem, una tahudeta.

Ítem, en una casa après, un ascon.

Ítem, un banchot.

Ítem, II tahuds.

Ítem, VII algerres buydes.

Ítem, un cresol.

Ítem, una porta veyá.

Ítem, una post.

Ítem, V porchs miyancers.

Ítem, en lo carrer, IIII bigetes de pi.

Ítem, VII bigues sotils de pi, en una casa baxa.

Ítem, una escala.

Ítem, una barristada de fusta per acremar.

Ítem, II pells de portes veyes.

Ítem, V botes de tenir anxova.

Ítem, un finastral de pedra.

Ítem, en lo celler, una tina de XXX somades ab XXIII somades de vanema quiy bull.

Ítem, un follador de X somades.

Ítem, un follador de II somades.

Ítem, IIII parells de portadores.

Ítem, III banchs de celler.

Ítem, una tona de XXV sesters.

Ítem, altre de XV sesters.

Ítem, altre de XII sesters.

Ítem, altre de XVIII sesters.

Ítem, una bóta meresa.

Ítem, un barril de fusta prima de III sesters.

Ítem, ha en la dit vaxella entorn XXIII sesters de vi vey sotil.

Ítem, II carratells plens de vi cuyt e moscat.

Ítem, II pimanteres poques.

Ítem, unambut de trescolar de terra.

Ítem, un librell de liurar vi.

Ítem, un ambudet de fust.

Ítem, II caixotes.

Ítem, una caxeta de tenir candeles.

Ítem, III cantes, e III olles de mel.

Ítem, II asbramadores.

Ítem, troços de fusta.

Ítem, una barristada de teyell.

Ítem, III doges de tona.

Ítem, una taula en la carniceria.

Ítem, V gallines, un capó, e un gall.

Ítem, un pati de cases, situat a Puigborrell.

Ítem, I alberch aquí mateix, lo qual és descubert.

Ítem, un ort sobre lo dit alberch, a part jusana.

Ítem, un ort d'enllà lo pont vey, affronte ab una vinya dels hereus d'en Francesch de Bellsolà, e ab los camins.

Ítem, un camp, qui affronte ab la dita vinya, e ab un camp d'en Rafechs, e ab lo camí.

Ítem, un vinya aquí mateix ab un campet, affronte ab en Ferrer de Comalba, e ab lo dit camí.

Ítem, una vinya a la pedrera, affronte ab un troç d'en Cases, e ab altre d'en Planes.

Ítem, un camp a Reiadell, ab lo rial, e ab lo camí, e ab un troç d'en Jacme Corb.

Ítem, un troç de bosch, a les serres.

Ítem, altre troç de bosch, ab roures a sent Cristòfor.

Ítem, un⁵⁸⁴ troç de terra al coll Manresa, affronte ab en Bernat Ferrer.

Ítem, un troç de terra al coll de l'Omar, affronte ab en P. Rabeia, e ab en Nicolau Morató.

Ítem, un ort al balç de Madrena, affronte ab en Masadella.

Et hoc ad presens⁵⁸⁵ fatemur nos invenisse nolibus predictis de bonis dicti defuncti pretestantes, quod si ammodo aliqua alia bona dicti defuncti invenire poterimus mox ea dictis nominibus in presenti inventario ponemus et mittemus. Actum est hoc Minorise septima die octobris, anno anate domini Millessimo Quadragentessimo quintodecimo. Sig + num Elisendis, uxoris dicti Johannis Saragoça quondam. Sig + num Periconi Saragoça, dictore conjugum filii, predictore qui hoc nominibus predictis facimus et firmamus. Sig + num nostri Johannis Quintana, subbaiuli et locumte predicti, qui huic inventario et omnibus et singulis supradictis ex parte domini regis et auctoritate officii quo fungimur in hac parte auctoritatem nostram prestamus pariter et decretum interponimus et hoc firmamus.

Testes huius rei sunt, Franciscus de Podio, apotecarius, civis Minorise, et Raimundus de Fontanelles Sobiranes, termini Castri Fulliti de Buxio.

⁵⁸⁴ *Segueix fexa, tatxat.*

⁵⁸⁵ *Segueix fateor, tatxat.*

Llorenç de Pujol, sabater (doc. 17)

1411, juny, 22. Manresa.

Inventari de Llorenç de Pujol, sabater, fet per la seva esposa Saurina.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 687. Liber Inventariorum VII (1410-1508). 400 ffsn. + 8 papers (ffsn. 1a-4r).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quelibet mulier mortuo eius viro sue quelibet heres mortuo illo cuius et heres debeat et teneatur facere inventarium seu reportorum de bonis viri sui ne ipsa bona occultari valeant vel lapsu temporis deperiri. Idcirco, ego Saurina, uxor Laurenti de Podiolo, quondam sutoris Minorise, tenens et possidens et tenere et possidere debens universa et singula bona que fuerunt dicti quondam viri mei, obligata et ypothecata pro meis dote et sponsalicio et alia iuste et iure meo ac heres et manumissor scripta in testio ultimo prefati viri mei quondam. In nomine Sancte et individue Tri nitate et cum hoc sacratissimo signo + crucis hic imposito et impresso intervenientibus ad hoc auctoritatem et decreto venereabili Asberti de Merlesio, regentis baiuliam dicte civitate, facio inventarium seu reportorum de bonis dicti viri mei et adhiens eius hereditatem cum beneficio inventarii ne ultra vires eius hereditate modo aliquo teneat seu sum obligata nolibus predictis facio inventarium de bonis predicti viri mei et eius hereditate et fateor inde me invenisse in et de eisdem. Bona contenta in quodam quaterno papiri tenoris sequentis.

Primerament, I camp situat al loch appellat lo coll Manresa, affronte ab un camp d'en Bernat Ferrer, e ab una vinya d'en Torradoliver, e ab un camí publich.

Ítem, altre camp situat al camp de Boniornal, qui fou d'en Berenguer Lobet, affronte ab un camp de na Solera hostalera, e ab II camins publichs.

Ítem, un camp e vinya apellat acoll Margat, situat en lo territori de Sanahuya, affronte ab un camí publich qui va a les Cigues.

Ítem, una vinya apellada la Costa, situada sobre lo castell de la dita vila de Sanahuya, affronte ab un camí publich qui va a Ribelles.

Ítem, I obrador, situat en⁵⁸⁶ la plaça de la dita vila de Sanahuya, en la tirenga del mig de la plaça.

Ítem, I pati d'obrador, situat en la dita tirenga del mig de la plaça de Sanahuya.

Ítem, I adobaria ab un ort a part d'atras, situada sobre lo flum de Cardaner de la dita ciutat, affronte ab un camí publich, e ab un torrentet, e ab un ort d'en Torradoliver.

Ítem, ha en la dita adobaria, una caulera gran.

Ítem, III coltells de lavar.

Ítem, una portadora.

Ítem, III posts.

⁵⁸⁶ *Segueix I, tatxat.*

Ítem, I canadell.

Ítem, una⁵⁸⁷ farrada.

Ítem, I alberch, o cases baixes ab I axida a part d'atras, situat al loch apellat lo Camp d'Urgell de la dita ciutat, affronte ab un carrer publich, e ab un alberch e ort de na Pla, e ab altre alberch e ort de na Prats.

Ítem, I pahiça, situada al dit Camp d'Urgell, affronte ab un alberch, qui fou de la Pantinera, e ab un ort de na Torra.

Ítem, II taulells de assaunador.

Ítem, V palmelles de assaunar.

Ítem, II asters.

Ítem, II folladors, I de tenir tinta, e altre de ramuyar.

Ítem, I mul de pel roix, de jovent de VIII anys, pot valer entorn XIII florins d'or d'Aragó.

Ítem, un aradra ab son arreu de laurar.

Ítem, II cavechs de cavar.

Ítem, II aspasas ab guarnions negres, e poms radons.

Ítem, II broquers sotils.

Ítem, II darts.

Ítem, una lança.

Ítem, I paves.

Ítem, I lit de posts ab sa màrfega e palla tot sotil.

Ítem, I flaçada sotil ab listes vermelles.

Ítem, II borraçes sotils.

Ítem, una flaçada bona de lana listada blanch e negra.

Ítem, II parells de lançols d'estopa, de cànem, de terna tela sotils.

Ítem, I matalaf cubert de genesta.

Ítem, I travesser cubert de fustani sotil.

Ítem, I cervallera sotil.

Ítem, II algerras olieres.

Ítem, I olla de coure, de VI en VII scudelles.

⁵⁸⁷ *Segueix farradura, tatxat.*

Ítem, I bacineta plana de lautó sotil.

Ítem, uns clamascles de ferre.

Ítem, uns ferros, e unes⁵⁸⁸ leves sotils.

Ítem, II taules ab petges.

Ítem, I artibanch.

Ítem, I cota blava dom, folrada de pell blanca.

Ítem, altre cota dom blava, folrada de drap blau.

Ítem, III farcets, los II de burell, l'altre de sarzil blanch qui no ha managas.

Ítem, I gramalla vermella.

Ítem, una gramalla blava.

Ítem, altre gramalla blava sotil.

Ítem, I caperó vermey sotil.

Ítem, II caperons blaus sotils.

Ítem, I parell de calças de baguinat.

Ítem, és degut al dit defunt per en Ramón de Palau, çabater de Tremp, LXI ss. barchin.

Ítem, li deu en Johan Coll, fill d'en Ferran Coll, carnicer, qui solia star en la dita ciutat, L ss. bar.

Ítem, II sachs bladers.

Ítem, II senages grans de una quartera e miya cascuna.

Ítem, II senages de mitya quartera cascuna.

Ítem, unes arpes.

Ítem, II sarries sotils.

Ítem, uns argans.

Ítem, II camisas, e II bragas.

Ítem, I aliuba blava de mellines, folrada de pell blanca.

Ítem, I mantell olra de mellines vermelles, folrat de cendat asquinçat.

Ítem, I mantell de drap suyat, folrat de cendat olra.

Ítem, I sach baguinat.

⁵⁸⁸ Unes. Afegit a la interlínia.

Ítem, un mantell morat de verni olra.

Ítem, qualche I quintal de lana blancha, e negra, grossa e prima.

Ítem, un curtapeu vermell sotil, folrat de pell de conills.

Ítem, II gonelles de burell sotils.

Ítem, qualsque III canes de drap gros negre.

Ítem, I gonella asquinçada de drap guinyolat.

Ítem, II tovalles taulars blanques sotils.

Ítem, miya dotzena de tovayons.

Ítem, XII quarteras d'ordi, qui son stades en lo dit camp, qui fou den Berenguer Lobet.

Ítem, XXIII alnes de drap de cànem nou.

Ítem, deu quarteres d'oli.

Et hoc ad presens fateor inde me nolibus predictis⁵⁸⁹ invenisse in et de bonis perfati viri mei et dicte hereditate pretestans, quod si ammodo aliqua alia bona dicti viri mei et dicte hereditate invenire potero mox ea in presenti inventari ponam et mittam. Actum est hoc Minorise vicesima secunda die junii, anno anate domini Millesimo Quadragesimo undecimo. Sig + num Saurine, predictae, qui hoc nolibus predictis facio concedo et firmo. Sig + num nostri Asberti de Merlesio,⁵⁹⁰ predicti regentis dictam⁵⁹¹ baiuliam, qui huic inventario et omnibus et singulis supradictis auctoritate officii quo fungimur in hac parte auctoritatem nostram prestamus pariter decretum interponimus et hoc firmamus.

Testes huius rei sunt, Johanes Luppeti, laborator, et Petrus de Miracastells, sutor, cives Minorise.

⁵⁸⁹ *Nolibus predictis*. Afegit a la interlínia.

⁵⁹⁰ *Segueix regentis, tatxat*.

⁵⁹¹ *Segueix bani, tatxat*.

Romeu Grau, no indica ofici (doc. 18)

1416, octubre, 21. Manresa.

Inventari dels béns de Romeu Grau, no indica ofici, fet per Jaume Grau, mercader, segurament el seu germà, ja que els hereus són morts. L'inventari està dividit en quatre parts, que corresponen als dies 21, 22, 23 i 24 del mes d'octubre de 1416.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 687. Liber Inventariorum VII (1410-1508). 400 ffsn. + 8 papers (ffsn. 1r-6a).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quilibet heres mortuo illo qui ipsam heredem instituït debeat et teneatur facere inventarium seu reportorum de bonis⁵⁹² dicte hereditate⁵⁹³. Idcirco ego, Jacobus de Gradu, mercator civis Minorise, heres scriptus in testio ultimo Romei de Gradu, quondam civis Minorise. In nomine Sancte individue Trinitate et cum hoc sacratissimo signo + crucis hic imposito et impresso intervenientibus ad hoc auctoritate et decreto venerabilis Petri Sarta, locumte, venerabilis⁵⁹⁴ Bernardi Rubei, baiuli dicte civitate Minorise, adhiens dictam hereditatem cum beneficio inventari ne ultra vires dicte hereditate modo aliquo teneat seu sim obligatus facio inventarium seu reportorum de bonis dicte hereditate et fattor inde mei invenisse. Bona ustenta in quodam quarterno papiri tenoris sequentis.

Primo, un alberch situat en lo carrer de Talamancha, amb una axida a part de tras en que és lo truy. Affronte amb l'alberch d'en A. Morató, e ab altre d'en R. Vidal, e ab altre d'en Miraula, e ab altre d'en Berenguer ces Comes, e ab altre d'en Valentí Cudina, e ab l'ort de mitre A. des Mas, e ab lo dit carrer, e ab altre carrer, e ab la plana de Sent Miquel.

Ítem, XXI ll. VIII ss. barchino.

Et hoc ad presens fateor me invenisse de bonis hereditate predictae pretestans, quod si ammodo aliqua alia bona dicte hereditate invenire potero mox ea in presenti inventario ponam et mitam. Actum est hoc Minorise XXI die octobris, anno anate domini Millesimo Quadragesimo sextodecimo. Sig + num Jacobi de Gradu predicti, qui hec facio et firmo. Sig + num nostri Petri Sarta, locumte predicti, qui huic inventario et omnibus et singulis supradictis ex parte domini regis et auctoritate officii quo fungimur in hac parte auctoritatem nostram prestamus pariter et decretum interponimus et hec firmamus.

Testes huius rei sunt, Jacobus Corb, et Raimundus Vitalis, blanquarius cives Minorise.

Postea, vero die XXII dictorum mensis et anni, dictus Jacobus de Gradu, cum dicta pretestacione confessus fuit se⁵⁹⁵ invenisse de bonis dicte hereditate hec quo secuntur.

Primo, en una casa sobre l'antrada, una tina de XXXX somades entorn.

Ítem, II folladors, la I de V somades, l'altre de VI en VII.

Ítem, una portadora radona.

⁵⁹² *Segueix illius que, tatxat.*

⁵⁹³ *Segueix in nomine sancte et individue trinitate, tatxat.*

⁵⁹⁴ *Segueix Jacobi, tatxat.*

⁵⁹⁵ *Segueix de, tatxat.*

Ítem, VIII parells de portadores.

Ítem, I perol d'aram, qui té II portadores e miya.

Ítem, fusta d'una tona asgavallada.

Ítem, en l'antrada, II piques de pedra olieres, hay qualque una somada d'oli.

Ítem, VII algerres buydes.

Ítem, en lo celler, una tona de XX sesters, buyda.

Ítem, altre tona de XXX sesters, plena de vi vey d'un any.

Ítem, I tina de LV somades, hay XX somades de vanema.

Ítem, I follador de XII somades.

Ítem, I carratell de fusta grossa de XII quarters, ple de vi cuyt.

Ítem, I tona de XXX sesters, plena de vi de V anys agra.

Ítem, I bóta de XII sesters, buyda.

Ítem, altre bóta de VIII sesters, buyda.

Ítem, I carratell de III en IIII quarters, ple de vi cuyt.

Ítem, I alcolla petita, plena de vi cuit.

Ítem, I ambut de trescolar.

Ítem, I ambut de liurar vi amenut.

Ítem, I banch de celler.

Ítem, I librell de liurar vi.

Ítem, un barral de vidre menys de cuberta, de I quarter e mig.

Ítem, I poal de pou.

Ítem, I ascaleta.

Ítem, I alcolla petita.

Ítem, XI cèrcols veys.

Ítem, I miya quartera de fust, al cap de la grau.

Ítem, II posts.

Ítem, I ascaleta.

Ítem, I scudet.

Ítem, I lança, e I bordó.

Ítem, en la cuyna, una caulera que pot tenir un quanter e mig.

Ítem, uns ferres de foch trencats.

Ítem, una tahud, hon ha un poch de farina de forment.

Ítem, una pastera ab peus.

Ítem, un bací de lautó.

Ítem, I ascon.

Ítem, I tauleta ab sos petges.

Ítem, III loças de ferre.

Ítem, I taula.

Ítem, I paella d'aram.

Ítem, II caças d'aram.

Ítem, XII entre tayadors, e scudelles de fust.

Ítem, un morter, e un boix de fust.

Ítem, I morter de terra.

Ítem, II sadaços sotils.

Ítem, I barral de vidre.

Ítem, I rahora de raura.

Ítem, II canalobres pochs de taula.

Ítem, I gaveta.

Ítem, I caulereta.

Ítem, IIII entre brocals, e ampolles.

Ítem, III cantes de terra.

Ítem, IIII cresols.

Ítem, III olles de terra.

Ítem, I morter de pedra.

Ítem, I astora de porgar blat.

Ítem, I borratxa de cuyr sotil.

Ítem, I ascala gran.

Ítem, II banchs.

Ítem, I selló gran de terra.

Ítem, I porgador.

Ítem, II senalles.

Ítem, I cavagó.

Ítem, uns ganxos de traure poal de pou.

Ítem, II cetries de terra poques.

Ítem, I mig quartà de terra.

Ítem, I cetria gran de terra.

Ítem, I scudeller de fust.

Ítem, en una casa sobre la cuyna, I serra manera.

Ítem, I rest.

Ítem, unes arpes.

Ítem, una soga, e II enramadors.

Ítem, I corriola del pou.

Ítem, un bací de lautó poch.

Ítem, II senages.

Ítem, un lit de posts.

Ítem, II sachs bladers.

Ítem, II saques.

Ítem, una concha.

Ítem, uns ferres de foch grans.

Ítem, una tahud.

Ítem, una cetria de terra.

Ítem, en la axida hon és lo truy, una barristada de cabaces de morques.

Ítem, un pages de fust.

Ítem, un tribec.

Ítem, un tiraç de la bassa.

Ítem, la caulera del trull.

Ítem, II cubells, e I follador de calcigar olives.

Ítem, lo corro, e lo bassi del truy.

Ítem, I picha oliera gran.

Ítem, I ase de pell de rata ab son bast.

Ítem, II algerres.

Ítem, unes pedreres.

Ítem, un collar, e un coxi.

Ítem, II cèrcols, e una canal de fust.

Ítem, una picha pocha oliera.

Ítem, III cèrcols de ferre.

Ítem, II capçanes de boua, qui servexen al truy.

Ítem, II gavadals de fust.

Ítem, un coxi, e un collar de laurar.

Ítem, una barristada de⁵⁹⁶ lenya grossa, e menuda.

Ítem, una barristada de paya de forment.

Ítem, XVI garbes de canyes.

Ítem, VIII cèrcols veys.

Ítem, I ascala.

Ítem, I bancha.

Ítem, en lo porxo, una barristada de magranes agres e dolces.

Ítem, I algerra buyda.

Ítem, I cetria gran de terra.

Ítem, I covanet.

Ítem, I siti de seure sotil.

Ítem, I caniç de canyes.

Ítem, un maç.

Ítem, I tiraç del truy.

Ítem, I pala de fusta.

Ítem, I barristada de vimens.

⁵⁹⁶ *Segueix, page, tatxat.*

El hoc ad presens⁵⁹⁷ confessus fuit inde se invenisse prestans, quod si ammodo aliqua alia bona dicte hereditate invenire potero mox ea in presenti inventario ponam et mitter.

Presentibus testibus, Jacobus Corb predicto, et Bernardo Pericaç, carnifice, de dicta civitate Minorise.

Post hic aute die XXIII dictore mensis et anni, perfatis Jacobus de Gradu confessus fuit se invenisse de bonis dicte hereditate cum parte predictae bona sequencia.

Ítem, en la cambra, un lit de posts ab sa màrfega e ab sa paya.

Ítem, un matalaf de fustani barrat.

Ítem, un travesser de fustani barrat.

Ítem, I parell de lançols de li de terna tela.

Ítem, I flaçada de borra blava.

Ítem, I vànova blancha olrana.

Ítem, I coxi de cap.

Ítem, I caxa ab sos petges, hon ha una aliuba blava.

Ítem, II gonelles blavas.

Ítem, I gonella de ginyolat.

Ítem, II sachs, en que ha VI quarteres de forment.

Ítem, I artibanc, hon ha un parell de coxins de cap.

Ítem, V camisas, e V bragas sotil tot.

Ítem, un tovayo sotil.

Ítem, unes tovayotes.

Ítem, II parells e mig de lançols de li, e d'estopa.

Ítem, III rams de fil d'estopa.

Ítem, I banch.

Ítem, I siti lonch sotil.

Ítem, I cadira.

Ítem, I astora de paret.

Ítem, III ballestes.

Ítem, I matracora ab toetes tot sotil.

⁵⁹⁷ *Segueix fateor, tatxat.*

Ítem, II crochs sotils.

Ítem, unes cuyraças sotils.

Ítem, I basalart sotil.

Ítem, una cortina verda sotil.

Ítem, un artibanc.

Ítem, un cofre blanch enguixat lahonat de ferre, hon ha una gramalla de verni mesclat.

Ítem, una aliuba de drap tenat.

Ítem, III caperons sotils.

Ítem, un bacinet d'armar.

Ítem, I bancha.

Ítem, uns armaris de plega.

Ítem, una flaçada de borra blanca.

Ítem, altre flaçada de pel blanca.

Ítem, un travesserot sotil.

Ítem, un siti lonch sotil.

Ítem, en altre cambra, II algerres, en la una⁵⁹⁸ pot haver IIII quarters d'oli.

Ítem, altre algera, hay entorn II quarters e mig d'oli.

Ítem, I concha.

Ítem, I bancha foradada.

Ítem, un orinal ab son calger.

Ítem, una caxa, hon ha unes tovalles e II tovayons tot sotil.

Ítem, I cota negre sotil.

Ítem, altre cota de burell.

Ítem, I farcet.

Ítem, I cotó de guinyolat.

Ítem, un morter de coura ab sa mà.

Ítem, II capmertells.

Ítem, una olla de terra ab melrosat.

⁵⁹⁸ *Segueix, ha, tatxat.*

Ítem, un bací patit.

Ítem, uns artibancs de dos calars.

Ítem, I caxa, hon ha VI lançols de li usats.

Ítem, un lit de posts ab sa màrfega e palla.

Ítem, I matalafot asquinçat.

Ítem, un travesser sotil.

Ítem, un parell de lançols usats.

Ítem, II flaçadotes asquinçades.

Ítem,⁵⁹⁹ altre lit de posts ab sa màrfega e palla.

Ítem, un matalaff blanch sotil.

Ítem, un travesser listat sotil.

Ítem, I parell de lançols usats de doblena tela.

Ítem, II flaçades sotils.

Ítem, II mantos de burell.

Ítem, I gramalló de burell maiorquí.

Ítem, un parell de calças dom blanques sotils.

Ítem, un coxi de cap sotil.

Ítem, una candalera.

Ítem, fa de censal mort a la dita heretat cascun any, la dona muller d'en March sa Vila quod, e hereus d'en Francesc Ferran, X ss.

Ítem, fan a la dita heretat cascun any de censal mort, en Ramón Ponç e sa muller, XX ss.

Ítem, li fa en P. Susanya de censal mort cascun any, XIII sous III diners.

Ítem, una vinya a sent Iscle, affronte ab la honor d'en Sala, tender, e ab altre dels hereus de mestre Bernat de Figuerola.

Ítem, altre vinya a les Corts, affronte ab la carrera pública, e ab la honor d'en Joan Asbert.

Ítem, altre vinya a la Coromina de Viladordis, affronte ab la honor d'en P. de Bellsolà, e ab altre d'en Coromina del mas.

Ítem, I camp a Puigdarra, affronte ab la honor d'en A. Roig, e ab la era d'en Amergòs.

Ítem, I sort a les Clapes, affronte ab la honor d'en Johan Ordi.

⁵⁹⁹ *Segueix I, tatxat.*

Ítem, I vinya al Calçador, a fronte ab la honor d'en Berenguer Ripoll, e ab la via pública.

Ítem, I troç de terra aquí mateix, lo qual lo dit defunt ha laxat a ús de fruit a-n Mateu, cavador.

Et hoc ad presens dictus Jacobus de Gradu confessus fuit invenisse de bonis dicte hereditate pretestans, quod si ammodo aliqua alia bona dicte hereditate invenire potero mox ea in presenti inventario ponet et mittet.

Presentibus testibus, dicto Bernardo Pericaç, et Petro Savanera, sutore, Minorise.

Et die XXIII dictore mensis et anni, dictus Jacobus de Gradu confessus fuit se invenisse de bonis dicte hereditate cum parte predictae bona sequencia.

Primo, un coffre enguixat lahonat de ferre, hon ha un mantell blau ab vays.

Ítem, una aljuba blava ab pell.

Ítem, I mantell tenat ab vays.

Ítem, un mantell morat.

Ítem, un gramalló vermell.

Et hoc ad presens confessus fuit se invenisse de bonis dicte hereditate prestans, quod si ammodo aliqua alia bona dicte hereditate invenire potero mox ea in presenti inventario ponet et mittet.

Presentibus testibus, discretos Jacobo sa Conomina, presbitero, et Petro Guitardes, note, cive Minorise.

Arnau de Torroella, sabater (doc. 19)

1410, juliol, 21. Manresa.

Inventari dels béns d'Arnau de Torroella, sabater, fet per la seva esposa Francesca. L'inventari està fet en tres parts, la primera és l'inventari pròpiament dit del 21 de juliol de 1410, la segona part data del 26 de març de 1411 en la que s'assigna a Francesca com a tutora del fill i hereu universal Joan, i la tercera part que data del dia 4 d'agost de 1410, hi consta la quantitat de cent sous que es van pagar pel funeral, sepulcre i extremunció del dit Arnau de Torroella.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 687. Liber inventariorum VII (1410-1508). 400 ffsn. + 8 papers (ffsn. 1r-6a).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quelibet mulier mortuo eius viro debeat et teneatur facere inventarium seu reportorium de bonis eiusdem viri sui ne ipsa bona occultari valeant vel lapsu temporis deperiri. Idcirco, ego, Ffrancisca, uxor Arnaldi de Turricella quondam sutoris Minorise, tenens et possidens et tenere et possidere debens universa et singula bona res, et iura obligata et ypothecata pro meis dote et sponsalicio et alia iuste et iuro meo. In nomine Sancte et individue Trinitate et cum hoc⁶⁰⁰ sacratissimo signo + crucis⁶⁰¹ hic imposito et impresso intervenientibus ad hoc auctoritate et decreto venerabili Berengari de Cumbis, subbaiuli dicte civitate, facio inventarium seu reportorium de bonis dicti quondam viri mei, et fateor inde mei invenisse in et de eisdem. Bona contenta in quodam papiri quaterno in vulgari scripto sub forma que sequenti.

Primerament, un obrador sots l'alberch d'en Berenguer Canet quod, situat en la sartoria, en lo qual eren les robes següents, ço és III sachs hon pot haver qualsque III quarteras de mustura.

Ítem, uns astivals sotils.

Ítem, II tesores de çabater.

Ítem, I travesser sotil.

Ítem, I flaçada blancha listada de burell.

Ítem, una tahut sotil.

Ítem, una taula ab petges.

Ítem, VI dotzenes de formes, entre grans e poques, e bones e als.

Ítem, III posts.

Ítem, una⁶⁰² spasa ab guarnió negra.

Ítem, una cervallera.

Ítem, I dobler sotil.

⁶⁰⁰ Segueix venerabili, tatxat.

⁶⁰¹ Al marge esquerra: III ss. I dr.

⁶⁰² Segueix a, tatxat.

Ítem, II sperons.

Ítem, I torn de filar lana.

Ítem, unes pintes de pentinar li.

Ítem, II lanças.

Ítem, un basalart poch sens fouro sotil.

Ítem, I sella sotil.

Ítem, I mantó vert usat sotil.

Ítem, I caperó negra.

Ítem, un serboix de pel.

Ítem, I cadira de boua de infants.

Ítem, I barristada de trocos de cuyr, e motlos sotils.

Ítem, un coxi de seura.

Ítem, II sogas de cànem de trossar.

Ítem, una sistella.

Ítem, III banques.

Ítem, I barra.

Ítem, I pelleny.

Ítem, una capçana de boua, e una sistelleta.

Ítem, un alberch sobre lo dit obrador, affronte ab un alberch d'en Arnau Çavid, en lo qual eren les robes següents, ço és I pastera cubertrada ab sos petges.

Ítem, una taula ab peus.

Ítem, I cadira foradada de ascampar aygua.

Ítem, una post de forn.

Ítem, II bossotes de⁶⁰³ cuyr.

Ítem, I rahora de raure pa.

Ítem, II ampolles, e una taça de vidre.

Ítem, II cantes de terra.

Ítem, una gavadaleta.

⁶⁰³ *Segueix, cuy, tatxat.*

Ítem, un mig dotze de fust.

Ítem, V carabaçes vimaderes.

Ítem, una dastral.

Ítem, un cova.

Ítem, unes tovalles, e un tovayo.

Ítem, una braçola de banasta.

Ítem, un gral pintat de terra.

Ítem, X parells de formes.

Ítem, un maçapa patit.

Ítem, II corrioletes de fust.

Ítem, VIII fusos.

Ítem, un foguer de ferre.

Ítem, un morter de pedra, e II boys.

Ítem, VII scudelles de terra.

Ítem, una cètria patita de terra.

Ítem, VIII scudelles de fust.

Ítem, XIII tayadors pochs de fust, e I migencer.

Ítem, I cuguer de fust.

Ítem, I cabacet de dur pex.

Ítem, II paners sotils.

Ítem, II posts.

Ítem, una tauleta sotil.

Ítem, en una cambra, un lit de posts ab sa màrfega e palla.

Ítem, I lançol asquinçat, e una tela de lançol.

Ítem, I flaçada blancha ab listes negres.

Ítem, I cabaç hon ha qualque I onze de lavor de ceba.

Ítem, I matalafot asquinçat.

Ítem, I fouro d'espasa sotil.

Ítem, II streps de sella.

Ítem, I mandret sotil.
 Ítem, I almarratxa.
 Ítem, I cabacet de dur pex.
 Ítem, II pesals pochs de coure.
 Ítem, uns calgarons ab un tinter sotils.
 Ítem, I astriyol de ferre d'estriyolar bestias.
 Ítem, IIII cosseras de texir.
 Ítem, I coxinet de sella sotil.
 Ítem, uns sperons e u fre sotil.
 Ítem, un coffra enguixat lahonat de ferre.
 Ítem, I adoratori sotil.
 Ítem, unes cardes de cardar lana.
 Ítem, XVII librets, entre de paper, e de pergamí sotils.
 Ítem, algunes scriptures de pergamí, e de paper.
 Ítem, II candaleretes.
 Ítem, II cetrias poques.
 Ítem, I dobleret ab tro mig dotze de lavor de cànem.
 Ítem, III ampolletes.
 Ítem, I ascala de X ascalons.
 Ítem, I juguera sotil.
 Ítem, II carabaças.
 Ítem, I gàbia de dur gallines.
 Ítem, una⁶⁰⁴ cota de burell.
 Ítem, una paella d'aram.
 Ítem, I cernador.
 Ítem, en un obrador d'en Francesch Amergòs, lo qual lo dit defunt logava, un cavech.
 Ítem, un dart.
 Ítem, II pilons de çabates atrocar.

⁶⁰⁴ *Segueix de, tatxat.*

Ítem, un pavès sotil.

Ítem, I portadora.

Ítem, II postotes.

Ítem, un astriyol d'astriyolar bestias.

Ítem, I falç de segar.

Ítem, I rahora de pastera.

Ítem, unes arpes sotils.

Ítem, qualsque III somades de fems.

Ítem, una somera blancha ab un bast.

Ítem, un alberch ab sa axida, situat en lo carrer de sancta Maria, affronte ab lo dit carrer e ab un alberch dels hereus d'en Arnau ça Torra, en lo qual eren les robes següents, ço és en l'entrada IIII dotzenes de lata.

Ítem, III bigas de pi, e una de roura.

Ítem, qualsque V dotzenes de cabirons veys.

Ítem, un cercol de bóta.

Ítem, una barristada de tegell vey.

Ítem, una gran barristada de pedres, de fil, e d'arch.

Ítem, en lo celler una tineta de X en XI somades.

Ítem, una bóta de XIII sesters.

Ítem, VI cèrcols de bóta.

Ítem, una barristada de dogas de botes.

Ítem, una bóta meresa sens fons.

Ítem, I carratellet.

Ítem, I corriola.

Ítem, uns vincles.

Ítem, dos cresols.

Ítem, I librella de terra fesa.

Ítem, un coxi de laurar.

Ítem, una algerra ab un poch de morques.

Ítem, en una casa a dalt, II canals longas de pi.

Ítem, II cantes trencats.

Ítem, I miga quartera, e un mig dotze de fust sotils.

Ítem, en la sala, I tahudota sens cobertor sotil.

Ítem, una taula longa ab sos petges.

Ítem, XI dotzens, e VII parells de formes entre unes e altres.

Ítem, una barristada de page de mustura.

Ítem, una portadora.

Ítem, III algerras.

Ítem, I juguera sotil.

Ítem, I bóta de tenir tonyina.

Ítem, I coltellot.

Ítem, un gavell de cànem qui no és amarat.

Ítem, unes postetes d'escriure sotils.

Ítem, V cèrcols de ferre de poal.

Ítem, III tesores de çabater.

Ítem, en la cuyna, una ascala de XIII ascalons.

Ítem, III gallines e V pollicons.

Ítem, una vinya al coll Manresa, affronte ab II camins publichs e ab I vinya dels hereus d'en Antoni, çabater.

Ítem, altre vinya a Vallariola, qui fou d'en Rexachs.

Ítem, altre vinya sobre lo mas Rourich, que fou del dir Rexachs.

Ítem, altre vinya aquí mateix, qui fou d'en Morarich.

Ítem, un camp qui fou d'en Johan Vidal, affronte ab un camí publich, e ab un camp d'en Berenguer Ripoll.

Ítem, I pati de casas ab un ort, en lo dit carrer de sancta Maria, affronte ab un ort d'en Johan Llobet, laurador.

Ítem, un ort⁶⁰⁵ a la era d'en Cudina, affronte ab un ort d'en Ferrer de Comalba, e ab un ort dels hereus d'en Berenguer, çabater.

⁶⁰⁵ *Segueix d'en, tatxat.*

Et hoc ad presens fateor inde me invenisse in et de bonis predicti viri mei invenire potero mox ea in presenti inventario ponam et mittam. Actum est hoc Minorise vicesima prima die julii, anno anate domini Millesimo Quadragesimo decimo. Sig + num Ffrancisce predictae, qui hec facio concedo et firmo. Sig + num nostri Berengari de Cumbis, subbaiuli antedicti, qui huic inventario et omnibus et singulis supradictis auctoritate officii quo fungimur in hac parte auctoritatem nostram prestamus pariter quod decretum interponimus et hec firmamus.

Testes huius rei sunt, Ffranciscus Junyent et Guillelmus Matheu, blanquerii, cives Minorise.

Et postea die vicesima sexta marcii anno anate domini Millesimo Quadragesimo undecimo, dicta domina Ffrancisca⁶⁰⁶, tutorix data et assignata per venerabili Petrum Amergos cive Minorise locumte venerabili Asberti de Merlesio regens baiuliam dicte civitate, persone et bonis Johannis, filii ipsius⁶⁰⁷, et dicti quondam Arnaldi de Turricella, viri sui⁶⁰⁸ et heredis universalis dicti patris sui, quondam viri dicte domine Ffrancisce, nolite tutoris predicto intervenientibus ad hec auctoritate et decreto dicti venerabili locumte, fecit inventarium seu reportorum de bonis⁶⁰⁹ quod hereditate dicti Johannis, filii sui, que fuerunt dicti quondam Arnaldi de Turricella, viri sui patris dicti Johannis, et confessa fuit se invenisse in de eisdem⁶¹⁰ bona predicta pretestando quod si ammodo aliqua alia bona dicte hereditate et dicti Johannis, filii sui, invenire potere mox.

Noverint universi, quod nos Berengarius de Cumbis subbaiulus civitate Minorise auctoritate officii quo fungimur in hac parte damus conferimus et concedimus licenciam et plenum posse vobis, Johanni Casas, blanquerio, absentis domine Ffrancisce, uxori Arnaldi de Turricella quondam tutoris Minorise, pueri manumissoribus et exequitoribus ultimi testis seu ultimus dispositionis dicti quondam Arnaldi de Turricella quondam vendidi de bonis mobilibus minus dampnosis dicti defuncti palam et publice ut moris est mediante⁶¹¹ curritoris publice, et note publico publicum inde recipiente instam, usque ad quantitate centum solidus barchinone monete de terno per solvendo sumptus funeris et sepulture et extremeunctionis dicti defuncti, hanc auctoritate licenciam et concessionem de predicto, damus conferimus et concedimus vobis dictis manumissoribus, sicut milius et utilius dicte potest et intellige ad omne viri et virore commodum et salvaonem et bonum et sanum intellectum in posse subscripti note tanque publice persone hoc a nobis legitime stipulatio recipientis nomine viri et omnium aliorum et singulorum que interest ultra potest interesse. Actum est hoc Minorise quarta die augusti, anno anate domini Millesimo Quadragesimo decimo. Sig + num nostri Berengari de Cumbis subbaiuli antedicti, qui hoc facimus concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt, Guillelmus de Guixio, mercator, et Bernardus de Villario, sagio, civis Minorise.

⁶⁰⁶ *Segueix tanque, tatxat.*

⁶⁰⁷ *Segueix mei, tatxat.*

⁶⁰⁸ *Segueix mei, tatxat.*

⁶⁰⁹ *Segueix dicti, tatxat.*

⁶¹⁰ *Segueix bono, tatxat.*

⁶¹¹ *Segueix scriptore, tatxat.*

Berenguer de Caldoliver, assalariat (doc. 20)

1412, gener, 23. Manresa.

Inventari dels béns de Berenguer de Caldoliver, assalariat, fet per Guillem de Caldoliver, segurament el seu germà, ja que els hereus universals són morts.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 687. Liber Inventariorum VII (1410-1508). 400 ffsn. + 8 papers (ffsn. 1a-3r).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam eivitandam omniusque fraudis suspicionem tollendam, quilibet heres mortuo illo cuius est heres debeat et teneatur facere inventarium seu reportorum de bonis illius cuius heres existit ne ipsa bona occultari valeant vel lapsu temporis deperiri. Idcirco,⁶¹² ego Guillelmus de Caldoliver, laborator de civitate Minorise, heres scriptus in testio ultimo Berengari de Caldoliver, quondam laboratoris de dicta civitate, adhiens dictam hereditatem cum beneficio inventari ne ultra vires dicte hereditate modo aliquo teneat seu sim obligatus. In nomine Sancte et individue Trinitate cum hoc sacratissimo signo + crucis hic imposito et impresso intervenientibus ad hoc auctoritate et decreto, venerabilis Asberti de Merlesio, regentis baiuliam dicte civitate, facio inventarium seu reportorum de bonis predictae hereditate et fateor inde me invenisse in et de eisdem. Bona contenta in quodam quaterno papiri scripto in vulgari sub forma sequenti.

Primo, un alberch situat sobre la era la Cudina affronte ab un camí publich e ab lo corrador del mur e ab l'alberch d'en Folch e ab altre de na Prats en lo qual e primerament en una casa riba lo carrer havia un lit de posts ab sa màrfega e palla tot sotil.

Ítem, un banquet sotil.

Ítem, I capçalot.

Ítem, II correyas sotils.

Ítem, I covanot ab padaçots.

Ítem, I flaçada olrana ab listes vermelles e grogues.

Ítem, altre flaçada semblant.

Ítem, II lançols asquinçats.

Ítem, I flaçadota asquinçada.

Ítem, I artibanchot de II calars.

Ítem, algunes cartes.

Ítem, I mantó olra e un caperó blau.

Ítem, un cot vermey asquinçat de dona.

Ítem, una capa morada asquinçada.

⁶¹² *Al marge esquerra: XV ds.*

Ítem, I capa listada sotil.

Ítem, I cota de burell.

Ítem, I caxota sens cobertor.

Ítem, altre caxota sens fon.

Ítem, una algerra ab tro mig quarter d'oli.

Ítem, II sistelles, e un sadaçot.

Ítem, I borratxa de cuyr.

Ítem, I màrfega asquinçada.

Ítem, una tahud sotil, en que ha III cetrias.

Ítem, II camises dom, e II bragas.

Ítem, II cavechs sotils.

Ítem, III cotes asquiçades.

Ítem, una cetra de terra.

Ítem, en altre casa, dos cresols.

Ítem, unes tesores e una asquelleta.

Ítem, una bancha gran.

Ítem, VIII scudelles, VIII tayadors, I boix, e III morters de fust.

Ítem, II scudelles de terra.

Ítem, un cuger de fust.

Ítem, I banquetta, e un banch.

Ítem, un astriyol de fust.

Ítem, un pages de fust.

Ítem, I canter, I cètria, una solsera, I sellona, e III olles de terra.

Ítem, I rahora sotil.

Ítem, II carabacetes.

Ítem, III asperles sotils.

Ítem, I paella.

Ítem, I caça.

Ítem, I pot de terra.

Ítem, I taça de vidre.

Ítem, II braços d'ays menuts.

Ítem, II coltellots, e una falç.

Ítem, en l'entrada, I parell de samalers.

Ítem, I garbeta de canyas.

Ítem, II forques de triar paya.

Ítem, XVIII cabironets d'olivera sotils.

Ítem, un parell de portadores asgavallades.

Ítem, I cabiró de pi.

Ítem, una vinya situada a la costa de Bufalvents, affronte ab lo camí qui va a Comelles, e ab una vinya d'en Joncosa.

Ítem, altre vinya situada sobre sent Iscle, affronte ab un camí publich.

Ítem, una lança e un dart.

Ítem, II pavesets.

Ítem, I poday.

Ítem, una rodella.

Ítem, una maça linera.

Ítem, un olbiet de pedra.

Ítem, unes tovalles sotils.

Ítem, II parells de tovaçons.

Ítem, té penyora en P. de Rochafort, prior e canonge de la Seu de Manresa, un morter ab sa mà de coure, e I olla de coure, per XXII ss.

Et hoc ad presens fateor inde me invenisse de bonis hereditate predictæ pretestans, quod si ammodo aliqua alia bona invenire potero dicte hereditate mox ea in presenti inventario ponam et mittam. Actum est hoc Minorise vicesima tertia die januarii, anno anate domini Millesimo Quadragesimo Duodecimo. Sig + num Guillelmi de Caldoliver, predicti, qui hoc facio concedo et firmo. Sig + num nostri Asberti de Merlesio, predicti⁶¹³ regentis baiuliam antedictam, qui huic inventario et omnibus et singulis supradictis auctoritate officii quo fungimur in hac parte auctoritatem nostram prestamus pariter quod decretum interponimus et hec firmamus.

Testes huius rei sunt, Raymundus Folch, et Petrus Puyol, blanquarius de dicta civitate Minorise.

⁶¹³ Predicti. *Paraula superposada afegida a la interlínia.*

Guillem de Solerporta, assalariat (doc. 21)

1412, febrer, 28. Manresa.

Inventari dels béns de Guillem de Solerporta, assalariat, fet per la seva esposa Constança.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 687. Liber Inventariorum VII (1410-1508). 400 ffsn. + 8 papers (ffsn. 1a-3a).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quolibet mulier mortuo eius viro debeat et teneatur facere inventarium seu reportorum de bonis viri sui ne ipsa bona occultari valeant vel lapsu temporis deperiri. Idcirco, ego Constancia, uxor Guillelmi de Solerporta, quondam laboratoris de dicta civitate⁶¹⁴, tenens et possidens et tenere et possidere debens omnia et singula bona dicti quondam viri mei, obligata et ypothecata pro meis dote et sponsalicio et alia iuste et iure meo. In nomine Sancte et individue Trinitate et cum hoc sacratissimo signo + crucis hic imposito et impresso intervenientibus ad hoc auctorite et decreto, venerabilis Asberti de Merlesio, regentis baiuliam dicte civitate, facio inventarium seu reportorium de bonis dicti quondam viri mei et fateor inde me invenisse in et de eisdem. Bona contenta in quodam quaterno papiri scripto in vulgari sub forma sequenti.

Primo, en un alberch d'en Ramón ça Sala, en lo qual lo dit defunt habitava, ha una taula ab peus.

Ítem, I caxa.

Ítem, I cetrieta de terra.

Ítem, I cetria gran de terra.

Ítem, una pimantereta.

Ítem, II sellonets verts.

Ítem, un canteret de terra.

Ítem, III olles, e una caçola de terra.

Ítem, una librella de terra.

Ítem, V scudelles de terra.

Ítem, un greal de terra.

Ítem, un boix, e un cuguer de fust.

Ítem, I selloneta de terra.

Ítem, I ganivet.

Ítem, I barralet de vidre.

⁶¹⁴ *Al marge esquerra: XVIII ds.*

Ítem, I cullera de lauto.

Ítem, I loça de ferre.

Ítem, un aster de ferre.

Ítem, una paella d'aram ab sa giradora.

Ítem, uns ferros de foch sotils.

Ítem, un cresol menys de⁶¹⁵ cuya.

Ítem, I post.

Ítem, I pastera cubertrada ab peus, ab sa rahora, e granereta.

Ítem, II scudelles de terra.

Ítem, I greal de terra.

Ítem, I ascaleta de VII ascalons.

Ítem, II cavaguets.

Ítem, I axadeta.

Ítem, II postotes.

Ítem, I banchot.

Ítem, I ascudella de terra hoscada.

Ítem, I banquet.

Ítem, I coster de pi.

Ítem, I cetria de terra.

Ítem, II scudelles de terra.

Ítem, I cetrieta.

Ítem, altre cetria gran ab qualque mig quarter d'oli.

Ítem, una tortuga.

Ítem, uns lancers sotils.

Ítem, un cabacet ab un poch de cendra.

Ítem, una carabaça ab lentias.

Ítem, un capellot de portadora.

Ítem, un caputxó de çarzil sotil.

⁶¹⁵ *Segueix cuha, tatxat.*

Ítem, un caperonot de burell.

Ítem, una correya ab uns guants.

Ítem, una podadora sotil.

Ítem, I axola.

Ítem, I axadeta dantercavar.

Ítem, tres tayadorets de fust.

Ítem, III ascudellotes de terra.

Ítem, I cabacet ab algunes frasques sotils.

Ítem, I cetra de terra.

Ítem, III scudelles de terra.

Ítem, una cervallerota.

Ítem, I astoix de fust.

Ítem, un ferragot de lança.

Ítem, un cavech.

Ítem, I banqueta.

Ítem, altre banqueta, en que·s té un cuxinet.

Ítem, II bragas sotils.

Ítem, un farcet de çarzil.

Ítem, I jacha.

Ítem, I cota de burell sotil, ab un bossich sotil.

Ítem, un gonell de burell asquinçat.

Ítem, I dastraleta.

Ítem, I caperó blau.

Ítem, II bragas sotils.

Ítem, I portadora ab tro un dotze de guixes, e padaçots.

Ítem, unes calces sotils.

Ítem, unes çabates.

Ítem, una carabaçota ab lentias.

Ítem, I capa listada sotil de dona.

Ítem, I travesserot.

Ítem, II drapots de axugamans.

Ítem, I tros de sogà de cànem.

Ítem, un cabacet ab unes poques de avallanes.

Ítem, I aspia de canya.

Ítem, unes tesores.

Ítem, un braçat de romanins.

Ítem, altre braçat de lenya grossa.

Ítem, III trossos de postotes.

Ítem, I saquet⁶¹⁶ d'aluda.

Ítem, I padacet ab lavor de col.

Ítem, III garbetes de lluguets.

Ítem, uns poch d'ays.

Ítem, un lit de posts ab sa màrfega e palla sotil.

Ítem, un parell de lançols sotils.

Ítem, una flaçada sotil listada.

Ítem, altre flaçada listada sotil.

Ítem, I travesser sotil.

Ítem, una candalera ab cartes.

Ítem, altre candalera, hon ha fusos sotils.

Ítem, II gonellotes blaves asquinçades.

Ítem, un farcet de blanquet asquinçat.

Ítem, un barral de vidre.

Ítem, un anap de fust.

Ítem, I alberch ab un ort contigu al dit alberch, situat en les Cudines, affronte ab un alberch d'en Vigata, e ab altre d'en Rovira, en lo qual ha I follador de XII somades.

Ítem, I bóta de fusta prima de VI sesters, la qual té en P. Çanglada.

Ítem, I carratell de III sesters, lo qual té en Sagas.

⁶¹⁶ *Segueix o, tatxat.*

Ítem, I alcolla trencada.

Ítem, una vinya situada sobre lo monastir de sancta Clara, affronte ab la via pública, e ab una vinya d'en G. Joncosa.

Et hoc ad presens fateor inde me invenisse nomine predicto in et de bonis iam dicti viri mei pretestans, quod si ammodo aliqua alia bona perfati viri mei invenire potero mox ea in presenti inventario ponam et mittam. Actum est hoc Minorise ultime die ffebroarii, anno anate domini Millesimo Quadragentesimo duodecimo. Sig + num Constancie predicte, qui hoc facio concedo et firmo. Sig + num nostri Asberti de Merlesio, predicti regentis dictam baiuliam, qui huic inventario et omnibus et singulis supradictis auctoritate officii quo fungimur in hac parte auctoritem notariam prestamus pariter quod decretum interponimus et hoc firmamus.

Testes huius rei sunt, discretus Johanes Sala, presbiter beneficiatus in ecclesia sancti Vincenci de Ffalchs, et Raymundus de Comaioncosa, sutor, civis Minorise.

Berenguer Oliver, baster (doc. 22)

1406, juliol, 12. Manresa.

Inventari dels béns de Berenguer Oliver, baster, fet pel seu fill Joan Oliver, baster.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 686. Liber inventariorum VI (1402-1411). 300 ffsn. (ffsn. 1r-6a).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quilibet heres postque ab aliquo institutus est heres debeat et teneata facere inventarium de bonis illius a quo eius hereditatem admite ne ultra vires prefate hereditate ipsius adicte in modo aliquo sit obligatus et ne ultra eiusdem valeant occultari vel lapsu temporis deperiri. Idcirco ego, Johanes Oliverii⁶¹⁷, basterius, filius et heres universalis scriptus in testio Berengarii Oliverii, quondam basterii civis Minorise, adiens eius hereditatem cum presenti publico instrumento facio inventarium seu reportorum cum hoc sacratissimo signo + crucis hic imposito seu impresso interveniente auctoritate et decreto venerabili, Petri Martina, baiuli civitate Minorise pro serenissimo domino rege, de bonis hereditatis predictae pro me ut predire adite et fateor in et de ipsis invenisse. Bona contenta et scripta in quodam papiri quaterno scripto in vulgari cuius series sic se hete.

Primerament, I alberch situat en la plana de Sent Miquel assats sobre la esgleya de Sent Miquel de la dita ciutat, affronte ab l'alberch d'en Francesc Lobet, e ab l'alberch d'en Ramonic de Comajoncosa, e ab la dita plana o plaça de Sent Miquel.

Ítem, en la cambra de la carrera, dos lits de posts ab lurs màrfegues plenes de paya sotils.

Ítem, I travesser de fustani, e altre sotil.

Ítem, III flaçades de pel blanques olranes ab listes vermeyes als caps, e grogues la I.

Ítem, I flaçada blava de borra olrana ab listes blanques.

Ítem, I vayrat squinçat.

Ítem, I flaçada tota listada olrana.

Ítem, I caxa d'alber.

Ítem, I caxa.

Ítem, I sach de burell.

Ítem, I altre sach de burell sens manegues.

Ítem, I mantó de burell.

Ítem, I sach blau sotil sens manegues.

Ítem, unes spatleres antigues.

Ítem, I gonelloto de burell de dona.

⁶¹⁷ Segueix basterii, tatxat.

Ítem, I gonella blancha de dona⁶¹⁸ sotil.

Ítem, I cota blava de dona squinçada.

Ítem, I gonella de morat de home, botonada devant ab pell de cunill sotil.

Ítem, I gramaya de burell sotil.

Ítem, I⁶¹⁹ farcet de burell d'ome sotil.

Ítem, I farcet de home blanch.

Ítem, I sach de burell sotil.

Ítem, I farcet blanch sotil d'ome.

Ítem, IIII farcets blanchs sotils de home.

Ítem, I farcet blanch sotil d'home.

Ítem, I gramayo de dona mesclat olra.

Ítem, I gonella de burell sotil de dona.

Ítem, I sach de burell sotil.

Ítem, I caperó negra, altre blau, e altre morat sotils.

Ítem, I mantó de blau clar sotil.

Ítem, I caperó d'oliveta sotil.

Ítem, I cove de canyes ple de gonellotes, e de drapots de li, e de lana, e de altres frasques de pocha valor, en les quals son compreses calçotes de home, e de dona.

Ítem, III lançols de terna tela de li.

Ítem, IIII lançols entre de li, e de cànem sotils de terna tela.

Ítem, I lançol de II teles e miga.

Ítem, I arquibanch.

Ítem, I camisota dom.

Ítem, II caixolims, e I migancereta.

Ítem, I foguer ab son aparey.

Ítem, I banquet.

Ítem, I mirall e II pintes de boix.

Ítem, IIII crochs de ballesta de pocha valor.

⁶¹⁸ *Segueix sol, tatxat.*

⁶¹⁹ *Segueix un farcet, tatxat.*

Ítem, III ballestes, e I petita sotils.

Ítem, I laud trencat.

Ítem, I frenot de mul.

Ítem, I parell d'esperons.

Ítem, I cervellera sotil.

Ítem, I orinal ab son calger.

Ítem, IIII ampolles de vidre.

Ítem, I libret de paper gran, e altre poch per scriure comptes.

Ítem, I spasa, e I broquer sotils.

Ítem, I parell de guants.

Ítem, unes cardotes sotils.

Ítem, uns salmps vesprals de pregami sotils.

Ítem, I servidora de fust.

Ítem, III maçapans sotils pochs.

Ítem, I cap de ciri.

Ítem, I podadora.

Ítem I olla de terra ab un poch de mel.

Ítem, I sach ab qualque una quartera e miga de tosella.

Ítem, I dobler ab qualque I dotze de seguel.

Ítem, I gramaya blava.

Ítem, una gonella blava de dona.

Ítem, altre gonella de dona vermeya de verni.

Ítem, I cota de dona vermeya usada.

Ítem, I mantell morat squinçat.

Ítem, I corporol de gonella de dona morat.

Ítem, VIII rams de fil de li, entre grans e pochs.

Ítem, VIII capdells de fil, entre grans e pochs.

Ítem, unes balances ab copes d'aram.

Ítem, XLV cerricons de li pentinat.

Ítem, I dobler ab qualque I dotze d'amenles.

Ítem, unes tovalles sotils.

Ítem I tahut de pi.

Ítem, unes tovalles squinçades.

Ítem I tovayola blancha ab listes blaves.

Ítem III lançols de cànem de terna tela e miga cascu, e I de li de III teles.

Ítem, I lançol de lenç de IIII teles.

Ítem, II capells de li grossos de dona.

Ítem, I davantal poch.

Ítem, II tovayoles de li, e II tovallons de cànem.

Ítem, VII vels de cotó usats.

Ítem, uns paternostros menuts negres.

Ítem, unes tesoretes e I ganivet.

Ítem, I cuyera d'argent petita.

Ítem, alguns drapots de li.

Ítem, III banques sotils.

Ítem, al puyant la grau, I scon sotil.

Ítem, III canters de terra.

Ítem, I banchot.

Ítem, I banquet.

Ítem, I tauleta petyada.

Ítem, uns arquibanchots de III calars.

Ítem, IIII cresols sotils.

Ítem, I lança sotil.

Ítem, II pavesos sotils.

Ítem, II canalobres de taula sotils.

Ítem, I lanterna sotil.

Ítem, III tesores sotils.

Ítem, I bací de lautó petit.

Ítem, I barral de vidre e I petit.
 Ítem, I cetria de lautó trencada.
 Ítem, II borratxes sotils.
 Ítem, I pages de fust, e altre poch sotil.
 Ítem, II ampolletes, e I copa de vidre.
 Ítem, I sellona de terra petita.
 Ítem, I cetria, e II sellonots, e I cetriy de terra.
 Ítem, en I casa après, I pastera cubertrada sotil.
 Ítem, II cames d'ays.
 Ítem, Iambut poch.
 Ítem, I servidora de fust pintada.
 Ítem, III posts de forn sotils.
 Ítem, II tovayoles.
 Ítem, I lançol poch squinçat.
 Ítem, I tahut de tenir farina.
 Ítem, I portadora redona de pi.
 Ítem, II padreres sotils.
 Ítem, II scaletes de passar farina sotils.
 Ítem, I sach de tenir farina.
 Ítem, I cove de canyes.
 Ítem, II sistelles.
 Ítem, II cabaçots usats.
 Ítem, alguns cabaçots entre grans e pochs.
 Ítem, I caxota ab altre fustegaça de pocha valor.
 Ítem, I sach de borres.
 Ítem, altre sach de borres ab roudor sotil.
 Ítem, I miga quartera de fust.
 Ítem, algunes carabaçotes.
 Ítem en la cuyna, uns fogons de ferre de II cases petites.

Ítem, uns ferres de foch, e altres petits sotils.

Ítem, unes graelles sotils.

Ítem, I caçola d'aram.

Ítem, I aster de ferre, e altre petit.

Ítem, II ferroys, e unes molles.

Ítem, unes levens de ferre.

Ítem, II loces I trenchada.

Ítem, III caces petites d'aram.

Ítem, I paella d'aram.

Ítem, I sbromadora.

Ítem, II olles de terra, e I caçola.

Ítem, I caldera d'aram sens nansa.

Ítem, I morter de pedra.

Ítem, I tayador gran, e XI pochs sotils de fust, e VII scudelles de fust.

Ítem, I striyol, e I cuyera de fust.

Ítem, I morteret de fust, e I boix.

Ítem, I taula ab sos petyes.

Ítem, en una casa apres, I colga de pi.

Ítem, I travasser de canamiç blau sotil.

Ítem, I marfegota.

Ítem, un tros de vayrat squinçat.

Ítem, I flaçada blanca de pel ab listes vermeyes sotils.

Ítem, I scala trencada.

Ítem, II gerres e I cètria gran de terra.

Ítem, III cètries sotils.

Ítem, sots la taulada, I caniç sotil.

Ítem, V canes e I palm justes de drap de stopa.

Ítem, VIII canes e V palms de drap de canamiç justes.

Ítem, en la entrada, III cuxins de laurar.

Ítem, II sacots plens de borra grossa de moltó.
 Ítem, II arers sotils.
 Ítem, IIII borradors de ferre.
 Ítem⁶²⁰, II serres sotils.
 Ítem, II coltells de fuster.
 Ítem, II planes sotils.
 Ítem, I tribanella, e I scarpre, e I passadora.
 Ítem, II axes sotils.
 Ítem, I arch de arcayar ab son boix.
 Ítem, unes balances ab copes de paya.
 Ítem, I banqueta.
 Ítem, II banchs.
 Ítem, I podadora sotil.
 Ítem, qualsque XII lliures de borra de moltó arcayada.
 Ítem, XI sacots, e II borraçots.
 Ítem, I cove gran sotil ab borra.
 Ítem, VI covenots.
 Ítem, VI bastos nous borrats, e IIII qui no són borrats.
 Ítem, I bast vey borrat.
 Ítem, XI formes de bastos aludades.
 Ítem, VI selles de bastos.
 Ítem, II sàrries sotils.
 Ítem, XV rebastes sotils.
 Ítem, I picha de pedra de tenir oli.
 Ítem, II formes de bast punyides.
 Ítem, IIII sacots de costres.
 Ítem, unes padreres de fust.
 Ítem, III cavechs, e unes arpes.

⁶²⁰ *Es repeteix la paraula.*

Ítem, en lo celler, I tina, de qualsque XXXXV somades.

Ítem, I follador, de qualsque VI somdes.

Ítem, I tona, de qualsque XXX sesters.

Ítem, altre tona, de qualsque XX sesters.

Ítem, altre tona, de qualsque XVIII sesters, ab I poch de vi sotil.

Ítem, I bóta, de VII sesters.

Ítem, I bóta meresa sotil.

Ítem, II carratells, e I petit.

Ítem, Iambut de trescolar sotil.

Ítem, I portadora petita radona.

Ítem, II parells de portadores.

Ítem, I⁶²¹ banchot de celler.

Ítem, I parell de⁶²² capells de portadores sotils.

Ítem, I pimantera verda.

Ítem, en l'obrador, VI miges de sal grossa.

Ítem, I mig dotze, e I dotze de fust de sal.

Ítem, XIII gansayes de fil de ampalomar.

Ítem, III cingles petites.

Ítem, I trencadora de ferre ab sa maça.

Ítem, II sellotes de cavalcar sotils.

Ítem, I tahudeta sotil.

Ítem, I destraleta, e I martellet.

Ítem, I destrál.

Ítem, I tahut sotil de II calars.

Ítem, I mig dotze, e I dotze de fust de blat a mesurar.

Ítem, I paleny sotil.

Ítem, I barristada de ferregaç vey.

⁶²¹ *Segueix banquet, tatxat.*

⁶²² *Segueix portadores, tatxat.*

Ítem, I sogà de cànem usada.
 Ítem, II troços de anarques sotils.
 Ítem, I martell de picar sòtil.
 Ítem, I scaleta.
 Ítem, I cana de canar drap.
 Ítem, II pesals de ferre.
 Ítem, unes tesores sotils.
 Ítem, qualsque C claus taulars.
 Ítem, qualsque XVIII⁶²³ fusos.
 Ítem, II troços de terra camp, e I vinya, al Pelech.
 Ítem, I troç de terra vinya, a Truyols.
 Ítem, I ort, assats lo monastir de Vall Laure.
 Ítem, I siti de cases, al Plà.
 Ítem, XXIII florins d'or d'Aragó, però no sap hom si son de pes.
 Ítem, I parell de patines negres.
 Ítem, I mantell morat sòtil.
 Ítem, I cota mesclada de dona sòtil.
 Ítem, I concha d'aram.
 Ítem, I bací de lautó.
 Ítem, I morter de coure ab sa mà.
 Ítem, I cota morada de dona sòtil.
 Ítem, I gramaya negre sòtil.
 Ítem, I⁶²⁴ doctrinal de pocha valor.
 Ítem, I gramaya⁶²⁵ morada sòtil.
 Ítem, I muletó de pel d'all e vinagre.
 Ítem, uns arguens.
 Ítem, qualsque dues exavegades de paya de forment vella.

⁶²³ *Segueix fo, tatxat.*

⁶²⁴ *Segueix doti, tatxat.*

⁶²⁵ *Segueix negra, tatxat.*

Ítem, I scala sotil.

Et hoc ad presens fateor me in dicta hereditate invenisse pretestans, quod si ammodo aliqua alia bona dicte hereditate⁶²⁶ invenire potero mox ipsa in presenti inventario ponam et mitam pretestor ectia, quod⁶²⁷ pretextu seu racione adiconis predictae hereditatis et confessoris huius inventarii nos fiat michi preudicium aliquod nonatio seu derogatio tacite vel expresse de iuro vel de facio iuribus ali michi in hereditate predicta competentibus et competere debentibus quinus ipsa iura petere exligere et herem valeam presenti instrumento in aliquo non obstante. Actum est hoc Minorise, duodecima die iulii, anno a nate domini Millesimo Quadragentesimo sexto. Sig + num Johannis Oliverii predicti, qui hoc facio concedo et firmo. Sig + num nostri Petri Martina, baiuli antedicti, qui huic inventario et omnibus et singulis supradictis ex parte dicti domini regis et auctoritate officii quo fungima in hac parte auctoritatem nostram prestamus periter et decretum interponimus et hoc firmamus.

Testes huius rei sunt, discreti Jacobus ça Conomina, presbiter, et Jacobus Galcerandi, scriptor civis Minorise.

⁶²⁶ *Segueix invenisse, tatxat.*

⁶²⁷ *Segueix propter adhibicionem dicte hereditate, tatxat.*

Perico Vila, fuster (doc. 23)

1410, agost, 4. Manresa.

Inventari dels béns de Perico Vila, fuster, fet per la seva esposa Eulàlia. L'inventari està dividit en dues parts, la primera és l'inventari pròpiament dit que data del 4 d'agost de 1410, i la segona data del 9 d'agost de 1411 en la que es fa constar que s'han pagat cent sous pel funeral i la sepultura del dit Perico Vila.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 687. Liber Inventariorum VII (1410-1508). 400 ffsn. + 8 papers (ffsn. 1r-5r).

Noverint universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quilibet mulier mortuo eius viro debeat et teneatur facere inventarium seu reportorum de bonis viri sui ne ipsa bona occultari valeant vel lapsu temporis deperiri. Idcirco, ego Eulalia, uxor Periconi Vila, quondam fusterii Minorise, tenens et possidens et tenere et possidere debens universa et singula bona et iura que fuerunt dicti quondam viri mei, obligata et ypothecata pro meis dote et sponsalicio et alia iuste et iure meo. In nomine Sancte et individue Trinitatis et cum hoc sacratissimo signo + crucis hic imposito et impresso intervenientibus ad hoc auctoritate et decreto venerabilis Berengari de Cumbis, subvicari et subbaiuli dicte civitate, facio inventarium seu reportorum de bonis dicti quondam viri mei et fateor inde me invenisse in et de eiusdem. Bona contenta in quodam quaterno papiri scripto su forma sequenti.

Primerament, en l'entrada d'un alberch que·l dit defunt logava, havia II artibanchs nous menys de fons.

Ítem, un artibanch nou acabat.

Ítem, II ciments grans, e II migancers.

Ítem, una axa, e una serra manera.

Ítem, II gaffas.

Ítem, II vincles.

Ítem, un draçador.

Ítem, un tinter de fust.

Ítem, II planes.

Ítem, III ascarpres.

Ítem, II calafats.

Ítem, II tribanelles.

Ítem, III macetes.

Ítem, una caxete, en que eren los dits ferraments.

Ítem, II compassos de fust, un gran, e altre poch.

Ítem, III francisses.

Ítem, un broquer.

Ítem, un parell de cardes.

Ítem, una bota meresa sotil.

Ítem, II migans de bota.

Ítem, II garbes de vimens, la una grossa l'altre menuts.

Ítem, una paella d'aram, e dos asters de ferre.

Ítem, III dotzenes, e VIII cèrcols de cèrcols de portadores.

Ítem, V cornaleres novas de portadores.

Ítem, VI manechs de cavech nous.

Ítem, II banchs nous.

Ítem, en la cambra, un lit de posts ab sa màrfega e palla.

Ítem, un matalaf, e un travesser de fustani barrat.

Ítem, IIII portadores veges.

Ítem, una pastera nova sens cobertor, e sens peus.

Ítem, unes tenages de ferrar.

Ítem, una caxeta sotil.

Ítem, una cetria gran.

Ítem, unes aspíeles d'aspiar lana.

Ítem, un torn de filar lana.

Ítem, II pagesos de fust.

Ítem, XI tayadors, un morter, e II boys, tot de fust.

Ítem, una post de forn.

Ítem, VIII scudelles de fust.

Ítem, III lançols olrans de terna tela.

Ítem, II tovaçons asquinçats.

Ítem, II migas tovalles olranes.

Ítem, I aliuba verda.

Ítem, I juppo olrà.

Ítem, uns pochs de lançolets sotils.

Ítem, unes calces blanques dom sotils.

Ítem, un coffret lahonat de ferre, hon ha II caps de cotó, e un de seda, e un coll de li.

Ítem, II cresols, la I no ha cuya, e l'altre ha cuya de terra.

Ítem, un caperó blau olra.

Ítem, un canalobra de taula poch.

Ítem, dos peus d'artibanchs.

Ítem, III cabaços.

Ítem, I sadaç sotil.

Ítem, una ampolla, e una taça de vidre.

Ítem, I coltellot.

Ítem, unes tesoretetes sotils.

Ítem, II sistelles.

Ítem, un mantell vermey de mellines, folrat de vays, lo qual té penyora en Puig, ferrer, per III florins.

Ítem, té penyora en Carrera, un mantell vert, per I florí.

Ítem, té la muller d'en Domingo de Jacha, penyora unes tovalles taulars, per V ss. VI ds.

Ítem, té penyora en Romeu de Gamisans, una flaçada de borra pocha, e una ballesta ab un croch, per dos florins.

Ítem, ha en la dita cambra, I conquesta.

Ítem, I flaçada de borra listada de blau als caps.

Ítem, II cantes, un sencer, e un foradat.

Ítem, I selloneta.

Ítem, tres almarratxes, la una és trencada.

Ítem, II servidores de terra pintades.

Ítem, I cervallera trencada.

Ítem, uns patrenostros de Salsas sotils.

Ítem, I fusada de cotó filat.

Ítem, I sperla o giradora.

Ítem, I rahora de pastera.

Ítem, una vinya situada a torrent Isern, affronte ab una vinya d'en Bernat de sent Johan, e ab altre d'en Salt.

Ítem, una cetria de mig quartà.

Ítem, I bugaderet fes.

Ítem, un parell de çabates dom veges.

Et hoc ad presens fateor inde me invenisse in et de bonis dicti quondam viri mei pretestans, quod si ammodo aliqua alia bona dicti quondam viri mei invenire potero mox ea in presenti inventario ponam et mittam. Actum est hoc Minorise quarta die augusti, anno anate domini Millesimo Quadragesimo decimo. Sig + num Eulalie predictae, qui hec facio concedo et firmo. Sig + num nostri Berengari de Cumbis, subvicari et subbaiuli antedicti, qui huic inventario et omnibus et singulis supradictis auctoritate officii quo fungimur in hac parte auctoritatem nostram prestamus pariter decretum interponimus et hoc firmamus.

Testes huius rei sunt, Petrus de Vilaramone, et Guillelmus Cordelles, laboratores, de dicta civitate Minorise.

Sit omnibus notum, quod nos Berengari de Cumbis subvicari et subbaiulus civitate Minorise auctoritate officii quo fungimur in hac parte damus conferimus et concedimus vobis, domine Eulalie, uxori Periconi Vila, quondam fusterii Minorise, absenti tenenti et possidenti bona que fuerunt dicti viri vestri, quod obligata et ypothecata per vestris dote et sponsalicio et alia iuste et iuro viro licencia et plenumposse vendendi de bonis⁶²⁸ mobilibus minus dampnosis de dicti defuncti mediante publico curatore et note publico, publicum inde recipiete instrumentum ut moris est usque ad quantitate centum solidus barchino, per solvendo sumptus funeris et sepulture dicti defuncti hanc aute licenciam et concessionem de predictis, damus conferimus et concedimus vobis, dicte domine Eulalie, sicut milius dicti potest et intelligi ad omne viri et verore commodum et salvamentum et bonum et sanum intellectum in posse subscripti notari tanque publice persone, hec anobe legitime stipulatis et recipientis nomine viri et omnibus aliore et singulore quorum interest et interit et interesse et potest poterit et debet. Actum est hoc Minorise nona die augusti, anno anate domini Millesimo Quadragesimo decimo. Sig + num nostri Berengari de Cumbis, subvicari et subbaiuli antedicti, qui hec⁶²⁹ facimus concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt, Thomas de Solano, mercerius, et Petrus Busquets, sutor, cives Minorise.

⁶²⁸ *Segueix dicti quondam viri, tatxat.*

⁶²⁹ *Segueix facemus, tatxat.*

Pere sa Plana, blanquer (doc. 24)

1404, febrer, 1. Manresa.

Inventari dels béns de Pere sa Plana, blanquer, fet per la seva esposa Margarida que és tutora assignada pel batlle dels fills del matrimoni, anomenats Perico, Guillemó i Constança.

Referència documental: Arxiu de Protocols Notarials de Manresa (AHPM). Tr. 686 Liber inventariorum VI (1402-1411). 300 ffsn. (ffsn. 1r-2a).

Noverunt universi, quod cum propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionem tollendam, quilibet tutor debeat et teneata facere inventarium de bonis illius cuius tutor est ne ipsa bona occultari valeant vel lapsu temporis deperiri. Idcirco ego,⁶³⁰ Margarita, uxor Petri ça Plana, blanquerii de civitate Minorise, tutorix novicem, data et assignata per venerabili baiulum, personis et bonis Periconi Guillemoni, et Constancie, pupillorum filiore conyunium, michi et dicto viro meo, quod cum hoc vener signo + crucis, imposito hic seu impresso et cum auctoritate et decreto venerabili Raimundi de Maioricis, baiuli Minorise, per illustrissimo domino rege facio inventarium de bonis dicte tutele. Et fateor me in ipsa tutela bona scripta⁶³¹ in quodam papiri quaterno scripto sub hac forma.

Primerament, I alberch, situat en lo carrer de Talamancha de la dita ciutat, affronta ab l'alberch d'en Serradarna, e ab l'alberch d'en Vidal, e ab lo dit carrer.

Ítem, una cortina de canamiç blava de III teles, e una verga de ferro radona.

Ítem, I caxa sotil ab algunes cartes e escriptures.

Ítem, altre caxa sotil.

Ítem, I pastera cubetrada sotil.

Ítem, una juyera.

Ítem, un parell de lançols de terna tela sotils.

Ítem, unes tovayes taulars squinçades.

Ítem, III tovayons de stopa sotils.

Ítem, I tovaya de forn.

Ítem, I gramaya blava.

Ítem, I gramaya scura.

Ítem, una aliuba blava.

Ítem, un lit de posts ab sa màrfega e palles.

Ítem, un matalaf de canamiç blanch.

Ítem, un travesser de fustani sotil.

⁶³⁰ Segueix Ma, tatxat.

⁶³¹ Al marge esquerre: la quantitat és il·legible degut a les taques d'humitat del foli.

Ítem, un veyrat de stams.

Ítem, I flaçada blancha de lana ab listes negres als caps.

Ítem, altre flaçada blancha de llana sotil.

Ítem, I caldera d'aram foradada.

Ítem, I paella d'aram ab sa giradora.

Ítem, un aster de ferre.

Ítem, uns ferres de foch petits.

Ítem, una taula petyada.

Ítem, un banch.

Ítem, VI scudelles de fust, e III tayedorets.

Ítem, una cuyera de fust.

Ítem, una cètria de terra ensogada.

Ítem, dues escales, una gran e altre pocha.

Ítem, una pedra bugadera.

Ítem, una taulota de tenir scudelles.

Ítem, un arquibanch de pocha valor.

Ítem, II podedores sotils.

Ítem, un cresol sotil.

Ítem, I follador, de II somades.

Ítem, I parell de portadores.

Ítem, un carratell, de una somada.

Ítem, una bóta, de qualsque VIII sesters.

Ítem, un cove, ab qualsque II lliures de llana blancha e negra.

Ítem, II posts.

Ítem, II sedaços, un de seda altre de cerres sotils.

Ítem, una posteta de forn.

Ítem, un poal ab II cèrcols de ferro.

Ítem, un tros de terra camp, a Sent March.

Ítem, altre tros de terra vinya, al Gua.

Ítem, una taulota de la adobaria.

Ítem, II olletes de terra.

Ítem, una taça de vidra.

Ítem, II ampolles de vidre.

Ítem, una portadora de la adobaria.

Ítem, un poch de fustegota.

Ítem, un flasconet de vidre enserpallat.

Et hoc ad presens fateor me in dicta tutela invenisse pretestans quod si ammodo aliqua alia bona dicte tutele invenire potero mox ea in presenti inventario ponam et mitam. Actum est hoc Minorise, prima die mensis febrerii, anno anate domini Millesimo Quadringentessimo⁶³² quarto. Sig + num Margarite predicte, que hoc facio et firmo. Sig + num Raimundi de Maioricis, baiuli anterdicti, qui huic inventario et omnibus et singulis supradictis ex parte dicti domini regis et auctoritate officii quo fungima in hac parte auctoritatem nostram prestamus pariter et decretum interponimus et hoc firmamus.

Testes huius rei sunt, Franciscus Serradarnau, et Guillelmus de Serradarnau,⁶³³ eius filius, textoris panore, lane de dicta civitate Minorise.

⁶³² *Segueix sexto, tatxat.*

⁶³³ *Segueix text, tatxat.*

